

รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา
สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จำนงค์ นนทะมาศ

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2569

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา
สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

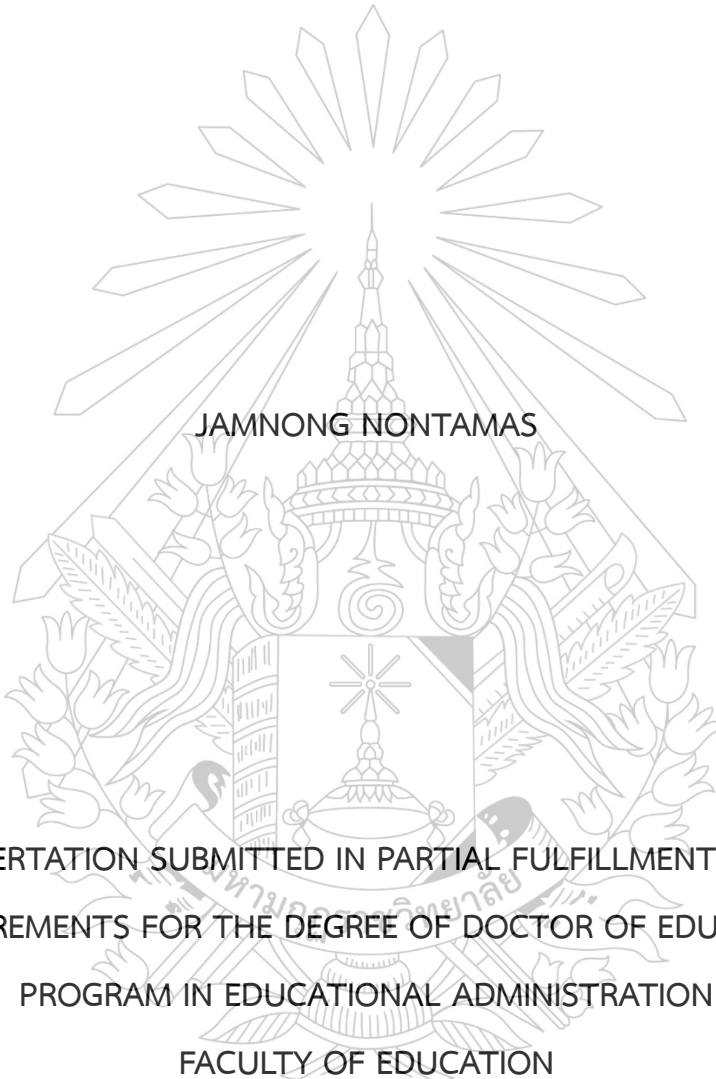
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2569

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR
ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF
LEARNING PROMOTION IN
NORTHEASTERN REGION

JAMNONG NONTAMAS

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE
REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF EDUCATION
PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2026

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อดัชนีพนธ์	รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน สถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ชื่อนักศึกษา	จำนงค์ นนทะมาศ
ชื่อปริญญา	ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีพุทธศักราช	2569
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ ผั่นสว่าง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย อนุมัติให้แนบดัชนีพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(พระครูศรีวิรัตนสุนทร , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

คณะกรรมการสอบดัชนีพนธ์:

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาทม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ ผั่นสว่าง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธินธร นามวรรณ)

กรรมการ

(พระเมธีวัชรภรณ์ , รองศาสตราจารย์ ดร.)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อดุษฎีนิพนธ์	รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ชื่อนักศึกษา	จันทน์ นนทะมาศ
ชื่อปริญญา	ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีพุทธศักราช	2569
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ พันสว่าง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และ 3) ประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ดำเนินการใน 3 ระยะ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 520 คน จากสถานศึกษา 104 แห่ง ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารตามศาสตร์พระราชามี 9 ด้าน ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม การบริหารเชิงระบบ การมีส่วนร่วม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า KHUEN Model ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด (Mean = 4.52, S.D. = 0.31) ทั้งด้านความเป็นไปได้และความเหมาะสม สรุปได้ว่ารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: ศาสตร์พระราชา, รูปแบบการบริหาร, คุณภาพผู้เรียน, กรมส่งเสริมการเรียนรู้, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ABSTRACT

Dissertation Topic	MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION
Student's Name	Jamnong Nontamas
Degree Sought	Doctor of Education
Program	Program in Educational Administration
Anno Domini	2026
Advisor	Associate Professor Dr. Suthep Maythaisong
Co-Advisor	Assistant Professor Dr. Jiraporn Phansawang

This research aimed to: 1) study the components and guidelines for management based on the King's Philosophy to enhance learners' quality in educational institutions under the Department of Learning Promotion in Northeastern Thailand; 2) develop a management model based on the King's Philosophy; and 3) evaluate the feasibility and appropriateness of the developed model. A Research and Development (R&D) design with Mixed Methods Research was employed across 3 phases. The sample for Phase 1 consisted of 520 school administrators, teachers, and educational personnel from 104 institutions in the northeastern region.

The findings revealed that the management model based on the King's Philosophy comprised 9 components: moderation, reasonableness, immunity building, knowledge conditions, moral conditions, systemic management, participation, continuous development, and learner quality focus. The developed model, named the KHUEN Model, was evaluated by experts at the highest level (Mean = 4.52, S.D. = 0.31) in both feasibility and appropriateness. The model proved suitable for improving learner quality in educational institutions under the Department of Learning Promotion in Northeastern Thailand.

Keywords: King's Philosophy, Management Model, Learner Quality, Department of Learning Promotion, Northeastern Thailand

กิตติกรรมประกาศ

ดุขุณินพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาและการช่วยเหลือจาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือด้วยดีมาตลอด

ขอขอบคุณ รศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และขอขอบคุณ ผศ.ดร.จิราภรณ์ ผันสว่าง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของดุขุณินพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตรวจสอบค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา รวมถึงให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และประเมินกลยุทธ์การดำเนินงานเชิงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จนทำให้ดุขุณินพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร และครู ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ให้ข้อมูลในการทำดุขุณินพนธ์และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้ดุขุณินพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี และขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทุกท่านที่ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีของดุขุณินพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชา คุณพระรัตนตรัย พระคุณของบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน หากมีสิ่งหนึ่งประการใดขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอภัยเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

จำนงค์ นนทะมาศ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	จ
ABSTRACT	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญรูปภาพ	ท
สารบัญคำย่อ	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามวิจัย.....	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	7
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	20
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	22
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ.....	24
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	40
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา	54
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารตามศาสตร์พระราชา.....	69
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน.....	84
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา และการประเมินแบบ Connoisseurship.....	99
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้.....	111
2.8 บริบทของกรมส่งเสริมการเรียนรู้.....	123
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	140
2.10 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	147

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	152
3.1 รูปแบบการวิจัย	152
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	152
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	163
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	164
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	165
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	165
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	169
3.8 การคุ้มครองจริยธรรมการวิจัย	170
3.9 สรุปขั้นตอนการวิจัย	171
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	175
4.1 ผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารตามศาสตร์ พระราชกฤษฎีกาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	175
4.2 ผลการวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชกฤษฎีกาเพื่อ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	263
4.3 ผลการวิจัยระยะที่ 3	280
บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	305
5.1 อภิปรายผลการวิจัย	305
5.2 อภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการบริหาร (ระยะที่ 2)	323
5.3 อภิปรายผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบ (ระยะที่ 3)	341
5.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	348
5.5 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	348
5.6 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	350
5.7 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	350
บรรณานุกรม	352
ภาคผนวก	354
ภาคผนวก ก.....	355

ภาคผนวก ข.....	383
ภาคผนวก ค.....	394
ประวัติผู้เขียนคุณิพนธ์.....	403

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (I-CVI) การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน.....	193
ตารางที่ 4.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	197
ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ค่า KMO และ Bartlett's Test ของแบบสอบถามทั้งฉบับ	200
ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 520).....	200
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่โดยรวม (n = 520)	205
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่ จำแนกตาม องค์ประกอบ	208
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายข้อด้านการบริหาร ตามศาสตร์พระราชา (ข้อ 1-27) (n = 520).....	211
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายข้อด้าน กระบวนการบริหาร (ข้อ 28-48) (n = 520) (ต่อ).....	215
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายข้อด้านคุณภาพ ผู้เรียน (ข้อ 49-63) (n = 520)	218
ตารางที่ 4.10 เกณฑ์ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน	222
ตารางที่ 4.11 ดัชนีความสอดคล้องของโมเดลการวัดโดยรวม (n = 520).....	223
ตารางที่ 4.12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา	233
ตารางที่ 4.13 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา	238
ตารางที่ 4.14 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงด้านคุณภาพผู้เรียน	244
ตารางที่ 4.15 ดัชนีความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 2 (n = 520).....	248
ตารางที่ 4.16 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงระดับที่ 2.....	250
ตารางที่ 4.17 อิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรในโมเดล SEM.....	258
ตารางที่ 4.18 ค่า R ² ของตัวแปรตามในโมเดล SEM	260

ตารางที่ 4.19 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน สถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	264
ตารางที่ 4.20 กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหาร.....	272
ตารางที่ 4. 21 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	276
ตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้ของรูปแบบ (n = 12)	280
ตารางที่ 4.23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมของรูปแบบ (n = 15)	281
ตารางที่ 4.24 องค์ประกอบตามค่า Factor Loading	288

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงทฤษฎี รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	148
ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสมมติฐาน รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	151
ภาพที่ 4.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ $\chi^2 = 0.084$, $df = 3$, $\chi^2/df = 1.40$, ...	225
ภาพที่ 4.2 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ $\chi^2 = 0.050$, $df = 1$, $\chi^2/df = 3$, P-Value = 0.060, CFI = 0.999, TLI = 0.992, RMSEA = 0.055 และ SRMR = 0.050	229
ภาพที่ 4.3 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ $\chi^2 = 0.072$, $df = 2$, $\chi^2/df = 1.50$, P-Value = 0.697, CFI = 0.998, TLI = 0.991, RMSEA = 0.038 และ SRMR = 0.042	235
ภาพที่ 4.4 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ $\chi^2 = 0.065$, $df = 2$, $\chi^2/df = 1.63$, P-Value = 0.722, CFI = 0.997, TLI = 0.990, RMSEA = 0.041 และ SRMR = 0.045	242
ภาพที่ 4.5 แสดงโครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับกระบวนการบริหารสถานศึกษา และมีระบบป้อนกลับเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	269
ภาพที่ 5.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ $\chi^2 = 0.084$, $df = 3$, $\chi^2/df = 1.40$, P-Value = 0.359, CFI = 0.996, TLI = 0.989, RMSEA = 0.039 และ SRMR = 0.047	317
ภาพที่ 5.2 แสดงโครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับกระบวนการบริหารสถานศึกษา และมีระบบป้อนกลับเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	329

สารบัญคำย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตำราที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้า หลักคำสอนในพระพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นข้อมูลอ้างอิงจาก พระไตรปิฎก เล่มที่ 23 พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต (บาลีสยามรัฐ) มหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 อันเป็นคัมภีร์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ในการค้นคว้า ซึ่งในการอ้างอิงได้ใส่ชื่อคำย่อของคัมภีร์ตามที่กล่าวมา ดังมีคำย่อและคำเต็ม ดังนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. = วินัยปิฎก มหาวิภังค

วิ.ภิกขุณี = วินัยปิฎก ภิกขุณีวิภังค

พรหมวิหาร 4

เม กุ มุ อุ

เม. = เมตตา (ความรักใคร่ ปราบปรามดีอยากให้ผู้อื่นมี
ความสุข)

กุ. (หรือ กรุ) = กรุณา (ความสงสาร อยากช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์)

ในการอ้างอิง พระไตรปิฎก เล่มที่ 23 พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต (บาลีสยามรัฐ) มหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 โดยการอ้างอิงแบบ 3 ตอน โดยการอ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่ม / ข้อ / หน้า เช่น อก. สตตก. 23/77/114. หมายถึง พระไตรปิฎกอังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต เล่มที่ 23 ข้อที่ 77 หน้า 114

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเน้นการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ ควบคู่กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดี อย่างไรก็ตาม รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินคุณภาพการศึกษาหลายฉบับสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนไทยโดยเฉพาะในพื้นที่ภูมิภาดยังมีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะด้านคุณธรรมที่ไม่บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเฉพาะ มีความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรและโอกาสทางการศึกษาค่อนข้างสูง โรงเรียนจำนวนมากตั้งอยู่ในชนบทห่างไกล มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และสื่อการเรียนรู้ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ การจัดการศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องมีรูปแบบการบริหารที่สอดคล้องบริบท อาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

ศาสตราจารย์และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชฯ รวมทั้งศาสตร์สองพระราชา เป็นแหล่งองค์ความรู้ที่เน้น “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” การพัฒนาตามภูมิสังคม การบริหารจัดการบนพื้นฐานความพอประมาณ มีเหตุผล และภูมิคุ้มกันภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ซึ่งได้รับการยอมรับว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานเขียนและงานวิจัยด้านการประยุกต์ศาสตร์พระราชากับการศึกษาเสนอว่าหากผู้บริหาร ครู และชุมชนร่วมกันตีความและนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการวางแผน บริหาร และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ จะเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุลทั้ง “คนดี คนเก่ง และมีความสุข”

งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจำนวนหนึ่งที่ยืนยันถึงศักยภาพของแนวคิดนี้ เช่น งานวิจัยหลายฉบับพบว่า การนำนโยบายและแนวคิดศาสตร์พระราชาไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน เช่น งานของ Boonchai, Thammachai, Puthaprasert, Supising และ Suwan (2022) ซึ่งเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลัก

ปรัชญานี้เพื่อเสริมศักยภาพการบริหารสถานศึกษาในระบบบริหารจัดการที่ยั่งยืน รวมทั้งงานของ เจริญภูมิ, จิตต์จิรจรรย์ และยะไวย (2018) ที่ศึกษาการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการ บริหารวิชาการของโรงเรียนและพบว่ามึผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งด้านผลสัมฤทธิ์และ ทักษะชีวิตของผู้เรียน Phatrampanao, S. (2023). Application of Sufficiency Economy Philosophy in Management of Schools under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office, Region 1. Interdisciplinary Academic and Research Journal. การศึกษานี้สำรวจการประยุกต์แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการ โรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ ซึ่งสามารถอ้างเพื่อยืนยันว่าบริบทการจัดการศึกษาสามารถสอดคล้องกับ ปรัชญานี้ได้จริง เจริญภูมิ, อ., จิตต์จิรจรรย์, จ., & ยะไวย, อ. (2018). A Study of Application the Philosophy of Sufficiency Economy for Academic Administration in Schools under the Secondary Educational Service Area 31 Office. Research Community and Social Development Journal, 12(1), 191–203. งานวิจัยนี้ศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนในเขตบริการการศึกษา และเปรียบเทียบความ คิดเห็นของผู้บริหารและครู ซึ่งสามารถนำมาอ้างเพื่อเสริมความเข้าใจว่าการบริหารเช่นนี้มีผลต่อการ พัฒนาคุณภาพ. Boonchai, T., Thammachai, P., Puthaprasert, C., Supising, J., & Suwan, M. (2022). Guidelines for Applying King Bhumibol's Philosophy in School Administration. Research Community and Social Development Journal. งานวิจัยนี้วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และปัจจัยสนับสนุนการนำนโยบายศาสตร์พระราชาไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยเสนอ แนวทางที่เป็นรูปธรรมในการนำไปปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับบริบทการศึกษาท้องถิ่น การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ซึ่งพบว่าการนำหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และการพัฒนาบนฐานชุมชนช่วยให้การบริหาร สถานศึกษามีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบท และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ ทักษะ ชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทิศทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีการพัฒนานวัตกรรมหรือโมเดล การบริหาร เช่น KHUEN Model หรือโมเดลที่ใช้ศาสตร์สองพระราชาเป็นกรอบในการบริหารโรงเรียน ซึ่งเสนอขั้นตอนและองค์ประกอบการบริหารที่ชัดเจนและเชื่อมโยงสู่การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน

อย่างไรก็ดี งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขณะที่ บริบทของสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียวยังมีการศึกษาอย่างจำกัด ทำให้ยังขาดรูปแบบ การบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นเฉพาะสำหรับหน่วยงานนี้ โดยคำนึงถึงภารกิจ โครงสร้าง การบริหาร และกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนที่มีความหลากหลายมากขึ้น จึงเกิดช่องว่างทางวิชาการในการ

พัฒนาโมเดลการบริหารที่ตอบโจทย์คุณภาพผู้เรียนภายใต้ระบบการจัดการศึกษาใหม่ที่เน้นความยืดหยุ่น การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการบูรณาการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

ความเป็นมาของปัญหา

หลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และการยกระดับมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ทัดเทียมสากล อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติและนานาชาติยังสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างและการบริหารจัดการในสถานศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนภูมิภาคที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร

ในระดับสถานศึกษา งานวิจัยหลายเรื่องชี้ว่าปัญหาหลักในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ การบริหารหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ใหม่ ๆ ซึ่งยังดำเนินไปได้ไม่เต็มศักยภาพ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าสภาพปัจจุบันการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง แต่ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร เทคนิคการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องยังอยู่ในระดับสูง ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนว่าการบริหารในหลายโรงเรียนยังไม่สามารถเชื่อมโยงเป้าหมายเชิงนโยบายลงสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถานศึกษาจำนวนมากต้องเผชิญกับความท้าทายด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ความยากจนและการย้ายถิ่นของผู้ปกครอง ทำให้ผู้เรียนบางส่วนขาดโอกาสและแรงสนับสนุนด้านการเรียนรู้ ขณะเดียวกันโรงเรียนยังต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมพื้นถิ่นเข้าสู่การจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษาจึงไม่อาจใช้แนวทางกลางที่ไม่คำนึงถึงบริบท แต่ต้องอาศัยกรอบคิดที่เน้นการเข้าใจพื้นที่ การเข้าถึงผู้เรียนและชุมชน และการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของศาสตร์พระราชา

งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาระบุว่าการนำหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาประยุกต์ใช้ในระดับโรงเรียน ช่วยให้ผู้บริหารสร้างระบบการบริหารที่เริ่มจากการสำรวจข้อมูลและปัญหาจริงของโรงเรียนและชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานภายนอก ก่อนกำหนดแผนพัฒนาและโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการจริง ผลการวิจัยหลายชิ้นในช่วงปี 2558–2568 พบว่าการใช้แนวคิดศาสตร์พระราชาในการบริหารสามารถเสริมสร้างความไว้วางใจของชุมชนต่อโรงเรียน เพิ่มความร่วมมือในการสนับสนุนทรัพยากร และกิจกรรมการเรียนรู้ และยกระดับคุณภาพผู้เรียนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ในด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยเฉพาะ มีงานวิจัยที่พัฒนารูปแบบการบริหาร หลักสูตรและงานวิชาการที่เน้นสมรรถนะผู้เรียน ซึ่งเสนอองค์ประกอบสำคัญ เช่น การวิเคราะห์บริบทและความต้องการ การวางแผนหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ การนิเทศภายใน และการประเมินผลเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม หลายรูปแบบยังมิได้ผสานหลักการของ ศาสตร์พระราชาอย่างชัดเจนในทุกมิติของการบริหาร และมักพัฒนาจากบริบทโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนเฉพาะกลุ่มในสังกัดอื่น จึงยังไม่ตอบโจทย์สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ต้องดำเนินงานในกรอบกฎหมาย โครงสร้าง และภารกิจที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ งานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่ารูปแบบที่ประสบความสำเร็จ มักมีองค์ประกอบร่วมคือ การบริหารเชิงระบบตามวงจร PDCA ร่วมกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง การใช้ข้อมูลเป็นฐาน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแบบสมดุลทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม แต่ยังขาดการต่อยอดเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบเฉพาะสำหรับกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีบริบทภูมิสังคมและโครงสร้างการบริหารที่แตกต่างจากเขตพื้นที่การศึกษาเดิม นำไปสู่ความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเชิงลึกและพัฒนารูปแบบที่เหมาะสม

ความสำคัญของปัญหา

ประการแรก การที่คุณภาพผู้เรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมยังไม่บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาและนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ สะท้อนว่ากลไกการบริหารจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้อยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทและความต้องการแท้จริงของผู้เรียนและชุมชนในพื้นที่ การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนบนฐานคิดแบบพอเพียงและเข้าใจภูมิสังคม ประการที่สอง ในเชิงวิชาการ งานวิจัยนี้มีส่วนเติมเต็มช่องว่างองค์ความรู้เรื่องการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในบริบทหน่วยงานใหม่และพื้นที่เฉพาะ โดยจะช่วยขยายและพัฒนารูปแบบการบริหารจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ ให้ความชัดเจนทั้งด้านองค์ประกอบ ขั้นตอน และเงื่อนไขความสำเร็จที่เหมาะสมกับสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการบริหารที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพทั้งด้านความเที่ยงตรง ความเหมาะสม และประสิทธิผล จะเป็นฐานข้อมูลทางวิชาการสำหรับนักวิจัย นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต และผู้ปฏิบัติงานในอนาคตในการต่อยอดศึกษาในประเด็นอื่น ๆ เช่น ภาวะผู้นำเชิงพอเพียง วัฒนธรรมองค์การตามศาสตร์พระราชา และการพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียน ประการที่สาม ในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยนี้สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ การบริหารงานวิชาการ งานบุคคล

งบประมาณ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่น การมีคู่มือหรือแนวปฏิบัติที่ได้จากการทดลองใช้จริงจะช่วยลดความคลุมเครือในการนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการบริหาร ทำให้ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ประการที่สี่ งานวิจัยนี้มีความสำคัญในเชิงสังคมและชุมชน เพราะคุณภาพผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาตามแนวทางศาสตร์พระราชามาไม่เพียงสะท้อนในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ยังรวมถึงการเป็นพลเมืองที่ยึดหลักความพอเพียง มีจิตสาธารณะ เคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น และพร้อมร่วมพัฒนาชุมชนของตนเอง เมื่อสถานศึกษาใช้รูปแบบการบริหารที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชนอย่างใกล้ชิด โรงเรียนจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพัฒนาท้องถิ่น เกิดความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในระยะยาว ประการที่ห้า ในระดับบุคคล งานวิจัยนี้จะ เป็นแบบอย่างให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชามา ผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนาเชิงระบบ ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเรียนรู้วิธีการคิดอย่างมีเหตุผล รอบคอบ ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้เรียนและชุมชนอย่างรอบด้าน สิ่งนี้จะช่วยหล่อหลอมวัฒนธรรมองค์กรทางการศึกษาที่เน้นความรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรม และมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างสมดุล ด้วยเหตุผลดังกล่าว การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีความสำคัญทั้งในมิติทางวิชาการ นโยบาย การปฏิบัติ และการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์บนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชามา อย่างเด่นชัด

ในปัจจุบัน คุณภาพผู้เรียนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาและนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ของประเทศอย่างเต็มที่ สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานักวิจัยหลายท่านที่พบว่า การบริหารสถานศึกษาที่ยังขาดความเชื่อมโยงกับบริบทพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

นอกจากนี้ รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ปี พ.ศ. 2567 ระบุว่า สถานศึกษาในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังประสบปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน รวมถึงข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการ

พัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดสำคัญที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างมีเหตุผล รอบคอบ และสมดุล สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาในระดับพื้นที่ งานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน เช่น เกศรินทร์ แสงทอง (2563) เสาวภาคณ์ เขาวนะสิริธรรม (2560) และจันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า การบริหารที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม ความพอเพียง และการพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและความเข้มแข็งขององค์กร อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาในบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหน่วยงานเดิม และยังขาดการพัฒนาเป็นรูปแบบเฉพาะสำหรับสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

ในเชิงวิชาการ งานวิจัยนี้มีส่วนสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างองค์ความรู้ โดยการพัฒนาแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่มีองค์ประกอบ ขั้นตอน และเงื่อนไขความสำเร็จที่ชัดเจน ผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวทางการวิจัยเชิงพัฒนาที่เสนอโดยนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในรายงานผลการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ปี 2567 ที่เน้นการยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาในเชิงพื้นที่และเชิงระบบ

ในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นจะเป็นกรอบแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานด้านวิชาการ งานบุคคล งบประมาณ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตามที่ระบุไว้ในรายงานประจำปี พ.ศ. 2567

ในเชิงสังคมและชุมชน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนวศาสตร์พระราชาจะช่วยส่งเสริมการเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม มีจิตสาธารณะ และยึดโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบจากงานวิจัยด้านการพัฒนาชุมชนและการศึกษาตลอดชีวิตที่ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนที่เชื่อมโยงกับชุมชนอย่างเป็นระบบจะสามารถสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ในระดับบุคคล งานวิจัยนี้ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีแนวคิดเชิงพอเพียง ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้เรียนและสังคมโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติและรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ปี 2567

ดังนั้น การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีความสำคัญทั้งใน

มิติทางวิชาการ นโยบาย การปฏิบัติ และการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยมีฐานจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลเชิงประจักษ์จากรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัดอย่างชัดเจน

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 องค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรเป็นอย่างไร

1.2.2 รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมียุทธศาสตร์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการดำเนินงานอย่างไร

1.2.3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นไปได้ และความเหมาะสม อยู่ในระดับใด

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีองค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่

1.3.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.4 สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1.4.1 รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นไปได้และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป

1.4.2 การนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาก็พัฒนาขึ้นไปใช้ ส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.4.3 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาก็พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากขึ้นไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาก็พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการเป็น 3 ระยะ โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยมุ่งศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาก็โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. หลักการและแนวคิดศาสตร์พระราชาก็และศาสตร์สองพระราชาก็
2. หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเชิงระบบและการมีส่วนร่วม
4. การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. บริบทของสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามระยะการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาก็

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 1,245 แห่ง มีบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมดจำนวนประมาณ 18,720 คน (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2567) จำแนกเป็น 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1,245 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 15,380 คน 3) บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2,095 คน รวมทั้งสิ้น 18,720 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 520 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ร่วมกับการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงตามแนวคิดของ Hair et al. (2019), Kline (2016) และ Bentler and Chou (1987) ซึ่งเสนอว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันควรมีกกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 10–20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกต และไม่ควรมีต่ำกว่า 200 คน สำหรับโมเดลที่มีความซับซ้อน งานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตประมาณ 26 ตัวแปร จึงควรมีกกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 260–520 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คน เพื่อให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการวิเคราะห์สถิติขั้นสูงจำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็น 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 65 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 395 คน 3) บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 60 คน รวมทั้งสิ้น 520 คน

วิธีการสุ่มและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ตามแนวคิดของ Teddlie and Yu (2007) และ Cohen, Manion and Morrison (2018) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การแบ่งและสุ่มเลือกพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยแบ่งพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกเป็น 4 กลุ่มภูมิภาคย่อย ได้แก่

1. กลุ่มตอนบน ได้แก่ อุตรธานี หนองคาย บึงกาฬ เลย
 2. กลุ่มตอนกลาง ได้แก่ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด
 3. กลุ่มตอนล่าง ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ
 4. กลุ่มชายแดนตะวันออก ได้แก่ อุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ มุกดาหาร
- จากนั้นสุ่มเลือกพื้นที่ศึกษา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ตอนบน ตอนกลาง และตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มเลือกสถานศึกษา

จากพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก ผู้วิจัยสุ่มเลือกสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ จำนวน 104 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากรายชื่อสถานศึกษาทั้งหมดในแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างภายในสถานศึกษา

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างภายในสถานศึกษาที่ได้รับการสุ่ม โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามแนวคิดของ Patton (2015) โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 3 ปี
2. มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารหรือการจัดการเรียนรู้ตามแนวศาสตร์พระราช
3. เคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. สมัยใจเข้าร่วมการวิจัย

จากแต่ละสถานศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจำนวนเฉลี่ยแห่งละ 5 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 1 คน ครู 3-4 คน และบุคลากร 1 คน รวมทั้งสิ้น 520 คน เหตุผลในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์ CFA การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คน มีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เนื่องจาก

1. สอดคล้องกับเกณฑ์ของ Hair et al. (2019) และ Kline (2016)
2. รองรับโมเดลที่มีตัวแปรแฝงหลายมิติ
3. เพิ่มความแม่นยำของค่าพารามิเตอร์
4. ลดความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า
5. เพิ่มความเชื่อมั่นของผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเชิงระบบ และแนวคิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของระยะที่ 2

เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา ส่งเสริมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีองค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาศาสตร์พระราชา และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จากสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ จำนวนประมาณ 85 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาศาสตร์พระราชา และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำนวน 11 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การกำหนดจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิอ้างอิงตามแนวคิดของ Delbecq et al. (1975) และ Okoli and Pawlowski (2004) ซึ่งเสนอว่า การพัฒนารูปแบบโดยอาศัยความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญควรมีจำนวน 7-15 คน เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและฉันทามติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 2

1. แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างรูปแบบการบริหาร
2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ
3. แบบประเมินคุณภาพรูปแบบ (ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์)

เครื่องมือทั้งหมดพัฒนาโดยผู้วิจัยจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย ระยะที่ 2

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา โดยใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ตามแนวคิดของ Borg and Gall (2003) และ Creswell (2018) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์ผลการวิจัยระยะที่ 1

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากระยะที่ 1 มาสังเคราะห์เพื่อกำหนด 1) องค์ประกอบหลักของรูปแบบ 2) องค์ประกอบย่อย 3) ตัวชี้วัด 4) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบร่างรูปแบบการบริหาร (Draft Model)

ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์มาพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการบริหาร ประกอบด้วย

1. หลักการและแนวคิดพื้นฐาน
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
3. โครงสร้างองค์ประกอบ
4. กระบวนการดำเนินงาน
5. แนวทางการนำไปใช้
6. เงื่อนไขความสำเร็จ

และจัดทำเป็นผังแนวคิด (Model Diagram) และคู่มือเบื้องต้น

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

วัตถุประสงค์ของระยะที่ 3

เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้น ในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ศึกษาพิเศษและบุคลากรทางการศึกษา
3. นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาและศาสตร์พระราชา
4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

จากหน่วยงานทางการศึกษาในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ จำนวนประมาณ 260 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์เชิงลึกด้านการบริหารสถานศึกษา และศาสตร์พระราชา จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงตามแนวคิดของ Eisner (1998) และ Stake (2010) ซึ่งเสนอว่า การประเมินเชิงคุณภาพโดยวิธี Connoisseurship ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญประมาณ 15–25 คน เพื่อให้เกิดการวิพากษ์เชิงลึกและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี
2. มีผลงานหรือบทบาทด้านการพัฒนาการศึกษา หรือศาสตร์พระราชา
3. ได้รับการยอมรับในวงวิชาชีพ
4. สนใจเข้าร่วมการสัมมนาเชิงวิชาการ

วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

1. สรรวรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. พิจารณาคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. คัดเลือกแบบเจาะจงให้ครอบคลุมทุกสาขาที่เกี่ยวข้อง
4. เชิญเข้าร่วมสัมมนาเชิงวิชาการ
5. ยืนยันรายชื่อผู้เข้าร่วม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 3

1. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ (Rating Scale 5 ระดับ)

ประกอบด้วย 4 ด้าน

- ความเหมาะสม
- ความเป็นไปได้

- ความชัดเจน
- ความเป็นประโยชน์

2. แบบบันทึกการวิพากษ์เชิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Record Form)

3. แบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Guideline)

4. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการสัมมนา

เครื่องมือทุกฉบับผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีค่าดัชนี

ความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00

วิธีดำเนินการวิจัย ระยะที่ 3

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินรูปแบบโดยใช้แนวคิด Connoisseurship and Criticism ตาม Eisner (1998) ร่วมกับการประเมินเชิงมีส่วนร่วม (Participatory Evaluation) ตาม Patton (2015) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม

1. จัดทำรูปแบบฉบับสมบูรณ์จากระยะที่ 2
2. จัดทำเอกสารประกอบการสัมมนา
3. พัฒนาเครื่องมือประเมิน
4. ประสานงานและเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Expert Seminar) ระยะเวลา 1–2 วัน ประกอบด้วย

1. การนำเสนอรูปแบบโดยผู้วิจัย
2. การอภิปรายกลุ่มย่อย
3. การวิพากษ์เชิงลึก
4. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบสอบถาม
2. บันทึกการอภิปราย
3. บันทึกข้อเสนอแนะ
4. เก็บข้อมูลเชิงสังเกต

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยการวิจารณ์เชิงวิพากษ์ (Educational Criticism)
3. วิเคราะห์เนื้อหาตาม Krippendorff (2018)

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรูปแบบขั้นสุดท้าย

นำผลการประเมินมาสังเคราะห์และปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ พร้อมเสนอแนวทางการนำไปใช้เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 3

ประเภทข้อมูล	วิธีวิเคราะห์
เชิงปริมาณ	ค่าเฉลี่ย, S.D.
เชิงคุณภาพ	Content Analysis, Criticism

1.5.3 ขอบเขตด้านวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (R&D) แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชชาติ ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชชาติที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบองค์ประกอบเชิงโครงสร้างที่มีความถูกต้องตามหลักวิชาการและสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศาสตร์พระราชชาติ แนวคิดการบริหารสถานศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารตามศาสตร์พระราชชาติ ซึ่งใช้เป็นฐานในการกำหนดตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลจากการศึกษาดังกล่าวนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างเบื้องต้นขององค์ประกอบการบริหารที่ครอบคลุมมิติด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป และการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานแนวคิดศาสตร์พระราชชาติ

2. การสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถาม

จากกรอบแนวคิดที่สังเคราะห์ได้ ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารตามศาสตร์พระราชชาติ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 520 คน

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผ่านการทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นก่อนนำไปใช้จริง ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามถูกนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลหลักสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในขั้นตอนต่อไป

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการบริหาร ปัญหา อุปสรรค และเงื่อนไขความสำเร็จในการนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถูกนำมาใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความครบถ้วนขององค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสำรวจความคิดเห็น รวมทั้งใช้สนับสนุนการตีความผลการวิเคราะห์เชิงสถิติ

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบและแนวทางการบริหารด้วยเทคนิค CFA

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อทดสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงทฤษฎีที่กำหนดไว้ล่วงหน้ากับข้อมูลเชิงประจักษ์จากภาคสนาม

การวิเคราะห์ CFA มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบการบริหารตามศาสตร์พระราชา
2. ยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกต
3. ประเมินความเหมาะสมของโมเดลการวัด
4. คัดเลือกตัวชี้วัดที่มีคุณภาพทางสถิติ

ผู้วิจัยกำหนดโมเดลการวัดจากผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย และทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum Likelihood Estimation โดยพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลจากดัชนีความกลมกลืนต่าง ๆ ได้แก่ χ^2/df , CFI, TLI, RMSEA และ SRMR

เมื่อผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ผ่านการยืนยันแล้วไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการบริหารในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีองค์ประกอบกระบวนการ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่

ขอบเขตการวิจัย ระยะที่ 2

การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามือเมืองประกอบ กระบวนการ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในระยะที่ 2 มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราช โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราช
 2. กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
 3. แนวทางการดำเนินงานในด้าน
 - การบริหารงานวิชาการ
 - การบริหารงานบุคคล
 - การบริหารงบประมาณ
 - การบริหารงานทั่วไป
 - การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน
 4. เงื่อนไขความสำเร็จและปัจจัยสนับสนุนการนำรูปแบบไปใช้
 5. แนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่
- เนื้อหาดังกล่าวพัฒนาขึ้นจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 และการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ศาสตร์พระราช และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ตรง จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากคุณสมบัติด้านวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยระยะที่ 2 ดำเนินการในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับการคัดเลือกในระยะที่ 1 ซึ่งเป็นพื้นที่ตัวแทนของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของภูมิภาค

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยระยะที่ 2 ดำเนินการในช่วงระหว่างเดือน ถึงเดือน พ.ศ.
..... ครอบคลุมการสังเคราะห์ข้อมูล การพัฒนารูปแบบ การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบโดย
ผู้ทรงคุณวุฒิ และการปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์

5. ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยระยะที่ 2 กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ องค์ประกอบและกระบวนการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่ผ่านการ
ยืนยันจากระยะที่ 1
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีความเหมาะสม
เป็นไปได้ และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่
3. ตัวแปรแทรกซ้อน ได้แก่ บริบทสถานศึกษา ทรัพยากร บุคลากร และการสนับสนุนจาก
หน่วยงานต้นสังกัด

6. ขอบเขตด้านวิธีการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 2 ใช้วิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดย
บูรณาการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

1. การสังเคราะห์ผลการวิจัยระยะที่ 1
2. การออกแบบร่างรูปแบบการบริหาร
3. การประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion)
4. การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ
5. การปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะ

7. ขอบเขตด้านผลลัพธ์

ผลลัพธ์ของการวิจัยระยะที่ 2 คือ รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนที่ประกอบด้วย

1. โครงสร้างองค์ประกอบหลัก
2. กระบวนการดำเนินงานเชิงระบบ
3. คู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติ
4. แผนผังการนำรูปแบบไปใช้
5. แนวทางการติดตามและประเมินผล

ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้
ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียง

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารตาม ศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรี ยนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตการวิจัย ระยะที่ 3

การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์ พระราชา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรี ยนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยระยะที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความ เป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ที่พัฒนาขึ้น ในระยะที่ 2 โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในระยะที่ 3 มุ่งเน้นการประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์ พระราชาในประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ความสอดคล้องของรูปแบบกับหลักศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ความเหมาะสมขององค์ประกอบและกระบวนการบริหาร
3. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในสถานศึกษาจริง
4. ความชัดเจนของแนวทางการดำเนินงาน
5. ความเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
6. ความยั่งยืนของรูปแบบในระยะยาว
7. ความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยระยะที่ 3 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาศาสตร์ พระราชา การพัฒนาผู้เรียน และการบริหารงานในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรี ยนรู้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนประมาณ 11 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือเทียบเท่า
2. มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษหรือการพัฒนาการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี
3. มีผลงานทางวิชาการหรือบทบาทด้านศาสตร์พระราชาที่เป็นที่ยอมรับ
4. มีประสบการณ์ในการประเมินหรือให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ
5. สนใจเข้าร่วมการวิจัย

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยระยะที่ 3 ดำเนินการในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสถานที่จัดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ที่ผู้วิจัยกำหนด

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยระยะที่ 3 ดำเนินการในช่วงระหว่างเดือน ถึงเดือน พ.ศ.
..... ครอบคลุมการจัดสัมมนา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ผล และการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะ

5. ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยระยะที่ 3 กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชที่พัฒนาขึ้นจากระยะที่ 2
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ
3. ตัวแปรแทรกซ้อน ได้แก่ บริบทสถานศึกษา ทรัพยากร บุคลากร และการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

6. ขอบเขตด้านวิธีการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 3 ใช้วิธีการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) โดยใช้เทคนิคการประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Evaluation) ตามแนวคิดของ Eisner (1998) ร่วมกับการสัมมนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญและการประเมินด้วยแบบประเมินมาตรฐานค่า

กระบวนการประเมินประกอบด้วย

1. การนำเสนอรูปแบบต่อผู้ทรงคุณวุฒิ
2. การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ
3. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปราย
4. การประเมินด้วยแบบประเมิน
5. การสังเคราะห์ข้อเสนอแนะ
6. ขอบเขตด้านเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ได้แก่

1. แบบประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบ (Rating Scale)
2. แบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม
3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

4. แบบสรุปข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงก่อน
นำไปใช้จริง

8. ขอบเขตด้านผลลัพธ์

ผลลัพธ์ของการวิจัยระยะที่ 3 คือ รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่ผ่านการ
ประเมินและปรับปรุงแล้ว ซึ่งมีคุณภาพในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์
และสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.4 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ ได้แก่

ตัวแปรต้น รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

ตัวแปรตาม คุณภาพผู้เรียนด้าน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะชีวิตและทักษะศตวรรษ
ที่ 21, คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตัวแปรแทรกซ้อน บริบทสถานศึกษา ชุมชน และทรัพยากรทางการศึกษา

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉิยเหนือ” ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์
เฉพาะเพื่อความเข้าใจตรงกัน ดังนี้

1.6.1 **รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา** หมายถึง แนวทางการบริหารสถานศึกษา
ที่ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
ฯ และศาสตร์สองพระราชา โดยยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
และการพัฒนาตามภูมิสังคม เพื่อใช้เป็นกรอบในการวางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียน

1.6.2 **ศาสตร์พระราชา** หมายถึง องค์ความรู้ หลักคิด และแนวทางการทรงงานตาม
พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ฯ และ
พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของความ
พอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม

1.6.3 **ศาสตร์สองพระราชา** หมายถึง การบูรณาการหลักการทรงงานและพระราชดำริของ
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ฯ และพระบาทสมเด็จพระ
วชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างสมดุล
และยั่งยืน

1.6.4 **คุณภาพผู้เรียน** หมายถึง ระดับความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ด้านทักษะชีวิตและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 3) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองดี ตามกรอบการประเมินของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

1.6.5 **สถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้** หมายถึง ศูนย์การเรียนรู้และสถานศึกษา ที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.6.6 **รูปแบบ (Model)** หมายถึง โครงสร้าง แนวคิด กระบวนการ และแนวทางการดำเนินงานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นกรอบในการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.6.7 **การประเมินตามแนวคิด Connoisseurship** หมายถึง การประเมินโดยใช้ดุลยพินิจ ความรู้ และประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาคุณภาพ คุณค่า และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหาร ผ่านกระบวนการอภิปรายและสะท้อนความคิดเห็นเชิงวิชาชีพ

1.6.8 **การประชุมอิงผู้เชี่ยวชาญ** หมายถึง กระบวนการระดมความคิดเห็นและการพิจารณาร่วมกันของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมิน ปรับปรุง และยืนยันคุณภาพของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

1.6.9 **ความเป็นไปได้ของรูปแบบ** หมายถึง ระดับความสามารถในการนำรูปแบบการบริหารไปใช้จริงในสถานศึกษา ภายใต้ข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ ทรัพยากร และบริบทพื้นที่

1.6.10 **ความเหมาะสมของรูปแบบ** หมายถึง ระดับความสอดคล้องของรูปแบบกับบริบทสถานศึกษา นโยบายการศึกษา ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน รวมถึงความเหมาะสมด้านกระบวนการและการบริหารจัดการ

1.6.11 **ผู้ทรงคุณวุฒิ** หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ศาสตร์พระราชา หรือการพัฒนาผู้เรียน และได้รับการยอมรับในระดับวิชาชีพ

1.6.12 **บริบทพื้นที่** หมายถึง ลักษณะเฉพาะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากร และวิถีชีวิตของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

1.6.13 **สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้** หมายถึง สถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติและบริบทของพื้นที่ โดยในการวิจัยนี้ หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริม

การเรียนรู้ที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.6.14 สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหน้าที่กำหนดนโยบาย วางแผน ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับติดตามการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาศักยภาพประชาชนทุกช่วงวัย ให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติ และบริบทของสังคมไทย โดยในการวิจัยนี้ หมายถึง หน่วยงานต้นสังกัดที่กำกับดูแลสถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนวคิดศาสตร์พระราชา

1.6.15 กรมส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีภารกิจหลักในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับติดตามการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนทุกช่วงวัย เพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยในการวิจัยนี้ หมายถึง หน่วยงานต้นสังกัดที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล สนับสนุน และพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนวคิดศาสตร์พระราชา

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1.7.1 ระดับเชิงวิชาการ

1. ได้องค์ความรู้และแนวคิดเชิงระบบเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาที่เหมาะสมกับบริบทของการศึกษานอกระบบและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ได้รูปแบบการบริหารที่มีโครงสร้างชัดเจน สามารถใช้อ้างอิงในการศึกษาวิจัยและพัฒนาการบริหารการศึกษาในบริบทใกล้เคียง
3. เป็นฐานข้อมูลทางวิชาการสำหรับนักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจในการศึกษาต่อยอดด้านการบริหารการศึกษาตามศาสตร์พระราชา

1.7.2 ระดับเชิงนโยบายและการบริหาร

1. เป็นแนวทางประกอบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

2. ช่วยสนับสนุนการพัฒนากระบวนบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

1.7.3 ระดับเชิงปฏิบัติการในสถานศึกษา

1. ผู้บริหารและครูมีแนวทางการบริหารและการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรพระราชา

2. สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบงาน การจัดกิจกรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. เกิดวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม โปร่งใส และยั่งยืนในสถานศึกษา

1.7.4 ระดับผู้เรียนและชุมชน

1. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านความรู้ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

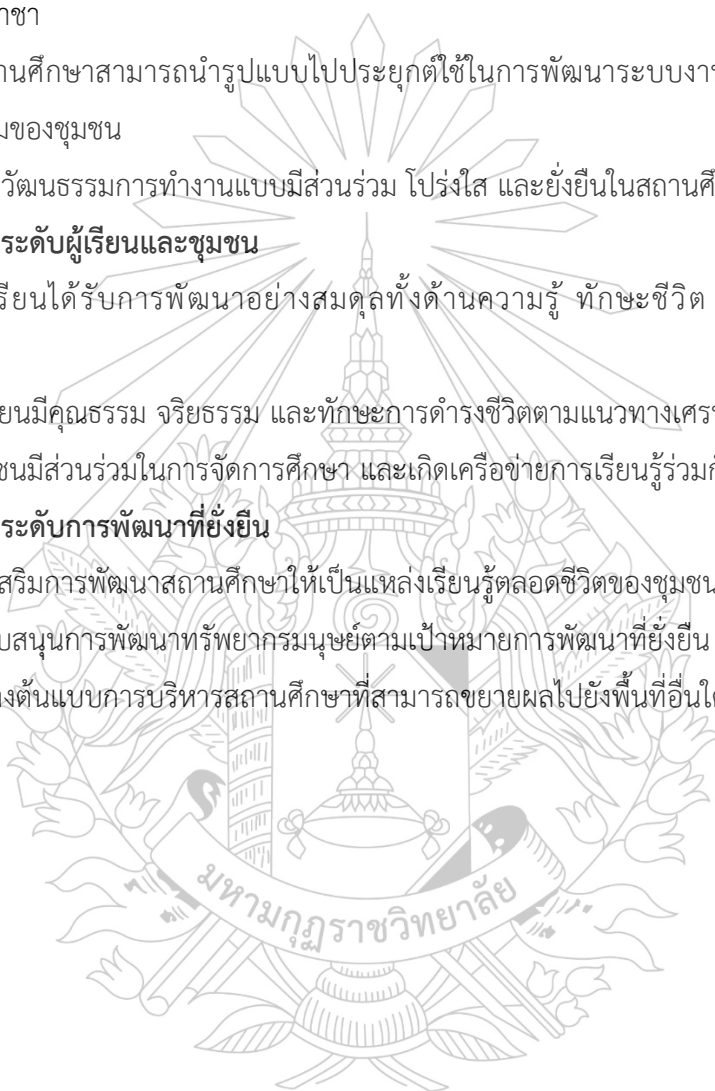
3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

1.7.5 ระดับการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. ส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน

2. สนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. สร้างต้นแบบการบริหารสถานศึกษาที่สามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นใด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการวิจัย โดยจำแนกสาระสำคัญออกเป็นหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารตามศาสตร์พระราชา
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา และการประเมินแบบ Connoisseurship
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้
- 2.8 บริบทของกรมส่งเสริมการเรียนรู้
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.10 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ

รูปแบบ (Model) หมายถึง โครงสร้างหรือกรอบแนวคิดที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ Joyce และ Weil (2009) อธิบายว่า รูปแบบเป็นการจัดระบบแนวคิด กระบวนการ และวิธีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรวจสอบผลลัพธ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

นักวิชาการและนักการศึกษา ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมาย ของรูปแบบ ดังนี้

ชีรวุฒิ นิเจนตร (2560, น. 75) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยหรือตัวแปรของสิ่งที่ศึกษาเพื่ออธิบายลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ให้เข้าใจง่าย มองเห็นเป็นรูปธรรมใช้ข้อมูลเหตุผลและฐานคติมาประกอบ สามารถ พยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ส่งผลต่อการปรับปรุงหรือการยกระดับ

ไปสู่การพัฒนาเรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ที่มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือได้ทางสถิติ

พัฒนา พรหมมณี (2560, น. 128) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึงแบบจำลองหรือตัวแบบอย่างง่าย หรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผ่านการศึกษาและพัฒนาขึ้น เพื่อแสดง หรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจง่ายขึ้น เป็นสิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น จากหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการแนวคิด และความเชื่อที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการแสดงถึงโครงสร้างทางความคิดหรือองค์ประกอบและความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบที่สำคัญ เป็นขั้นตอนสำหรับถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อ หรือเครื่องมือเข้าช่วยเพื่อทำให้เกิดความรู้ เข้าใจง่ายและกระชับถูกต้องสามารถวัดตรวจสอบและเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจได้

สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่กล่าวว่า รูปแบบเป็นเครื่องมือทางวิชาการที่ช่วยเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง ทำให้การดำเนินงานมีทิศทางที่ชัดเจน ขณะที่ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ระบุว่า รูปแบบที่ดีควรมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ได้จริง และเอื้อต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษางานวิจัยด้านการบริหารและการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 พบว่า รูปแบบโดยทั่วไปประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักการและแนวคิดพื้นฐาน วัตถุประสงค์ องค์ประกอบหลัก กระบวนการดำเนินงาน เงื่อนไขความสำเร็จ และการประเมินผล ซึ่งเป็นโครงสร้างหลักที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

หลักการและแนวคิดพื้นฐาน

หลักการและแนวคิดพื้นฐานเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนารูปแบบ เนื่องจากเป็นกรอบความคิดที่กำหนดทิศทางของการดำเนินงาน สุพัตรา บุญธรรม (2561) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงบูรณาการ พบว่า รูปแบบที่มีประสิทธิภาพต้องตั้งอยู่บนหลักวิชาการ คุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กันสมบัติ นาคทอง (2565) ระบุว่า การนำแนวคิดเชิงระบบและการคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษามาใช้เป็นฐานในการพัฒนารูปแบบ ช่วยให้การดำเนินงานตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ขณะที่ จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า แนวคิดพื้นฐานที่ชัดเจนช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกันในองค์กรและลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ หลักการและแนวคิดพื้นฐานยึดตามศาสตร์พระราชา โดยเฉพาะหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางของรูปแบบ

ประเภทของรูปแบบ

ประเภทของรูปแบบ ความหมาย และความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ “รูปแบบ (Model)” ทางการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างเป็น

ระบบ เพื่อให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องทางวิชาการ มีความชัดเจนในการนำไปใช้ และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายและประเภทของรูปแบบจากนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ความหมายของรูปแบบ (Model)

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของ “รูปแบบ” ไว้อย่างหลากหลาย โดยมีสาระสำคัญที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

Joyce and Weil (2015) อธิบายว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างหรือกรอบแนวคิดที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ

Creswell (2018) กล่าวว่า รูปแบบ คือ การจัดระบบแนวคิด กระบวนการ และองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือการวิจัย

Borg and Gall (2007) ให้ความหมายว่า รูปแบบเป็นโครงสร้างเชิงระบบที่แสดงขั้นตอนวิธีการ และเงื่อนไขของการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในบริบทของการบริหารการศึกษา สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2560) กล่าวว่า รูปแบบการบริหาร หมายถึง กรอบแนวทางการจัดการองค์กรที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ กระบวนการ และวิธีการทำงานที่สัมพันธ์กัน เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า รูปแบบในการวิจัยนี้ หมายถึง โครงสร้างเชิงระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผลเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2. ประเภทของรูปแบบทางการบริหารและการศึกษา

นักวิชาการได้จำแนกประเภทของรูปแบบไว้หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และลักษณะการนำไปใช้ ดังนี้

2.1 รูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual Model)

รูปแบบเชิงแนวคิดเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ของแนวคิด ทฤษฎี และตัวแปรต่าง ๆ ในลักษณะเป็นกรอบความคิดเชิงนามธรรม มุ่งอธิบายโครงสร้างของระบบมากกว่าการนำไปใช้ในทางปฏิบัติโดยตรง

Creswell (2018) ระบุว่า รูปแบบเชิงแนวคิดช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจภาพรวมของปัญหาและความสัมพันธ์ของตัวแปรก่อนการพัฒนาารูปแบบเชิงปฏิบัติ

งานวิจัยของ จันทนา ทองสุกใส (2564) ได้ใช้รูปแบบเชิงแนวคิดในการกำหนดองค์ประกอบของการนิเทศภายในก่อนพัฒนาสู่รูปแบบเชิงปฏิบัติ

2.2 รูปแบบเชิงกระบวนการ (Process Model)

รูปแบบเชิงกระบวนการเป็นรูปแบบที่เน้นลำดับขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม และการประเมินผล

Borg and Gall (2007) อธิบายว่า รูปแบบเชิงกระบวนการเหมาะสำหรับงานวิจัยและพัฒนา เนื่องจากสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติจริงได้

งานวิจัยของ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ได้พัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้กระบวนการเป็นแกนหลัก ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2.3 รูปแบบเชิงโครงสร้าง (Structural Model)

รูปแบบเชิงโครงสร้างเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกต โดยใช้สถิติขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) หรือโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)

Kline (2016) กล่าวว่า รูปแบบเชิงโครงสร้างช่วยยืนยันความถูกต้องของโครงสร้างเชิงทฤษฎีจากข้อมูลเชิงประจักษ์

Hair et al. (2019) เสนอว่า การใช้รูปแบบเชิงโครงสร้างช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของโมเดลในงานวิจัยเชิงพัฒนา

งานวิจัยของ พิษชาภา อ่างสุวรรณ (2560) ได้นำ CFA มาใช้ยืนยันโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาเชิงคุณภาพ

2.4 รูปแบบเชิงปฏิบัติการ (Operational Model)

รูปแบบเชิงปฏิบัติการเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้จริงในสถานศึกษา มีคู่มือ แนวทาง และเครื่องมือประกอบอย่างชัดเจน

Joyce and Weil (2015) ระบุว่า รูปแบบที่มีคุณภาพควรสามารถแปลงเป็นการปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงแนวคิดเชิงทฤษฎี

งานวิจัยของ สมศักดิ์ วงศ์ไทย (2562) พบว่า รูปแบบที่มีคู่มือปฏิบัติช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่อง

3. ความสอดคล้องของรูปแบบการวิจัยกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในงานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นรูปแบบแบบผสมผสาน (Integrated Model) ที่รวมจุดเด่นของรูปแบบหลายประเภทเข้าด้วยกัน ได้แก่

1. ใช้รูปแบบเชิงแนวคิดเป็นฐานจากการสังเคราะห์เอกสาร

2. ใช้รูปแบบเชิงโครงสร้างจากการวิเคราะห์ CFA ในระยะที่ 1
3. ใช้รูปแบบเชิงกระบวนการในการพัฒนารูปแบบในระยะที่ 2
4. ใช้รูปแบบเชิงปฏิบัติการเพื่อนำไปใช้จริงในระยะที่ 3

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Borg and Gall (2007) และ Creswell (2018) ที่เสนอว่า งานวิจัยเชิงพัฒนาควรบูรณาการรูปแบบหลายมิติเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา ทองสุกใส (2564) และ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ที่ใช้แนวทางการพัฒนารูปแบบจากข้อมูลเชิงประจักษ์ร่วมกับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

สรุป

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายและประเภทของรูปแบบ พบว่า รูปแบบการบริหารที่มีคุณภาพควรมีลักษณะเป็นระบบ มีความชัดเจนทางโครงสร้าง มีกระบวนการดำเนินงานที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้จริงได้ งานวิจัยนี้จึงพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาในลักษณะบูรณาการ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำหน้าที่กำหนดทิศทาง เป้าหมาย และผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการนำรูปแบบไปใช้ในทางปฏิบัติ ทั้งในระดับนโยบาย ระดับการบริหาร และระดับการจัดการเรียนรู้ นักวิชาการด้านการวิจัยและการบริหารการศึกษาต่างเห็นพ้องกันว่า วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีความเป็นรูปธรรม และสามารถวัดผลได้ จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

บุญชม ศรีสะอาด (2560) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ที่ดีควรมีความชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาและบริบทขององค์กร และสามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย แนวคิด และการปฏิบัติงานจริงภายในองค์กรการศึกษา

สอดคล้องกับแนวคิดของ Creswell (2018) ที่เสนอว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ในงานวิจัยเชิงพัฒนา ควรครอบคลุมทั้งมิติของกระบวนการและผลลัพธ์ เพื่อให้สามารถสะท้อนคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้อย่างรอบด้าน

อรรถัย ศรีสุข (2562) พบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ช่วยส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในฐานะพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม

นอกจากนี้ งานวิจัยของ สมนึก ภัททิยธนี (2561) ชี้ให้เห็นว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ศึกษาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา ช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเชิงคุณธรรม พบว่า วัตถุประสงค์ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนในระยะยาว

ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2564) ระบุว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบที่มีคุณภาพควรมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ ความชัดเจน ความครอบคลุม ความสอดคล้องกับบริบท และความสามารถในการนำไปประเมินผลได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบทางการบริหาร

ด้วยเหตุนี้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในการวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและสมดุล โดยครอบคลุมมิติสำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูงขึ้น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ประการที่สอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ และค่านิยมที่สอดคล้องกับหลักศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประการที่สาม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของผู้เรียน ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

ประการที่สี่ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูและผู้บริหารในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามแนวศาสตร์พระราชาอย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่ห้า เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความเป็นระบบ โปร่งใส และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

นอกจากนี้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นยังมุ่งสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนในบริบทจริง และส่งเสริมความยั่งยืนของการดำเนินงานในระยะยาว

สรุป

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบเป็นกลไกสำคัญที่กำหนดทิศทางและความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา รูปแบบที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ครอบคลุมมิติด้านวิชาการ คุณธรรม ทักษะชีวิต และการบริหารจัดการ จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุลและยั่งยืน

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาในงานวิจัยนี้ จึงได้รับการพัฒนาขึ้นบนฐานขององค์ความรู้ทางวิชาการและข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว

องค์ประกอบหลักของรูปแบบ

หลักการและแนวคิดของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย จำเป็นต้องตั้งอยู่บนฐานของหลักการ แนวคิด และทฤษฎีทางการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุล ยั่งยืน และมีคุณภาพในทุกมิติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ระบุว่า ศาสตร์พระราชาเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากพระราชดำริและพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และคุณธรรม

สอดคล้องกับ สุเมธ ตันติเวชกุล (2559) ที่กล่าวว่า ศาสตร์พระราชาเป็นแนวทางการบริหารจัดการที่เน้นความเข้าใจบริบทพื้นที่ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยยึดหลักความพอเพียงเป็นแกนกลาง

ในบริบทของการศึกษา นักวิชาการหลายท่านเห็นตรงกันว่า การนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษา จะช่วยเสริมสร้างระบบการจัดการที่มีความมั่นคง ยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง

บุญชม ศรีสะอาด (2560) เสนอว่า รูปแบบการบริหารทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์บริบท การมีเป้าหมายชัดเจน และการพัฒนาระบบอย่างเป็นองค์รวม ขณะที่ สมาน อัสวภูมิ (2562) ชี้ให้เห็นว่า การบริหารเชิงระบบที่บูรณาการหลักคุณธรรมและการมีส่วนร่วม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) ของ Likert (1967) และ Cohen & Uphoff (1980) ยังเน้นให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทในการตัดสินใจ วางแผน และประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชชาติให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นและการทำงานร่วมกัน

ในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม (Holistic Education) เป็นอีกหนึ่งกรอบแนวคิดสำคัญ โดย Miller (2007) ระบุว่า การศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม คุณธรรม และจิตวิญญาณ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความหมาย

สอดคล้องกับ อรรถัย ศรีสุข (2562) และ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ที่พบว่า การพัฒนาผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ต้องเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง ชุมชน และบริบทท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในสถานศึกษา

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปหลักการและแนวคิดของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชชาติในการวิจัยครั้งนี้ได้ ดังนี้

ประการแรก หลักความพอประมาณ (Moderation) มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณอย่างเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือย และไม่เกินศักยภาพของสถานศึกษา

ประการที่สอง หลักความมีเหตุผล (Reasonableness) เน้นการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล ข้อเท็จจริง และการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ

ประการที่สาม หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน (Self-immunity) มุ่งเตรียมความพร้อมให้สถานศึกษาสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงในอนาคต

ประการที่สี่ เงื่อนไขความรู้ (Knowledge Condition) ส่งเสริมการใช้ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการบริหารจัดการ

ประการที่ห้า เงื่อนไขคุณธรรม (Moral Condition) เน้นความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ และยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ รูปแบบยังบูรณาการแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ของ David (2017) ซึ่งมุ่งเน้นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายอย่างเป็นระบบ

ในด้านการจัดการเรียนรู้ รูปแบบได้นำแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Constructivism) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) ของ Kolb (1984) มาประยุกต์ใช้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

รูปแบบยังให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานภายนอก ตามแนวคิดการบริหารแบบเครือข่าย (Network Management) ของ Provan และ Kenis (2008) เพื่อสนับสนุนทรัพยากรและองค์ความรู้ในการพัฒนาผู้เรียน

สรุป

หลักการและแนวคิดของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับการพัฒนาขึ้นบนฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม และการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษาอย่างสมดุล มีคุณธรรม และยั่งยืน

รูปแบบดังกล่าวไม่เพียงมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น หากแต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนในมิติด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต และการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

กระบวนการดำเนินงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการบริหาร เนื่องจากเป็นกลไกที่เชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎี และโครงสร้างของรูปแบบไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กระบวนการที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีทิศทาง มีความต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

ทิพวัลย์ สุวรรณโณ (2559) เสนอว่า การบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จควรใช้วงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) เป็นเครื่องมือหลัก เพื่อให้การดำเนินงานมีระบบ มีการติดตามผล และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) ระบุว่า กระบวนการดำเนินงานเชิงระบบช่วยสร้างความเป็นเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

นอกจากนี้ สมชาย บุญเรือง (2565) พบว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของรูปแบบการบริหาร

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาไว้เป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผน

(Planning) 2) ขั้นการดำเนินการ (Doing) 3) ขั้นการติดตามและประเมินผล (Checking) และ 4) ขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Acting) ซึ่งเป็นการประยุกต์วงจร PDCA เข้ากับบริบทการบริหารสถานศึกษา

1. ขั้นการวางแผน (Planning)

ขั้นการวางแผนเป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการกำหนดทิศทางเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาและบริบทพื้นที่

ในขั้นนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ได้แก่

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)
2. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน
3. การวิเคราะห์บริบทชุมชนและท้องถิ่น
4. การประเมินความพร้อมของทรัพยากร

ธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) ระบุว่า การวางแผนที่ดีต้องตั้งอยู่บนฐานข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้าน เพื่อให้การตัดสินใจมีเหตุผลและลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน

ภายหลังการวิเคราะห์บริบท ผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ และกำหนดแผนปฏิบัติการประจำปี

โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันตามศาสตร์พระราชา

สมชาย บุญเรือง (2565) เน้นว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนช่วยสร้างความเป็นเจ้าของร่วม (Ownership) และเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2. ขั้นการดำเนินการ (Doing)

ขั้นการดำเนินการเป็นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริง โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและบูรณาการทุกภารกิจของสถานศึกษาเข้าด้วยกัน

การดำเนินงานในขั้นนี้ครอบคลุมถึง 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานบุคคล 3) การบริหารงบประมาณ 4) การบริหารงานทั่วไป และ 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ผู้บริหารทำหน้าที่เป็นผู้นำเชิงคุณธรรมและผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ

ทิพวัลย์ สุวรรณโณ (2559) ระบุว่า การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพต้องเน้นการสื่อสารที่ชัดเจน การมอบหมายงานที่เหมาะสม และการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

ในด้านการจัดการเรียนรู้ ครูจะบูรณาการหลักศาสตร์พระราชาเข้ากับการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น โครงการตามหลักพอเพียง กิจกรรม

จิตอาสา และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และทักษะชีวิต

3. ขั้นการติดตามและประเมินผล (Checking)

ขั้นการติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

ในขั้นนี้ สถานศึกษาจะดำเนินการ ดังนี้ 1) นิเทศภายใน 2) ประเมินผลการดำเนินงาน 3) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และ 4) ประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

Stufflebeam (2003) เสนอว่า การประเมินผลควรเป็นการประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation) เพื่อใช้ข้อมูลในการปรับปรุงมากกว่าการตัดสินเพียงอย่างเดียว

สมชาย บุญเรือง (2565) พบว่า การติดตามผลอย่างสม่ำเสมอช่วยลดปัญหาความคลาดเคลื่อนและเพิ่มคุณภาพการดำเนินงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกผลการดำเนินงาน และ รายงานประจำปี

4. ขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Acting)

ขั้นการปรับปรุงพัฒนาเป็นการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานในรอบถัดไป เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

ในขั้นนี้ ผู้บริหารและบุคลากรจะร่วมกัน 1) สะท้อนผลการดำเนินงาน 2) วิเคราะห์จุดที่ควรพัฒนา 3) ปรับปรุงแผนงาน 4) พัฒนานวัตกรรม และ 5) ขยายผลแนวปฏิบัติที่ดี

Fullan (2016) ระบุว่า องค์กรทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่สามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

การปรับปรุงพัฒนาตามหลักศาสตร์พระราชานั้นเน้นการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่เร่งรัด และคำนึงถึงความสมดุลระหว่างทรัพยากรและผลลัพธ์

สรุปกระบวนการดำเนินงาน

กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นกระบวนการเชิงระบบที่บูรณาการวงจร PDCA เข้ากับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย การวางแผนอย่างรอบคอบ การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม การติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ และการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างสมดุล ยั่งยืน และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่

เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการบริหาร หมายถึง ปัจจัยสนับสนุนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาบุคลากร และความเข้มแข็งของสถานศึกษา หากขาดเงื่อนไขที่เหมาะสม รูปแบบที่ได้รับการออกแบบอย่างดีอาจไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อรรถัย ศรีสุข (2562) ชี้ว่า ความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษาขึ้นอยู่กับกระบวนการปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ระบบการบริหาร วัฒนธรรมองค์กร และการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ขณะที่ สมพร ชูศักดิ์ (2567) พบว่า การสร้างแรงจูงใจและบรรยากาศการเรียนรู้ในองค์กรมีผลโดยตรงต่อความยั่งยืนของการพัฒนา

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชออกเป็น 5 ประการสำคัญ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำของผู้บริหารถือเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของรูปแบบการบริหารมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทาง นโยบาย และบรรยากาศการทำงานของสถานศึกษา

อรรถัย ศรีสุข (2562) ระบุว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นให้แก่บุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ

Fullan (2016) ที่เห็นว่า ผู้นำทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดี

ในบริบทของศาสตร์พระราช ผู้บริหารควรมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ การดำรงตนอย่างพอเพียง การตัดสินใจอย่างรอบคอบ การยึดประโยชน์ส่วนรวม และการมีคุณธรรมและความโปร่งใส คุณลักษณะดังกล่าวจะช่วยสร้างความศรัทธาและความร่วมมือจากบุคลากร ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและต่อเนื่อง

2. การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจของบุคลากร

บุคลากรทางการศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนรูปแบบสู่การปฏิบัติจริง หากบุคลากรขาดความเข้าใจหรือแรงจูงใจ การดำเนินงานจะไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้

สมพร ชูศักดิ์ (2567) พบว่า การสร้างแรงจูงใจทั้งด้านวัตถุและจิตใจ เช่น การยกย่อง ชมเชย การพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ และการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร

สมชาย บุญเรือง (2565) ยังระบุว่า การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหารช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม และลดแรงต้านต่อการเปลี่ยนแปลง

ในรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมควรครอบคลุมถึง
1) การร่วมวางแผน 2) การร่วมดำเนินงาน 3) การร่วมประเมินผล และ 4) การร่วมพัฒนา

ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของทีมงานและความยั่งยืนของรูปแบบ

3. วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้

วัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของบุคลากรในระยะยาว สถานศึกษาที่มีวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกจะเอื้อต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

Senge (2006) เสนอแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ว่า องค์กรที่ประสบความสำเร็จต้องส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

สมพร ชูศักดิ์ (2567) พบว่า วัฒนธรรมที่เน้นการเรียนรู้ การช่วยเหลือเกื้อกูล และการเปิดรับนวัตกรรม ส่งผลต่อความยั่งยืนของการพัฒนาโรงเรียน

ในบริบทของการวิจัยนี้ วัฒนธรรมองค์กรควรสะท้อนหลักศาสตร์พระราชา ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความเอื้ออาทร 3) ความรับผิดชอบ และ 4) ความซื่อสัตย์สุจริต

วัฒนธรรมดังกล่าวจะช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคลากรและผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของรูปแบบ

4. การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและชุมชน

การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและชุมชนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษาในระยะยาว

สมบัติ นาคทอง (2565) ระบุว่า นโยบายที่ชัดเจน การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม และการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องจากต้นสังกัด ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

สุพัตรา บุญธรรม (2561) พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริง และเสริมสร้างความยั่งยืนทางการศึกษา

การสนับสนุนควรครอบคลุม 1) การสนับสนุนนโยบาย 2) การสนับสนุนงบประมาณ 3) การสนับสนุนทางวิชาการ และ 4) การสนับสนุนเครือข่าย

เมื่อสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ จะสามารถพัฒนารูปแบบได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง

5. ระบบทรัพยากรและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนา

ทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนการดำเนินงานของรูปแบบ ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี

Robbins (2016) ระบุว่า การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึง ความคุ้มค่า ความโปร่งใส และความยั่งยืน

ในบริบทของศาสตร์พระราชา การบริหารทรัพยากรควรยึดหลัก 1) ใช้อย่างพอประมาณ 2) ใช้อย่างคุ้มค่า 3) วางแผนระยะยาว และ 4) สร้างภูมิคุ้มกัน

การจัดระบบสารสนเทศที่ดี การบริหารข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการตัดสินใจ

สรุปเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วยภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจของบุคลากร วัฒนธรรมองค์กร แห่งการเรียนรู้ การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและชุมชน และระบบทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนา

เงื่อนไขเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ หากสามารถพัฒนาและเสริมสร้างให้เกิดขึ้นอย่างสมดุล จะช่วยให้รูปแบบการบริหารสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามเป้าหมายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

การประเมินผลของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การประเมินผลของรูปแบบการบริหารเป็นกระบวนการสำคัญในการตรวจสอบคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา และยกระดับรูปแบบให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง และสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

บุญชม ศรีสะอาด (2560) เสนอว่า การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพควรใช้วิธีการแบบ ผสมผสาน (Mixed Methods Evaluation) ระหว่างการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม รอบด้าน และสะท้อนสภาพความเป็นจริงของการดำเนินงานอย่างแท้จริง

จันทนา ทองสุกใส (2564) และ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) เห็นว่า การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เป็นหัวใจสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา และเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดระบบการประเมินผลของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาไว้บนฐานแนวคิดการประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation) และการประเมินเชิงระบบ (System Evaluation) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ขององค์กร และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวคิดและหลักการในการประเมินผลของรูปแบบ

การประเมินผลของรูปแบบในการวิจัยครั้งนี้ยึดหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) ครอบคลุม (Comprehensiveness) 2) ความเป็นระบบ (Systematic) 3) ความโปร่งใส (Transparency) และ 4) การนำไปใช้ประโยชน์ (Utilization-Focused)

Patton (2015) เสนอว่า การประเมินที่มีคุณภาพต้องมุ่งเน้นการนำผลไปใช้จริง (Utilization-Focused Evaluation) มากกว่าการประเมินเพื่อรายงานผลเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ การประเมินยังต้องยึดหลักศาสตร์พระราชา คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของทรัพยากรและบริบทพื้นที่

รูปแบบและประเภทของการประเมินผล

การประเมินผลของรูปแบบการบริหารในงานวิจัยนี้ เป็นการประเมินแบบผสมผสาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะสำคัญ ได้แก่

1. การประเมินก่อนดำเนินการ (Formative Evaluation)

เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนนำรูปแบบไปใช้จริง โดยมุ่งเน้นความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบ ความสอดคล้องกับบริบท ความพร้อมของบุคลากร และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

Stufflebeam (2003) ระบุว่า การประเมินระยะต้นช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน และเพิ่มโอกาสความสำเร็จของโครงการ

2. การประเมินระหว่างดำเนินการ (Process Evaluation)

เป็นการประเมินระหว่างกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ เพื่อสะท้อนปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาในระยะสั้น ประกอบด้วย การนิเทศภายใน การสังเกตการปฏิบัติงาน การติดตามความก้าวหน้า และการสะท้อนผลร่วมกัน

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า การติดตามอย่างต่อเนื่องช่วยเพิ่มคุณภาพการดำเนินงาน และลดความคลาดเคลื่อนจากแผน

3. การประเมินหลังดำเนินการ (Summative Evaluation)

เป็นการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของรูปแบบ โดยพิจารณาจากคุณภาพผู้เรียน สมรรถนะครู คุณภาพสถานศึกษา และความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ระบุว่า การประเมินผลปลายทางช่วยยืนยันคุณค่าของรูปแบบ และสนับสนุนการขยายผลในอนาคต

ขอบเขตและมิติของการประเมินผล

การประเมินผลของรูปแบบในการวิจัยนี้ครอบคลุม 4 มิติหลัก ตามแนวคิด CIPP Model ของ Stufflebeam (2003) ได้แก่

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) ได้แก่ ความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และความเหมาะสมของนโยบาย
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ได้แก่ ความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ สื่อและเทคโนโลยี และโครงสร้างการบริหาร
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ได้แก่ การดำเนินงานตามแผน การมีส่วนร่วม ประสิทธิภาพการบริหาร และการบูรณาการศาสตร์พระราชา
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะชีวิต และความยั่งยืนของการพัฒนา

เครื่องมือและวิธีการประเมินผล

การประเมินผลใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน ได้แก่ 1) แบบสอบถามมาตรฐานค่า 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบสังเกตพฤติกรรม 4) แบบประเมินตนเอง 5) แบบบันทึกสะท้อนผล 6) แฟ้มสะสมผลงาน และ 7) รายงานผลการดำเนินงาน

บุญชม ศรีสะอาด (2560) ระบุว่า การใช้เครื่องมือหลายประเภทช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน (Triangulation)

การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

การนำผลการประเมินไปใช้เป็นหัวใจสำคัญของระบบการประกันคุณภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การนำผลไปใช้ประกอบด้วย 1) การปรับปรุงแผนงาน 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การปรับรูปแบบการบริหาร 4) การพัฒนานวัตกรรม และ 5) การขยายผลสู่เครือข่าย

Patton (2015) เน้นว่า ผลการประเมินที่ไม่ได้ถูกนำไปใช้จะไม่ก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการและทางปฏิบัติ

ในบริบทของศาสตร์พระราชา การนำผลไปใช้ควรเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป คำนึงถึงความคุ้มค่าและความเหมาะสม

สรุปการประเมินผลของรูปแบบ

การประเมินผลของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ผสมผสานการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ครอบคลุมการประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินงาน โดยยึดหลัก CIPP Model และแนวคิดการประเมินเชิงพัฒนาเป็นกรอบสำคัญ

ระบบการประเมินดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษาสามารถตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงาน นำข้อมูลไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเสริมสร้างความเข้มแข็งของรูปแบบในระยะยาว ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วยองค์ประกอบครบถ้วน มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

ดังนั้น รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้รับการพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าว เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

Hoy และ Miskel (2013) ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผ่านกระบวนการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) โดยเน้นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการบริหารแบบคลาสสิก (Classical Management Theory) ซึ่งมุ่งเน้นโครงสร้างองค์กร การแบ่งงานอย่างชัดเจน และการควบคุมการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ในบริบทของการศึกษาสมัยใหม่ การบริหารสถานศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมิติของโครงสร้างและระเบียบเท่านั้น แต่ยังคงคำนึงถึงมิติด้านมนุษยสัมพันธ์ จิตวิทยาองค์กร และการมีส่วนร่วมของชุมชน

บุญชม ศรีสะอาด (2560) อธิบายว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ สื่อเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน โดยคำนึงถึงคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าเป็นสำคัญ ซึ่งสะท้อนแนวคิดการบริหารเชิงประสิทธิผล (Effective Management) และการบริหารเชิงคุณภาพ (Quality Management)

ในขณะเดียวกัน สมพร ชูศักดิ์ (2567) เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถเชื่อมโยงนโยบายการศึกษาระดับชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยผ่านกระบวนการแปลงนโยบายเป็นแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเชิงนโยบาย (Policy-Based Management)

แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเชิงระบบ

แนวคิดการบริหารเชิงระบบ (Systems Approach) เป็นแนวคิดสำคัญที่นำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างแพร่หลาย โดยมองว่าสถานศึกษาเป็นระบบหนึ่งที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยหลายส่วนที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลสะท้อนกลับ (Feedback)

Hoy และ Miskel (2013) ระบุว่า การบริหารเชิงระบบช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นภาพรวมขององค์กร เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างส่วนต่าง ๆ และสามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

ในบริบทของสถานศึกษา ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย นักเรียน ครู บุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษา กระบวนการหมายถึงการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการนิเทศติดตาม ผลผลิตคือคุณภาพผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ส่วนผลสะท้อนกลับเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาในระยะต่อไป

แนวคิดเชิงระบบจึงเป็นฐานสำคัญของการพัฒนารูปแบบการบริหารที่มุ่งเน้นความต่อเนื่องและความยั่งยืน

แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และประเมินผล

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยสร้างความเป็นเจ้าขององค์กร เสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษา

สอดคล้องกับ สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียช่วยลดความขัดแย้งภายในองค์กร และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเชิงบวก

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Theory) ที่ให้ความสำคัญกับความต้องการทางจิตใจ ความพึงพอใจ และแรงจูงใจของบุคลากร

แนวคิดการบริหารเชิงคุณภาพและการประกันคุณภาพ

การบริหารเชิงคุณภาพ (Quality Management) เป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนาคุณภาพองค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยหลักการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management: TQM)

Deming (1986) เสนอวงจรคุณภาพ PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จันทนา ทองสุกใส (2564) ระบุว่า การนำระบบประกันคุณภาพภายในมาใช้ควบคู่กับการบริหารเชิงคุณภาพ ช่วยให้สถานศึกษามีระบบติดตาม ตรวจสอบ และพัฒนาอย่างเป็นระบบ แนวคิดดังกล่าวส่งเสริมให้สถานศึกษามีวัฒนธรรมคุณภาพ (Quality Culture) และการเรียนรู้ขององค์กร (Learning Organization)

โครงสร้างและองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยทั่วไปประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่

1. การบริหารงานวิชาการ มุ่งพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา
2. การบริหารงานบุคคล ครอบคลุมการสรรหา พัฒนา ประเมินผล และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร
3. การบริหารงบประมาณ เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โปร่งใส และตรวจสอบได้
4. การบริหารทั่วไป เกี่ยวข้องกับงานธุรการ อาคารสถานที่ เทคโนโลยี และความปลอดภัย
5. การบริหารกิจการนักเรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต

องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านนี้ทำงานเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

การบริหารสถานศึกษากับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในยุคปัจจุบัน การบริหารสถานศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) โดยบูรณาการมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา ที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน

สุพัตรา บุญธรรม (2561) ระบุว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ช่วยสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับองค์กร

สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและหลากหลายมิติ โดยมีได้จำกัดอยู่เพียงการจัดการเชิงโครงสร้างหรือการควบคุมการปฏิบัติงานเท่านั้น แต่เป็นการผสมผสานระหว่างศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ในมิติของศาสตร์ (Science of Management) การบริหารสถานศึกษาอาศัยหลักการและกระบวนการบริหารที่เป็นระบบ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการองค์การทุกประเภท กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงาน จัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม ควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงาน และติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

ขณะเดียวกัน ในมิติของศิลป์ (Art of Management) การบริหารสถานศึกษายังต้องอาศัยทักษะด้านภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร การสร้างแรงจูงใจ และการจัดการความขัดแย้ง เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรทางการศึกษาในระยะยาว

จากการวิเคราะห์แนวคิดเชิงระบบ พบว่า สถานศึกษาเป็นองค์กรที่ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อยหลายส่วนที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นพลวัต ทั้งด้านบุคลากร ทรัพยากร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมภายนอก การบริหารเชิงระบบช่วยให้ผู้บริหารมองเห็น ภาพรวมขององค์กร เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ และสามารถวางแผนพัฒนาได้อย่าง สอดคล้องและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษา ในยุคปัจจุบัน โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการบริหาร ทั้งในด้านการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความเป็นเจ้าขององค์กร เพิ่มความผูกพันต่อสถานศึกษา และ ส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในด้านการบริหารเชิงคุณภาพ งานวิจัยส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่า การนำหลักการบริหาร คุณภาพและระบบประกันคุณภาพมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ช่วยให้การดำเนินงานมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ PDCA ทำให้สถานศึกษา มีกลไกในการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกัน แนวคิดการบริหารเพื่อความยั่งยืนได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในบริบท ของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรในระยะยาว ควบคู่กับการคำนึงถึง มิติทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม การบริหารสถานศึกษาจึงต้องสร้างความสมดุล ระหว่างการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการเสริมสร้างทักษะ ชีวิตให้แก่ผู้เรียน

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 พบว่า โครงสร้างการบริหาร สถานศึกษาโดยทั่วไปประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป และการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ทำหน้าที่สนับสนุนและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเกี่ยวข้องกับ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนานวัตกรรม ขณะที่การบริหารงานบุคคลมีบทบาทในการเสริมสร้างศักยภาพครูและบุคลากร การบริหารงบประมาณช่วยให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่าและโปร่งใส ส่วนการบริหารทั่วไปและการบริหารกิจการนักเรียนเป็นฐานสนับสนุนด้านสภาพแวดล้อมและการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านจึงมิได้ดำเนินงานแยกจากกัน แต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในลักษณะเครือข่าย (Network) ที่ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 ยังส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความยืดหยุ่นทางความคิด และสามารถบริหารจัดการภายใต้ความไม่แน่นอน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำรงอยู่และพัฒนาได้อย่างมั่นคง

ในบริบทของประเทศไทย แนวคิดการบริหารสถานศึกษายังต้องเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา ซึ่งเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และการพัฒนาบนพื้นฐานของคุณธรรมและความรู้ หลักการดังกล่าวช่วยเสริมสร้างรากฐานการบริหารที่มั่นคง โปร่งใส และมุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในปัจจุบันจึงเป็นการบูรณาการแนวคิดเชิงระบบ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารเชิงคุณภาพ และการบริหารเพื่อความยั่งยืน เข้ากับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และนโยบายการศึกษาของประเทศอย่างเหมาะสม

จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม และทักษะชีวิต โดยอาศัยการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายภายใต้ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวจึงเป็นฐานความรู้สำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในงานวิจัยครั้งนี้ โดยช่วยกำหนดกรอบแนวคิด โครงสร้างองค์ประกอบ และแนวทางการดำเนินงานให้มีความเป็นระบบ สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักและเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานในสถานศึกษา เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาโดยรวม

อรรถิย ศรีสุข (2562) ระบุว่า การบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพต้องครอบคลุมกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการนิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องกัน และเชื่อมโยงกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาจำเป็นต้องนำหลักสูตรแกนกลางและนโยบายทางการศึกษามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ความต้องการของผู้เรียน และทรัพยากรที่มีอยู่ การบริหารงานวิชาการที่ดีจึงต้องเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพจริงและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นกระบวนการสำคัญที่สะท้อนคุณภาพของการบริหารงานวิชาการโดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบูรณาการองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า โรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ส่งผลให้คุณภาพการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากครูสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนานวัตกรรมการสอนได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะของผู้เรียนในระยะยาว

ในด้านการวัดและประเมินผล การบริหารงานวิชาการต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการประเมินที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินควรมุ่งเน้นการพัฒนา (Assessment for Learning) ควบคู่กับการประเมินผลสัมฤทธิ์ (Assessment of Learning) เพื่อใช้ข้อมูลในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

นอกจากนี้ การนิเทศการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนครูในการพัฒนาการสอน มากกว่าการควบคุมหรือ

ประเมินเพียงอย่างเดียว การนิเทศเชิงสร้างสรรค์ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน และเสริมสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานของครู

จันทนา ทองสุกใส (2564) ชี้ว่า การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของงานของครูและบุคลากร เมื่อครูมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และพัฒนางานวิชาการ จะเกิดความผูกพันต่อองค์กร และมีแรงจูงใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ในบริบทของการบริหารสมัยใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการอย่างมาก อีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) เสนอว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการข้อมูลทางวิชาการ การจัดการเรียนรู้แบบดิจิทัล และการติดตามผลการเรียนของผู้เรียน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการบริหารงาน อีกทั้งยังช่วยขยายโอกาสทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลายและทันสมัย

การใช้ระบบสารสนเทศทางการศึกษา เช่น ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) ระบบฐานข้อมูลผู้เรียน และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ช่วยให้ผู้บริหารและครูสามารถติดตามพัฒนาการของผู้เรียน วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน และวางแผนการพัฒนาได้อย่างแม่นยำและเป็นปัจจุบัน

นอกจากนี้ การบริหารงานวิชาการยังต้องคำนึงถึงการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ควบคู่คุณธรรม สามารถดำรงชีวิตอย่างสมดุลและรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารตามศาสตร์พระราชา

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leader) โดยต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ สามารถให้คำแนะนำ สนับสนุน และสร้างแรงบันดาลใจให้ครูพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นกระบวนการเชิงระบบที่บูรณาการการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา การพัฒนาครู การใช้เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม

การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาในงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากช่วยสร้างระบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน

การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สมบัติ นาคทอง (2565) อธิบายว่า การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับคุณภาพสถานศึกษา

พิชชาภา อ่างสุวรรณ (2560) พบว่า ระบบการบริหารงานบุคคลที่มีความเป็นธรรม โปร่งใส และเน้นการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อความพึงพอใจและความผูกพันของครูต่อองค์กร ขณะที่ สมคิด แก้ว

ประเสริฐ (2566) ระบุว่า การเสริมสร้างภาวะผู้นำในครูช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เป็นที่นอกจากนี้ สุพัตรา บุญธรรม (2561) ยังเสนอว่า การบริหารงานบุคคลควรสอดคล้องกับบริบท พื้นที่และวัฒนธรรมองค์กร เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรทางการเงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการ การพัฒนาบุคลากร การปรับปรุงสภาพแวดล้อม และการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานตามเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สมชาย บุญเรือง (2565) ระบุว่า การวางแผนงบประมาณที่ดีช่วยลดความสูญเปล่าในการใช้ทรัพยากร และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรอย่างเหมาะสมจะถูกนำไปใช้สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างคุณค่าและผลลัพธ์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ

กระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาโดยทั่วไปประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการ การจัดทำแผนงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่าย การควบคุมติดตาม และการประเมินผลการใช้จ่าย ซึ่งทุกขั้นตอนต้องดำเนินการอย่างโปร่งใส มีหลักฐานตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาและแผนพัฒนาสถานศึกษา

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการ ผู้บริหารและบุคลากรจำเป็นต้องร่วมกันพิจารณาความจำเป็นเร่งด่วน ปัญหา และเป้าหมายการพัฒนาของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดลำดับความสำคัญของการใช้งบประมาณอย่างเหมาะสม ขั้นตอนนี้ช่วยลดการใช้งบประมาณในกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

ด้านการจัดทำแผนงบประมาณ จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้การใช้งบประมาณเป็นไปใน

ทิศทางเดียวกันทั้งระบบ การวางแผนงบประมาณที่มีประสิทธิภาพช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างเป็นระบบและลดความเสี่ยงในการขาดแคลนงบประมาณในอนาคต

วิเชียร นาคสุวรรณ (2561) พบว่า สถานศึกษาที่บริหารงบประมาณอย่างโปร่งใสและมีระบบตรวจสอบที่ชัดเจน ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความโปร่งใสดังกล่าวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถานศึกษา และเอื้อต่อการได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณและทรัพยากรจากภายนอกในระยะยาว

การควบคุมและติดตามการใช้งบประมาณเป็นอีกขั้นตอนที่มีความสำคัญ เนื่องจากช่วยป้องกันการใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสม ลดความเสี่ยงในการทุจริต และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรจัดให้มีระบบรายงานผลการใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเสนอแนะการปรับปรุง

ทิพวัลย์ สุวรรณโณ (2559) เห็นว่า การบริหารงบประมาณตามหลักความพอเพียง ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนขององค์กร โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงทางการเงิน แนวคิดดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมั่นคง แม้ในสถานะที่งบประมาณมีข้อจำกัด

การบริหารงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา จึงมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า หลีกเลี่ยงความฟุ่มเฟือย และให้ความสำคัญกับการลงทุนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวต่อผู้เรียนและชุมชน เช่น การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพครู

นอกจากนี้ การระดมทรัพยากรจากภาคีเครือข่าย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านงบประมาณให้แก่สถานศึกษา การบริหารงบประมาณที่เปิดกว้างต่อความร่วมมือดังกล่าวช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างหลากหลายและยั่งยืน

ในบริบทของการบริหารยุคดิจิทัล การนำระบบสารสนเทศทางการเงินมาใช้ในการจัดการงบประมาณ ช่วยเพิ่มความถูกต้อง รวดเร็ว และความโปร่งใสในการดำเนินงาน เช่น ระบบบัญชีออนไลน์ ระบบรายงานงบประมาณ และฐานข้อมูลการใช้จ่าย ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถติดตามสถานการณ์ทางการเงินได้อย่างเป็นปัจจุบันและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารงบประมาณจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงการอนุมัติการใช้จ่ายเท่านั้น แต่ต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางการเงิน มีวิสัยทัศน์ในการใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสามารถสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเหมาะสม

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ครอบคลุมการวางแผน การจัดสรร การใช้จ่าย การควบคุม การตรวจสอบ และการประเมินผล โดยยึดหลักความโปร่งใส ความคุ้มค่า และความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสำคัญ

การบริหารงบประมาณตามแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานในงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากช่วยสร้างความมั่นคงทางทรัพยากร สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน และเสริมสร้างความยั่งยืนของสถานศึกษาในระยะยาว

การบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นภารกิจพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาในทุกมิติ เนื่องจากครอบคลุมงานด้านธุรการ งานสารบรรณ งานอาคารสถานที่ งานความปลอดภัย งานประชาสัมพันธ์ และงานสนับสนุนด้านอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และการบริหารงานด้านวิชาการ บุคคล และงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารทั่วไปที่มีคุณภาพจึงเป็นฐานรองรับความสำเร็จของสถานศึกษาโดยรวม

อรรถัย ศรีสุข (2562) ระบุว่า ระบบการบริหารทั่วไปที่ดีช่วยสนับสนุนการดำเนินงานด้านอื่นให้เป็นไปอย่างราบรื่น ลดอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นระบบ และมีระเบียบแบบแผน เมื่อระบบงานทั่วไปมีความชัดเจน บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัว ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรในภาพรวม

งานธุรการและสารบรรณถือเป็นหัวใจของการบริหารทั่วไป เนื่องจากเป็นระบบจัดการข้อมูล เอกสาร และการติดต่อประสานงานภายในและภายนอกสถานศึกษา การจัดระบบสารบรรณที่มีประสิทธิภาพช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารที่โปร่งใสและมีธรรมาภิบาล

ในด้านการบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม สถานศึกษาจำเป็นต้องดูแลรักษาอาคาร ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน มีความปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ ธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) ชี้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีความสะอาด เป็นระเบียบ และปลอดภัย ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ความมีวินัย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี เช่น ห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอ ระบบระบายอากาศที่เหมาะสม พื้นที่กิจกรรมที่ปลอดภัย และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่

ด้านงานความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพของผู้เรียนและบุคลากร เป็นอีกภารกิจสำคัญของการบริหารทั่วไป ผู้บริหารต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ การจัดการภัยพิบัติ การดูแลสุขภาพ และการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

การบริหารงานประชาสัมพันธ์มีบทบาทในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและความสัมพันธ์อันดีกับสาธารณชน โดยมุ่งเผยแพร่ผลงาน กิจกรรม และความก้าวหน้าของสถานศึกษาให้สังคมได้รับรู้ การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการสนับสนุนการจัดการศึกษา

สมพร ชูศักดิ์ (2567) พบว่า การนำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารมาใช้ในการจัดการงานทั่วไป ช่วยลดภาระงานเอกสาร เพิ่มความถูกต้องของข้อมูล และสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ระบบฐานข้อมูลบุคลากร และระบบสารสนเทศสถานศึกษา ช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน

ในบริบทของการบริหารสมัยใหม่ การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการบริหารทั่วไป ยังช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารภาครัฐยุคใหม่และการพัฒนาระบบราชการดิจิทัล

นอกจากนี้ การบริหารทั่วไปยังเกี่ยวข้องกับการจัดระบบสนับสนุนการทำงานของครูและบุคลากร เช่น การจัดตารางเรียน ตารางสอน การจัดเวรยาม การอำนวยความสะดวกด้านวัสดุ อุปกรณ์ และการดูแลสุขภาพ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การบริหารทั่วไปตามแนวคิดศาสตร์พระราชา มุ่งเน้นการจัดการอย่างมีเหตุผล รอบคอบ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย และให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพและความเป็นมนุษย์ การบริหารในลักษณะดังกล่าวช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และการทำงานร่วมกันอย่างมีคุณธรรม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารทั่วไป จึงต้องเป็นทั้งผู้นำเชิงระบบและผู้ประสานความร่วมมือ สามารถจัดการทรัพยากร สร้างระบบงานที่มีคุณภาพ และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขในการทำงาน

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การบริหารทั่วไปที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมการจัดระบบงานธุรการ สารบรรณ อาคารสถานที่ ความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมุ่งเน้นความเป็นระบบ ความคล่องตัว ความโปร่งใส และการสนับสนุนภารกิจหลักของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน

การบริหารทั่วไปตามแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาในงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากช่วยสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการบริหารที่มั่นคง เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมความยั่งยืนของสถานศึกษาในระยะยาว

การบริหารกิจการนักเรียน

การบริหารกิจการนักเรียนเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาในการดูแล ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ การบริหารกิจการนักเรียนที่มีประสิทธิภาพจึงมิได้มุ่งเน้นเพียงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเท่านั้น หากยังครอบคลุมถึงระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การสร้างวินัยเชิงบวก การส่งเสริมคุณธรรม และการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างเป็นระบบ

สมพร ชูศักดิ์ (2567) อธิบายว่า การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการป้องกัน แก้ไข และพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนอย่างเหมาะสม ผ่านกระบวนการคัดกรอง การเฝ้าระวัง การให้คำปรึกษา และการส่งต่อความช่วยเหลือ ซึ่งช่วยลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่ผู้เรียน

นอกจากนี้ สุพัตรา บุญธรรม (2561) พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถเสริมสร้างทักษะชีวิต ความรับผิดชอบ และจิตสาธารณะให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงและมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและยั่งยืน

สมบัติ นาคทอง (2565) ระบุว่า การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน โดยการบริหารกิจการนักเรียนควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้งในและนอกสถานศึกษา

ในเชิงแนวคิดทางการบริหาร การบริหารกิจการนักเรียนควรดำเนินการอย่างเป็นระบบตามหลักการบริหารคุณภาพ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย สนับสนุนทรัพยากร และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

การบริหารกิจการนักเรียนยังต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ทั้งด้าน สติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ และพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจ การจัดกิจกรรมและระบบ

สนับสนุนจึงควรมีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียม

ในบริบทของการนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการนักเรียน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยเน้นหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม การบริหารกิจการนักเรียนตามแนวทางดังกล่าวจึงมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักดำเนินชีวิตอย่างพอดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

ตัวอย่างการนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการบริหารกิจการนักเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมจิตอาสา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การฝึกอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมการออม และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า กิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิต คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ผู้เรียน

นอกจากนี้ การบริหารกิจการนักเรียนตามศาสตร์พระราชายังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินงานและความยั่งยืนในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป การบริหารกิจการนักเรียนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต การนำแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ควบคู่กับศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ จะช่วยเสริมสร้างระบบการดูแลและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาและสังคมโดยรวมต่อไป

การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดศาสตร์พระราชา

การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชานี้เน้นหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน พร้อมด้วยคุณธรรมและความรู้ สมพร ชูศักดิ์ (2567) และ สมบัติ นาคทอง (2565) เห็นว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนของสถานศึกษา

จันทนา ทองสุกใส (2564) ระบุว่า ผู้บริหารที่ยึดหลักศาสตร์พระราชมักให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การรับฟังความคิดเห็น และการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

สรุปแนวคิดการบริหารสถานศึกษา

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพ และครอบคลุมภารกิจหลักทุกด้าน ได้แก่ งานวิชาการ

งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป และงานกิจการนักเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีทิศทาง สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษา และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาได้เสนอว่า การบริหารสถานศึกษาควรยึดหลักการบริหารเชิงระบบ (Systems Approach) โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) อย่างเป็นองค์รวม ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทพื้นที่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรของชุมชนเป็นสำคัญ การนำบริบทท้องถิ่นมาเป็นฐานในการบริหารจัดการ จะช่วยให้การจัดการศึกษามีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และสร้างความรู้สึกร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา

ในด้านนโยบายการศึกษา การบริหารสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด โดยผู้บริหารต้องสามารถแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความสามารถในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเข้มแข็ง ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

ภาวะผู้นำทางวิชาการและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม และสามารถสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากร จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเชิงบวก เกิดความร่วมมือ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันยังต้องอาศัยแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) โดยเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการวางแผน ตัดสินใจ และประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความยั่งยืนของการบริหารจัดการ

เมื่อพิจารณาการนำแนวคิดศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา พบว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสมดุลและความยั่งยืนในการพัฒนา โดยเน้นหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้อิทธิพลของความรู้และคุณธรรม การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางดังกล่าวจึงมุ่งพัฒนาองค์กรและบุคลากรควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชามาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้ในหลายมิติ เช่น การบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การส่งเสริมการออมและการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักคุณธรรมและความพอเพียง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้แก่สถานศึกษาในระยะยาว

นอกจากนี้ การบริหารตามศาสตร์พระราชายังเน้นการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีความรอบคอบ และคำนึงถึงผลกระทบในทุกมิติ ผู้บริหารจึงต้องใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ วิเคราะห์ความเสี่ยง และวางแผนรองรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรบูรณาการแนวทางการบริหารเชิงระบบ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาภาวะผู้นำ และการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาร่วมกันอย่างสอดคล้องและเป็นเอกภาพ แนวคิดดังกล่าวจะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามกรอบการวิจัยในครั้งนี้

กล่าวโดยสรุป การนำแนวคิดศาสตร์พระราชามาผสมผสานกับแนวทางการบริหารสมัยใหม่ และบริบทพื้นที่ จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความมั่นคง สมดุล และยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และคุณภาพสถานศึกษาโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศต่อไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชา เป็นองค์ความรู้ แนวคิด และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งทรงใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุล ยั่งยืน และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และวิถีชีวิตของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) แนวคิดดังกล่าวสะท้อนถึงพระปรีชาสามารถในการบูรณาการองค์ความรู้

ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างแท้จริง

สมพร ชูศักดิ์ (2567) อธิบายว่า ศาสตร์พระราชาเป็นระบบความคิดที่ตั้งอยู่บนฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง ควบคู่กับการพัฒนาสังคมให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน แนวคิดดังกล่าวจึงมิได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาเชิงวัตถุ หากยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านจิตใจและคุณค่าความเป็นมนุษย์

สาระสำคัญของศาสตร์พระราชাপระกอบด้วยหลักการทรงงานที่เป็นแนวทางในการพัฒนาในทุกมิติ เช่น หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา หลักการระเบิดจากข้างใน หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม หลักการทำงานอย่างค่อยเป็นค่อยไป และหลักการใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ หลักการเหล่านี้สะท้อนถึงกระบวนการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วม การเรียนรู้จากพื้นที่จริง และการสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากของสังคม

หลักการ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” เป็นพื้นฐานสำคัญของศาสตร์พระราชา โดยเน้นให้ผู้พัฒนาเริ่มต้นจากการศึกษาปัญหาและบริบทของพื้นที่อย่างรอบด้าน เข้าใจวิถีชีวิต ความต้องการ และศักยภาพของประชาชน ก่อนจะดำเนินการพัฒนาอย่างเหมาะสมและยั่งยืน ส่วนหลักการ “ระเบิดจากข้างใน” มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชนหรือองค์กร เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนาต่อไปได้อย่างมั่นคง

นอกจากนี้ หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมยังเป็นหัวใจสำคัญของศาสตร์พระราชา โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงานร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และความเป็นเจ้าของร่วมในกระบวนการพัฒนา ขณะเดียวกัน หลักการทำงานอย่างค่อยเป็นค่อยไปและมีความรอบคอบ ยังช่วยลดความเสี่ยงและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

พระราชดำริและแนวทางทรงงานตามศาสตร์พระราชาได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่าเป็นต้นแบบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์เป็นศูนย์กลาง และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (UNDP, 2017) แนวคิดดังกล่าวจึงมีคุณค่าในระดับสากลและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลายบริบท

ในบริบททางการศึกษา นักวิชาการหลายท่านเห็นตรงกันว่า ศาสตร์พระราชาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต (สุพัตรา บุญธรรม, 2561; สมบัติ นาคทอง, 2565) การนำศาสตร์พระราชามาใช้ในสถานศึกษา

ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความพอเพียง ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และจิตสาธารณะ

การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชานในการศึกษา สามารถดำเนินการได้ทั้งในระดับนโยบาย การบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ ในระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำหลัก เศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานมาเป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และ แผนพัฒนาสถานศึกษา ในระดับการบริหารจัดการ สามารถนำไปใช้ในการบริหารทรัพยากรอย่าง คุ่มค่า การพัฒนาบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักคุณธรรม ส่วนในระดับการจัดการ เรียนรู้ ครูสามารถบูรณาการศาสตร์พระราชากับสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

ตัวอย่างการนำศาสตร์พระราชามาใช้ในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การจัดโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน การส่งเสริมการออม การจัด กิจกรรมจิตอาสา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด กิจกรรมเหล่านี้ ช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิต การทำงานเป็นทีม และความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ผู้เรียน

นอกจากนี้ ศาสตร์พระราชายังเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “คนดี คนเก่ง และมีความสุข” ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาไทย โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุลทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกในการดำรงชีวิต อย่างพอเพียงและยั่งยืน

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า ศาสตร์พระราชา เป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาที่มีความครอบคลุมและเป็นองค์รวม สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการ บริหารและจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย แนวคิดดังกล่าว จึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ตามกรอบการ วิจัยใน ครั้งนี้

กล่าวโดยสรุป ศาสตร์พระราชาเป็นแนวคิดที่ผสมผสานหลักการพัฒนายั่งยืนเข้ากับบริบท ทางสังคมและวัฒนธรรมไทยอย่างกลมกลืน การนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาจะช่วยเสริมสร้าง ศักยภาพของผู้เรียน บุคลากร และองค์กรให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน อันเป็นรากฐานสำคัญ ของการพัฒนาประเทศในระยะยาว

2.3.1 หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหัวใจสำคัญของศาสตร์พระราชา ซึ่งสะท้อนถึง กระบวนการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเริ่มต้นจากการศึกษาปัญหาและบริบทพื้นที่อย่างรอบด้าน เพื่อให้เกิด ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการ ศักยภาพ และข้อจำกัดของบุคคลหรือชุมชน ก่อนนำไปสู่การพัฒนาอย่างเหมาะสมและยั่งยืน (สำนักงาน กปร., 2561) หลักการดังกล่าว

เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากสภาพจริง และการพัฒนาโดยยึดประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นศูนย์กลาง

วิเชียร นาคสุวรรณ (2561) อธิบายว่า “เข้าใจ” หมายถึง การศึกษาข้อมูลเชิงลึกทั้งด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทพื้นที่และลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง “เข้าถึง” หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์อันดี การสื่อสารอย่างเปิดเผย และการสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้พัฒนาและผู้รับการพัฒนา ส่วน “พัฒนา” หมายถึง การร่วมกันวางแผนดำเนินงาน และแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและสามารถต่อยอดได้ในระยะยาว

ในมิติของการบริหารสถานศึกษา หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการบริหารเชิงพื้นที่และเชิงบริบท โดยผู้บริหารต้องเริ่มจากการศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ผู้เรียน ครอบครัว และชุมชนอย่างรอบด้าน เพื่อให้เข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมท้องถิ่น ปัญหาสังคม และทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ การมีข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนจะช่วยให้การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพจริง

ขั้นตอน “เข้าถึง” ในบริบทการศึกษา หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับครู บุคลากร ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผ่านการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง การรับฟังความคิดเห็น และการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ การเข้าถึงอย่างแท้จริงจะช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างความไว้วางใจ และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานแบบร่วมมือ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษา

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า สถานศึกษาที่นำหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาใช้ในการบริหาร สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะชีวิตที่เหมาะสม และมีพฤติกรรมเชิงบวกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของการบริหารที่ยึดหลักการเข้าใจและเข้าถึงเป็นฐานของการพัฒนา

ธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) เสริมว่า การประยุกต์ใช้หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ช่วยให้ผู้บริหารมีมุมมองเชิงระบบ สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายมิติ และวางแผนพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน การกำหนดเป้าหมาย การจัดทำแผนปฏิบัติการ ไปจนถึงการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารคุณภาพและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในกระบวนการ “พัฒนา” ทางการศึกษา ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันออกแบบกิจกรรมและโครงการที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยคำนึงถึงศักยภาพ

ความแตกต่างระหว่างบุคคล และโอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียม การพัฒนาที่ดีจึงไม่ใช่การกำหนดรูปแบบจากส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียว หากเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมและความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่าย

การนำหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาใช้ยังช่วยส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาเชิงพื้นที่ (Area-based Management) ซึ่งเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถออกแบบนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาได้อย่างยืดหยุ่น และเหมาะสมกับสภาพจริง แนวทางดังกล่าวช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกกลุ่ม

นอกจากนี้ หลักการดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management) ซึ่งเน้นการกระจายอำนาจ การตัดสินใจร่วมกัน และการรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของการดำเนินงาน การบูรณาการหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เข้ากับแนวคิดเหล่านี้ จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบบริหารจัดการภายในสถานศึกษา

ในด้านการพัฒนาผู้เรียน หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ช่วยให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความสนใจ ความถนัด และปัญหาของผู้เรียนแต่ละคน ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วม และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามกรอบการวิจัยในครั้งนี้

กล่าวโดยสรุป หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นกระบวนการพัฒนาที่เริ่มจากความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การนำหลักการนี้มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาจะช่วยเสริมสร้างคุณภาพการบริหาร คุณภาพการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน อันสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันและอนาคต

2.3.2 แนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวม

การพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development) เป็นแนวคิดสำคัญของศาสตร์พระราชา ที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์อย่างรอบด้านและสมดุล ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สังคม และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (สำนักงาน กปร., 2561) แนวคิดดังกล่าว

สะท้อนถึงการพัฒนาที่ไม่มุ่งเน้นเฉพาะความเจริญทางวัตถุหรือผลสัมฤทธิ์เชิงปริมาณ หากให้ความสำคัญกับคุณค่าความเป็นมนุษย์และการเติบโตภายในควบคู่กันไป

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) ระบุว่า การพัฒนาแบบองค์รวมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสมดุลในชีวิต มีความสามารถในการจัดการตนเอง และมีทักษะในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน โดยไม่เน้นเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ หากยังให้ความสำคัญกับทักษะชีวิต การคิดเชิงจริยธรรม และการมีจิตสำนึกต่อสังคม แนวคิดดังกล่าวจึงสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

ในมิติของการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาแบบองค์รวมมักดำเนินการผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายเพื่อเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และคุณธรรมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า โรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและเน้นการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน สามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (Professional Learning Community: PLC) ที่เข้มแข็ง ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

พิชชาภา อ่างสุวรรณ (2560) ชี้ว่า การพัฒนาแบบองค์รวมช่วยลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของผู้เรียน เช่น การขาดวินัย การใช้ความรุนแรง และพฤติกรรมเสพติด พร้อมทั้งส่งเสริมความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เนื่องจากผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านอารมณ์ สังคม และคุณธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

ในบริบทของศาสตร์พระราชา แนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวมมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นการพัฒนาอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม การพัฒนาแบบองค์รวมตามแนวทางนี้จึงมุ่งสร้างความเข้มแข็งทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กร พร้อมทั้งส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในด้านการบริหารสถานศึกษา การพัฒนาแบบองค์รวมส่งผลให้ผู้บริหารต้องวางแผนและดำเนินงานในลักษณะบูรณาการ โดยเชื่อมโยงภารกิจทุกด้านเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ งานบริหารทั่วไป และงานกิจการนักเรียน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันคือการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน การบริหารแบบแยกส่วนหรือมุ่งเน้นเฉพาะบางมิติอาจไม่สามารถตอบสนองต่อแนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่นำแนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวมมาใช้ จะต้องมีส่วนร่วมทั้งตัวคน เชิงบูรณาการ และสามารถประสานความร่วมมือระหว่างครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และ

หน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ เช่น การจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนาคุณธรรม การแนะแนวอาชีพ การส่งเสริมทักษะดิจิทัล และการพัฒนาทักษะชีวิต

นอกจากนี้ แนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวมยังสอดคล้องกับการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management) และการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการวางแผนและดำเนินงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมดังกล่าวจะช่วยให้การพัฒนาผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

ในระดับห้องเรียน ครูสามารถนำแนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวมไปประยุกต์ใช้ผ่าน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิตเข้ากับ เนื้อหาวิชา การใช้กิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้จากโครงงาน และการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ซึ่งช่วย

2.3.3 แนวคิดการมีส่วนร่วม

ศาสตราจารย์พระราชโอรสให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนา ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของความเข้าใจ ความไว้วางใจ และความรับผิดชอบร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2560) แนวคิดดังกล่าวสะท้อนถึงกระบวนการพัฒนาที่มีได้จำกัดอยู่เพียงการกำหนด นโยบายจากส่วนกลาง หากเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับเข้ามามีบทบาทในการ กำหนดทิศทางและขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างแท้จริง

บุญชม ศรีสะอาด (2560) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความรู้สึก เป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) ต่อองค์กรและโครงการพัฒนา ซึ่งส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เกิดความมุ่งมั่นในการดำเนินงาน ดูแลรักษาผลลัพธ์ และต่อยอดการพัฒนาในระยะยาว การมีส่วนร่วม จึงมิใช่เพียงการเข้าร่วมกิจกรรมเท่านั้น หากเป็นการมีบทบาทในกระบวนการคิด การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ทำให้เกิดบรรยากาศการทำงานแบบทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการมีส่วนร่วม ในการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา

สมพร ชูศักดิ์ (2567) ระบุว่า การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน และการแก้ไขปัญหา ช่วยเพิ่มความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นต่อองค์กร เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับข้อมูลที่ชัดเจน มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และรับรู้เหตุผลในการ ตัดสินใจ ส่งผลให้ลดความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจร่วมกันภายในองค์กร

ในเชิงแนวคิดทางการบริหาร การมีส่วนร่วมสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) และการบริหารแบบประชาธิปไตยในองค์กร ซึ่งเน้นการกระจายอำนาจ การตัดสินใจร่วมกัน และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น แนวคิดดังกล่าวช่วยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร สร้างภาวะผู้นำในทุกกระดับ และเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรในระยะยาว

ในบริบทของการบริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมสามารถดำเนินการได้ในหลายระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย ระดับการบริหารจัดการ และระดับการจัดการเรียนรู้ ในระดับนโยบาย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนพัฒนาสถานศึกษา ในระดับการบริหารจัดการ สามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การจัดสรรทรัพยากร และการติดตามประเมินผล ส่วนในระดับการจัดการเรียนรู้ ครู ผู้เรียน และชุมชนสามารถร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

สำหรับสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน เนื่องจากชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายอาชีพที่สามารถนำมาบูรณาการเข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เช่น การจัดอบรมอาชีพ การฝึกงานในสถานประกอบการท้องถิ่น และการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ยังช่วยเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษา การสนับสนุนทรัพยากร และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเรียนรู้ ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในทุกช่วงวัย

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารที่เปิดกว้าง ยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลาย และสร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประชุมเชิงปฏิบัติการ และกลไกการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถเข้ามามีบทบาทอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ในด้านการพัฒนาผู้เรียน การมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคม การทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน ตามศาสตร์พระราชา โดยช่วยสร้างความร่วมมือ ความโปร่งใส และความยั่งยืนในการดำเนินงาน

แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามกรอบการวิจัยในครั้งนี้

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างพลังทางสังคมและศักยภาพของสถานศึกษา ผ่านการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ จะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนอย่างยั่งยืน อันสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาว

2.3.4 แนวคิดการพึ่งพาตนเอง

การพึ่งพาตนเองเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของศาสตร์พระราชา ซึ่งมุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กร ให้สามารถจัดการชีวิตและทรัพยากรของตนเองได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นคง และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงาน กปร., 2561) แนวคิดดังกล่าวสะท้อนถึงการพัฒนาที่เน้นความเข้มแข็งจากภายในเป็นฐานสำคัญของความยั่งยืนในระยะยาว

ทิพวัลย์ สุวรรณโณ (2559) ระบุว่า การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองช่วยลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากร พร้อมทั้งสร้างความสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงของบุคคลและองค์กรในระยะยาว แนวคิดดังกล่าวจึงสอดคล้องกับหลักการ “ระเบิดจากข้างใน” ของศาสตร์พระราชา ที่เน้นการพัฒนาจากฐานรากและศักยภาพภายใน

ในบริบททางการศึกษา การพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สุพัตรา บุญธรรม (2561) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการพึ่งพาตนเอง เช่น การฝึกอาชีพ การจัดโครงการงานอาชีพ การเรียนรู้ด้านการเงิน และการบริหารทรัพยากร ช่วยพัฒนาทักษะอาชีพ ความรับผิดชอบ และความสามารถในการวางแผนชีวิตของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

สมบัติ นาคทอง (2565) เสนอว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนชีวิต การออม การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เพื่อปลูกฝังนิสัยการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและมีวินัยทางการเงิน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพึ่งพาตนเองในระยะยาว การปลูกฝังแนวคิดดังกล่าวตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้เรียนในการเผชิญกับความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและสังคม

ในเชิงแนวคิดศาสตร์พระราชา การพึ่งพาตนเองมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นการดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม การพึ่งพาตนเองจึงมิได้หมายถึงการแยกตัวออกจากสังคม

หากเป็นการสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งภายใน เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงและพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม

ในด้านการบริหารสถานศึกษา แนวคิดการพึ่งพาตนเองช่วยให้ผู้บริหารมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การวางแผนงบประมาณอย่างรอบคอบ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายในองค์กร เพื่อลดการพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกในระยะยาว เช่น การพัฒนาครูให้มีความเชี่ยวชาญหลากหลายด้าน การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมสร้างรายได้เสริมให้แก่สถานศึกษา

การบริหารตามแนวคิดการพึ่งพาตนเองยังช่วยเสริมสร้างความยืดหยุ่นและความมั่นคงขององค์กร เนื่องจากสถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย งบประมาณ และสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ด้านการพึ่งพาตนเองจะสามารถวางแผนรองรับความเสี่ยง และสร้างระบบสนับสนุนภายในที่เข้มแข็ง

ในระดับห้องเรียน ครูสามารถส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) การเรียนรู้จากปัญหา (Problem-based Learning) และการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง อันเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตอย่างอิสระ และมีความรับผิดชอบ

นอกจากนี้ การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยปลูกฝังทัศนคติในการแสวงหาความรู้ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดการพึ่งพาตนเองเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา โดยช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ความมั่นคงในการดำเนินงาน และความยั่งยืนในระยะยาว แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามกรอบการวิจัยในครั้งนี้

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการพึ่งพาตนเองเป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการดำรงชีวิตและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ การนำหลักการนี้มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาจะช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียน คุณภาพบุคลากร และคุณภาพองค์กรให้มีความมั่นคง สมดุล และยั่งยืน อันสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาและประเทศชาติในระยะยาว

2.3.5 แนวคิดความสมดุลและความยั่งยืน

แนวคิดความสมดุลและความยั่งยืนเป็นหัวใจสำคัญของศาสตร์พระราชา ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาที่คำนึงถึงความสัมพันธ์อย่างเกื้อกูลระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความมั่นคงและความยั่งยืนในระยะยาว (สำนักงาน กปร., 2561) แนวคิด

ดังกล่าวสะท้อนถึงการพัฒนาที่ไม่มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางวัตถุเพียงอย่างเดียว หากแต่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต คุณธรรม และความสมดุลของระบบโดยรวม

สมชาย บุญเรือง (2565) ระบุว่า การบริหารตามแนวคิดความยั่งยืนช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงานขององค์กร ทั้งในด้านการเงิน บุคลากร และภาพลักษณ์องค์กร พร้อมทั้งเพิ่มเสถียรภาพและความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว เนื่องจากองค์กรที่ดำเนินงานอย่างสมดุลจะสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิเชียร นาคสุวรรณ (2561) พบว่า สถานศึกษาที่น่าหลักสมดุลและความยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร สามารถรักษาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณภาพครู และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แนวคิดดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการที่มั่นคง ไม่ผันผวนตามกระแสการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้น

ธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) เสริมว่า แนวคิดความสมดุลและความยั่งยืนช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ระยะยาว และสามารถคาดการณ์ผลกระทบจากการตัดสินใจในอนาคตได้อย่างรอบคอบ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่มีความสอดคล้องกับบริบทและทรัพยากรที่มีอยู่จริง

ในเชิงทฤษฎี แนวคิดความยั่งยืนมีความสอดคล้องกับกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเน้นการพัฒนาในปัจจุบันโดยไม่ส่งผลกระทบต่อความสามารถของคนรุ่นต่อไปในการตอบสนองความต้องการของตนเอง แนวคิดดังกล่าวถูกนำมาประยุกต์ใช้ในภาคการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเติบโตอย่างต่อเนื่องและสมดุล

ในบริบทของสถานศึกษา แนวคิดความสมดุลและความยั่งยืนครอบคลุมการบริหารจัดการในหลายมิติ ได้แก่ การบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การดูแลสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การดำเนินงานในแต่ละมิติต้องมีความสอดคล้องประสานกัน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ผู้บริหารควรสร้างสมดุลระหว่างภาระงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูและบุคลากร เพื่อป้องกันความเหนื่อยล้าและความหมดไฟในการทำงาน (Burnout) อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในระยะยาว การดูแลสวัสดิการและการพัฒนาวิชาชีพอย่างเหมาะสมจึงเป็นองค์ประกอบของความยั่งยืนด้านบุคลากร

ในด้านการจัดการเรียนรู้ แนวคิดความสมดุลและความยั่งยืนส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการกับชีวิตจริง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม

ด้านสิ่งแวดล้อมและกายภาพ สถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างประหยัด การจัดการขยะ การดูแลพื้นที่สีเขียว และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งไม่เพียงช่วยลดต้นทุนในระยะยาว แต่ยังปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เรียนอีกด้วย

ในระดับชุมชน แนวคิดความสมดุลและความยั่งยืนช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งช่วยสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้แก่ระบบการศึกษาในภาพรวม

นอกจากนี้ แนวคิดดังกล่าวยังสนับสนุนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยเน้นการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างไม่หยุดนิ่งและสอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาว

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดความสมดุลและความยั่งยืนเป็นฐานสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา ซึ่งช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพ ความมั่นคง และความสามารถในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามกรอบการวิจัยในครั้งนี้

กล่าวโดยสรุป แนวคิดความสมดุลและความยั่งยืนเป็นแนวทางที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากร บุคลากร และระบบการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบต่ออนาคต การนำหลักการนี้มาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างมั่นคงและยั่งยืน อันสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาว

2.3.6 ศาสตร์พระราชากับการบริหารสถานศึกษา

การนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ แนวคิด และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เข้ากับกระบวนการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาแบบองค์รวม และแนวคิดความสมดุลและความยั่งยืน เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและชุมชน

สมพร ชูศักดิ์ (2567) พบว่า ผู้บริหารที่ยึดหลักศาสตร์พระราชาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน มักมีลักษณะการบริหารแบบมีคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และยึดหลักธรรมาภิบาลในการตัดสินใจ โดยเน้นการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่เร่งรัด และคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นของครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ระบุว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาส่งเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก โดยส่งเสริมความสามัคคี ความร่วมมือ การเรียนรู้ร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในโรงเรียน ส่งผลให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ที่เข้มแข็งและยั่งยืน

จันทนา ทองสุกใส (2564) ชี้ว่า แนวคิดศาสตร์พระราชาส่งเสริมโยงกระบวนการบริหาร เข้ากับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากผู้บริหารจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และสนับสนุนให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทและความสนใจของผู้เรียน

ในเชิงโครงสร้างการบริหาร ศาสตร์พระราชาส่งเสริมให้ผู้บริหารใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน และประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจทางการศึกษาและการบริหารเชิงพื้นที่ (Area-based Management)

ด้านการวางแผนพัฒนา ผู้บริหารที่ยึดหลักศาสตร์พระราชมักให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์บริบทและทรัพยากรอย่างรอบด้าน ก่อนกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้แผนพัฒนามีความเป็นไปได้และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ในด้านการบริหารวิชาการ แนวคิดศาสตร์พระราชาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้ คุณธรรม และทักษะชีวิตเข้าด้วยกัน ผู้บริหารจะสนับสนุนให้ครูพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คู่คุณธรรมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมดุล

ด้านการบริหารบุคลากร ผู้บริหารตามศาสตร์พระราชานับการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญกำลังใจ การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และการดูแลคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูและบุคลากร เพื่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน

ในด้านการบริหารงบประมาณและทรัพยากร แนวคิดศาสตร์พระราชาส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า และโปร่งใส โดยยึดหลักความพอประมาณและความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหารจะให้ความสำคัญกับการจัดลำดับความสำคัญของโครงการและกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาและศักยภาพของสถานศึกษา

ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ การนำศาสตร์พระราชมามาใช้ในการบริหารมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมทักษะอาชีพ และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผู้บริหารจะทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่เชื่อมโยงทรัพยากรและเครือข่ายความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ มาสนับสนุนการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ ศาสตร์พระราชายังช่วยส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีความเข้มแข็ง โดยเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ และการสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อนำไปปรับปรุงอย่างเป็นระบบ

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาคือกระบวนการพัฒนาที่เน้นความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณธรรม โดยมุ่งพัฒนาทั้งระบบงานและทรัพยากรมนุษย์ควบคู่กันไปอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป ศาสตร์พระราชาคือกรอบแนวคิดที่มีคุณค่าสูงต่อการบริหารสถานศึกษาในบริบทปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากช่วยให้ผู้บริหารสามารถดำเนินงานอย่างมีทิศทาง มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน อันเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามกรอบการวิจัยในครั้งนี้

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราช พบว่า ศาสตร์พระราชาคือองค์ความรู้ที่มีความครอบคลุมในทุกมิติของการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุล มีเหตุผล และยั่งยืน ซึ่งมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาการศึกษาในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

นักวิชาการหลายท่านเห็นตรงกันว่า ศาสตร์พระราชาคือกรอบแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินงาน (สุพัตรา บุญธรรม, 2561; เกศรินทร์ แสงทอง, 2563; สมพร ชูศักดิ์, 2567)

จากการสังเคราะห์แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญของศาสตร์พระราชที่สัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษาได้ 5 ประการ ได้แก่ 1) หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” 2) แนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวม 3) แนวคิดการมีส่วนร่วม 4) แนวคิดการพึ่งพาตนเอง และ 5) แนวคิดความสมดุลและความยั่งยืน

องค์ประกอบทั้ง 5 ประการนี้มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และสนับสนุนซึ่งกันและกันในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างรอบด้าน

ประการแรก หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นฐานสำคัญของกระบวนการบริหารที่เน้นการศึกษาบริบท ความต้องการ และศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และสถานศึกษาอย่างรอบคอบ ก่อนนำไปสู่การกำหนดแผนพัฒนาและการดำเนินงานที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจินตนา

ทองสุกใส (2564) ที่พบว่า การบริหารที่ยึดบริบทพื้นที่เป็นฐานช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้และพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียน

ประการที่สอง แนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวมมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ สังคม และคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศรินทร์ แสงทอง (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนที่เน้นการพัฒนารอบด้านสามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

ประการที่สาม แนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาการศึกษา ผลการศึกษาของสมพร ชูศักดิ์ (2567) พบว่า สถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีระดับความเชื่อมั่นและประสิทธิภาพการบริหารสูงกว่าสถานศึกษาที่ใช้รูปแบบสั่งการแบบรวมศูนย์

ประการที่สี่ แนวคิดการพึ่งพาตนเองมุ่งเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียนให้สามารถจัดการทรัพยากรและชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา บุญธรรม (2561) และสมบัติ นาคทอง (2565) ที่ระบุว่า การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองช่วยพัฒนาทักษะอาชีพ ความรับผิดชอบ และการวางแผนชีวิตของผู้เรียนในระยะยาว

ประการที่ห้า แนวคิดความสมดุลและความยั่งยืนเป็นกรอบสำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง โดยไม่สร้างภาระหรือความเสี่ยงในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมชาย บุญเรือง (2565) และวิเชียร นาคสุวรรณ (2561) ที่พบว่า การบริหารตามแนวคิดความยั่งยืนช่วยเพิ่มเสถียรภาพและคุณภาพขององค์กรทางการศึกษา

เมื่อพิจารณาภาพรวมของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยของสุพัตรา บุญธรรม (2561) เกศรินทร์ แสงทอง (2563) จันทนา ทองสุกใส (2564) สมบัติ นาคทอง (2565) สมชาย บุญเรือง (2565) และสมพร ชูศักดิ์ (2567) พบว่า ต่างยืนยันตรงกันว่า การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาในการบริหารสถานศึกษา ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพผู้เรียน วัฒนธรรมองค์กร ประสิทธิภาพการบริหาร และความเข้มแข็งของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากการสังเคราะห์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ศาสตร์พระราชาเป็นกรอบแนวคิดเชิงระบบ (System-based Approach) ที่เชื่อมโยงการบริหารงานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไปเข้าด้วยกันอย่างสมดุล โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้ คู่คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ แนวคิดศาสตร์พระราชายังสนับสนุนบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำเชิงคุณธรรม (Moral Leadership) และผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจ การมีส่วนร่วม และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาก็ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นฐานสำคัญในการกำหนดตัวแปรต้น องค์ประกอบ และตัวชี้วัดของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามกรอบการวิจัย อันจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป แนวคิดศาสตร์พระราชาก็เป็นกรอบการพัฒนาที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับบริบทการศึกษาไทยในปัจจุบันและอนาคต การนำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ จะช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง มั่นคง และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน อันเป็นเป้าหมายสำคัญของงานวิจัยในครั้งนี้

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารตามศาสตร์พระราช

การบริหารตามศาสตร์พระราช หมายถึง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์กร โดยมุ่งเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน และการยึดคุณธรรมและความรู้เป็นฐานสำคัญ (สำนักงาน กปร., 2561) แนวคิดดังกล่าวเป็นกรอบการบริหารที่เน้นความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความรับผิดชอบต่อสังคม

สมพร ชูศักดิ์ (2567) อธิบายว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชเป็นการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ควบคู่กับการพัฒนาองค์กร โดยเน้นการสร้างสมรรถนะของบุคลากร การเสริมสร้างคุณธรรม และการทำงานร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลให้เกิดความมั่นคงและความยั่งยืนในระยะยาว

สุพัตรา บุญธรรม (2561) เห็นว่า แนวคิดการบริหารตามศาสตร์พระราชช่วยให้ผู้บริหารมีวิธีคิดเชิงระบบ เข้าใจบริบทพื้นที่ และสามารถตัดสินใจอย่างรอบคอบบนพื้นฐานของข้อมูลจริงและผลกระทบในระยะยาว ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากการบริหารแบบเร่งรัดหรือมุ่งเน้นผลลัพธ์ระยะสั้น

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า โรงเรียนที่นำศาสตร์พระราชาใช้ในการบริหารมีวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก เอื้อต่อการพัฒนาวิชาชีพครู การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษางานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 อาทิ งานวิจัยของสุพัตรา บุญธรรม (2561) จันทนา ทองสุกใส (2564) สมบัติ นาคทอง (2565) สมชาย บุญเรือง (2565) สมพร ชูศักดิ์ (2567) และเกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชามีลักษณะสำคัญร่วมกัน 5 ประการ ได้แก่ การบริหารอย่างมีส่วนร่วม การบริหารบนพื้นฐานคุณธรรม การใช้

ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการคำนึงถึงบริบทท้องถิ่น ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1) การบริหารอย่างมีส่วนร่วม

การบริหารอย่างมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน และประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และแนวคิดธรรมาภิบาล

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า สถานศึกษาที่ใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจภายในองค์กร ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และลดความขัดแย้ง

การมีส่วนร่วมยังช่วยเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วม (Sense of Ownership) และความรับผิดชอบต่อเป้าหมายขององค์กร ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) การบริหารบนพื้นฐานคุณธรรมและจริยธรรม

การบริหารตามศาสตร์พระราชาเน้นการยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรม แก่บุคลากรและผู้เรียน

สมพร ชุศักดิ์ (2567) ระบุว่า ผู้บริหารที่ยึดคุณธรรมเป็นฐานสามารถสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาจากบุคลากรและชุมชน ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์และเสถียรภาพของสถานศึกษา

การบริหารเชิงคุณธรรมยังช่วยลดปัญหาการทุจริต การใช้อำนาจโดยมิชอบ และความขัดแย้งภายในองค์กร

3) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและพอประมาณ

การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเป็นการนำหลักความพอประมาณและความมีเหตุผลจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรมนุษย์

สมบัติ นาคทอง (2565) พบว่า สถานศึกษาที่บริหารงบประมาณอย่างมีระบบและโปร่งใสสามารถลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานได้ในระยะยาว

ผู้บริหารควรจัดลำดับความสำคัญของโครงการและกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายหลักของสถานศึกษา เพื่อป้องกันการใช้งบประมาณอย่างฟุ่มเฟือยหรือซ้ำซ้อน

4) การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นการมุ่งปรับปรุงคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างไม่หยุดนิ่ง โดยอาศัยกระบวนการติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

สมชาย บุญเรือง (2565) ระบุว่า การพัฒนาอย่างต่อเนื่องช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management)

5) การคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นและความหลากหลาย

การบริหารตามศาสตร์พระราชาให้ความสำคัญกับการเข้าใจบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรของพื้นที่ เพื่อออกแบบนโยบายและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

สุพัตรา บุญธรรม (2561) ชี้ว่า การบริหารที่ยึดบริบทท้องถิ่นเป็นฐานช่วยเพิ่มความเหมาะสมและความยั่งยืนของการพัฒนา เนื่องจากชุมชนสามารถมีส่วนร่วมและสนับสนุนสถานศึกษาได้อย่างแท้จริงการคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาเป็นรูปแบบการบริหารเชิงระบบที่ผสมผสานคุณธรรม ประสิทธิภาพ และความยั่งยืนเข้าด้วยกัน โดยมุ่งพัฒนาทั้งโครงสร้างองค์กร กระบวนการทำงาน และทรัพยากรมนุษย์อย่างสมดุล

แนวคิดดังกล่าวยังสนับสนุนบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำเชิงคุณธรรม ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้นำเชิงบริการ (Servant Leadership) ที่มุ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการทำงานของบุคลากรอย่างเต็มศักยภาพ

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นฐานสำคัญในการกำหนดองค์ประกอบ ตัวชี้วัด และกรอบแนวคิดของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามกรอบการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบริหารในบริบทจริงได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

2.4.1 การบริหารอย่างมีส่วนร่วม

การบริหารอย่างมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดสำคัญของศาสตร์พระราชา ซึ่งมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผลร่วมกัน เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

บุญชม ศรีสะอาด (2560) ระบุว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบขององค์กร (Sense of Ownership) ส่งผลให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในภาพรวม เนื่องจากทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนา

วิเชียร นาคสุวรรณ (2561) พบว่า โรงเรียนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบสามารถลดความขัดแย้งภายในองค์กร สร้างบรรยากาศการทำงานเชิงบวก และพัฒนาความร่วมมือในระยะยาว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความมั่นคงและความยั่งยืนของสถานศึกษา

จันทนา ทองสุกใส (2564) ศึกษาการนิเทศแบบมีส่วนร่วม พบว่า ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาวิชาชีพครู การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมีแนวโน้มสูงขึ้น

สมชาย บุญเรือง (2565) ชี้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ (Trust) และความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) ของบุคลากร เมื่อบุคลากรได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการองค์กร จะเกิดแรงจูงใจในการทำงานและความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์มากยิ่งขึ้น

สมพร ชูศักดิ์ (2567) เสริมว่า การมีส่วนร่วมตามแนวศาสตร์พระราชาไม่ใช่เพียงการรับฟังความคิดเห็นหรือการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายต้องร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของการพัฒนาอย่างแท้จริง

ในเชิงทฤษฎี การบริหารอย่างมีส่วนร่วมมีความสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) และการบริหารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Management) ซึ่งเน้นการเปิดพื้นที่ให้บุคลากรในทุกระดับมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงาน ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และความคุ้มค่า

ในบริบทของสถานศึกษา การบริหารอย่างมีส่วนร่วมสามารถดำเนินการได้ในหลายรูปแบบ เช่น การจัดประชุมระดมความคิดเห็น การตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และการสนับสนุนการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากร

ด้านการวางแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมช่วยให้แผนงานและโครงการของสถานศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพจริงและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับมาจากหลายภาคส่วน ช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการกำหนดเป้าหมายและเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการดำเนินงาน

ด้านการบริหารวิชาการ การมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ครูร่วมกันออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา

ด้านการบริหารบุคลากร การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาวิชาชีพ ช่วยเสริมสร้างความยุติธรรม ความโปร่งใส และความพึงพอใจในการทำงาน

ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ การบริหารอย่างมีส่วนร่วมมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยอาศัยความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน กลุ่มอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนทรัพยากร และแหล่งเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม การบริหารแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องอาศัยทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารในการประสานความร่วมมือ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างราบรื่นและเกิดประโยชน์สูงสุด

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การบริหารอย่างมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบหลักของการบริหารตามศาสตร์พระราชา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรทางการศึกษา ทั้งในด้านโครงสร้าง กระบวนการทำงาน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

กล่าวโดยสรุป การบริหารอย่างมีส่วนร่วมไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการพัฒนาคนและองค์กรควบคู่กันไปอย่างยั่งยืน การนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผู้เรียนได้อย่างมั่นคงและสอดคล้องกับเป้าหมายของศาสตร์พระราชา

2.4.2 การบริหารบนพื้นฐานคุณธรรม

การบริหารบนพื้นฐานคุณธรรมตามแนวศาสตร์พระราชา มิได้มุ่งเน้นเพียงการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับของทางราชการเท่านั้น หากแต่เป็นการปลูกฝัง “จิตสำนึกทางจริยธรรม” ให้เกิดขึ้นในตัวผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งอยู่บนหลักความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความยุติธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารองค์กรอย่างยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2562) ระบุว่า การบริหารสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนหลักคุณธรรมจะช่วยเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ในองค์กร ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย สอดคล้องกับแนวพระราชดำริที่ทรงเน้นให้ผู้ปฏิบัติงานยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน

พิชชาภา อ่างสุวรรณ (2560) อธิบายว่า ผู้บริหารที่มีคุณธรรมจะสามารถเป็น “แบบอย่างเชิงพฤติกรรม” (Role Model) ให้แก่ครูและนักเรียน ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการทำงานด้วยความสุจริตใจ ซึ่งช่วยลดปัญหาการละเลยหน้าที่ การใช้อำนาจในทางที่ไม่เหมาะสม และการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

ในทำนองเดียวกัน สุพัตรา บุญธรรม (2561) ชี้ให้เห็นว่า การบริหารบนพื้นฐานคุณธรรมมีส่วนช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เนื่องจากผู้ปกครองและประชาชนสามารถรับรู้ถึงความโปร่งใสและความจริงใจในการดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จันทนา ทองสุกใส (2564) ได้ศึกษาการบริหารองค์กรที่มีระบบคุณธรรม พบว่า โรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับจริยธรรมในการบริหารสามารถลดปัญหาความขัดแย้งภายใน ลดพฤติกรรมเชิงลบของบุคลากร และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเชิงบวก ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรเกิดความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจและมีความเชื่อมั่นต่อผู้นำองค์กร

นอกจากนี้ สมบัติ นาคทอง (2565) ได้เสนอว่า การบริหารอย่างมีจริยธรรมช่วยสร้างเสถียรภาพขององค์กรในระยะยาว เนื่องจากการตัดสินใจของผู้บริหารตั้งอยู่บนหลักความถูกต้องและความเป็นธรรม ไม่ถูกครอบงำด้วยแรงกดดันทางการเมืองหรือผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ส่งผลให้การพัฒนาสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีทิศทางที่ชัดเจน

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) เสริมว่า คุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำตามศาสตร์พระราชา โดยผู้นำที่มีคุณธรรมจะสามารถสร้างศรัทธาและความศรัทธาใจ (Moral Authority) ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มากกว่าการใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่เพียงอย่างเดียว ส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจและเต็มศักยภาพ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 สามารถสรุปลักษณะสำคัญของการบริหารบนพื้นฐานคุณธรรมตามศาสตร์พระราชาได้ 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก การยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตในการบริหาร ผู้บริหารต้องดำเนินงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากตำแหน่งหน้าที่

ประการที่สอง การบริหารด้วยความยุติธรรมและเสมอภาค โดยให้ความสำคัญกับสิทธิหน้าที่ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียม

ประการที่สาม การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อวินัยในองค์กร ผ่านระบบติดตามประเมินผล การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ประการที่สี่ การปลูกฝังจิตสาธารณะและจิตอาสา เพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนและสังคมโดยรวม

ในบริบทของสถานศึกษา การบริหารบนพื้นฐานคุณธรรมยังส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรม ผ่านแบบอย่างของครูและผู้บริหาร อันเป็นไปตามเป้าหมายการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “คนดี คนเก่ง และมีความสุข”

เมื่อพิจารณาในมุมมองเชิงระบบ การบริหารบนพื้นฐานคุณธรรมตามศาสตร์พระราชา จึงมิได้เป็นเพียงคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารเท่านั้น หากแต่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างระบบการบริหารที่มีคุณภาพ มีเสถียรภาพ และได้รับการยอมรับจากสังคม

ดังนั้น การบริหารบนพื้นฐานคุณธรรมจึงเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา ที่ส่งเสริมทั้งประสิทธิภาพการทำงาน ความเข้มแข็งขององค์กร และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของงานวิจัยในครั้งนี้ และสามารถนำไปใช้เป็นฐานในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

2.4.3 การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวศาสตร์พระราชา เป็นกระบวนการบริหารที่ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นแก่นสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนภารกิจหลักของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ทิพวัลย์ สุวรรณโณ (2559) ระบุว่า การบริหารทรัพยากรอย่างเป็นระบบและมีแผนงานที่ชัดเจน ช่วยลดการสูญเปล่า ลดความซ้ำซ้อนในการใช้งบประมาณ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร โดยเฉพาะในสถานศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ การจัดลำดับความสำคัญของโครงการและกิจกรรมจึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหาร

อรทัย ศรีสุข (2562) เห็นว่า การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินของโรงเรียน ทำให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ประสบปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในระยะยาว อีกทั้งยังส่งผลต่อความเชื่อมั่นของหน่วยงานต้นสังกัดและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) เสนอว่า การวางแผนงบประมาณตามหลักพอเพียงเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความเสี่ยงด้านการบริหาร เนื่องจากช่วยให้ผู้บริหารสามารถคาดการณ์รายรับรายจ่ายอย่างรอบคอบ เตรียมแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และป้องกันการใช้จ่ายเกินความจำเป็น

สมพร ชูศักดิ์ (2567) ชี้ให้เห็นว่า การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าไม่เพียงแต่ส่งผลต่อประสิทธิภาพทางการเงินเท่านั้น หากยังช่วยหล่อหลอมวัฒนธรรมองค์กรเชิงประหยัด ความ

รับผิดชอบ และการทำงานอย่างมีวินัย ส่งผลให้บุคลากรเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและร่วมกันดูแลทรัพย์สินของทางราชการ

ในเชิงการบริหารสถานศึกษา การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าครอบคลุมมิติสำคัญหลายด้าน ได้แก่ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคลากร การบริหารวัสดุอุปกรณ์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องดำเนินการอย่างบูรณาการและสอดคล้องกัน

ด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารต้องจัดทำแผนงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยยึดหลักความจำเป็น ความเหมาะสม และความคุ้มค่าเป็นสำคัญ พร้อมทั้งมีระบบติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและประสิทธิภาพสูงสุด

ด้านการบริหารบุคลากร ควรใช้หลักการจัดสรรงานตามความถนัดและศักยภาพของแต่ละบุคคล เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายในองค์กร แทนการพึ่งพาทรัพยากรภายนอกมากเกินไป

ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ จำเป็นต้องมีระบบทะเบียนครุภัณฑ์ การบำรุงรักษา และการใช้จ่ายที่เหมาะสม เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อใหม่ และยืดอายุการใช้งานของทรัพย์สินของทางราชการ

ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการเอกสาร การสื่อสาร และการเรียนการสอน ช่วยลดการใช้ทรัพยากรกระดาษ ลดต้นทุนระยะยาว และเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินงาน

ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมการประหยัดพลังงาน การคัดแยกขยะ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามศาสตร์พระราชา

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 สามารถสรุปลักษณะสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามศาสตร์พระราชาได้ 4 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบและรอบคอบ 2) การใช้ทรัพยากรตามความจำเป็นและลำดับความสำคัญ 3) การติดตามประเมินผลและปรับปรุงการใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง และ 4) การปลูกฝังจิตสำนึกด้านความประหยัดและความรับผิดชอบต่อร่วมกัน

นอกจากนี้ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ายังส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากงบประมาณและทรัพยากรที่ได้รับการจัดสรรอย่างเหมาะสมสามารถนำไปพัฒนาสื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

เมื่อพิจารณาในภาพรวม การบริหารทรัพยากรตามแนวศาสตร์พระราชฯ จึงเป็นกระบวนการสร้างความมั่นคง ความสมดุล และความยั่งยืนให้แก่สถานศึกษา ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการศึกษาในระยะยาว

ดังนั้น การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าจึงมิได้เป็นเพียงเทคนิคทางการบริหารเท่านั้น หากแต่เป็นแนวคิดเชิงคุณค่า (Value-based Management) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของงานวิจัยในครั้งนี้ อย่างชัดเจน

2.4.4 การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Development) เป็นกระบวนการสำคัญของการบริหารตามศาสตร์พระราชฯ ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษาได้อย่างสม่ำเสมอ โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

ธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) เสนอให้สถานศึกษานำวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการ ตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีทิศทางและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วถึง

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า การพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยทำให้ครูและบุคลากรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และนำประสบการณ์ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จันทนา ทองสุกใส (2564) ระบุว่า การพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอผ่านกระบวนการนิเทศภายใน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สมบัติ นาคทอง (2565) เสริมว่า การพัฒนาอย่างต่อเนื่องช่วยเพิ่มขีดความสามารถขององค์กร (Organizational Capacity) ทำให้สถานศึกษามีศักยภาพในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการบริการทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันในบริบทการเปลี่ยนแปลงได้

ในบริบทของการบริหารตามศาสตร์พระราชฯ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องมิได้หมายถึงการเร่งรัดความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว หากแต่เป็นการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของสถานศึกษา โดยยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินงาน

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจสภาพปัญหา ความต้องการ และ ศักยภาพของบุคลากรและชุมชนอย่างรอบด้าน จากนั้นจึงกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม และ ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ

การพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษาตามแนวศาสตร์พระราชา สามารถพิจารณาได้ใน หลายมิติ ได้แก่ การพัฒนาผู้บริหาร การพัฒนาครูและบุคลากร การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้ การพัฒนาระบบบริหารจัดการ และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ด้านการพัฒนาผู้บริหาร ควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาภาวะผู้นำเชิง คุณธรรม และการเสริมสร้างทักษะการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย ได้อย่างมั่นคง

ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร เน้นการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผ่านการอบรม การศึกษา คุงาน การวิจัยในชั้นเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนวิชาชีพ ซึ่งช่วยให้ครูสามารถปรับปรุง การสอนให้สอดคล้องกับบริบทผู้เรียน

ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา นโยบายภาครัฐ และความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งบูรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการ มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ และการประเมินผล เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างมี ประสิทธิภาพ

ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรส่งเสริมการสร้างและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในและ ภายนอกสถานศึกษา เช่น ห้องสมุดดิจิทัล แหล่งเรียนรู้ชุมชน และเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุน การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 สามารถสรุปลักษณะสำคัญของการ พัฒนาอย่างต่อเนื่องตามศาสตร์พระราชาได้ 4 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาบนพื้นฐานข้อมูลและ ผลการประเมิน 2) การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 3) การพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป และสอดคล้องบริบท และ 4) การพัฒนาที่มุ่งสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

นอกจากนี้ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องยังช่วยสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ (Quality Culture) ภายในองค์กร ทำให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน มีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ และพร้อม รับการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์

เมื่อพิจารณาในภาพรวม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามแนวศาสตร์พระราชา เป็นกลไก สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา ทำให้สามารถรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษา และยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น การพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงมิได้เป็นเพียงกิจกรรมเชิงโครงการ หากแต่เป็นกระบวนการบริหารเชิงระบบที่ฝังอยู่ในวัฒนธรรมองค์กร และเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานในงานวิจัยครั้งนี้

2.4.5 การคำนึงถึงบริบทท้องถิ่น

การคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นเป็นหลักการสำคัญของการบริหารตามศาสตร์พระราชา ซึ่งยึดแนวคิดการพัฒนาตาม “ภูมิสังคม” โดยให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และทรัพยากรของแต่ละพื้นที่เป็นฐานในการกำหนดแนวทางการพัฒนา เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับความเป็นจริงและสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

ศาสตร์พระราชามุ่งเน้นให้การพัฒนาเริ่มจากความเข้าใจบริบทพื้นที่อย่างลึกซึ้ง ก่อนนำไปสู่การออกแบบนโยบายและแผนงานที่เหมาะสมกับศักยภาพและข้อจำกัดของแต่ละชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ที่เน้นการพัฒนามาบนพื้นฐานของข้อมูลและความร่วมมือของคนในพื้นที่

วิเชียร นาคสุวรรณ (2561) พบว่า สถานศึกษาที่นำข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และโครงสร้างทางสังคมมาใช้ในการวางแผนบริหาร สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างนโยบายส่วนกลางกับการปฏิบัติจริงในระดับพื้นที่

จันทนา ทองสุกใส (2564) เห็นว่า การจัดการศึกษาที่คำนึงถึงบริบทผู้เรียนและชุมชนช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล เนื่องจากสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและทรัพยากรท้องถิ่น

สมบัติ นาคทอง (2565) ระบุว่า การพัฒนาสถานศึกษาตามบริบทพื้นที่ช่วยสร้างความยั่งยืนในระยะยาว เนื่องจากชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในการดูแลและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

สมพร ชูศักดิ์ (2567) เสริมว่า บริบทท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะสะท้อนปัญหา ความต้องการ และศักยภาพที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสามารถนำมาบูรณาการเข้าสู่หลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ในบริบทของการบริหารสถานศึกษา การคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลด้านประชากร เศรษฐกิจครัวเรือน อาชีพ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายชุมชน เพื่อใช้เป็นฐานในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์การพัฒนา

ผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวศาสตร์พระราชาส่งเสริมให้มีการศึกษาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ผ่านกระบวนการสำรวจ การสัมภาษณ์ การประชุมประชาคม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การคำนึงถึงบริบทพื้นที่ยังสะท้อนผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การนำอาชีพพื้นบ้าน แหล่งเรียนรู้ชุมชน ประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นฐานในการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในท้องถิ่นของตนเองและเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ชุมชน

นอกจากนี้ การบริหารตามบริบทพื้นที่ยังส่งเสริมการจัดหลักสูตรสถานศึกษาแบบยืดหยุ่น (Flexible Curriculum) ที่สามารถปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียน เช่น หลักสูตรทักษะอาชีพตามบริบทเศรษฐกิจท้องถิ่น หลักสูตรการเกษตรพอเพียง หรือหลักสูตรการท่องเที่ยวชุมชน

ในด้านการบริหารทรัพยากร การคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นช่วยให้สถานศึกษาสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างคุ้มค่า เช่น การใช้ปราชญ์ชาวบ้านเป็นวิทยากร การใช้แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ และการสร้างเครือข่ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 สามารถสรุปลักษณะสำคัญของการบริหารที่คำนึงถึงบริบทท้องถิ่นตามศาสตร์ราชาได้ 4 ประการ ได้แก่ 1) การบริหารบนฐานข้อมูลพื้นที่และชุมชน 2) การบูรณาการภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น 3) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน และ 4) การพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่

การดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมและเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม และลดความเสี่ยงจากการใช้รูปแบบการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับสภาพจริง

ในภาพรวม การคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นตามศาสตร์พระราช เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเชื่อมโยงการบริหารสถานศึกษาเข้ากับการพัฒนาชุมชนอย่างบูรณาการ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการศึกษาในระดับพื้นที่

ดังนั้น การคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นจึงมีใช้เพียงพอองค์ประกอบเสริมของการบริหาร หากแต่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้การบริหารตามศาสตร์พระราชสามารถบรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพ ความเสมอภาค และความยั่งยืนของการศึกษาได้อย่างแท้จริง และเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามกรอบการวิจัยในครั้งนี้

2.4.6 การประยุกต์ใช้การบริหารตามศาสตร์พระราชในสถานศึกษา

การประยุกต์ใช้การบริหารตามศาสตร์พระราชในสถานศึกษา เป็นกระบวนการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” การพัฒนาแบบองค์รวม การมีส่วนร่วม

ร่วม การพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เข้ากับระบบบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและความเข้มแข็งขององค์กรอย่างยั่งยืน

การบริหารตามศาสตร์พระราชามาไม่ใช่เพียงการนำแนวคิดมาใช้ในเชิงนโยบายเท่านั้น หากแต่เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีคิด (Mindset) ของผู้บริหารและบุคลากรให้ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ควบคู่กับการยึดคุณธรรมและความรู้เป็นฐานในการตัดสินใจ และดำเนินงาน

สมพร ชูศักดิ์ (2567) พบว่า ผู้บริหารที่ยึดหลักศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางในการบริหาร มักสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก ส่งเสริมความสามัคคี ความรับผิดชอบ และความมุ่งมั่นในการพัฒนางานของบุคลากร ซึ่งส่งผลต่อบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ระบุว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชายช่วยเชื่อมโยงการบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคลากร และการบริหารทั่วไปเข้ากับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นเอกภาพ ทำให้การพัฒนาครูและนักเรียนดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน

จันทนา ทองสุกใส (2564) เห็นว่า การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชามาในการบริหารช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียน ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะชีวิต คุณธรรม และจิตสาธารณะ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ได้รับการสนับสนุนจากระบบบริหารที่มีความมั่นคงและสอดคล้องบริบท

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) เสริมว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชายช่วยเพิ่มความยั่งยืนของสถานศึกษา โดยทำให้องค์กรสามารถพึ่งพาตนเอง ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในเชิงปฏิบัติ การประยุกต์ใช้การบริหารตามศาสตร์พระราชามาในสถานศึกษา สามารถดำเนินการผ่านกระบวนการบริหารหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป

ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ด้านการบริหารบุคลากร เน้นการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ด้านการบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างพอประมาณ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยยึดหลักความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านการบริหารทั่วไป ให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายภายนอก

นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชายังควรสะท้อนผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา โดยบูรณาการหลักความพอเพียง ความยั่งยืน และการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนองค์กรในระยะยาว

ผู้บริหารควรนำหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาใช้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลง เริ่มจากการทำความเข้าใจบริบทและปัญหา สร้างความร่วมมือกับบุคลากรและชุมชน และพัฒนางานอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามศักยภาพขององค์กร

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 สามารถสรุปแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารตามศาสตร์พระราชาศาสนศึกษาได้ 5 ประการ ได้แก่ 1) การบูรณาการหลักพอเพียงในแผนพัฒนาสถานศึกษา 2) การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมของผู้บริหาร 3) การพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 4) การสร้างระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และ 5) การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งสู่ความยั่งยืน

การดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีความมั่นคงทางการบริหาร และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในภาพรวม การประยุกต์ใช้การบริหารตามศาสตร์พระราชาศาสนศึกษา เป็นกระบวนการบริหารเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงนโยบาย แผนงาน การปฏิบัติ และการประเมินผลเข้าด้วยกันอย่างมีเอกภาพ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม ความรู้ และทักษะชีวิตตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้น การประยุกต์ใช้การบริหารตามศาสตร์พระราชาศาสนศึกษา จึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามกรอบแนวคิดของงานวิจัยในครั้งนี้ และเป็นกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทไทยในศตวรรษที่ 21

2.4.7 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารตามศาสตร์พระราชาศาสนศึกษา

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาศาสนศึกษาเป็นแนวคิดเชิงบูรณาการที่มีความครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา โดยผสมผสานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” การพัฒนาแบบองค์รวม การมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเอง การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการคำนึงถึงบริบทท้องถิ่น เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

แนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์เป็นศูนย์กลาง ควบคู่กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร โดยให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างคุณภาพ ประสิทธิภาพ ความเสมอภาค และความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21

สมพร ชุติศักดิ์ (2567) ระบุว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาช่วยพัฒนาผู้บริหารให้มีวิธีคิดเชิงระบบ มีความรอบคอบในการตัดสินใจ และสามารถบริหารจัดการบนพื้นฐานของคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า โรงเรียนที่นำแนวคิดศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการบริหาร มีวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และเอื้อต่อการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

จันทนา ทองสุกใส (2564) ชี้ว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาช่วยเชื่อมโยงการบริหารสู่การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) เสริมว่า แนวคิดดังกล่าวช่วยเพิ่มศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสถานศึกษา และเสริมสร้างความมั่นคงในการบริหารจัดการในระยะยาว

เมื่อพิจารณาผลการศึกษางานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของการบริหารตามศาสตร์พระราชาในสถานศึกษาได้ 6 ประการ ได้แก่ 1) การบริหารอย่างมีส่วนร่วม 2) การบริหารบนพื้นฐานคุณธรรม 3) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 4) การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) การคำนึงถึงบริบทท้องถิ่น และ 6) การประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงบูรณาการ

องค์ประกอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการบริหารที่มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ระยะสั้น โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ การปรับปรุง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีความหลากหลายด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากร การบริหารตามศาสตร์พระราชามีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของชุมชน

สถานศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวมักเผชิญกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และโอกาสทางการศึกษา การนำหลักพอเพียงและการพึ่งพาตนเองมาใช้ในการบริหาร ช่วยให้สถานศึกษาสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่น

นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย ยังช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการจัดการศึกษา และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ในเชิงการพัฒนาผู้เรียน การบริหารตามศาสตร์พระราชาช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต และความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างสมดุลและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาเป็นแนวคิดที่มีลักษณะเป็น “ระบบการบริหารเชิงคุณค่า” (Value-based Management) ที่เน้นการพัฒนาคน องค์กร และชุมชนไปพร้อมกัน

แนวคิดดังกล่าวมิได้มุ่งหวังเพียงความสำเร็จทางวิชาการในระยะสั้น หากแต่ให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานที่มั่นคงทางจริยธรรม วัฒนธรรมองค์กร และความยั่งยืนของระบบการศึกษาในระยะยาว

ในภาพรวม การบริหารตามศาสตร์พระราชาเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับบริบทการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย และสามารถตอบสนองต่อความท้าทายด้านคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น แนวคิดการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นฐานสำคัญในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหาร และการสร้างเครื่องมือวิจัยในลำดับต่อไป เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีความเข้มแข็ง ยั่งยืน และสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในอนาคต

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในทุกระดับ เนื่องจากผู้เรียนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้การจัดการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ระบุว่า คุณภาพผู้เรียนหมายถึงความสามารถในการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งสะท้อนถึงความพร้อมของผู้เรียนในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางสังคม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) เห็นว่า คุณภาพผู้เรียนเกิดจากการบูรณาการระบบบริหาร การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครูอย่างมีเอกภาพ โดยผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ นักวิชาการด้านการศึกษา เช่น อมรวิทย์ นาครทรรพ (2562) และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2564) ต่างเห็นพ้องว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสำคัญกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะดิจิทัล การคิดเชิงสร้างสรรค์ และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

จากการศึกษางานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 พบว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ออกเป็นองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านทักษะชีวิต ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านสุขภาวะ และด้านความเป็นพลเมือง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประการแรก ด้านวิชาการ หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญา การอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระต่าง ๆ ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2564) ระบุว่า การพัฒนาด้านวิชาการต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการคิดขั้นสูง และการประเมินตามสภาพจริง

ประการที่สอง ด้านทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการปรับตัว การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การจัดการอารมณ์ การตัดสินใจ และการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง สุพัตรา บุญธรรม (2561) พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างเป็นระบบ มีแนวโน้มประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงานในอนาคต

ประการที่สาม ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย จิตสาธารณะ และการเคารพกติกาสังคม สมบัติ นาคทอง (2565) เห็นว่า การปลูกฝังคุณธรรมต้องอาศัยการเป็นแบบอย่างที่ดีของครูและผู้บริหาร ควบคู่กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ประการที่สี่ ด้านสุขภาวะ หมายถึง สุขภาพกาย สุขภาพจิต ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของผู้เรียน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (2562) ระบุว่า ผู้เรียนที่มีสุขภาวะดีมีแนวโน้มเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีพฤติกรรมเชิงบวก

ประการที่ห้า ด้านความเป็นพลเมือง หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ ความเคารพกฎหมาย การมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย และความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติ จันทนา ทองสุกใส (2564) เห็นว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองควรเริ่มตั้งแต่ระดับสถานศึกษาผ่านกิจกรรมสถานักเรียนและจิตอาสา

ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะอาชีพ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจึงต้องคำนึงถึงความหลากหลายด้านวัย ประสบการณ์ และบริบทชีวิตของผู้เรียน โดยต้องจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล

นอกจากนี้ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง และยั่งยืน

จากการสังเคราะห์งานวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนวคิดร่วมสมัยและศาสตร์พระราชา เป็นกระบวนการพัฒนาเชิงระบบที่เชื่อมโยงการบริหาร การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้ คุณธรรม ทักษะชีวิต และความรับผิดชอบต่อสังคม

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นฐานสำคัญในการกำหนดตัวแปรตาม ตัวชี้วัด และกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาที่มุ่งยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืนในลำดับต่อไป

2.5.1 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านวิชาการ

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านวิชาการเป็นรากฐานสำคัญของการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดโดยตรงถึงความสามารถทางสติปัญญาและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านวิชาการครอบคลุมความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาผู้เรียนในมิติอื่น ๆ ต่อไป

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมการคิดขั้นสูง และพัฒนาความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

สอดคล้องกับ ธีระพงษ์ สุขสมบูรณ์ (2561) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระ (Integrated Learning) ช่วยเชื่อมโยงความรู้จากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึก สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ จันทนา ทองสุกใส (2564) เห็นว่า ระบบการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู โดยช่วยสะท้อนจุดแข็ง จุดควรพัฒนา และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง

สมพร ชูศักดิ์ (2567) เสริมว่า การบริหารสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน การจัดระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างยั่งยืน

นักวิชาการด้านการศึกษา เช่น อมรวิทย์ นาคทรัพย์ (2562) และวิจารณ์ พานิช (2563) ยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาด้านวิชาการในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงระบบ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะผู้เรียนที่หลากหลายทั้งด้านวัย ประสบการณ์ และพื้นฐานความรู้ การพัฒนาด้านวิชาการจึงต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามศักยภาพและความสนใจของตนเอง โดยเน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรผสมผสานวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งช่วยส่งเสริมการคิดขั้นสูงและการเรียนรู้เชิงลึกของผู้เรียน

นอกจากนี้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านวิชาการยังเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนา โดยควรใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) การประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) และการประเมินแบบหลากหลายวิธี เพื่อสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน มากกว่าการวัดผลด้วยข้อสอบเพียงอย่างเดียว

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) พบว่า ระบบการประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนมากกว่าการตัดสินผลสัมฤทธิ์ ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนรู้ และส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียน

ในด้านการพัฒนาครู ครูผู้สอนถือเป็นกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพด้านวิชาการของผู้เรียน การส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) การอบรมพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และการทำวิจัยในชั้นเรียน ล้วนเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ระบุว่า โรงเรียนที่มีระบบ PLC เข้มแข็ง มักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมการสอนร่วมกัน

เมื่อพิจารณาในมุมของการบริหารตามศาสตร์พระราชา การพัฒนาด้านวิชาการควรดำเนินการบนหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และการสร้างความสมดุลระหว่างความเป็นเลิศทางวิชาการกับความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการสังเคราะห์งานวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านวิชาการเป็นกระบวนการเชิงระบบที่เชื่อมโยงการบริหาร การจัดการเรียนรู้ การนิเทศ การประเมินผล และการพัฒนาครูเข้าด้วยกันอย่างบูรณาการ โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถในการคิด และศักยภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

ดังนั้น การพัฒนาด้านวิชาการตามแนวคิดร่วมสมัยและศาสตร์พระราชา จึงเป็นฐานสำคัญของการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดและกรอบแนวคิดการวิจัยในลำดับต่อไป

2.5.2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะชีวิต

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะชีวิตเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากทักษะชีวิตเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต การทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุขและมีคุณค่า ทักษะชีวิตครอบคลุมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การควบคุมอารมณ์ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ระบุว่า ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรมที่หลากหลาย

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2562) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Approach) ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม

สอดคล้องกับ วิเชียร นาคสุวรรณ (2561) ที่เห็นว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี และกิจกรรมแนะแนว มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมทักษะทางสังคม ความรับผิดชอบ และภาวะผู้นำของผู้เรียน ทำให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ สมบัติ นาคทอง (2565) ระบุว่า ทักษะชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของบุคคลในระยะยาว ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในบริบทของสังคมไทยที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

นักวิชาการด้านการศึกษา เช่น สุวิมล ว่องวานิช (2561) และอมรวิรัช นาคทรพรพ (2562) ยังเสนอว่า การพัฒนาทักษะชีวิตควรดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(Lifelong Learning Skills) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีผู้เรียนที่มีความหลากหลายทั้งด้านอายุ ประสบการณ์ชีวิต และสภาพสังคม การพัฒนาทักษะชีวิตจึงควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทจริงของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้จากชุมชน การฝึกอาชีพ การจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ และการเรียนรู้แบบบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตควรเน้นกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง (Situational Learning) และการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกวางแผน แก้ปัญหา ตัดสินใจ และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ การส่งเสริมทักษะด้านอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning: SEL) ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิต โดยช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ และสามารถจัดการความเครียดและความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม

ธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) พบว่า โรงเรียนที่บูรณาการแนวคิด SEL เข้ากับการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแนวโน้มที่ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมเชิงบวก มีวินัย และมีความพร้อมในการเรียนรู้มากขึ้น

ในด้านการประเมินผล การพัฒนาทักษะชีวิตควรใช้การประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินจากผลงาน การสังเกตพฤติกรรม การสะท้อนตนเอง และการประเมินจากเพื่อนร่วมกลุ่ม เพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนอย่างแท้จริง มากกว่าการวัดผลด้วยข้อสอบแบบปรนัยเพียงอย่างเดียว

สมพร ชูศักดิ์ (2567) เสริมว่า ระบบการประเมินเชิงพัฒนาที่เน้นการสะท้อนผลการเรียนรู้ ช่วยสร้างแรงจูงใจและความตระหนักรู้ในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดศาสตร์พระราชา การพัฒนาทักษะชีวิตควรตั้งอยู่บนหลักความพอเพียง ความมีเหตุผล และการพึ่งพาตนเอง โดยมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักใช้ชีวิตอย่างพอดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ สามารถเผชิญกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเข้มแข็ง

จากการสังเคราะห์งานวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะชีวิตเป็นกระบวนการบูรณาการที่เชื่อมโยงการบริหาร การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความสามารถทางสังคม และคุณลักษณะในการดำรงชีวิต

ดังนั้น การพัฒนาด้านทักษะชีวิตจึงเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน และเป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชานในงานวิจัยครั้งนี้

2.5.3 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนามนุษย์อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมเป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรม ค่านิยม และวิถีการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นเพียงด้านวิชาการโดยขาดการปลูกฝังคุณธรรมย่อมไม่สามารถสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างแท้จริง

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2559) ระบุว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็กและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ผ่านการเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี การปฏิบัติจริง และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะในบริบทของสังคมไทยที่ยึดถือหลักพุทธธรรมเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรม

พิชชาภา อ่างสุวรรณ (2560) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดำเนินงานบนพื้นฐานคุณธรรมและความโปร่งใส สามารถสร้างบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมากขึ้น

สอดคล้องกับ สุพัตรา บุญธรรม (2561) ที่เห็นว่า สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เน้นคุณธรรม เช่น การส่งเสริมวินัยเชิงบวก การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้เรียน และการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ สามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาด้านวินัยในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม พบว่า โรงเรียนที่นำแนวคิดโรงเรียนคุณธรรมมาใช้ในการบริหารและจัดการเรียนรู้ มีแนวโน้มที่ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ชัดเจนมากขึ้น เช่น ความรับผิดชอบ ความเสียสละ การเคารพกติกา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ

นอกจากนี้ สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) เสนอว่า การเรียนรู้ด้านคุณธรรมควรเน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) มากกว่าการสอนเชิงบรรยายเพียงอย่างเดียว เช่น การจัดกิจกรรมจิตอาสา การทำโครงงานคุณธรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึกและสามารถนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตจริง

นักวิชาการหลายท่าน เช่น สุวิมล ว่องวานิช (2561) และอมรวิชช์ นาครทรรพ (2562) ยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควรดำเนินการแบบบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะรายวิชาหน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมเท่านั้น แต่ควรแทรกซึมอยู่ในทุกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีผู้เรียนที่มีพื้นฐานชีวิตและประสบการณ์ทางสังคมที่หลากหลาย การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมจึงต้องอาศัยความเข้าใจบริบทผู้เรียนเป็นรายบุคคล และการใช้กระบวนการแนะแนว การให้คำปรึกษา และการดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เช่น ค่ายคุณธรรม ค่ายจริยธรรม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมจิตอาสา เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน ช่วยปลูกฝังความมีน้ำใจ ความเสียสละ และจิตสาธารณะ

ธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) พบว่า สถานศึกษาที่จัดกิจกรรมคุณธรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีแนวโน้มที่ผู้เรียนจะมีระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงขึ้น และสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้น

ในด้านการประเมินผล การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควรใช้การประเมินเชิงพฤติกรรมและการประเมินตามสภาพจริง เช่น การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสะท้อนตนเอง และการประเมินจากผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสะท้อนพัฒนาการด้านจริยธรรมของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

สมพร ชูศักดิ์ (2567) เสริมว่า การประเมินด้านคุณธรรมที่เน้นการพัฒนา มากกว่าการตัดสิน ช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาตามแนวคตินิเทศศาสตร์พระราชา การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตั้งอยู่บนหลักความซื่อสัตย์สุจริต ความเพียร ความอดทน และความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักความพอดี ความมีเหตุผล และการรู้จักประมาณตน ซึ่งเป็นรากฐานของจริยธรรมในการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่

จากการสังเคราะห์งานวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นกระบวนการบูรณาการที่เชื่อมโยงการบริหาร การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะ มีวินัย มีความรับผิดชอบ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ

ดังนั้น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน และเป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในงานวิจัยครั้งนี้

2.5.4 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสุขภาวะ

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสุขภาวะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ เนื่องจากสุขภาวะที่ดีเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการพัฒนาศักยภาพของ

มนุษย์อย่างเต็มที่ สุขภาวะมิได้หมายถึงเพียงการปราศจากโรคภัยเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

องค์การอนามัยโลก (WHO, 2018) ให้ความหมายของสุขภาวะว่าเป็นสภาวะที่บุคคลมีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ และสังคม มิใช่เพียงการไม่มีโรคหรือความพิการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข (2562) ที่ระบุว่า สุขภาวะที่ดีเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ สมาธิ และแรงจูงใจในการศึกษา

ในบริบททางการศึกษา สุขภาวะของผู้เรียนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ และการปรับตัวทางสังคม หากผู้เรียนมีปัญหาด้านสุขภาพกายหรือจิตใจ ย่อมส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อรทัย ศรีสุข (2562) ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พบว่า โรงเรียนที่ดำเนินงานตามแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างเป็นระบบ สามารถลดอัตราการเจ็บป่วยของนักเรียน ลดการขาดเรียน และส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมได้อย่างมีนัยสำคัญ

สอดคล้องกับ อีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ปลอดภัย สะอาด และเอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียนที่มีอากาศถ่ายเทดี มีแสงสว่างเพียงพอ และมีพื้นที่กิจกรรมที่เหมาะสม ช่วยส่งเสริมสมาธิ ความตั้งใจเรียน และสุขภาพจิตของผู้เรียน

ในด้านสุขภาพจิต นักวิชาการหลายท่าน เช่น สุวิมล ว่องวาณิช (2561) และจุฑามาศ พงษ์ศรี (2563) ชี้ว่า สุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียนสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และทักษะการเผชิญปัญหา ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สมพร ชูศักดิ์ (2567) ระบุว่า การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การคัดกรอง การเฝ้าระวัง การช่วยเหลือ ไปจนถึงการส่งต่อ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ การส่งเสริมสุขภาวะด้านสังคมยังมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าด้านกายและจิตใจ เนื่องจากผู้เรียนต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในโรงเรียนและชุมชน การมีความสัมพันธ์ที่ดี การได้รับการยอมรับ และการมีเครือข่ายทางสังคมที่สนับสนุน ส่งผลต่อความสุขและความมั่นคงทางอารมณ์ของผู้เรียน

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า โรงเรียนที่ส่งเสริมบรรยากาศแห่งความเอื้ออาทร ความปลอดภัยทางจิตใจ และการเคารพซึ่งกันและกัน สามารถลดปัญหาความรุนแรง การกลั่นแกล้ง และความเครียดในหมู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ช่วยปลูกฝังนิสัยรักสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารที่เหมาะสม การดูแลสุขภาพอนามัย และการป้องกันสารเสพติด ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสุขภาพในระยะยาว

ทิพวัลย์ สุวรรณโณ (2559) เสนอว่า การบูรณาการความรู้ด้านสุขภาพในหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีผู้เรียนหลากหลายช่วงวัยและภูมิหลังทางสังคม การพัฒนาสุขภาพจะจำเป็นต้องใช้แนวทางเฉพาะพื้นที่และยืดหยุ่นตามบริบท เช่น การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายชุมชน

แนวคิดศาสตร์พระราชายังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาพ โดยเฉพาะหลักความพอประมาณ การรู้จักดูแลตนเอง และการดำรงชีวิตอย่างสมดุล ซึ่งช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) ชี้ว่า การปลูกฝังแนวคิดการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงและรู้คุณค่าทรัพยากร ช่วยลดความเครียดและสร้างความพึงพอใจในชีวิตของผู้เรียน

ในด้านการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและสร้างระบบสนับสนุนด้านสุขภาพ เช่น การจัดงบประมาณด้านสาธารณสุขโรงเรียน การพัฒนาครูด้านการดูแลสุขภาพจิต และการจัดระบบเฝ้าระวังความเสี่ยงด้านสุขภาพ

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า โรงเรียนที่มีนโยบายส่งเสริมสุขภาพอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีแนวโน้มที่ผู้เรียนจะมีระดับความสุขในการเรียนรู้สูงขึ้น และมีอัตราการออกกลางคันต่ำลง

จากการสังเคราะห์งานวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสุขภาพจะเป็นกระบวนการบูรณาการที่ครอบคลุมมิติด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ

การพัฒนาสุขภาพที่มีประสิทธิภาพต้องเชื่อมโยงการบริหาร การจัดการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสุขภาพจะจึงเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน และเป็นองค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในงานวิจัยครั้งนี้

2.5.5 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านความเป็นพลเมือง

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านความเป็นพลเมืองเป็นภารกิจสำคัญของการจัดการศึกษาในสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากผู้เรียนในปัจจุบันจะเติบโตเป็นกำลังหลักของประเทศในอนาคต การ

ปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีจึงเป็นการวางรากฐานของสังคมที่มีคุณภาพ มีเสถียรภาพ และสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการตระหนักในสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมภายใต้หลักประชาธิปไตยและนิติธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม และประชาธิปไตย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะ เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

สอดคล้องกับ วิเชียร นาคสุวรรณ (2561) ที่พบว่า กิจกรรมจิตอาสาและกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม ความเสียสละ และการทำงานเพื่อส่วนรวม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

จันทนา ทองสุกใส (2564) ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงบริการ (Service Learning) พบว่าการบูรณาการการเรียนรู้กับการบริการสังคมช่วยพัฒนาทั้งความรู้ทางวิชาการ ทักษะสังคม และจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

สมบัติ นาคทอง (2565) ระบุว่า ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจากพลเมืองที่มีคุณภาพจะสามารถตรวจสอบอำนาจรัฐ มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง

นักวิชาการหลายท่าน เช่น สุวิมล ว่องวานิช (2561) และอรรถพล พุ่มพวง (2563) เห็นว่าการพัฒนาความเป็นพลเมืองควรดำเนินการผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มากกว่าการสอนเชิงท่องจำ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ การอภิปราย การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง

ในบริบทของสถานศึกษา การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การจัดสถานักเรียน การเลือกตั้ง การเปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกา เป็นกระบวนการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองผ่านการปฏิบัติจริง

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า โรงเรียนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยภายในองค์กร มีแนวโน้มที่ผู้เรียนจะมีทักษะการอยู่ร่วมกัน เคารพความแตกต่าง และแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ

นอกจากนี้ การพัฒนาความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลยังต้องคำนึงถึงการเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ซึ่งครอบคลุมการใช้สื่ออย่างรับผิดชอบ การรู้เท่าทันข่าวสาร การเคารพสิทธิส่วนบุคคล และการป้องกันตนเองจากภัยออนไลน์

สมพร ชูศักดิ์ (2567) ชี้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้านพลเมืองดิจิทัลช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนในโลกออนไลน์

ในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัย การส่งเสริมความเป็นพลเมืองจึงควรเชื่อมโยงกับบริบทชุมชนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

วิเชียร นาคสุวรรณ (2561) เสริมว่า การเรียนรู้จากชุมชนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกของสังคมอย่างลึกซึ้ง

แนวคิดศาสตร์พระราชายังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง โดยเฉพาะหลักความพอเพียง ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นคุณลักษณะของพลเมืองที่มีคุณภาพ

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) ระบุว่า การปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความพอดี ความยุติธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม

ในด้านการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างนโยบายและระบบสนับสนุนการพัฒนาความเป็นพลเมือง เช่น การสนับสนุนกิจกรรมจิตอาสา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า โรงเรียนที่มีระบบสนับสนุนการเรียนรู้ด้านพลเมืองอย่างเป็นรูปธรรม มีแนวโน้มที่ผู้เรียนจะมีระดับจิตสาธารณะและการมีส่วนร่วมทางสังคมสูงขึ้น

จากการสังเคราะห์งานวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านความเป็นพลเมืองเป็นกระบวนการบูรณาการที่เชื่อมโยงการบริหาร การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรู้ มีคุณธรรม มีจิตสาธารณะ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ดังนั้น การพัฒนาด้านความเป็นพลเมืองจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน และเป็นฐานสำคัญของการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในงานวิจัยครั้งนี้

2.5.6 การบูรณาการศาสตร์พระราชากับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การบูรณาการศาสตร์พระราชากับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการศึกษาที่มุ่งสร้างมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต สุขภาวะ และความเป็นพลเมือง โดยอาศัยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานเป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ศาสตร์พระราชามิได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงนามธรรม แต่เป็นองค์ความรู้เชิงปฏิบัติที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หลัก

ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ

สำนักงาน กปร. (2561) ระบุว่า การน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้งด้านวินัย ความรับผิดชอบ ความเพียร ความอดทน และจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมปัจจุบัน

สมพร ชูศักดิ์ (2567) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา พบว่า โรงเรียนที่ยึดหลักดังกล่าวในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา มีแนวโน้มที่ผู้เรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ควบคู่กับการมีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ระบุว่า การบูรณาการศาสตร์พระราชากับการบริหารและการจัดการเรียนรู้ ช่วยเชื่อมโยงระบบงานภายในโรงเรียนให้เป็นเอกภาพ ส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเกิดวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง

จันทนา ทองสุกใส (2564) เสริมว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาส่งเสริมสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวิชาการและด้านคุณธรรม ทำให้ผู้เรียนไม่เพียงมีความรู้ แต่ยังมีคุณลักษณะทางจริยธรรมและทักษะชีวิตที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ในด้านการจัดการเรียนรู้ การบูรณาการศาสตร์พระราชาส่งเสริมการดำเนินการผ่านการออกแบบหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริงของผู้เรียน เช่น การจัดโครงงานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และการทำกิจกรรมจิตอาสา

สุวิมล ว่องวาณิช (2561) ชี้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและคุณค่าทางสังคม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

ในมิติด้านการพัฒนาครูและบุคลากร การบูรณาการศาสตร์พระราชามีจุดเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจและจิตสำนึกให้แก่ครูและผู้บริหาร เพื่อให้สามารถถ่ายทอดแนวคิดไปสู่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) ระบุว่า ครูที่เข้าใจหลักศาสตร์พระราชอย่างลึกซึ้ง สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่หล่อหลอมทั้งความรู้และคุณธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาศักยภาพประชาชนทุกช่วงวัย การบูรณาการศาสตร์พระราชาก็ต้องเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในชุมชน การพัฒนาอาชีพ และการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

วิเชียร นาคสุวรรณ (2561) พบว่า การจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงศาสตร์พระราชากับบริบทชุมชน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การบูรณาการศาสตร์พระราชายังช่วยเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจของผู้เรียน ผ่านการปลูกฝังแนวคิดความพอดี การรู้จักพอ และการยอมรับความแตกต่าง ซึ่งช่วยลดความเครียด และการแข่งขันที่ไม่สร้างสรรค์ในระบบการศึกษา

ธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) เสนอว่า แนวคิดการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามศาสตร์พระราชา ช่วยสร้างความมั่นคงทางอารมณ์และความยืดหยุ่นทางจิตใจให้แก่ผู้เรียน

ในด้านการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการบูรณาการศาสตร์พระราชาให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ผ่านการกำหนดนโยบาย แผนงาน ระบบติดตามประเมินผล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า โรงเรียนที่มีระบบกำกับติดตามการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชาอย่างชัดเจน สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 สามารถสรุปได้ว่า การบูรณาการศาสตร์พระราชากับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นกระบวนการเชิงระบบที่เชื่อมโยงการบริหาร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้าด้วยกันอย่างเป็นเอกภาพ

การดำเนินงานดังกล่าวมุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีทักษะชีวิต มีสุขภาวะที่ดี และมีจิตสำนึกความเป็นพลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืนและยุทธศาสตร์ชาติด้านทรัพยากรมนุษย์

ดังนั้น การบูรณาการศาสตร์พระราชากับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามกรอบการวิจัยในครั้งนี้ และเป็นกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างยั่งยืน

2.5.7 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและเป็นระบบ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนภายในสถานศึกษา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ในทุกมิติ ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะชีวิต คุณธรรมจริยธรรม สุขภาวะ และความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ระบุว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะหลัก ควบคู่กับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม

สุวิมล ว่องวานิช (2561) เสนอว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และระบบการประเมินผลที่สะท้อนพัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียน

ในมิติด้านวิชาการ งานวิจัยของอรทัย ศรีสุข (2562) พบว่า สถานศึกษาที่มีระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยี และสื่อการสอนที่ทันสมัย มีแนวโน้มที่ผู้เรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ด้านทักษะชีวิตและการดำรงชีวิตในสังคม วิเชียร นาคสุวรรณ (2561) ระบุว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านคุณธรรมจริยธรรม พิชชาภา อ่างสุวรรณ (2560) และเกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า โรงเรียนที่มีวัฒนธรรมองค์กรเชิงคุณธรรมและใช้หลักการบริหารที่โปร่งใส มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ด้านสุขภาวะ สุพัตรา บุญธรรม (2561) และธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) เห็นตรงกันว่า สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน

ด้านความเป็นพลเมือง จันทนา ทองสุกใส (2564) และสมบัติ นาคทอง (2565) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการประชาธิปไตย จิตอาสา และการเรียนรู้เชิงบริการ ช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคม

เมื่อพิจารณาในภาพรวม งานวิจัยส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมิใช่การดำเนินงานแบบแยกส่วน แต่เป็นกระบวนการบูรณาการหลายมิติที่ต้องดำเนินไปพร้อมกันอย่างสมดุล โดยอาศัยการบริหารจัดการเชิงระบบเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน

สมพร ชูศักดิ์ (2567) เสนอว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาช่วยเสริมสร้างความเป็นเอกภาพของระบบงานในสถานศึกษา และส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

สำนักงาน กปร. (2561) ระบุว่า การน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการจัดการศึกษา ช่วยสร้างพื้นฐานความพอเพียง ความรับผิดชอบต่อ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้แก่ผู้เรียน

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัย สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านวิชาการและสมรรถนะการเรียนรู้ 2) ด้านทักษะชีวิตและการปรับตัว 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 4) ด้านสุขภาวะทางกาย จิตใจ และสังคม และ 5) ด้านความเป็นพลเมืองและจิตสาธารณะ

ทั้ง 5 ด้านดังกล่าวต้องดำเนินการควบคู่กันภายใต้กรอบการบริหารตามศาสตร์พระราชา ซึ่งเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และการพัฒนาบนพื้นฐานของคุณธรรมและความรู้

ในเชิงกระบวนการ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนควรเริ่มจากการกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจน การวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา การออกแบบแผนพัฒนา การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม การติดตามประเมินผล และการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สุวิมล ว่องวาณิช (2561) ชี้ว่า ระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง เป็นกลไกสำคัญในการรักษามาตรฐานและยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

สำหรับสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีบริบทการจัดการศึกษาที่หลากหลาย และครอบคลุมทุกช่วงวัย การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาอาชีพ และการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนควบคู่กันไป

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) ระบุว่า การจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทชีวิตจริง ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความยั่งยืนในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน

โดยสรุป การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามกรอบแนวคิดในงานวิจัยนี้ เป็นกระบวนการเชิงระบบที่บูรณาการการบริหาร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีศาสตร์พระราชาเป็นฐานคิดหลักในการขับเคลื่อน

แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตอย่างยั่งยืน

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา และการประเมินแบบ Connoisseurship

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (Research and Development: R&D) พบว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างนวัตกรรม รูปแบบการบริหาร หรือแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยอาศัยการบูรณาการองค์ความรู้ทางวิชาการกับประสบการณ์เชิงปฏิบัติในบริบทจริงของสถานศึกษา

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) อธิบายว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

สอดคล้องกับ บรรคัคดิ์ อูวรรณโณ (2561) ที่เห็นว่า งานวิจัยเชิงพัฒนาทางการศึกษามีได้มุ่งเพียงการแสวงหาความรู้เชิงทฤษฎีเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับการนำผลการวิจัยไปใช้จริงและเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบ

ในบริบทของการพัฒนารูปแบบการบริหารและการจัดการเรียนรู้ งานวิจัยของจันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า การใช้กระบวนการ R&D ช่วยให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา และได้รับการยอมรับจากผู้ปฏิบัติ

สมพร ชุคคัต (2567) เสนอว่า งานวิจัยเชิงพัฒนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างนวัตกรรมการศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้มีการทดลอง ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2558–2568 พบว่า **การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา**ส่วนใหญ่มักดำเนินการตาม**ขั้นตอนหลัก 4 ระยะ** ดังนี้

1) ระยะการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น

เป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนา โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสาร

สุวิมล ว่องวาณิช (2561) ระบุว่า การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมให้ตรงกับบริบทและความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา

2) ระยะการออกแบบและพัฒนา

เป็นขั้นตอนการนำข้อมูลจากระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และออกแบบเป็นรูปแบบแนวทาง หรือเครื่องมือ โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นฐาน

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) เห็นว่า การออกแบบรูปแบบการพัฒนาที่ดีควรมีโครงสร้างชัดเจน มีความยืดหยุ่น และเอื้อต่อการนำไปใช้จริง

ในระยะนี้มักมีการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

3) ระยะการทดลองใช้

เป็นขั้นตอนการนำรูปแบบหรือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพ และปัญหาในการดำเนินงาน

จันทนา ทองสุกใส (2564) ระบุว่า การทดลองใช้ช่วยสะท้อนข้อจำกัดและจุดที่ควรปรับปรุงของรูปแบบได้อย่างชัดเจน

การทดลองใช้อาจดำเนินการในลักษณะกลุ่มนำร่อง (Pilot Study) ก่อนขยายผลสู่ระดับที่กว้างขึ้น

4) ระยะการประเมินผลและปรับปรุงพัฒนา

เป็นขั้นตอนการประเมินผลการใช้รูปแบบทั้งในด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) เห็นว่า การประเมินผลในงานวิจัยเชิงพัฒนาควรเป็นการประเมินแบบต่อเนื่อง (Formative Evaluation) และสรุปผล (Summative Evaluation) ควบคู่กัน

แนวคิดการประเมินแบบ Connoisseurship

นอกจากการประเมินเชิงปริมาณและเชิงสถิติแล้ว งานวิจัยเชิงพัฒนาทางการศึกษามักนำแนวคิดการประเมินแบบ Connoisseurship มาใช้ควบคู่กัน โดยเป็นแนวคิดของ Eisner (1979) ที่เน้นการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

สุวิมล ว่องวานิช (2560) อธิบายว่า การประเมินแบบ Connoisseurship เป็นการประเมินเชิงคุณภาพที่อาศัยวิจารณญาณเชิงวิชาชีพในการพิจารณาคุณค่าและคุณภาพของผลงาน

ลักษณะสำคัญของการประเมินแบบ Connoisseurship ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักได้แก่

1) การรับรู้ (Perception)

เป็นขั้นตอนที่ผู้ประเมินศึกษารายละเอียดของผลงานอย่างรอบด้าน เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้าง กระบวนการ และผลลัพธ์

2) การตีความ (Interpretation)

เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์และอธิบายความหมายของข้อมูล โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีและบริบทการใช้งาน

3) การตัดสินคุณค่า (Evaluation)

เป็นขั้นตอนการตัดสินคุณภาพและคุณค่าของผลงานตามเกณฑ์เชิงวิชาชีพ

บวรศักดิ์ อูรรณโณ (2561) เห็นว่า การประเมินแบบ Connoisseurship ช่วยเสริมความลุ่มลึกของผลการประเมิน และสะท้อนคุณค่าที่ไม่สามารถวัดได้ด้วยตัวเลขเพียงอย่างเดียว

การบูรณาการ R&D กับ การประเมินแบบ Connoisseurship

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า งานวิจัยเชิงพัฒนาที่มีคุณภาพสูงมักบูรณาการการประเมินเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเข้าด้วยกัน

สมพร ชูศักดิ์ (2567) ระบุว่า การใช้การประเมินแบบ Connoisseurship ควบคู่กับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ของผลการวิจัย

ในบริบทของการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา

ดังนั้น การบูรณาการกระบวนการ R&D กับการประเมินแบบ Connoisseurship จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากช่วยให้ผลงานวิจัยมีความถูกต้องเชิงวิชาการ สอดคล้องกับบริบท และมีศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

2.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ทางการศึกษา พบว่า R&D เป็นกระบวนการวิจัยที่มุ่งสร้างรูปแบบนวัตกรรม หรือแนวทางการบริหารและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ การสะท้อนผลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการทดลองใช้ในบริบทจริงของสถานศึกษา

Borg and Gall (2003) เสนอว่า การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ การพัฒนาแบบร่าง การทดสอบภาคสนามในระดับย่อยและระดับขยายผล การปรับปรุง และการเผยแพร่ผลงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผลงานมีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริง

สอดคล้องกับ Richey and Klein (2014) ที่อธิบายว่า การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้เชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติ โดยมุ่งพัฒนานวัตกรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาในบริบทเฉพาะและส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ

ในบริบทของประเทศไทย สุวิมล ว่องวานิช (2560) ระบุว่า การวิจัย R&D เป็นกระบวนการพัฒนาที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ผ่านการทดลองและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา

ธีระพงษ์ สุขสมบูรณ์ (2561) เห็นว่า การใช้กระบวนการ R&D ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของผลงานวิจัย เนื่องจากผ่านการตรวจสอบหลายขั้นตอน ทั้งจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ใช้จริง

นอกจากนี้ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า รูปแบบการบริหารและการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาตามกระบวนการ R&D มีความยั่งยืนสูง สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทและนโยบายการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ลักษณะสำคัญของการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปลักษณะสำคัญของการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาได้ดังนี้

1. เป็นกระบวนการเชิงระบบ

การวิจัย R&D เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจน เริ่มตั้งแต่การศึกษาปัญหา การออกแบบการพัฒนา การทดลองใช้ และการปรับปรุง โดยแต่ละขั้นตอนมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

2. เน้นการแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติ

R&D มุ่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษา ไม่ใช่เพียงการสร้างองค์ความรู้เชิงทฤษฎี แต่เน้นผลลัพธ์ที่นำไปใช้ได้จริง

3. ใช้ข้อมูลหลากหลายมิติ

การวิจัย R&D ใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต และการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อสะท้อนภาพรวมของการพัฒนาอย่างรอบด้าน

4. ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กระบวนการ R&D เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งช่วยเพิ่มความเป็นเจ้าของและการยอมรับในผลงาน

5. มุ่งสู่ความยั่งยืน

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจาก R&D มักมีความยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง และส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่ใช้ในการศึกษาทางการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ พบว่า กระบวนการ R&D ทางการศึกษามักปรับใช้ในลักษณะ 4-5 ระยะ ดังนี้

1. ระยะศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ เป็นการสำรวจบริบท ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างเหมาะสม

2. ระยะออกแบบและพัฒนารูปแบบ เป็นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และออกแบบเป็นรูปแบบหรือแนวทางการดำเนินงาน

3. ระยะตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องเชิงทฤษฎีของรูปแบบ

4. ระยะทดลองใช้ในสถานการณ์จริง เป็นการนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียนเป้าหมาย เพื่อศึกษาผลลัพธ์และปัญหาในการดำเนินงาน

5. ระบุปรับปรุงและพัฒนาให้สมบูรณ์ เป็นการนำผลการทดลองและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ความสำคัญของการวิจัยและพัฒนาต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

ในบริบทของการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา การใช้กระบวนการ R&D มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักคุณธรรม และการมีส่วนร่วม เข้ากับการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

สมพร ชูศักดิ์ (2567) ระบุว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารบนฐาน R&D ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำหลักศาสตร์พระราชาไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่

เมื่อพิจารณาร่วมกับผลการศึกษาของเกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า รูปแบบที่ผ่านกระบวนการ R&D มีความต่อเนื่องในการใช้งาน และได้รับการยอมรับจากครูและบุคลากรในสถานศึกษา

ดังนั้น การวิจัยและพัฒนาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้เป็นกลไกในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

2.6.2 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาของ Borg and Gall (2003) และ Richey and Klein (2014) พบว่า กระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน โดยมีเป้าหมายสำคัญในการสร้างรูปแบบนวัตกรรม หรือแนวทางการบริหารและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับบริบทจริงของสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ได้ดียิ่งขึ้น

นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความสำเร็จของการวิจัยและพัฒนาขึ้นอยู่กับความครบถ้วนของแต่ละขั้นตอน การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานในการตัดสินใจ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2560; Richey and Klein, 2014)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ โดยสามารถสรุปขั้นตอนหลักของการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาออกเป็น 4 ขั้นตอนสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) ขั้นการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ (Needs and Context Analysis)

ขั้นการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยมุ่งเน้นการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค ความคาดหวัง และศักยภาพของสถานศึกษารวมถึงความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

สุวิมล ว่องวานิช (2560) ระบุว่า ขั้นตอนนี้เป็นฐานข้อมูลสำคัญที่กำหนดทิศทางของการพัฒนา หากขาดการวิเคราะห์บริบทอย่างรอบด้าน อาจทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นไม่สอดคล้องกับสภาพจริง

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า การวิเคราะห์บริบทพื้นที่และความต้องการของผู้ใช้ช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการออกแบบรูปแบบ และเพิ่มโอกาสในการนำไปใช้จริง

นอกจากนี้ Borg and Gall (2003) ยังเสนอว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐานควรครอบคลุมทั้งด้านนโยบายการศึกษา ทรัพยากร วัฒนธรรมองค์กร และสภาพสังคม เพื่อให้การพัฒนามีความสอดคล้องเชิงระบบ

ในบริบทของการวิจัยด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา ขั้นตอนนี้ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจปัญหาเชิงโครงสร้าง วัฒนธรรมองค์กร และบริบทท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบรูปแบบการบริหารที่เหมาะสม

2) ขั้นการออกแบบและพัฒนารูปแบบ (Design and Development)

ขั้นการออกแบบและพัฒนารูปแบบเป็นกระบวนการนำข้อมูลจากขั้นแรกมาวิเคราะห์สังเคราะห์ และแปลงเป็นโครงสร้าง แนวคิด กลไก และองค์ประกอบของรูปแบบอย่างเป็นระบบ

Richey and Klein (2014) เห็นว่า การออกแบบที่ดีต้องเชื่อมโยงทฤษฎี งานวิจัย และข้อมูลเชิงประจักษ์เข้าด้วยกัน เพื่อให้รูปแบบมีความถูกต้องทางวิชาการและสามารถนำไปใช้ได้จริง

สมพร ชูศักดิ์ (2567) ระบุว่า การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในขั้นตอนการออกแบบ ช่วยเพิ่มความเข้าใจ ความเป็นเจ้าของ และการยอมรับในรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยมักดำเนินการจัดทำร่างรูปแบบ (Prototype) คู่มือ แนวปฏิบัติ และเครื่องมือสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจน

สุวิมล ว่องวานิช (2560) เสริมว่า การออกแบบรูปแบบควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกัน และไม่เป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาในระยะยาว

สำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา ขั้นตอนนี้มีบทบาทสำคัญในการบูรณาการหลักพอเพียง คุณธรรม การมีส่วนร่วม และความยั่งยืน เข้ากับระบบการบริหารของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

3) ขั้นการทดลองใช้รูปแบบ (Try-out and Implementation)

ขั้นการทดลองใช้เป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

ธีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) พบว่า การทดลองใช้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบข้อจำกัดปัญหาเชิงปฏิบัติ และปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จของรูปแบบได้อย่างชัดเจน

Borg and Gall (2003) เสนอว่า การทดลองใช้ควรดำเนินการทั้งในระดับกลุ่มย่อย (Pilot Study) และระดับขยายผล (Field Test) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเชื่อถือได้

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยมักใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินผลการดำเนินงาน และการสะท้อนความคิดเห็นของผู้ใช้ เพื่อสะท้อนภาพรวมของการใช้รูปแบบในบริบทจริง

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ระบุว่า การทดลองใช้ที่มีการติดตามอย่างใกล้ชิดช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร และส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4) ขั้นการประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation and Revision)

ขั้นการประเมินและปรับปรุงเป็นกระบวนการสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลย้อนกลับมาพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุวิมล ว่องวานิช (2560) ระบุว่า การประเมินเป็นหัวใจของการวิจัยและพัฒนา เนื่องจากเป็นกลไกที่ช่วยตรวจสอบคุณภาพ ความคุ้มค่า และความเหมาะสมของนวัตกรรม

Richey and Klein (2014) เห็นว่า การประเมินในงาน R&D ควรครอบคลุมทั้งการประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) และการประเมินหลังการใช้ (Summative Evaluation)

จันทนา ทองสุกใส (2564) เสริมว่า การนำผลการประเมินมาปรับปรุงอย่างเป็นระบบช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความยั่งยืนของรูปแบบ

ในบริบทการวิจัยครั้งนี้ ขั้นตอนการประเมินช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นสามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการบริหารจัดการได้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่

สรุปขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาประกอบด้วยกระบวนการต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ
2. การออกแบบและพัฒนารูปแบบ
3. การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง
4. การประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการดังกล่าวเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องทางวิชาการ มีความเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน

2.6.4 องค์ประกอบของการประเมินแบบ Connoisseurship

Eisner (1998) ได้นำเสนอแนวคิดการประเมินแบบ Connoisseurship and Criticism ซึ่งเป็นแนวทางการประเมินเชิงคุณภาพที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และ วิจารณ์งานทางวิชาชีพของผู้ประเมิน โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจคุณค่าเชิงลึกของผลงานหรือนวัตกรรม มากกว่าการวัดผลด้วยตัวเลขเพียงอย่างเดียว

แนวคิดดังกล่าวเหมาะสมอย่างยิ่งกับการประเมินรูปแบบการบริหารทางการศึกษา ซึ่งมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับบริบท วัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยมนุษย์ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2560)

Eisner (1998) ระบุว่า การประเมินแบบ Connoisseurship ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ซึ่งมีความสัมพันธ์และเกี่ยวพันกัน ดังต่อไปนี้

1) Connoisseurship (ความเชี่ยวชาญของผู้ประเมิน)

Connoisseurship หมายถึง ความสามารถของผู้ประเมินในการรับรู้ แยกแยะ และเข้าใจคุณภาพของผลงานอย่างลึกซึ้ง ผ่านประสบการณ์ ความรู้ และความชำนาญในสาขาวิชาชีพ

Eisner (1998) อธิบายว่า ผู้ประเมินในแนวคิดนี้เปรียบเสมือน “นักชิมไวน์” ที่สามารถรับรู้รสชาติที่ละเอียดอ่อน ซึ่งบุคคลทั่วไปอาจไม่สามารถแยกแยะได้

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) เสริมว่า ผู้ประเมินต้องมีความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ รวมถึงความเข้าใจบริบทของงานที่ประเมิน จึงจะสามารถสะท้อนคุณค่าได้อย่างถูกต้อง

ในงานวิจัยทางการศึกษา Connoisseurship จึงสะท้อนผ่านการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการบริหาร การนิเทศ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตรง เพื่อให้การประเมินมีความน่าเชื่อถือทางวิชาการ

2) Criticism (การวิพากษ์เชิงวิชาการ)

Criticism หมายถึง กระบวนการอธิบาย วิเคราะห์ และตีความคุณภาพของผลงานอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยหลักวิชาการ เหตุผล และหลักฐานประกอบ

Eisner (1998) ระบุว่า การวิพากษ์ไม่ใช่การวิจารณ์ในเชิงลบ แต่เป็นการอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจคุณค่าของผลงานในเชิงลึก

กระบวนการ Criticism ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่

1. การพรรณนา (Description)
2. การตีความ (Interpretation)
3. การประเมินคุณค่า (Evaluation)
4. การให้ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) เห็นว่า การวิพากษ์เชิงวิชาการช่วยให้ผลการประเมินมีความชัดเจน โปร่งใส และสามารถนำไปใช้พัฒนาได้จริง

ในบริบทของการประเมินรูปแบบการบริหาร Criticism ช่วยสะท้อนจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบอย่างเป็นระบบ

3) Disclosure (การเปิดเผยและถ่ายทอดคุณค่า)

Disclosure หมายถึง การนำเสนอผลการประเมินอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และสามารถสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจคุณค่าของผลงานได้อย่างถูกต้อง

Eisner (1998) อธิบายว่า ผลการประเมินที่ดีต้องสามารถ “เปิดเผย” คุณค่าที่ซ่อนอยู่ในผลงานให้ผู้อื่นรับรู้

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) ระบุว่า Disclosure เป็นกลไกที่ช่วยสร้างความโปร่งใสและค่านาเชื่อถือของการประเมิน

การเปิดเผยผลการประเมินอาจอยู่ในรูปแบบของรายงานเชิงพรรณนา ตารางสรุปข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา หรือการสะท้อนผลร่วมกับผู้ใช้รูปแบบ

ในงานวิจัยนี้ Disclosure มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดผลการประเมินรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชไปสู่การปรับปรุงและขยายผลในอนาคต

สรุปองค์ประกอบของการประเมินแบบ Connoisseurship

จากแนวคิดของ Eisner (1998) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การประเมินแบบ Connoisseurship เป็นการประเมินเชิงคุณภาพที่อาศัย 1) ความเชี่ยวชาญของผู้ประเมิน 2) การวิเคราะห์เชิงวิชาการอย่างเป็นระบบ และ 3) การสื่อสารผลการประเมินอย่างโปร่งใส

องค์ประกอบทั้งสามทำงานร่วมกันเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและคุณค่าเชิงพัฒนาให้กับผลงานวิจัย

2.6.5 การประยุกต์ใช้ R&D และ Connoisseurship ในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชในครั้งนี้ ได้นำแนวคิดการวิจัยและพัฒนา (R&D) และการประเมินแบบ Connoisseurship มาบูรณาการร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งในเชิงกระบวนการพัฒนาและการประเมินคุณภาพ

นักวิชาการหลายท่านเห็นว่า การผสมผสานแนวคิดทั้งสองช่วยเพิ่มความสำเร็จของงานวิจัยเชิงพัฒนา (จันทนา ทองสุกใส, 2564; เกศรินทร์ แสงทอง, 2563)

แนวทางการประยุกต์ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแนวทางดังต่อไปนี้

1) การใช้กระบวนการ R&D ในการพัฒนารูปแบบ

ผู้วิจัยใช้กระบวนการ R&D เป็นกรอบหลักในการพัฒนารูปแบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทการออกแบบ ทดลองใช้ และปรับปรุง เพื่อให้รูปแบบมีความเหมาะสมกับสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

Borg and Gall (2003) ระบุว่า กระบวนการดังกล่าวช่วยสร้างนวัตกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับบริบทจริง

2) การใช้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพตามแนว Connoisseurship

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหาร การนิเทศ และศาสตร์พระราช เพื่อประเมินรูปแบบในเชิงลึก

แนวทางนี้สอดคล้องกับ Eisner (1998) และสุวิมล ว่องวาณิช (2560) ที่เน้นบทบาทของผู้เชี่ยวชาญในการสะท้อนคุณค่าเชิงวิชาการ

3) การใช้การสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงรูปแบบ

ผู้วิจัยนำผลการประเมิน ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นจากผู้รู้รูปแบบมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อปรับปรุงรูปแบบอย่างเป็นระบบ

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า การสะท้อนผลร่วมกันช่วยสร้างการเรียนรู้ในองค์กรและเพิ่มประสิทธิภาพของนวัตกรรม

4) การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ประกอบการตัดสินใจ

การพัฒนาแบบในงานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต และเอกสาร เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงวิชาการ

เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ระบุว่า การใช้ข้อมูลหลายมิติช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงพัฒนา

ประโยชน์ของการบูรณาการ R&D และ Connoisseurship

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปประโยชน์ของการบูรณาการแนวคิดทั้งสองได้ดังนี้

1. ทำให้รูปแบบมีความถูกต้องทางทฤษฎีและปฏิบัติ
2. เพิ่มความน่าเชื่อถือเชิงวิชาการ
3. สนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
4. ส่งเสริมการยอมรับจากผู้รู้
5. เพิ่มโอกาสในการขยายผลในอนาคต

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า การผสมผสาน R&D กับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญช่วยยกระดับคุณภาพนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปการประยุกต์ใช้ R&D และ Connoisseurship ในการวิจัยครั้งนี้

กล่าวโดยสรุป การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดการวิจัยและพัฒนาและการประเมินแบบ Connoisseurship มาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การพัฒนาแบบ การตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ การทดลองใช้ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการดังกล่าวช่วยให้รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน

2.6.6 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาและการประเมินแบบ Connoisseurship

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นระเบียบวิธีวิจัยที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้เชิงประยุกต์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนา รูปแบบ นวัตกรรม หรือแนวทางการดำเนินงานที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ กระบวนการ R&D มีลักษณะเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหา การออกแบบและพัฒนา การทดลองใช้ ไปจนถึงการประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้ผลงานวิจัยมีความน่าเชื่อถือและมีคุณภาพทางวิชาการ (Borg and Gall, 2003; Richey and Klein, 2014)

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) อธิบายว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงการสร้างองค์ความรู้กับการปฏิบัติจริง ทำให้ผลงานวิจัยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ได้ อย่างแท้จริง ขณะที่ สมพร ชูศักดิ์ (2567) เห็นว่า การใช้กระบวนการ R&D ในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่

นอกจากนี้ งานวิจัยของ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) และ จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า รูปแบบที่ผ่านกระบวนการพัฒนาตามแนวคิด R&D อย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ มีความยั่งยืน และสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อคุณภาพการศึกษาในระยะยาว ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาครู และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

ในขณะเดียวกัน การประเมินแบบ Connoisseurship ตามแนวคิดของ Eisner (1998) เป็นแนวทางการประเมินที่เน้นการใช้วิจารณญาณของผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาคุณค่าเชิงคุณภาพของผลงาน โดยมีได้มุ่งเน้นเพียงตัวชี้วัดเชิงปริมาณเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับบริบท กระบวนการ และความหมายเชิงลึกของการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญ (Connoisseurship) การวิพากษ์เชิงวิชาการ (Criticism) และการเปิดเผยคุณค่า (Disclosure)

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) ระบุว่า การประเมินแบบ Connoisseurship ช่วยเสริมสร้างความมุ่งมั่นและความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน เนื่องจากอาศัยประสบการณ์และความรู้เชิงวิชาชีพของผู้ประเมินในการวิเคราะห์คุณภาพผลงานอย่างรอบด้าน ขณะที่ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2561) เห็นว่า การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญช่วยสะท้อนคุณค่าที่แท้จริงของนวัตกรรมทางการศึกษา และสนับสนุนการพัฒนาอย่างมีทิศทาง

เมื่อพิจารณาร่วมกัน พบว่า การบูรณาการแนวคิดการวิจัยและพัฒนาเข้ากับการประเมินแบบ Connoisseurship ช่วยเสริมจุดแข็งซึ่งกันและกัน กล่าวคือ กระบวนการ R&D ช่วยให้การพัฒนารูปแบบมีความเป็นระบบและยึดโยงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ขณะที่ Connoisseurship ช่วยตรวจสอบคุณค่าเชิงลึกของรูปแบบในมิติที่ตัวเลขหรือสถิติไม่สามารถอธิบายได้อย่างครบถ้วน

จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า การผสานกระบวนการ R&D กับ การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิช่วยเพิ่มคุณภาพของนวัตกรรมทางการศึกษา ทั้งในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความยั่งยืน ขณะที่ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ระบุว่า แนวทางดังกล่าวช่วยสร้างความเชื่อมั่นเชิงวิชาการ และทำให้ผลงานวิจัยได้รับการยอมรับในวงวิชาชีพ

สำหรับการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ การนำแนวคิดการวิจัยและพัฒนาและการประเมินแบบ Connoisseurship มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน ช่วยให้การพัฒนารูปแบบเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญอย่างรอบด้าน ส่งผลให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้จริง

นอกจากนี้ การบูรณาการแนวคิดทั้งสองยังสอดคล้องกับหลักการบริหารตามศาสตร์พระราชา ซึ่งเน้นความรอบคอบ ความพอประมาณ การมีเหตุผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการ R&D สนับสนุนการพัฒนาเชิงระบบ ขณะที่ Connoisseurship สนับสนุนการพิจารณาคุณค่าเชิงคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารจัดการศึกษา

ดังนั้น สรุปได้ว่า การวิจัยและพัฒนาและการประเมินแบบ Connoisseurship เป็นฐานทางระเบียบวิธีที่มีความเหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยให้การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามีความเป็นระบบ มีคุณภาพเชิงวิชาการ และสะท้อนคุณค่าเชิงลึกในเชิงปฏิบัติ ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีบทบาทสำคัญในการจัด ส่งเสริม และพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และต่อเนื่องตลอดชีวิต อันสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ในด้านการศึกษาเพื่อทุกคน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2562) ระบุว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นกลไกสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมุ่งตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ความหลากหลายทางสังคม และข้อจำกัดด้านโอกาสทางการศึกษาในระบบ

โรงเรียน ขณะที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) เห็นว่า การจัดการศึกษานอกระบบเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพประชาชนในระดับพื้นที่ และสนับสนุนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

แนวคิดการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในมิติต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมือง โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน ความต้องการของผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2564) พบว่า การบริหารจัดการศึกษานอกระบบที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว ขณะที่ สุวิมล ว่องวาณิช (2560) ระบุว่า การบริหารการศึกษาที่คำนึงถึงบริบทพื้นที่ช่วยเพิ่มความเหมาะสมและความยั่งยืนของการดำเนินงาน

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (2566) ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น หลากหลาย และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีสารสนเทศ และการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้ แนวคิดการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ยังสอดคล้องกับหลักการ “การศึกษาตลอดชีวิต” (Lifelong Learning) ซึ่งมุ่งให้ประชาชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องในทุกช่วงวัย ทั้งในด้านอาชีพ สังคม และคุณภาพชีวิต โดยไม่จำกัดเฉพาะในระบบโรงเรียนเท่านั้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

ในด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากปัญหาเป็นฐาน และการเรียนรู้จากชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จันทนา ทองสุกใส (2564) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเชื่อมโยงกับบริบทชุมชน ช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน ขณะที่ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบ

ในมิติการบริหารจัดการ สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ต้องให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

สมพร ชูศักดิ์ (2567) เห็นว่า การนำระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารการศึกษานอกระบบช่วยเพิ่มความคล่องตัวและความแม่นยำในการจัดการ ขณะที่ บวรศักดิ์

อรรถนิธ (2561) ระบุว่า การบริหารที่ยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นฐานช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เมื่อพิจารณาในภาพรวม จะเห็นได้ว่า แนวคิดการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยบูรณาการมิติทางวิชาการ อาชีพ สังคม และคุณธรรมเข้าด้วยกัน ภายใต้บริบทของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการบริหารตามศาสตร์พระราชา ซึ่งเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในระยะยาว

ดังนั้น สรุปได้ว่า แนวคิดการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้เป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากเน้นความยืดหยุ่น ความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้โดยตรง

2.7.1 หลักการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้

การจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ยึดหลักการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ภายใต้บริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยมุ่งเปิดโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การส่งเสริมทักษะชีวิต และการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) ระบุว่า การจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียม เป็นฐานสำคัญของการสร้างความเสมอภาคทางสังคมและการลดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา ขณะที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) เห็นว่า การจัดการศึกษานอกระบบต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและข้อจำกัดของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดการกีดกันทางการศึกษา

ในด้านความยืดหยุ่นของการจัดการเรียนรู้ วรางคณา นาควฤทธิ์ (2562) พบว่า หลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนตามเวลา สถานที่ และความพร้อมของผู้เรียน ช่วยเพิ่มอัตราการเข้าร่วมเรียนและลดอัตราการออกกลางคันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนวัยทำงานและกลุ่มด้อยโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เน้นการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกช่วงวัย

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กับความรู้ทางวิชาการ ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) เห็นว่า ทักษะชีวิต เช่น การคิด

วิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การปรับตัว และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตและการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ ขณะที่ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2562) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในมิติการเชื่อมโยงกับชุมชน สุพัตรา บุญเรือง (2565) ระบุว่า การเรียนรู้ที่บูรณาการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายภาคี ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักเป็นเจ้าของการเรียนรู้ และมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับพื้นที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการศึกษานอกระบบ

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (2566) ได้กำหนดแนวทางให้สถานศึกษาในสังกัดนำหลักการ “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” (Learner-Centered Approach) มาใช้เป็นฐานในการออกแบบการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และเป้าหมายชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ในด้านการบริหารจัดการ หลักการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ยังเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน สมพร ชุศักดิ์ (2567) ระบุว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและสร้างความยั่งยืนให้กับสถานศึกษา ขณะที่ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2561) เห็นว่า การบริหารที่ยึดหลักธรรมาภิบาลช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เมื่อพิจารณาในภาพรวม หลักการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้สามารถสรุปได้เป็น 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. การเปิดโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
2. ความยืดหยุ่นของหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้
3. การพัฒนาทักษะชีวิตและสมรรถนะผู้เรียน
4. การเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทชุมชน
5. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและยึดหลักธรรมาภิบาล

หลักการทั้งห้าประการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารตามศาสตร์พระราชา ซึ่งเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถนำมาเป็นฐานในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ดังนั้น หลักการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้จึงมิได้มุ่งเพียงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ภายใต้ระบบการบริหารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว

2.7.2 การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา

การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาเป็นเป้าหมายหลักของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ โดยมุ่งขยายโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้ารับการศึกษาร้อยทั้งถึงและเท่าเทียม โดยไม่ถูกจำกัดด้วยวัย ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาเดิม หรือข้อจำกัดด้านพื้นที่ อันสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและหลักความเสมอภาคทางการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ระบุว่า การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีบทบาทสำคัญในการรองรับผู้ที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและกลุ่มด้อยโอกาส ทำให้สามารถกลับเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระยะยาว ขณะที่ สุวิมล ร่องวนิช (2560) เห็นว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้

ในด้านการจัดโครงสร้างการให้บริการทางการศึกษา สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2564) พบว่า การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในระดับพื้นที่ ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาแก่ประชาชนในเขตชนบทและพื้นที่ห่างไกลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยศูนย์ดังกล่าวทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงทรัพยากรทางการศึกษา แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนเข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศยังเป็นปัจจัยสำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาในยุคดิจิทัล พรทิพย์ แก้วศรี (2566) เห็นว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด ทั้งในรูปแบบการเรียนออนไลน์ การเรียนผ่านสื่อดิจิทัล และระบบการเรียนรู้ทางไกล ซึ่งช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ได้อย่างมีนัยสำคัญ

สอดคล้องกับ อีรศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) ที่ระบุว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ช่วยเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนหลากหลายกลุ่ม โดยเฉพาะผู้เรียนวัยทำงานและผู้สูงอายุ ซึ่งไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้อย่างสม่ำเสมอ ขณะที่ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ช่วยสร้างความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนรู้

ในมิติของนโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (2566) ได้กำหนดมาตรการสนับสนุนการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดหลักสูตรระยะสั้น การเทียบโอนประสบการณ์ การรับรองสมรรถนะ และการจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น เพื่อรองรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายด้านประสบการณ์และความพร้อม

สมพร ชูศักดิ์ (2567) ระบุว่า การจัดระบบสนับสนุนผู้เรียน เช่น การแนะแนว การติดตามช่วยเหลือ และการจัดสวัสดิการทางการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดอุปสรรคในการเข้าถึง

การศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง ขณะที่ จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มอัตราการคงอยู่ในระบบการเรียนรู้

เมื่อพิจารณาในเชิงการบริหาร การส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการบริหารแบบบูรณาการระหว่างสถานศึกษา ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) เห็นว่า ความร่วมมือเชิงเครือข่ายช่วยเพิ่มทรัพยากรและโอกาสในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ในบริบทของศาสตร์พระราชา การขยายโอกาสทางการศึกษาสอดคล้องกับหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจปัญหาและข้อจำกัดของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง และการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการสังเคราะห์งานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาภายใต้การดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญได้แก่

1. การจัดโครงสร้างบริการทางการศึกษาที่ครอบคลุมทุกพื้นที่
2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อขยายโอกาสการเรียนรู้
3. การจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย
4. ระบบสนับสนุนและดูแลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่

องค์ประกอบดังกล่าวเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระยะยาว

2.7.3 ความยืดหยุ่นของรูปแบบการเรียนรู้

ความยืดหยุ่นของรูปแบบการเรียนรู้เป็นแนวคิดสำคัญในการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยมุ่งตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนทั้งด้านวัย ประสบการณ์ชีวิต อาชีพ ภาระครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคม การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับบริบทชีวิตของตนเอง อันสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาสำหรับทุกคน

วรารัตนา นาคฤทธิ์ (2562) พบว่า หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นทั้งในด้านโครงสร้าง เนื้อหา ระยะเวลาเรียน และวิธีการประเมินผล ช่วยลดอัตราการออกกลางคันของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนสามารถปรับรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่และข้อจำกัดส่วนบุคคลได้

ขณะที่ สุวิมล ว่องวาณิช (2560) เห็นว่า ความยืดหยุ่นของระบบการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาผู้เรียนให้อยู่ในระบบการเรียนรู้

ในด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สุพัตรา บุญเรือง (2565) ระบุว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งบูรณาการการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าและการเรียนรู้ออนไลน์เข้าด้วยกัน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้เรียน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนวัยทำงานและผู้เรียนผู้ใหญ่ ซึ่งต้องการความยืดหยุ่นด้านเวลาและสถานที่ ขณะที่ อิศศักดิ์ ภู่วัฒนา (2564) พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

ธนากร มณีวงศ์ (2567) เห็นว่า ระบบการเรียนรู้ออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหา บทเรียน และแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งยังเอื้อต่อการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพและความสนใจ

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้แบบโมดูล (Modular Learning) และการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ (Recognition of Prior Learning: RPL) ยังเป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของระบบการศึกษา สมพร ชูศักดิ์ (2567) ระบุว่า การเทียบโอนประสบการณ์ช่วยลดระยะเวลาในการเรียนและเพิ่มแรงจูงใจแก่ผู้เรียน ขณะที่ จันทนา ทองสุกใส (2564) เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบหน่วยย่อยช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความต้องการและความพร้อม

ในเชิงการบริหารสถานศึกษา เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า ผู้บริหารที่สนับสนุนความยืดหยุ่นของรูปแบบการเรียนรู้มักส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้สถานศึกษามีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) ที่ระบุว่า การจัดระบบบริหารที่เอื้อต่อความยืดหยุ่น เช่น การกระจายอำนาจ การบริหารเชิงเครือข่าย และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ช่วยให้สถานศึกษาสามารถออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อบริบทพื้นที่และความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

ในมิติของศาสตร์พระราชา ความยืดหยุ่นของรูปแบบการเรียนรู้สอดคล้องกับหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจวิถีชีวิตและข้อจำกัดของผู้เรียน การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง และการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบริบท อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า ความยืดหยุ่นของรูปแบบการเรียนรู้ภายใต้การดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญได้แก่

1. ความยืดหยุ่นด้านเวลาและสถานที่เรียน
2. ความหลากหลายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการเรียนรู้
4. ระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์
5. การจัดหลักสูตรแบบโมดูลและรายบุคคล

องค์ประกอบดังกล่าวเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

2.7.4 การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ

การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพเป็นภารกิจสำคัญของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นกลไกหลักในการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ มีความมั่นคงทางอาชีพ และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาทักษะดังกล่าวจึงมีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย

ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) ระบุว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการจัดการอารมณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ขณะที่ สุวิมล ว่องวาณิช (2560) เห็นว่า การพัฒนาทักษะชีวิตช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและจิตใจให้แก่ผู้เรียน ทำให้สามารถเผชิญกับความท้าทายในชีวิตได้อย่างมีสติและความรับผิดชอบ

ในด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ สุรัชชัย ปัญญา (2564) พบว่า การจัดกิจกรรมฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนและความต้องการของตลาดแรงงาน ช่วยเพิ่มโอกาสการมีงานทำและการสร้างรายได้ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนวัยแรงงานและผู้เรียนในพื้นที่ชนบท

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) เสริมว่า การฝึกอาชีพที่เน้นการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้จากสถานประกอบการ ช่วยพัฒนาทักษะเชิงวิชาชีพและทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พรทิพย์ แก้วศรี (2566) เห็นว่า ทักษะดิจิทัลเป็นทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารออนไลน์ การสร้างสื่อดิจิทัล และการใช้

แพลตฟอร์มเพื่อการประกอบอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะดิจิทัลจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทักษะอาชีพในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

นอกจากนี้ จันทนา ทองสุกใส (2564) ระบุว่า การบูรณาการทักษะชีวิตและทักษะอาชีพเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับการปฏิบัติจริง และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า สถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Experiential Learning) และการเรียนรู้จากปัญหา (Problem-based Learning) สามารถพัฒนาทักษะอาชีพและความเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในเชิงการบริหารสถานศึกษา สมพร ชูศักดิ์ (2567) เห็นว่า ผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพมักส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น สถานประกอบการ สถาบันอาชีวศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อสนับสนุนการฝึกอาชีพและการพัฒนาทักษะของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

สอดคล้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชา ซึ่งเน้นการพัฒนาค่อยเป็นค่อยไป การพึ่งพาตนเอง และการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพจึงมุ่งเสริมสร้างศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยอาศัยหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นฐานสำคัญในการออกแบบกิจกรรมฝึกทักษะให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้การดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญได้แก่

1. การพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา
2. การเสริมสร้างทักษะสังคมและการทำงานเป็นทีม
3. การพัฒนาทักษะวิชาชีพตามบริบทพื้นที่
4. การเสริมสร้างทักษะดิจิทัลและการเรียนรู้เทคโนโลยี
5. การส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการและการพึ่งพาตนเอง

องค์ประกอบดังกล่าวเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงทางอาชีพ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้และวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

2.7.5 การตอบสนองความต้องการของชุมชน

การจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในฐานะฐานรากสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นให้

สถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ทำหน้าที่เป็นกลไกในการเชื่อมโยงทรัพยากร ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับกระบวนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้การเรียนรู้มีความสอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่

แนวคิดการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Education) และการพัฒนาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน (Area-based Development) ซึ่งมุ่งให้ประชาชน ชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายเข้ามา มีบทบาทร่วมกันในการกำหนดทิศทาง วางแผน และดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับสุพัตรา บุญเรือง (2565) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มความยั่งยืนและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้กำหนดแนวทางให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินงานโดยใช้ “ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้” (Community-based Learning) ผ่านการสำรวจความต้องการจำเป็นของประชาชนในพื้นที่ (Needs Assessment) และนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นหลักสูตร กิจกรรม และโครงการที่ตอบโจทย์ปัญหาและศักยภาพของชุมชน เช่น การพัฒนาอาชีพตามทรัพยากรท้องถิ่น การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน

สมบัติ อารังญวงศ์ (2564) พบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชนในชุมชน ช่วยเสริมสร้างคุณภาพการจัดการศึกษาและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน เครือข่ายดังกล่าวมีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ วิทยากร และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้การจัดกิจกรรมมีความหลากหลายและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การตอบสนองความต้องการของชุมชนยังสะท้อนผ่านการจัดการกระบวนการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (Place-based Learning) ที่เน้นการใช้บริบทจริงเป็นฐานในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากปัญหา สภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชนตนเอง วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) เห็นว่า การเรียนรู้เชิงพื้นที่ช่วยสร้างอัตลักษณ์ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และเสริมสร้างความผูกพันระหว่างผู้เรียนกับชุมชน ส่งผลให้การเรียนรู้มีความหมายและยั่งยืน

การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนยังต้องอาศัยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) โดยเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการสถานศึกษา การประชุมวางแผน และการประเมินผลการดำเนินงาน กระบวนการดังกล่าวช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างโปร่งใส และสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่

ในด้านการพัฒนาหลักสูตร กรมส่งเสริมการเรียนรู้สนับสนุนให้สถานศึกษาปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน โดยบูรณาการองค์ความรู้ด้านอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม

พื้นบ้านเข้ากับสาระการเรียนรู้หลัก เช่น การจัดหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนารูปแบบบ้าน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสร้างรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่

สุพัตรา บุญเรือง (2565) ระบุเพิ่มเติมว่า การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริงของชุมชนช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความผูกพันของผู้เรียนต่อการศึกษา เนื่องจากผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวได้โดยตรง

นอกจากนี้ การตอบสนองความต้องการของชุมชนยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะพลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการจัดกิจกรรมจิตอาสา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การดูแลผู้สูงอายุ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งช่วยปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ (1) การสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่อย่างเป็นระบบ (2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีในชุมชน (3) การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น (4) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และ (5) การส่งเสริมการเรียนรู้เชิงพื้นที่

องค์ประกอบดังกล่าวช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดความสอดคล้องกับสภาพจริงของสังคมไทย สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในการดำรงชีวิต มีอาชีพที่มั่นคง และมีจิตสำนึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งของสังคมอย่างยั่งยืนในระยะยาว

2.7.6 ความเชื่อมโยงกับการวิจัยครั้งนี้

แนวคิดการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการอธิบายและสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยแนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกช่วงวัยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ยึดหยุ่น และต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนายั่งยืนตามแนวพระราชดำริและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้มาเป็นฐานในการพัฒนารูปแบบการบริหาร โดยเชื่อมโยงกับหลักการสำคัญของศาสตร์พระราชา ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้เงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างสมดุลและยั่งยืน

ประการแรก การสนับสนุนการบริหารแบบยืดหยุ่น (Flexible Management) สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาปรับปรุงแบบการบริหาร หลักสูตร และกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และผู้เรียน การบริหารแบบยืดหยุ่นดังกล่าวช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจโดยยึดหลักพอประมาณและเหตุผลตามศาสตร์พระราชา ไม่ยึดติดกับรูปแบบตายตัว และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) พบว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและคำนึงถึงบริบทพื้นที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประการที่สอง การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participatory Management) เป็นหัวใจสำคัญของทั้งแนวคิดการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้และศาสตร์พระราชา ซึ่งเน้นการทำงานร่วมกันอย่างเกื้อกูลและเคารพความคิดเห็นของทุกฝ่าย การเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้เรียน ชุมชน และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล ช่วยให้การบริหารมีความโปร่งใสและเกิดความเป็นเจ้าของร่วม สุพัตรา บุญเรือง (2565) ระบุว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษายั่งยืน

ประการที่สาม การเน้นการพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) สอดคล้องกับหลักการพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริ ซึ่งมุ่งให้สถานศึกษาและผู้เรียนสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด การจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะอาชีพ การจัดการทรัพยากร และการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง สุรัชย์ ปัญญา (2564) พบว่า การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองผ่านการฝึกอาชีพและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติช่วยเพิ่มความมั่นคงในชีวิตของผู้เรียนในระยะยาว

ประการที่สี่ การเชื่อมโยงกับชุมชน (Community Linkage) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนแนวคิด “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ตามศาสตร์พระราชา โดยการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับบริบทและทรัพยากรในพื้นที่ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) เห็นว่า การเรียนรู้เชิงพื้นที่และการสร้างเครือข่ายชุมชนช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์และความยั่งยืนของการพัฒนา

ประการที่ห้า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน (Sustainable Learner Development) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาและการบริหารตามศาสตร์พระราชา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และสมรรถนะในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างสมดุล ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) ระบุว่า การพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กับคุณธรรมช่วยสร้างความเข้มแข็งภายในตัวผู้เรียนและ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การวิจัยครั้งนี้ได้นำองค์ประกอบทั้งห้าประการมาใช้เป็นกรอบในการออกแบบรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา โดยบูรณาการเข้ากับโครงสร้างการบริหาร กระบวนการทำงาน และระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและตรวจสอบได้

นอกจากนี้ แนวคิดการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ยังสนับสนุนการพัฒนาผู้นำทางการศึกษาตามแนวพระราชดำริ ซึ่งเน้นภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม ความเสียสละ และการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม พรทิพย์ แก้วศรี (2566) เห็นว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และยึดหลักคุณธรรมสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้มีความสอดคล้องและสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาในทุกมิติ ทั้งด้านโครงสร้าง กระบวนการ และผลลัพธ์การจัดการศึกษา ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เครื่องมือวิจัย และการวิเคราะห์ผลการวิจัยในครั้งนี้

ดังนั้น การนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยจึงช่วยให้รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ได้จริง และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาย่างยั่งยืนในระยะยาว

2.8 บริบทของกรมส่งเสริมการเรียนรู้

สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ดำเนินงานภายใต้บริบททางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและซับซ้อน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนจึงจำเป็นต้องตั้งอยู่บนฐานความเข้าใจบริบทพื้นที่อย่างรอบด้านและลึกซึ้ง ดังนี้

2.8.1 บริบทด้านภูมิศาสตร์และโครงสร้างพื้นฐาน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่กว้างขวาง มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงและพื้นที่เกษตรกรรม มีชุมชนกระจายตัวอยู่ห่างไกลกัน ส่งผลให้การเข้าถึงบริการทางการศึกษาและทรัพยากรด้านการเรียนรู้เป็นไปอย่างจำกัด สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้จำนวนมากตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ห่างไกลจากศูนย์กลางเมือง ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านการเดินทาง ระบบคมนาคม และโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (2566) รายงานว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังประสบปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มี

คุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์และแบบผสมผสาน ธนากร มณีวงศ์ (2567) เห็นว่า โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในพื้นที่ชนบท

บริบทดังกล่าวทำให้การบริหารสถานศึกษาต้องอาศัยความยืดหยุ่น การปรับตัว และการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับหลักพอประมาณและความมีเหตุผลตามศาสตร์พระราชา

2.8.2 บริบทด้านเศรษฐกิจและอาชีพของประชาชน

ประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม แรงงานรับจ้าง และอาชีพอิสระ มีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ระบุว่า ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาในระบบได้อย่างต่อเนื่อง สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) พบว่า สถานศึกษาที่สามารถบูรณาการการเรียนรู้กับอาชีพและบริบทเศรษฐกิจชุมชนจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจและอัตราการคงอยู่ของผู้เรียน

ดังนั้น การจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงต้องเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะการประกอบอาชีพเสริม และการสร้างรายได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและครอบครัว

2.8.3 บริบทด้านสังคมและโครงสร้างประชากร

โครงสร้างประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะเฉพาะ คือ มีสัดส่วนผู้สูงอายุและแรงงานนอกระบบจำนวนมาก ขณะเดียวกันประชากรวัยแรงงานจำนวนหนึ่งย้ายถิ่นฐานไปทำงานในเขตเมือง ส่งผลให้ชุมชนในชนบทประกอบด้วยเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่

พรทิพย์ แก้วศรี (2566) ระบุว่า การจัดการศึกษาสำหรับประชากรหลากหลายช่วงวัยต้องใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างและยืดหยุ่น วราภรณ์ นาคฤทธิ์ (2562) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนช่วยเพิ่มอัตราการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้จึงต้องพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่รองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการเรียนรู้ระหว่างวัย (Intergenerational Learning) เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในระดับชุมชน

2.8.4 บริบทด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง เช่น ภาษาอีสาน ประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิตเกษตรกรรม และภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญต่อการจัดการศึกษา

วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) เห็นว่า การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและเสริมสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน สุปัตรา บุญเรือง (2565) ระบุว่า การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมชุมชนช่วยเพิ่มความหมายและคุณค่าในการเรียนรู้ การนำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา ยังสอดคล้องกับหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ตามศาสตร์พระราชา ซึ่งเน้นการพัฒนาจากฐานรากของชุมชน

2.8.5 บริบทด้านการบริหารและทรัพยากรทางการศึกษา

สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังประสบข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ และสื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้ผู้บริหารต้องทำงานหลายบทบาทและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

สุวิมล ว่องวานิช (2560) ระบุว่า การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ด้อยโอกาส จันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือช่วยลดข้อจำกัดด้านทรัพยากรของสถานศึกษา

การบริหารตามศาสตร์พระราชาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างทรัพยากรที่มีอยู่กับการกิจของสถานศึกษา ดังนี้

2.8.1 ลักษณะผู้เรียนที่หลากหลาย

ผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะความหลากหลายอย่างเด่นชัด ทั้งในด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ชีวิต ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงบริบทครอบครัวและชุมชน โดยประกอบด้วยกลุ่มเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แรงงานนอกระบบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ผู้สูงอายุ และประชาชนทั่วไปที่ต้องการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง

สุวิมล ว่องวานิช (2560) ระบุว่า ความหลากหลายของผู้เรียนเป็นลักษณะเฉพาะของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในระบบที่มีโครงสร้างอายุและระดับชั้นค่อนข้างชัดเจน พรทิพย์ แก้วศรี (2566) พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มักมีภาระหน้าที่ด้านอาชีพและครอบครัวควบคู่กับการเรียน ส่งผลให้มีเวลาจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

2.8.1.1 ความหลากหลายด้านช่วงวัยและการพัฒนาการเรียนรู้

ผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ครอบคลุมตั้งแต่วัยรุ่นตอนปลาย วัยแรงงาน ไปจนถึงวัยสูงอายุ ซึ่งแต่ละช่วงวัยมีลักษณะพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ และการเรียนรู้ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) เห็นว่า ความแตกต่างด้านช่วงวัยส่งผลต่อแรงจูงใจรูปแบบการเรียนรู้ และความคาดหวังต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา

สุรัชย์ ปัญญา (2564) พบว่า ผู้เรียนผู้ใหญ่และผู้สูงอายุมีแนวโน้มสนใจการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่าการเรียนรู้เชิงทฤษฎี ขณะที่ผู้เรียนในวัยเยาว์มักต้องการกิจกรรมที่ส่งเสริมความสนุกสนานและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Theory) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

2.8.1.2 ความแตกต่างด้านพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ชีวิต

ผู้เรียนในระบบการศึกษานอกระบบมีพื้นฐานการศึกษาที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ผู้ที่ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ผู้ที่เคยเรียนในระบบแต่หลุดออกกลางคัน ไปจนถึงผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าแล้วแต่ต้องการพัฒนาทักษะเพิ่มเติม

วรางคณา นาคฤทธิ์ (2562) ระบุว่า ความแตกต่างด้านพื้นฐานความรู้และทักษะทางวิชาการส่งผลโดยตรงต่อความเข้าใจเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พรทิพย์ แก้วศรี (2566) เห็นว่า ประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนสามารถเป็นทุนทางการเรียนรู้ที่สำคัญ หากได้รับการนำมาบูรณาการอย่างเหมาะสมในกระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้จึงควรใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered Approach) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

2.8.1.3 ความหลากหลายด้านเศรษฐกิจและสังคม

ผู้เรียนจำนวนมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำหรือไม่มั่นคง ต้องประกอบอาชีพควบคู่กับการเรียน และบางส่วนมีภาระดูแลสมาชิกในครอบครัว ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการเรียนรู้

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับอัตราการเข้าเรียนและการคงอยู่ในระบบการศึกษา ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) เห็นว่า ผู้เรียนที่มีภาระทางเศรษฐกิจมักให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่สามารถนำไปสร้างรายได้ในระยะสั้นและระยะยาว

สถานศึกษาจึงต้องพัฒนาระบบสนับสนุนผู้เรียน เช่น การจัดตารางเรียนที่ยืดหยุ่น การจัดกิจกรรมเสริมอาชีพ และการประสานเครือข่ายชุมชน เพื่อช่วยลดอุปสรรคด้านเศรษฐกิจ

2.8.1.4 ความแตกต่างด้านแรงจูงใจและเป้าหมายในการเรียนรู้

ผู้เรียนในระบบการศึกษานอกระบบมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น เพื่อให้จบการศึกษาภาคบังคับ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อเลื่อนตำแหน่งงาน หรือเพื่อพัฒนาตนเองในช่วงวัยสูงอายุ

รัชชัย ศรีสมบัติ (2563) ระบุว่า แรงจูงใจภายในและภายนอกเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ วราภรณ์ นาคฤทธิ์ (2562) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายชีวิตของผู้เรียนช่วยเพิ่มความมุ่งมั่นและความต่อเนื่องในการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาจึงควรนำระบบแนะแนว การให้คำปรึกษา และการติดตามผู้เรียนรายบุคคลมาใช้ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

2.8.1.5 แนวทางการบริหารและการจัดการเรียนรู้รองรับความหลากหลาย

จากลักษณะความหลากหลายของผู้เรียนดังกล่าว สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้จำเป็นต้องออกแบบระบบบริหารและการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เปิดกว้าง และตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

สุวิมล ว่องวานิช (2560) เสนอว่า การจัดการศึกษานอกระบบควรเน้นการบริหารแบบยึดผู้เรียนเป็นฐาน (Learner-based Management) และการจัดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) สมพร ชูศักดิ์ (2567) เห็นว่า การใช้ข้อมูลผู้เรียนเชิงระบบช่วยให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ การนำหลักศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการบริหาร เช่น หลักพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ยังช่วยให้สถานศึกษาสามารถออกแบบแนวทางพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.8.1.6 ความเชื่อมโยงกับการวิจัยครั้งนี้

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความหลากหลายของผู้เรียนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานในงานวิจัยครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การออกแบบระบบสนับสนุนที่เหมาะสม

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเกสรินทร์ แสงทอง (2563) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารที่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และความยั่งยืนของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของจันทนา ทองสุกใส (2564) ที่เน้นการพัฒนารูปแบบการบริหารบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์จากบริบทจริง

ดังนั้น การทำความเข้าใจลักษณะผู้เรียนที่หลากหลายจึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2.8.2 ข้อจำกัดด้านทรัพยากร

สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรในหลายมิติ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2562) รายงานว่า สถานศึกษาในพื้นที่ชนบทได้รับการจัดสรรงบประมาณในระดับจำกัดเมื่อเทียบกับภารกิจและจำนวนผู้เรียน ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และโครงสร้างพื้นฐานได้อย่างเต็มศักยภาพ สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2564) พบว่า ข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากชุมชนและเครือข่ายภายนอก

2.8.2.1 ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารการเงิน

งบประมาณเป็นทรัพยากรหลักที่ใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมักได้รับงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการที่แท้จริง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2562) ระบุว่า งบประมาณที่จำกัดส่งผลให้สถานศึกษาต้องจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมอย่างรอบคอบ สุพัตรา บุญเรือง (2565) เห็นว่าการขาดงบประมาณต่อเนื่องทำให้การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ขาดความยั่งยืน

ดังนั้น การบริหารการเงินจึงต้องอาศัยหลักความพอประมาณและความมีเหตุผลตามศาสตร์พระราชา โดยเน้นการวางแผนงบประมาณเชิงกลยุทธ์ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการตรวจสอบความโปร่งใส

2.8.2.2 ข้อจำกัดด้านบุคลากรและภาระงาน

บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้มีจำนวนจำกัด โดยครูและบุคลากรส่วนใหญ่มักต้องปฏิบัติหน้าที่หลายบทบาทพร้อมกัน เช่น การสอน การบริหารงานวิชาการ งานธุรการ งานพัฒนาชุมชน และงานกิจกรรมพิเศษ

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2564) พบว่า ครูในสถานศึกษานอกระบบต้องรับผิดชอบภาระงานมากกว่าหน้าที่การสอน ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) เห็นว่า ภาระงานที่มากเกินไปทำให้ครูขาดเวลาในการพัฒนาตนเองและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

การบริหารบุคลากรจึงควรมุ่งเน้นการกระจายภาระงานอย่างเหมาะสม การพัฒนาสมรรถนะครู และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับอาสาสมัครทางการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.8.2.3 ข้อจำกัดด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาในพื้นที่ชนบทจำนวนมากยังขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและหลากหลาย

สุพัตรา บุญเรือง (2565) ระบุว่า สื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษานอกระบบยังมีลักษณะซ้ำซากและไม่สอดคล้องกับบริบทผู้เรียน วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) พบว่า อุปกรณ์การเรียนรู้หลายรายการขาดการบำรุงรักษาและไม่สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

สถานศึกษาจึงควรส่งเสริมการพัฒนาสื่อจากทรัพยากรท้องถิ่น การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา

2.8.2.4 ข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการขยายโอกาสทางการเรียนรู้ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลและสังคมฐานความรู้ อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังประสบปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล

ธนากร มณีวงศ์ (2567) ระบุว่า ระบบอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ชนบทยังไม่ครอบคลุมและมีความไม่เสถียร ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์และแบบผสมผสาน พรทิพย์ แก้วศรี (2566) เห็นว่า การขาดทักษะดิจิทัลของครูและผู้เรียนเป็นอุปสรรคต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลควรดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี และการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบท

2.8.2.5 แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรตามศาสตร์พระราชา

ภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร สถานศึกษาจำเป็นต้องนำหลักศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน

สมพร ชูศักดิ์ (2567) เห็นว่า การบริหารทรัพยากรตามแนวพอเพียงช่วยลดความเสี่ยงด้านการเงินและเพิ่มเสถียรภาพองค์กร สมคิด แก้วประเสริฐ (2566) พบว่า การใช้ทรัพยากรร่วมกันในเครือข่ายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

แนวทางสำคัญ ได้แก่ การวางแผนใช้ทรัพยากรระยะยาว การซ่อมบำรุงเชิงป้องกัน การพัฒนาทรัพยากรภายใน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

2.8.2.6 ความเชื่อมโยงกับการวิจัยครั้งนี้

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัย พบว่า ข้อจำกัดด้านทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาในงานวิจัยครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับการออกแบบระบบบริหารทรัพยากรที่คำนึงถึงบริบทจริง

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศรินทร์ แสงทอง (2563) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารที่ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีส่วนร่วมสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งสอดคล้องกับจินตนา ทองสุกใส (2564) ที่เน้นการพัฒนาแบบการบริหารบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

ดังนั้น การเข้าใจข้อจำกัดด้านทรัพยากรอย่างรอบด้านจึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.8.3 ความร่วมมือของชุมชน

ความร่วมมือของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน และเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ

สุพัตรา บุญเรือง (2565) ระบุว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วม (Sense of Ownership) ต่อสถานศึกษา และเพิ่มความต่อเนื่องของการพัฒนา สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) พบว่า เครือข่ายชุมชนสามารถสนับสนุนทั้งทรัพยากรทางกายภาพ ทุนทางสังคม และองค์ความรู้ท้องถิ่น ซึ่งช่วยลดภาระด้านงบประมาณของสถานศึกษา

2.8.3.1 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนการศึกษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการจัดการศึกษาทั้งในด้านงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน และการประสานงานในระดับพื้นที่ วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) เห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นและหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยงนโยบายระดับชาติกับการปฏิบัติในระดับสถานศึกษา

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) ระบุว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การสนับสนุนดังกล่าวครอบคลุมถึงการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม การซ่อมแซมอาคารสถานที่ และการร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.8.3.2 บทบาทของผู้นำชุมชนและปราชญ์ท้องถิ่น

ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และบุคคลต้นแบบในท้องถิ่นเป็นแหล่งทุนทางสังคมที่มีคุณค่าในการพัฒนาการศึกษา ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) พบว่า ผู้นำชุมชนสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ประสานความร่วมมือและเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมแก่ผู้เรียน

วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) เห็นว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ช่วยสร้างอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในชุมชน พรทิพย์ แก้วศรี (2566) ระบุว่า ประชาชนท้องถิ่นสามารถทำหน้าที่เป็นวิทยากรหรือที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต

2.8.3.3 การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชน

ภาคเอกชนและองค์กรภาคประชาชนเป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่มีบทบาทในการสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านทรัพยากร เทคโนโลยี และองค์ความรู้เฉพาะด้าน พรทิพย์ แก้วศรี (2566) ระบุว่า ภาคประชาชนสามารถร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น ค่ายอาชีพ กิจกรรมจิตอาสา และโครงการพัฒนาทักษะดิจิทัล

สุพัตรา บุญเรือง (2565) เห็นว่า ความร่วมมือกับภาคเอกชนช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์จริงและเชื่อมโยงการเรียนรู้กับตลาดแรงงาน สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) เสริมว่า การระดมทรัพยากรจากภาคีเครือข่ายช่วยเพิ่มความยั่งยืนของโครงการพัฒนา

2.8.3.4 ชุมชนในฐานะแหล่งเรียนรู้และพื้นที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ชุมชนสามารถทำหน้าที่เป็น “ห้องเรียนชีวิต” และ “แหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย” ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) พบว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น วัด ศูนย์การเรียนรู้ กลุ่มอาชีพ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถใช้เป็นฐานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พรทิพย์ แก้วศรี (2566) เห็นว่า การเรียนรู้จากสถานการณ์จริงในชุมชนช่วยพัฒนาทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) ระบุว่า การใช้พื้นที่ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ช่วยลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ

2.8.3.5 แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมืออย่างยั่งยืน

การสร้างความร่วมมือของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารเชิงระบบและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง สุพัตรา บุญเรือง (2565) เสนอว่า สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการเครือข่ายการศึกษาในระดับพื้นที่ เพื่อเป็นเวทีกลางในการวางแผนและติดตามผล

สมพร ชูศักดิ์ (2567) เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาช่วยสร้างความสัมพันธ์บนฐานความไว้วางใจ ความจริงใจ และความพอประมาณ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการทำงานร่วมกับชุมชน

แนวทางสำคัญ ได้แก่ 1) การจัดเวทีประชาคมทางการศึกษา 2) การพัฒนาโครงการร่วมระหว่างสถานศึกษาและชุมชน 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย 4) การสื่อสารข้อมูลอย่างโปร่งใส และ 5) การยกย่องเชิดชูภาคีเครือข่ายดีเด่น

2.8.3.6 ความเชื่อมโยงกับการวิจัยครั้งนี้

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัย พบว่า ความร่วมมือของชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบริบทพื้นที่ การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาในงานวิจัยครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับการออกแบบระบบความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมและยั่งยืน

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศรินทร์ แสงทอง (2563) ที่พบว่า โรงเรียนที่มีเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับจันทนา ทองสุกใส (2564) ที่ชี้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยเพิ่มประสิทธิผลของรูปแบบการบริหาร

ดังนั้น ความร่วมมือของชุมชนจึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างยั่งยืน

2.8.4 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีอัตลักษณ์ทางภาษา ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิต และรูปแบบการดำรงชีวิตที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติ พฤติกรรม และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (2562) ระบุว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีทุนทางวัฒนธรรมเข้มแข็ง ทั้งในด้านศิลปะพื้นบ้าน ภาษา ดนตรี นาฏศิลป์ หัตถกรรม และพิธีกรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมเหล่านี้สามารถนำมาใช้เป็นฐานในการจัดการเรียนรู้และการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

2.8.4.1 ลักษณะทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทุนทางวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วยภาษาอีสาน ประเพณีท้องถิ่น เช่น บุญบั้งไฟ บุญผะเหวด บุญข้าวจี๋ ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ รวมถึงภูมิปัญญาด้านการเกษตร การแพทย์พื้นบ้าน และหัตถกรรมพื้นเมือง

วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้าไหม การจักสาน และการแปรรูปอาหารพื้นบ้าน สามารถนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุรชัย ปัญญา (2564) เห็นว่า การเรียนรู้บนฐานวัฒนธรรมช่วยสร้างความเข้าใจในบริบทชีวิตจริงของผู้เรียน

2.8.4.2 การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้

การบูรณาการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิชาการกับบริบทชีวิตจริง ธวัชชัย ศรี

สมบัติ (2563) ระบุว่า การเรียนรู้เชิงพื้นที่ (Place-based Learning) ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ ความเป็นภาคภูมิใจ และความผูกพันกับชุมชน

สุรัชย์ ปัญญา (2564) พบว่า การนำกิจกรรมวัฒนธรรมมาเป็นฐานการเรียนรู้ช่วยเพิ่มแรงจูงใจ ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้ผ่านประเพณีท้องถิ่น การจัดค่าย วัฒนธรรม และโครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน

พรทิพย์ แก้วศรี (2566) เสริมว่า การจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชน เช่น โครงการเรียนรู้จากกลุ่มอาชีพและศูนย์เรียนรู้ชุมชน ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการแก้ปัญหา

2.8.4.3 บทบาทของผู้บริหารและครูในการส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรม

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) เห็นว่า ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและแผนงานที่สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2564) ระบุว่า ครูควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม เพื่อสามารถออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความแตกต่างระหว่างผู้เรียน

นอกจากนี้ การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ยังช่วยยกระดับคุณภาพการสอนได้อย่างเป็นระบบ

2.8.4.4 วัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเฉพาะความกตัญญู ความสามัคคี ความอดทน และการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

สุรัชย์ ปัญญา (2564) เห็นว่า การเรียนรู้ผ่านพิธีกรรมและประเพณีท้องถิ่นช่วยปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) พบว่า การเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมช่วยพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็งและความรับผิดชอบต่อสังคม

พรทิพย์ แก้วศรี (2566) ระบุว่า กิจกรรมชุมชนและจิตอาสาในพื้นที่ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

2.8.4.5 การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในบริบทการเปลี่ยนแปลง

ในยุคโลกาภิวัตน์และสังคมดิจิทัล วัฒนธรรมท้องถิ่นเผชิญกับความท้าทายจากกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (2562) ระบุว่า การขาดการสืบทอดภูมิปัญญาระหว่างรุ่นอาจนำไปสู่การสูญหายของอัตลักษณ์ท้องถิ่น

วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) เสนอว่า สถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดเก็บ และเผยแพร่องค์ความรู้ท้องถิ่น เช่น การจัดทำคลังข้อมูลภูมิปัญญาออนไลน์ และสื่อดิจิทัลเชิง วัฒนธรรม

สุรัชย์ ปัญญา (2564) เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรฐานวัฒนธรรมควรคำนึงถึงการ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาให้สอดคล้องกับบริบทสมัย

วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) เสนอว่า สถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดเก็บ และเผยแพร่องค์ความรู้ท้องถิ่น เช่น การจัดทำคลังข้อมูลภูมิปัญญาออนไลน์ และสื่อดิจิทัลเชิง วัฒนธรรม

สุรัชย์ ปัญญา (2564) เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรฐานวัฒนธรรมควรคำนึงถึงการ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาให้สอดคล้องกับบริบทสมัยใหม่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและโอกาสทางอาชีพแก่ ผู้เรียน

2.8.4.6 ความเชื่อมโยงกับการวิจัยครั้งนี้

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารและการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนใน บริบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยครั้งนี้จึงนำแนวคิดการใช้ทุนทางวัฒนธรรมร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมาเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการบริหาร โดยมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต จริง สร้างอัตลักษณ์ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างสมดุลและยั่งยืน

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศรินทร์ แสงทอง (2563) และจันทนา ทอง สุกใส (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่า การบริหารที่เชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมและชุมชนสามารถยกระดับ คุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การนำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้จึงเป็น กลไกสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

2.8.5 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพล โดยตรงต่อโอกาสทางการศึกษา คุณภาพการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เนื่องจากภูมิภาคดังกล่าวมีลักษณะทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาภาค เกษตรกรรมเป็นหลัก มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และเผชิญกับปัญหาการ

ย้ายถิ่นแรงงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้โครงสร้างครอบครัวและวิถีชีวิตของผู้เรียนมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) ระบุว่า ครั้วเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาการเกษตรกรรมและแรงงานรับจ้างเป็นแหล่งรายได้หลัก ซึ่งมีความไม่แน่นอนและผันผวนตามสภาพภูมิอากาศและภาวะเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ของครัวเรือนขาดเสถียรภาพ และส่งผลต่อความสามารถในการสนับสนุนด้านการศึกษาของบุตรหลานอย่างต่อเนื่อง

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2564) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต่อเนื่องทางการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยครอบครัวที่มีรายได้น้อยมักประสบปัญหาในการจัดหาอุปกรณ์การเรียน เทคโนโลยีสารสนเทศ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) เห็นว่า ปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความเสี่ยงต่อการออกกลางคัน เนื่องจากต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควรเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ส่งผลให้โอกาสในการพัฒนาทักษะในระยะยาวลดลง

นอกจากนี้ สภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ยังส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนมากต้องทำงานควบคู่กับการเรียน ทั้งในภาคเกษตรกรรม การรับจ้างทั่วไป และแรงงานนอกระบบ ซึ่งส่งผลต่อเวลาในการเรียนรู้ ความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงความต่อเนื่องในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา

ธนากร มณีวงศ์ (2567) ระบุว่า การย้ายถิ่นแรงงานของผู้ปกครองไปทำงานในเขตเมืองและภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้เกิดครอบครัวที่ขาดการดูแลอย่างใกล้ชิด ผู้เรียนจำนวนมากต้องอาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุ ทำให้ขาดการสนับสนุนด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างเหมาะสม

สุรัชย์ ปัญญา (2564) พบว่า ผู้เรียนในบริบทชนบทและพื้นที่ด้อยโอกาสมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพและสร้างรายได้ในระยะสั้นมากกว่าการศึกษาทางวิชาการในระยะยาว ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนเป็นสำคัญ

ในขณะเดียวกัน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ยังสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ระบุว่า พื้นที่ชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังประสบปัญหาการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์และแบบผสมผสาน

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างทั่วถึง และจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขผ่านกลไกการบริหารและนโยบายทางการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

จากบริบทดังกล่าว สถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและสังคมชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเข้ากับหลักสูตรพื้นฐาน

สุรัชย์ ปัญญา (2564) เสนอว่า การจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับอาชีพในท้องถิ่น เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร การท่องเที่ยวชุมชน และการตลาดออนไลน์ สามารถช่วยเพิ่มรายได้และลดความเปราะบางของครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธนากร มณีวงศ์ (2567) เห็นว่า การพัฒนาทักษะดิจิทัลและทักษะอาชีพใหม่ ๆ ให้แก่ผู้เรียนในพื้นที่ชนบท เป็นกลไกสำคัญในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความเชื่อมโยงกับการวิจัยครั้งนี้

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดทิศทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

การวิจัยครั้งนี้จึงนำบริบทด้านเศรษฐกิจฐานราก ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และความจำเป็นในการพัฒนาทักษะอาชีพมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพึ่งพาตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพัฒนาศักยภาพอย่างยั่งยืน

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของสุวิมล ว่องวาณิช (2560) สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) สุรัชย์ ปัญญา (2564) และธนากร มณีวงศ์ (2567) ที่เน้นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงบริบทเศรษฐกิจและสังคมเป็นฐานของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง

2.8.5.1 โครงสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนและผลต่อการศึกษา

โครงสร้างเศรษฐกิจของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะเปราะบาง โดยมีรายได้ไม่สม่ำเสมอและมีภาระค่าใช้จ่ายสูง สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความต่อเนื่องทางการศึกษา

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) เห็นว่า ครอบครัวที่มีรายได้น้อยมักประสบปัญหาในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนต้องออกจากระบบการศึกษากลางคันเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควร

นอกจากนี้ ภาระทางเศรษฐกิจยังทำให้ผู้เรียนจำนวนมากต้องทำงานควบคู่กับการเรียน ซึ่งส่งผลต่อเวลาในการเรียนรู้ ความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ และผลการเรียนในระยะยาว

2.8.5.2 การย้ายถิ่นแรงงานและผลกระทบทางสังคม

การย้ายถิ่นแรงงานจากชนบทสู่เมืองใหญ่หรือภาคอุตสาหกรรมเป็นลักษณะเด่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ธนากร มณีวงศ์ (2567) ระบุว่า การย้ายถิ่นของแรงงานส่งผลให้เกิดครอบครัวข้ามถิ่น (Transnational or Translocal Families) ซึ่งผู้ปกครองไม่สามารถดูแลบุตรหลานได้อย่างใกล้ชิด

สรุชัย ปัญญา (2564) พบว่า ผู้เรียนที่อยู่กับปู่ย่าตายายหรือญาติผู้ใหญ่มีแนวโน้มขาดการติดตามด้านการเรียนและมีความเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา

นอกจากนี้ การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้งยังส่งผลให้ผู้เรียนขาดความต่อเนื่องทางการเรียน การปรับตัวทางสังคม และความผูกพันกับสถานศึกษา

2.8.5.3 ปัญหาความเหลื่อมล้ำและโอกาสทางสังคม

สภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมและโอกาสทางการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) ระบุว่า ครึ่งหนึ่งในพื้นที่ชนบทมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา เทคโนโลยี และบริการสาธารณะน้อยกว่าพื้นที่เมือง

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระยะยาว โดยเฉพาะด้านทักษะดิจิทัล ภาษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สุวิมล ว่องวานิช (2560) เสริมว่า ความเหลื่อมล้ำทางสังคมยังเชื่อมโยงกับปัญหาการออกกลางคัน การขาดแรงจูงใจ และความรู้สึกลด้อยคุณค่าในตนเองของผู้เรียน

2.8.5.4 ความต้องการทักษะอาชีพและการพัฒนาศักยภาพแรงงาน

ในบริบทของเศรษฐกิจฐานราก ผู้เรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความต้องการทักษะอาชีพที่สามารถนำไปใช้สร้างรายได้ทันที สรุชัย ปัญญา (2564) พบว่า ผู้เรียนในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ความสำคัญกับทักษะด้านอาชีพ การประกอบอาชีพอิสระ และการเป็นผู้ประกอบการรายย่อย

ธนากร มณีวงศ์ (2567) ระบุว่า การพัฒนาทักษะดิจิทัล การตลาดออนไลน์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจและลดการย้ายถิ่นแรงงานได้

นอกจากนี้ การบูรณาการการฝึกอาชีพกับหลักสูตรพื้นฐานยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างสมดุลทั้งด้านวิชาการและการประกอบอาชีพ

2.8.5.5 บทบาทของสถานศึกษาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

สถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และสังคมชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต การถ่ายทอดทักษะอาชีพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) เห็นว่า สถานศึกษาควรพัฒนาโครงการอาชีพที่สอดคล้องกับ ศักยภาพพื้นที่ เช่น เกษตรอินทรีย์ การท่องเที่ยวชุมชน และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

สุรัชย์ ปัญญา (2564) เสริมว่า การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอาชีพผ่านการจัดการศึกษา ช่วยสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและลดความเปราะบางของครัวเรือน

2.8.5.6 ความเชื่อมโยงกับการวิจัยครั้งนี้

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพเศรษฐกิจและสังคมของ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดทิศทางการบริหารและการจัดการเรียนรู้ของ สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

การวิจัยครั้งนี้จึงนำบริบทเศรษฐกิจฐานรากและสังคมชุมชนมาเป็นองค์ประกอบในการ พัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา โดยเน้นหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และ การสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่าง ยั่งยืน

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริมล ว่องวาณิช (2560) สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) และสุรัชย์ ปัญญา (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาที่คำนึงถึงบริบทเศรษฐกิจและสังคม สามารถลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

2.8.6 ความเชื่อมโยงกับการพัฒนารูปแบบการวิจัย

จากการวิเคราะห์บริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการจัดการศึกษาในพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า บริบทดังกล่าวมี ความสัมพันธ์โดยตรงกับแนวคิดการบริหารตามศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและศักยภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืน โดย สามารถนำมาเชื่อมโยงกับการพัฒนารูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างเป็นระบบ

ประการแรก ความจำเป็นในการเน้นความยืดหยุ่นของระบบบริหาร เกิดจากลักษณะทาง สังคมและเศรษฐกิจของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความหลากหลาย ทั้งในด้านรายได้ อาชีพ วิถีชีวิต และโอกาสทางการศึกษา ผู้เรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานชีวิตที่แตกต่างกัน ส่งผลให้สถานศึกษา จำเป็นต้องปรับรูปแบบการบริหารและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของสมพร ชูศักดิ์ (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่า ระบบบริหารสถานศึกษา ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามบริบท จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์

พระราชอำนาจวินิจฉัยครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับการสร้างระบบบริหารที่มีความยืดหยุ่น ยึดหลักเหตุผล และสามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

ประการที่สอง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารการศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งในด้านทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม งานวิจัยของเกศรินทร์ แสงทอง (2563) พบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ดังนั้น รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีพลังร่วม (Collective Power)

ประการที่สาม การใช้ทรัพยากรอย่างพอประมาณเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาเกษตรกรรมและแรงงานเป็นหลัก สถานศึกษามักประสบปัญหาด้านงบประมาณและทรัพยากรที่จำกัด การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น งานวิจัยของอรทัย ศรีสุข (2562) ระบุว่า การบริหารทรัพยากรตามหลักความพอประมาณ และคุ้มค่า ช่วยลดความสูญเปล่าและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานี้จึงนำหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันมาเป็นแนวทางหลักในการจัดสรรและใช้ทรัพยากร

ประการที่สี่ การบูรณาการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการบริหารและการจัดการเรียนรู้ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน และทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อชีวิตจริง งานวิจัยของพิชชาภา อ่างสุวรรณ (2560) ชี้ให้เห็นว่า การนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการในการเรียนการสอน ช่วยพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นจึงมุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษานำทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนมาใช้เป็นฐานในการจัดการศึกษา

ประการที่ห้า การพัฒนาทักษะชีวิตอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในบริบทของผู้เรียนในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว งานวิจัยของจันทนา ทองสุกใส (2564) พบว่า การพัฒนาทักษะชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานี้จึงเน้นการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตควบคู่กับความรู้ทางวิชาการ

นอกจากนี้ ประเด็นทั้งห้าดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งเน้นการทำงานบนพื้นฐานของความเข้าใจบริบทพื้นที่ การเข้าถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงาน กปร., 2565) หลักการดังกล่าวถูกนำมาใช้เป็นแนวคิดสำคัญในการออกแบบกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา การพัฒนารูปแบบ การทดลองใช้ และการประเมินผล

กล่าวโดยสรุป บริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นฐานความรู้และฐานประสบการณ์ที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน งานวิจัยครั้งนี้จึงนำบริบทดังกล่าวมาเชื่อมโยงกับแนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่ และสามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างยั่งยืน

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามศาสตร์พระราชา การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและพัฒนารูปแบบการบริหารในการวิจัยครั้งนี้ โดยสามารถจำแนกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.9.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารตามศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงที่ผ่านมา พบว่า นักวิจัยทั้งในประเทศให้ความสำคัญกับการนำหลักปรัชญาดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบบริหาร การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายสำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพชีวิตของผู้เรียน

จากงานวิจัยของเสาวภาคณ์ เชาวณะสิริยธรรม (2560) ซึ่งศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การนำหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการบริหาร ส่งผลให้สถานศึกษามีระบบการจัดการที่เป็นระบบ มีความโปร่งใส และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม งานวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในทำนองเดียวกัน พิษชาภา อ่างสุวรรณ (2560) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนตามศาสตร์พระราชานในพื้นที่ชนบท พบว่า ผู้บริหารที่ยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นแนวทางหลักในการดำเนินงาน สามารถสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือจากชุมชนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้การจัดการศึกษามีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารเชิงพื้นที่ (Area-based Management) ที่คำนึงถึงบริบทเฉพาะของแต่ละชุมชน

จันทนา ทองสุกใส (2564) ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นคุณธรรม ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบดังกล่าวช่วยพัฒนาสมรรถนะของครูและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ไม่ได้จำกัดเฉพาะงานบริหารทั่วไปเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบนิเทศและการพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ เกศรินทร์ แสงทอง (2563) ได้ศึกษาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยใช้หลักศาสตร์พระราชานเป็นฐาน พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการทำงานเป็นทีมภายใต้หลักพอเพียง ช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนที่นำแนวคิดดังกล่าวไปใช้สามารถยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคลากรได้อย่างยั่งยืน

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) ศึกษาการบริหารสถานศึกษานอกระบบตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การบริหารเชิงบูรณาการ การวางแผนอย่างรอบคอบ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพผู้เรียนและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของการนำหลักพอเพียงมาใช้ในบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีความยืดหยุ่นสูงและต้องตอบสนองต่อผู้เรียนหลากหลายกลุ่ม

ในส่วนของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก วราภรณ์ นาคฤทธิ์ (2562) พบว่า การประยุกต์ศาสตร์พระราชานช่วยให้ผู้บริหารสามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการขาดแคลนงบประมาณและบุคลากร พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาสถานศึกษา ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า หลักพอเพียงสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างของโรงเรียนขนาดเล็กได้

สุพัตรา บุญเรือง (2565) ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาเชิงคุณธรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การบริหารที่เน้นความซื่อสัตย์ โปร่งใส และความรับผิดชอบ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา

งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างหลักพอเพียงกับการบริหารจัดการที่ยึดหลักธรรมาภิบาล

ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) ศึกษาการจัดการศึกษาตามศาสตร์พระราชาในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักพอเพียงช่วยพัฒนาทักษะชีวิต จิตสำนึกสาธารณะ และความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

พรทิพย์ แก้วศรี (2566) ศึกษาการบริหารการศึกษานอกระบบตามแนวพอเพียง พบว่า รูปแบบการบริหารที่เน้นการพึ่งพาตนเองและการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ความมีวินัย ความอดทน และความรับผิดชอบต่อ

ขณะเดียวกัน สุรัชย์ ปัญญา (2564) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามศาสตร์พระราชาในโรงเรียนชนบท พบว่า การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภายนอก ช่วยเพิ่มความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาและขยายโอกาสทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกล

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะร่วมที่สำคัญ ได้แก่ การเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน การมีคุณธรรม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหาร คุณภาพการจัดการเรียนรู้ และคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการศึกษาบริบทของโรงเรียนในระบบหรือสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก ขณะที่งานวิจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการเติมเต็มองค์ความรู้ โดยมุ่งพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่และลักษณะของผู้เรียนในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

สรุปงานวิจัยกลุ่มที่ 1

จากการศึกษางานวิจัยในกลุ่มนี้ พบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะสำคัญ ได้แก่

1. การยึดหลักพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน
2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. การยึดคุณธรรมและความโปร่งใส
4. การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

5. การเชื่อมโยงกับชุมชน

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการบริหารของงานวิจัยครั้งนี้

2.9.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและรูปแบบการบริหารสถานศึกษา

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของการจัดการศึกษา โดยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบบการบริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การพัฒนาครู วัฒนธรรมองค์กร และการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

สุวิมล ว่องวานิช (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน พบว่า การบริหารเชิงระบบที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบาย แผนงาน การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลอย่างเป็นองค์รวม ประกอบกับการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ในระดับสากล Hoy และ Miskel (2013) ได้อธิบายถึงบทบาทของการบริหารสถานศึกษาเชิงองค์การ โดยชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษา วัฒนธรรมองค์กร และบรรยากาศการทำงานภายในโรงเรียน มีอิทธิพลโดยตรงต่อแรงจูงใจของครู ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผลการศึกษาดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไม่สามารถแยกออกจากการพัฒนาระบบบริหารและโครงสร้างองค์กรได้

วัฒนชัย พรหมรักษา (2567) ได้ศึกษาการบริหารเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาผู้เรียนในชนบท พบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ ช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้และสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นให้แก่ผู้เรียน งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับบริบทพื้นที่และวิถีชีวิตของชุมชน

ในบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ธนากร มณีวงศ์ (2567) ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) พบว่า การผสมผสานการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าและการเรียนรู้ออนไลน์ ช่วยเพิ่มความต่อเนื่องในการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความพร้อมของตนเองได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนในระบบนอกโรงเรียนที่มีความหลากหลายด้านอายุ อาชีพ และเวลาเรียน

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารและคุณภาพผู้เรียนในระบบนอกโรงเรียน พบว่า การบริหารที่มีความยืดหยุ่น การกระจายอำนาจ และการเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของ

ผู้เรียน งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการบริหารที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

พรทิพย์ แก้วศรี (2566) ศึกษาการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาศักยภาพครูด้านดิจิทัล และการจัดระบบการเรียนรู้ออนไลน์อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

สุพัตรา บุญเรือง (2565) ศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า การเปิดโอกาสให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจด้านการจัดการศึกษา ช่วยพัฒนาความรับผิดชอบ ความมีวินัย และจิตสำนึกสาธารณะของผู้เรียน ตลอดจนสร้างความเป็นเจ้าของร่วมในกระบวนการพัฒนาสถานศึกษา

รัชชัย ศรีสมบัติ (2563) ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษานอกระบบ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะด้านการดำรงชีวิต การแก้ปัญหา และการปรับตัวของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ในระดับนานาชาติ OECD (2018) ได้รายงานว่าการบริหารการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered Management) และการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ขณะที่ UNESCO (2020) เน้นย้ำว่าการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีความสัมพันธ์เชิงระบบกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในมิติของภาวะผู้นำ การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การใช้เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการบริบทพื้นที่ งานวิจัยส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่า การบริหารที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาแม้จะสะท้อนแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในหลายมิติ แต่ยังขาดการบูรณาการแนวคิดการบริหารตามศาสตร์พระราชาเข้ากับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในบริบทของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเป็นระบบ ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้จึงมีเป้าหมายในการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากงานวิจัยเดิมเข้ากับบริบทพื้นที่และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารที่สามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืนและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

สรุปงานวิจัยกลุ่มที่ 2

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและรูปแบบการบริหารพบประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร
2. การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม
4. การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น
5. การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
6. การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ

ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนารูปแบบการบริหารในการวิจัยนี้

2.9.3 การเชื่อมโยงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยปัจจุบัน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อการบริหารตามศาสตร์พระราชา และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงงานวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการนำแนวคิดเชิงคุณธรรม ความพอประมาณ และการมีส่วนร่วมมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง องค์ความรู้ดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบกรอบแนวคิดและพัฒนารูปแบบการวิจัยในครั้งนี้

ประเด็นแรก งานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นศักยภาพของศาสตร์พระราชาในการบริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งในมิติของการกำหนดนโยบาย การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากร และการพัฒนาบุคลากร ผลการศึกษาของเสาวภาคณ์ เขาวนนะสิริยุทธ (2560) พิชชาภา อ่างสุวรรณ (2560) และเกศรินทร์ แสงทอง (2563) ล้วนชี้ให้เห็นว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาใช้ในการบริหาร ช่วยสร้างความมั่นคง ความสมดุล และความยั่งยืนให้แก่สถานศึกษา งานวิจัยเหล่านี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนความเหมาะสมของการนำศาสตร์พระราชาเป็นกรอบแนวคิดหลักของงานวิจัยปัจจุบัน

ประเด็นที่สอง รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องเชื่อมโยงกับบริบทพื้นที่และความต้องการของชุมชน งานวิจัยของวัฒนชัย พรหมรักษา (2567) และสมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) พบว่าการบริหารเชิงพื้นที่และการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียนโดยตรง แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการทรงงานที่เน้นการเข้าใจปัญหาในระดับพื้นที่อย่างแท้จริง ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารในงานวิจัยนี้

ประเด็นที่สาม การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา งานวิจัยของสุพัตรา บุญเรือง (2565) สุรัชย์ ปัญญา (2564)

และพิชชาภา อ่างสุวรรณ (2560) พบว่า การเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก เข้ามามีบทบาทในการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ช่วยสร้างความเป็นเจ้าของร่วม และเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาการศึกษา งานวิจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตาม ศาสตร์พระราชาไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากขาดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ

ประเด็นที่สี่ การพัฒนาผู้เรียนต้องเป็นไปอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ ชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 งานวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช (2560) ธวัชชัย ศรีสมบัติ (2563) OECD (2018) และ UNESCO (2020) ต่างยืนยันว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนในมิติพหุปัญญาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่มุ่งสร้าง “คนดี คนเก่ง และมีความสุข” งานวิจัยปัจจุบันจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพผู้เรียน

ประเด็นที่ห้า ระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังขาดรูปแบบการบริหารเฉพาะที่เป็นระบบและชัดเจน แม้ว่าจะมีงานวิจัยของสมบัติ อารังธัญวงศ์ (2564) พรทิพย์ แก้วศรี (2566) และธนากร มณีวงศ์ (2567) ที่ศึกษาประเด็นดังกล่าวบ้างแล้ว แต่ส่วนใหญ่ยังเป็นการศึกษาเชิงประเด็นย่อยหรือเชิงกรณีศึกษา ยังขาดการพัฒนาารูปแบบการบริหารแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงนโยบาย การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบ จะเห็นว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีโครงสร้างการบริหาร งบประมาณ และระบบสนับสนุนที่แตกต่างจากสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งผลให้รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยเดิมอาจไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างสมบูรณ์ในบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

จากข้อค้นพบดังกล่าว ทำให้เห็นช่องว่างขององค์ความรู้ (Research Gap) ที่สำคัญ คือ การขาดรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่ได้รับการพัฒนาและตรวจสอบอย่างเป็นระบบในบริบทของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีความหลากหลายด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” จึงมีจุดมุ่งหมายในการบูรณาการองค์ความรู้จากงานวิจัยเดิม ทฤษฎีทางการบริหาร และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ากับบริบทพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีความเหมาะสมในเชิงวิชาการ มีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยปัจจุบันเป็นการต่อยอดองค์ความรู้จากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยนำจุดแข็ง แนวคิด และผลการศึกษาที่ได้รับการยืนยันแล้วว่าปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พร้อมทั้งเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ในด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงพื้นที่ตามศาสตร์พระราชา อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

2.10 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ โดยบูรณาการแนวคิดศาสตร์พระราชา แนวคิดการบริหารสถานศึกษา และแนวคิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

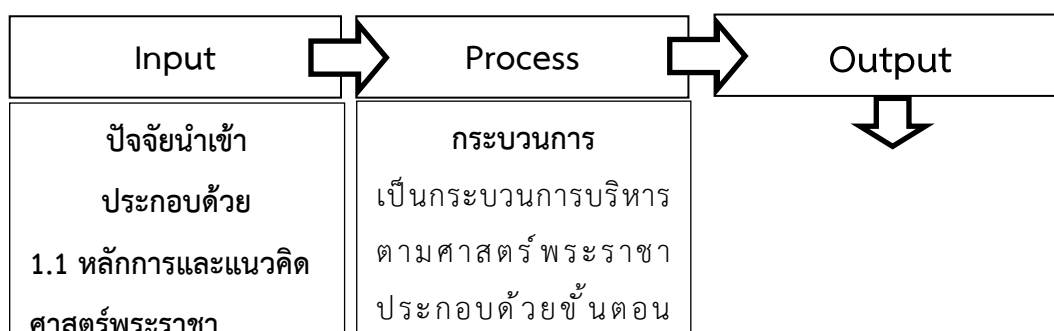
จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

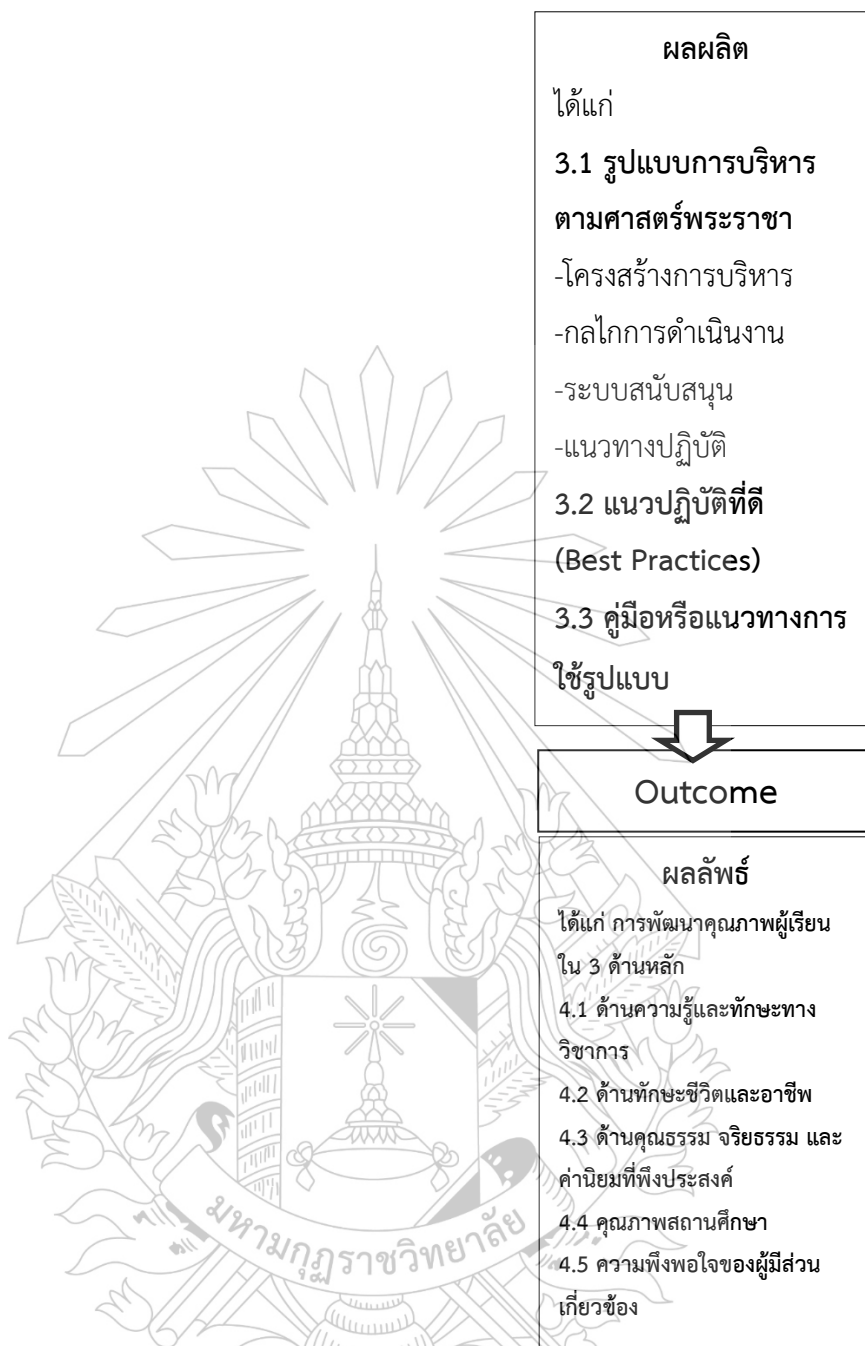
การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้แยกเป็น 2 ประเด็น คือ

2.10.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงทฤษฎี

2.10.2 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสมมติฐาน

2.10.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงทฤษฎี

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงทฤษฎี รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.10.2 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสมมติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยอาศัยแนวคิดศาสตร์พระราชา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการบริหารเชิงระบบ และแนวคิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นฐานสำคัญ

กรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการบริหาร และผลลัพธ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables)

การบริหารตามศาสตร์พระราชา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. หลักความพอประมาณ
2. หลักความมีเหตุผล
3. หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน
4. เงื่อนไขความรู้
5. เงื่อนไขคุณธรรม
6. หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
7. การมีส่วนร่วมของชุมชน
8. การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
9. การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ตัวแปรแทรกกลาง (Mediating Variables)

กระบวนการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. การวางแผนเชิงระบบ
2. การบริหารวิชาการ
3. การบริหารบุคลากร
4. การบริหารงบประมาณ
5. การบริหารทั่วไป
6. ระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล
7. การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้

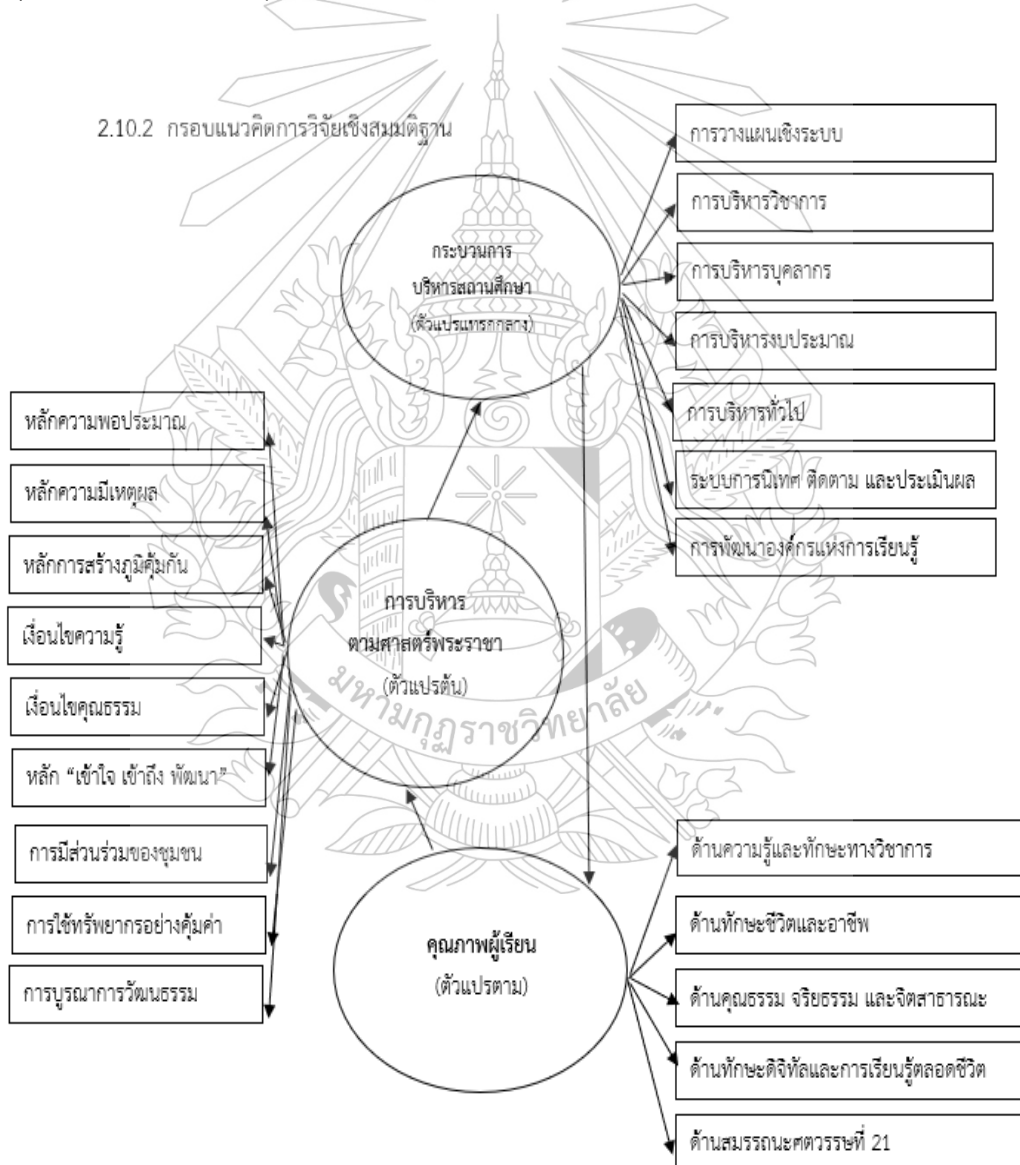
3. ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย

1. ด้านความรู้และทักษะทางวิชาการ
2. ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ
4. ด้านทักษะดิจิทัลและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. ด้านสมรรถนะศตวรรษที่ 21

4. ความสัมพันธ์ของตัวแปรในกรอบแนวคิด

การบริหารตามศาสตร์พระราชา (ตัวแปรต้น) ส่งผลต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษา (ตัวแปรแทรกกลาง) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ตัวแปรตาม) โดยบริบทพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและลักษณะของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ทำหน้าที่เป็นปัจจัยกำกับ (Contextual Factors) ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสมมติฐาน รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อยกระดับ
คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ พัฒนารูปแบบ และประเมินผลรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาอย่างเป็นระบบ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการตามขั้นตอนหลัก 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามระยะการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 1,245 แห่ง มีบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมดจำนวนประมาณ 18,720 คน (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2567) จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1,245 คน ครูผู้สอน จำนวน 15,380 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2,095 คน รวมทั้งสิ้น 18,720 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 520 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ร่วมกับการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง อ้างอิงตามแนวคิดของ Hair et al. (2019), Kline (2016) และ Bentler and Chou (1987) ซึ่งเสนอว่า การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันควรมีกกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 10–20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกต และไม่ควรต่ำกว่า 200 คน สำหรับโมเดลที่มีความซับซ้อน งานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตประมาณ 26 ตัวแปร จึงควรมีกกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 260–520 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คน เพื่อให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการวิเคราะห์สถิติขั้นสูงจำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 65 คน ครูผู้สอน จำนวน 395 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 60 คน รวมทั้งสิ้น 520 คน

วิธีการสุ่มและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ตามแนวคิดของ Teddlie and Yu (2007) และ Cohen, Manion and Morrison (2018) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การแบ่งและสุ่มเลือกพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยแบ่งพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกเป็น 4 กลุ่มภูมิภาคย่อย ได้แก่

- 1) กลุ่มตอนบน ได้แก่ อุตรธานี หนองคาย บึงกาฬ เลย
 - 2) กลุ่มตอนกลาง ได้แก่ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด
 - 3) กลุ่มตอนล่าง ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ
 - 4) กลุ่มชายแดนตะวันออก ได้แก่ อุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ มุกดาหาร
- จากนั้นสุ่มเลือกพื้นที่ศึกษา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ตอนบน ตอนกลาง และตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มเลือกสถานศึกษา

จากพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก ผู้วิจัยสุ่มเลือกสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ จำนวน 104 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากรายชื่อสถานศึกษาทั้งหมดในแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างภายในสถานศึกษา

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างภายในสถานศึกษาที่ได้รับการสุ่ม โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามแนวคิดของ Patton (2015) โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 3 ปี
2. มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารหรือการจัดการเรียนรู้ตามแนวศาสตร์พระราช
3. เคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย

จากแต่ละสถานศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจำนวนเฉลี่ยแห่งละ 5 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 1 คน ครู 3-4 คน และบุคลากร 1 คน รวมทั้งสิ้น 520 คน เหตุผลในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์ CFA การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คน มีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เนื่องจาก 1) สอดคล้องกับเกณฑ์ของ Hair et al. (2019) และ Kline (2016) 2) รองรับโมเดลที่มีตัวแปรแฝงหลายมิติ 3) เพิ่มความแม่นยำของค่าพารามิเตอร์ 4) ลดความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า และ 5) เพิ่มความเชื่อมั่นของผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเชิงระบบ และแนวคิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

1. คำนวณค่า I-CVI (รายข้อ)

$$I-CVI = \frac{\text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนน 3 หรือ 4}}{\text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด}}$$

เกณฑ์ผ่าน (นิยมใช้)

$$\text{ผู้เชี่ยวชาญ} \geq 5 \text{ คน} \rightarrow I-CVI \geq 0.80$$

2. คำนวณค่า S-CVI (ทั้งฉบับ)

แบบ Average method

$$S-CVI/Ave = \frac{\sum I-CVI}{\text{จำนวนข้อทั้งหมด}}$$

เกณฑ์ผ่าน

$S-CVI \geq 0.80$ = ใช้ได้

$S-CVI \geq 0.90$ = ดีมาก

2) การทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 60 คน เพื่อทดสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นและความเหมาะสมของข้อคำถาม

3) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ .93 และรายด้านมีค่าอยู่ระหว่าง .86–.92 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Nunnally & Bernstein, 1994) แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 520 คน มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชากับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ CFA มีขั้นตอนดังนี้

1) การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลก่อนการวิเคราะห์

ก่อนดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผู้วิจัยตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล ดังนี้ 1) การตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติ (Normality) 2) การตรวจสอบค่าความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) 3) การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต (Correlation Matrix) และ 4) ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อมูลมีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการวิเคราะห์ CFA

2) การสร้างโมเดลการวัด (Measurement Model)

ผู้วิจัยกำหนดโมเดลการวัดตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยประกอบด้วยตัวแปรแฝงหลัก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารตามหลักความพอประมาณ 2) ด้านการบริหารตามหลักความมีเหตุผล 3) ด้านการบริหารตามหลักภูมิคุ้มกัน 4) ด้านการใช้ความรู้ 5) ด้านการยึดคุณธรรม 6) ด้านการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชน และ 7) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน โดยแต่ละตัวแปรแฝงประกอบด้วย ตัวแปรสังเกต จำนวนรวม 26 ตัวแปร

3) เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล

ผู้วิจัยพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากดัชนี ดังต่อไปนี้

ดัชนี	เกณฑ์
χ^2/df	< 3.00
RMSEA	$\leq .08$
CFI	$\geq .90$
TLI	$\geq .90$
GFI	$\geq .90$
AGFI	$\geq .90$

อ้างอิงตาม Hair et al. (2019) และ Kline (2016)

4) การพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loadings)

ผู้วิจัยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตแต่ละตัว โดยกำหนดเกณฑ์ ไม่ต่ำกว่า .50 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หากตัวแปรใดมีค่าน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้วิจัยจะพิจารณาปรับปรุงหรือคัดออกตาม หลักการทางสถิติและทฤษฎีร่วมกัน

5) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลโดยพิจารณาจาก 1) ความเที่ยงตรง เชิงสอดคล้อง (Convergent Validity) และ 2) ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) โดยใช้ค่า Composite Reliability (CR) $\geq .70$ และ Average Variance Extracted (AVE) $\geq .50$ เป็นเกณฑ์พิจารณา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารตามศาสตร์ พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการบริหาร สถานศึกษาเชิงระบบ และแนวคิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบเติมคำ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) ตามแนวคิดของ Likert (1932) ตั้งแต่ระดับมากที่สุด (5) ถึงน้อยที่สุด (1) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต จำนวน 26 ข้อ ครอบคลุม 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน 4) ด้านการใช้ความรู้ 5) ด้านการยึดคุณธรรม 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 7) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา

การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนของ DeVellis (2017) และ Cohen, Manion and Morrison (2018) ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) วิเคราะห์ตัวแปรและนิยามเชิงปฏิบัติการ 3) กำหนดโครงสร้างเครื่องมือและร่างข้อคำถาม 4) ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษาและเนื้อหา 5) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา 6) ปรับปรุงและทดลองใช้ 7) ตรวจสอบคุณภาพเชิงสถิติ และ 8) นำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ CVI

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา การวิจัยทางการศึกษา และศาสตร์พระราชา เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง ครอบคลุม และความเหมาะสมของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ตามแนวคิดของ Polit and Beck (2006) และ Lynn (1986)

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของแต่ละข้อคำถามในระดับ 4 ระดับ ได้แก่

- 1 = ไม่สอดคล้องอย่างยิ่ง
- 2 = สอดคล้องน้อย
- 3 = สอดคล้องมาก
- 4 = สอดคล้องอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยคำนวณค่า CVI ทั้งในระดับรายข้อ (Item-level CVI: I-CVI) และระดับทั้งฉบับ (Scale-level CVI: S-CVI)

ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า I-CVI ของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และค่า S-CVI เท่ากับ 0.92 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ของ Polit and Beck (2006) และ Lynn (1986) แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหาเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามก่อนนำไปทดลองใช้

2.การตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา (Face Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์มหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา การวิจัยทางการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งนำเสนอให้กลุ่มทดลองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง พิจารณาความเหมาะสมด้านภาษา ความชัดเจนของถ้อยคำ ความเข้าใจง่าย ความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และความเหมาะสมกับระดับของผู้ตอบแบบสอบถาม

การตรวจสอบดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดของ Neuman (2014) ที่เน้นให้เครื่องมือวิจัยมีความชัดเจน สามารถสื่อความหมายได้ตรงตามเจตนาของผู้วิจัย และลดความคลาดเคลื่อนจากการตีความของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการพิจารณาพบว่า แบบสอบถามมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับถ้อยคำ การเรียงลำดับข้อคำถาม และการใช้ภาษาทางวิชาการที่เหมาะสม มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามก่อนนำไปทดลองใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3. การทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 60 คน ตามข้อเสนอของ Gay, Mills and Airasian (2012) โดยกลุ่มทดลองประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน ครูผู้สอน จำนวน 42 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10 คน ซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ไม่ได้อยู่ในรายชื่อสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลักของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ฉบับร่าง ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนี CVI และการตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาแล้ว

แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 26 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือหลังการทดลองใช้

ภายหลังการทดลองใช้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือในด้านต่าง ๆ

ดังนี้

1) การตรวจสอบอำนาจจำแนกของข้อคำถาม (Item Discrimination)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) โดยกำหนดเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า .30 ตามแนวคิดของ Ebel and Frisbie (1991)

ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง .42-.78 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเชื่อมั่นรวม = .91 รายด้าน = .85-.90 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับดีมาก

3) การตรวจสอบโครงสร้างเบื้องต้นของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการทดลองใช้ไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เบื้องต้น เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของโครงสร้างตัวแปร ก่อนนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ในระยะต่อไป ตามแนวคิดของ Tabachnick and Fidell (2013) ผลการวิเคราะห์พบว่า โครงสร้างองค์ประกอบสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย

การปรับปรุงเครื่องมือหลังการทดลองใช้

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์เชิงสถิติ และข้อเสนอแนะจากกลุ่มทดลองมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงเครื่องมือ โดยปรับถ้อยคำบางข้อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตัดข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกต่ำ จัดลำดับข้อคำถามใหม่ให้เหมาะสม และปรับปรุงแบบการตอบให้เข้าใจง่ายก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

4. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ตามแนวคิดของ Cronbach (1951) ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเชื่อมั่นรวม = .93 รายด้าน = .86-.92 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ตามเกณฑ์ของ Nunnally and Bernstein (1994)

5. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบโครงสร้างของแบบสอบถาม ตามแนวคิดของ Kline (2016) และ Hair et al. (2019) พิจารณาจาก **Factor Loading $\geq .50$ CR $\geq .70$ AVE $\geq .50$** แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

6. การตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดล (Model Fit)

ผู้วิจัยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

ดัชนี	เกณฑ์	อ้างอิง
χ^2/df	< 3.00	Kline (2016)
RMSEA	$\leq .08$	Hair et al. (2019)
CFI	$\geq .90$	Hu & Bentler (1999)
TLI	$\geq .90$	Hair et al. (2019)
GFI	$\geq .90$	Byrne (2016)

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของระยะที่ 2

เพื่อสร้างและพัฒนาแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีองค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ศาสตร์พระราชา และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จากสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ จำนวนประมาณ 85 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ศาสตร์พระราชา และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำนวน 11 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การกำหนดจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิอ้างอิงตามแนวคิดของ Delbecq et al. (1975) และ Okoli and Pawlowski (2004) ซึ่งเสนอว่า การพัฒนารูปแบบโดยอาศัยความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญควรมีจำนวน 7-15 คน เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและฉันทามติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 2 ได้แก่ 1) แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างรูปแบบการบริหาร 2) แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ 3) แบบประเมินคุณภาพรูปแบบ (ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์) และ 4) เครื่องมือทั้งหมดพัฒนาโดยผู้วิจัยจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย ระยะที่ 2

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา โดยใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ตามแนวคิดของ Borg and Gall (2003) และ Creswell (2018) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์ผลการวิจัยระยะที่ 1

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากระยะที่ 1 มาสังเคราะห์เพื่อกำหนด 1) องค์ประกอบหลักของรูปแบบ 2) องค์ประกอบย่อย 3) ตัวชี้วัด และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบร่างรูปแบบการบริหาร (Draft Model)

ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์มาพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการบริหาร ประกอบด้วย หลักการและแนวคิดพื้นฐาน วัตถุประสงค์ของรูปแบบ โครงสร้างองค์ประกอบ กระบวนการดำเนินงาน แนวทางการนำไปใช้ เงื่อนไขความสำเร็จ และจัดทำเป็นผังแนวคิด (Model Diagram) และคู่มือเบื้องต้น

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

วัตถุประสงค์ของระยะที่ 3

เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้น ในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษา 3) นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาและศาสตร์พระราชา และ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จากหน่วยงานทางการศึกษาในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ จำนวนประมาณ 260 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์เชิงลึกด้านการบริหารสถานศึกษา และศาสตร์พระราชา จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงตามแนวคิดของ Eisner (1998) และ Stake (2010) ซึ่งเสนอว่า การประเมินเชิงคุณภาพโดยวิธี Connoisseurship ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญประมาณ 15–25 คน เพื่อให้เกิดการวิพากษ์เชิงลึกและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี
2. มีผลงานหรือบทบาทด้านการพัฒนาการศึกษา หรือศาสตร์พระราชา
3. ได้รับการยอมรับในวงวิชาชีพ
4. สนใจเข้าร่วมการสัมมนาเชิงวิชาการ

วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

1. สรรวรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. พิจารณาคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. คัดเลือกแบบเจาะจงให้ครอบคลุมทุกสาขาที่เกี่ยวข้อง
4. เชิญเข้าร่วมสัมมนาเชิงวิชาการ
5. ยืนยันรายชื่อผู้เข้าร่วม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 3

1. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ (Rating Scale 5 ระดับ) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความเหมาะสม 2) ความเป็นไปได้ 3) ความชัดเจน และ 4) ความเป็นประโยชน์

2. แบบบันทึกการวิพากษ์เชิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Record Form)
3. แบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Guideline)
4. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการสัมมนา

เครื่องมือทุกฉบับผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีค่าดัชนี

ความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00

วิธีดำเนินการวิจัย ระยะที่ 3

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินรูปแบบโดยใช้แนวคิด Connoisseurship and Criticism ตาม Eisner (1998) ร่วมกับการประเมินเชิงมีส่วนร่วม (Participatory Evaluation) ตาม Patton (2015) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม

1. จัดทำรูปแบบฉบับสมบูรณ์จากระยะที่ 2
2. จัดทำเอกสารประกอบการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ Connoisseurship
3. พัฒนาเครื่องมือประเมิน
4. ประสานงานและเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Expert Seminar) ระยะเวลา 1 วัน ประกอบด้วย

1. การนำเสนอรูปแบบโดยผู้วิจัย
2. การอภิปรายกลุ่มย่อย
3. การวิพากษ์เชิงลึก
4. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบสอบถาม
2. บันทึกการอภิปราย
3. บันทึกข้อเสนอแนะ
4. เก็บข้อมูลเชิงสังเกต

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยการวิจารณ์เชิงวิพากษ์ (Educational Criticism)
3. วิเคราะห์เนื้อหาตาม Krippendorff (2018)

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรูปแบบขั้นสุดท้าย

นำผลการประเมินมาสังเคราะห์และปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ พร้อมเสนอแนวทางการนำไปใช้เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 3

ประเภทข้อมูล	วิธีวิเคราะห์
เชิงปริมาณ	ค่าเฉลี่ย, S.D.
เชิงคุณภาพ	Content Analysis, Criticism

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหาร

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ
4. คู่มือการใช้รูปแบบการบริหาร
5. แบบวัดคุณภาพผู้เรียน
6. แบบประเมินความพึงพอใจ

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือโดย

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบเนื้อหาและตัวบ่งชี้
3. สร้างเครื่องมือฉบับร่าง
4. เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

3.4.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. **ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)** โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3-5 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง ความครอบคลุม และความเหมาะสมของข้อความกับวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ทั้งในระดับรายข้อ (I-CVI) และระดับทั้งฉบับ (S-CVI)
2. **การทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out)** นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อประเมินความชัดเจนของข้อความและความเหมาะสมของรูปแบบการตอบ
3. **การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)** วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อประเมินความสม่ำเสมอภายในของข้อความ
4. **การปรับปรุงเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง** นำผลการวิเคราะห์ค่า CVI ผลการทดลองใช้ และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อความ ด้านภาษา เนื้อหา และโครงสร้างของแบบสอบถาม เพื่อให้มีความเหมาะสมและมีคุณภาพสูงที่สุดก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ดังต่อไปนี้

1. การขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยและต้นสังกัด เพื่อเสนอต่อกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และสถานศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย

2. การชี้แจงผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการเก็บข้อมูล ขั้นตอนการตอบ แบบสอบถาม สิทธิของผู้ให้ข้อมูล และการรักษาความลับของข้อมูลให้แก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสร้างความเข้าใจและความสนใจในการเข้าร่วมการวิจัย

3. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก ทั้งในรูปแบบเอกสารและรูปแบบออนไลน์ตามความเหมาะสม โดยแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและผ่านผู้ประสานงานในแต่ละสถานศึกษา พร้อมกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 2-3 สัปดาห์

4. การติดตามและรวบรวมแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยติดตามความคืบหน้าในการตอบแบบสอบถามอย่างต่อเนื่อง ผ่านผู้ประสานงานและช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนด

5. การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืน โดยพิจารณาความสมบูรณ์ของการตอบในแต่ละข้อ ความต่อเนื่องของข้อมูล และความสอดคล้องภายใน หากพบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์หรือมีข้อมูลขาดหาย ผู้วิจัยจะตัดออกจากการวิเคราะห์

6. การจัดเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาลงรหัส (Coding) และบันทึกลงในโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ พร้อมตรวจสอบความถูกต้องซ้ำอีกครั้งก่อนดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูป ทั้งในระดับสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และระดับการปฏิบัติด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชาในแต่ละองค์ประกอบ

การแปลผลค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 520 คน มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบการบริหารตามศาสตร์พระราชากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สมการโครงสร้างการวิเคราะห์ CFA มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ตรวจสอบความเหมาะสมของโครงสร้างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกต
2. ตรวจสอบค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loadings)
3. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล
4. ประเมินความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผู้วิจัยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้ ค่า χ^2/df ไม่เกิน 3.00 ค่า RMSEA ไม่เกิน .08 ค่า CFI และ TLI ไม่น้อยกว่า .90 ค่า GFI และ AGFI ไม่น้อยกว่า .90 ทั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตแต่ละตัว โดยกำหนดเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า .50 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ CFA จะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาและยืนยันรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระยะต่อไปของการวิจัย

การแปลผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายระดับความคิดเห็นและระดับการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1. การแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean) การแปลผลค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ของมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) โดยแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 5 ระดับเท่า ๆ กัน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ระดับความคิดเห็น

4.51 – 5.00 มากที่สุด

3.51 – 4.50 มาก

2.51 – 3.50 ปานกลาง

1.51 – 2.50 น้อย

1.00 – 1.50 น้อยที่สุด

โดยมีวิธีการคำนวณช่วงคะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน = (คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด) ÷ จำนวนระดับ = $(5 - 1) \div 5 = 0.80$

จึงนำค่าที่ได้ไปกำหนดช่วงในการแปลผลดังกล่าว

2. การแปลผลส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เพื่อแสดงระดับการกระจายของข้อมูล หรือความแตกต่างของความคิดเห็นในกลุ่มตัวอย่าง โดยสามารถแปลผลได้ดังนี้

ค่า S.D. การกระจายของข้อมูล

0.00 – 0.50 กระจายน้อยมาก (ความคิดเห็นใกล้เคียงกันมาก)

0.51 – 1.00 กระจายน้อย

1.01 – 1.50 กระจายปานกลาง

มากกว่า 1.50 กระจายมาก

โดยค่า S.D. ที่มีค่าน้อย แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน และค่า S.D. ที่มีค่าสูง แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันมาก

3. การนำค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาใช้ร่วมกันในการแปลผล

ผู้วิจัยพิจารณาผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานร่วมกัน เพื่อให้การแปลผลมีความชัดเจนและรอบด้าน ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยสูง และ S.D. ต่ำ หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับสูงและมีความเห็นสอดคล้องกัน

2. ค่าเฉลี่ยสูง และ S.D. สูง หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับสูง แต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียด

3. ค่าเฉลี่ยต่ำ และ S.D. ต่ำ หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. ค่าเฉลี่ยต่ำ และ S.D. สูง หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับต่ำและมีความแตกต่างกันมาก

3.7.2 เชิงคุณภาพ

3.7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) การเตรียมข้อมูล (Data Preparation)

ผู้วิจัยดำเนินการถอดเทปการสัมภาษณ์และบันทึกการสนทนากลุ่มอย่างละเอียด จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยเปรียบเทียบกับไฟล์เสียงและบันทึกภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้องตามความเป็นจริง

2) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผู้วิจัยอ่านข้อมูลเข้าหลายรอบอย่างเป็นระบบ เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาโดยรวม และพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นทำการกำหนดรหัสข้อมูล (Coding) โดยจัดกลุ่มข้อความหรือประโยคที่มีความหมายใกล้เคียงกันไว้ในรหัสเดียวกัน

3) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Data Categorization)

ผู้วิจัยนำรหัสข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มเป็นหมวดหมู่ (Categories) ตามประเด็นสำคัญของการวิจัย เช่น ด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาผู้เรียน และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เห็นโครงสร้างของข้อมูลอย่างเป็นระบบ

4) การสังเคราะห์ประเด็น (Thematic Synthesis)

ผู้วิจัยนำหมวดหมู่ข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นต่าง ๆ เพื่อสังเคราะห์เป็นสาระสำคัญหรืออิทธิพล (Themes) ที่สะท้อนแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างชัดเจน

5) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness)

เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) การตรวจสอบข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) และการให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลการวิเคราะห์ (Peer Debriefing) เพื่อยืนยันความถูกต้องและความสอดคล้องของผลการวิจัย

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างครบถ้วน โดยจำแนกสถิติที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

สถิติเชิงพรรณนาใช้ในการอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย

1.1 ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งหน้าที่

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

ใช้ในการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ใช้ในการวิเคราะห์ความกระจายของข้อมูลและความสอดคล้องของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

2) สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

สถิติเชิงอ้างอิงใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปอ้างอิงผลจากกลุ่มตัวอย่างไปยังประชากร และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัย โดยผู้วิจัยใช้สถิติ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบการบริหารตามศาสตร์พระราชา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล เช่น ค่าไคสแควร์ (χ^2) ค่า RMSEA ค่า CFI ค่า TLI ค่า SRMR ตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2019) และ Kline (2016)

2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร

ใช้ในการตรวจสอบความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารและคุณภาพผู้เรียน

3) ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI)

ผู้วิจัยใช้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ในการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมของแต่ละข้อคำถาม แล้วนำคะแนนมาคำนวณค่า CVI ตามแนวคิดของ Polit and Beck (2006) การพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือกำหนดเกณฑ์ดังนี้ ค่า I-CVI ไม่น้อยกว่า 0.80 ค่า S-CVI/Ave ไม่น้อยกว่า 0.90 จึงถือว่าเครื่องมือมีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับดีมาก

4) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ผู้วิจัยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ในการตรวจสอบความเชื่อมั่นภายในของแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลจากการทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน มาคำนวณค่าความเชื่อมั่น

การแปลผลค่าความเชื่อมั่นกำหนดเกณฑ์ตามแนวคิดของ Nunnally and Bernstein (1994) ดังนี้

ค่า $\alpha \geq 0.90$ หมายถึง ความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีเยี่ยม

ค่า $\alpha = 0.80-0.89$ หมายถึง ความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี

ค่า $\alpha = 0.70-0.79$ หมายถึง ความเชื่อมั่นอยู่ในระดับยอมรับได้

ค่า $\alpha < 0.70$ หมายถึง ควรปรับปรุงเครื่องมือ

หากค่าความเชื่อมั่นต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการปรับปรุงข้อคำถามก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3.8 การคุ้มครองจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิ ศักดิ์ศรี และสวัสดิภาพของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ โดยได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด ตามแนวทางของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และหลักสากลด้านจริยธรรมการวิจัย ทั้งนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล (Informed Consent)

ผู้วิจัยดำเนินการขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลทุกคนก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย กระบวนการดำเนินงาน ระยะเวลา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ตลอดจนสิทธิของผู้ให้ข้อมูลอย่างชัดเจน ผ่านเอกสารแสดงความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย (Informed Consent Form)

ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิ์ตัดสินใจเข้าร่วมหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยได้โดยสมัครใจ และสามารถถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อหน้าที่การงานหรือสถานภาพของตน

2) การปกปิดข้อมูลและการรักษาความลับ (Confidentiality and Anonymity)

ผู้วิจัยดำเนินการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลอย่างเคร่งครัด โดยไม่เปิดเผยชื่อ-นามสกุล หน่วยงาน หรือข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนได้ในรายงานการวิจัยทุกขั้นตอน

ข้อมูลทั้งหมดถูกจัดเก็บในรูปแบบรหัสแทนชื่อ (Coding System) และเก็บรักษาไว้ในระบบที่มีการป้องกันด้วยรหัสผ่าน รวมทั้งจัดเก็บเอกสารต้นฉบับในสถานที่ปลอดภัย เพื่อป้องกันการเข้าถึงโดยบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง

3) การใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ทางการวิจัยเท่านั้น (Use of Data for Research Purposes)

ข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลจะถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการและการวิจัยเท่านั้น ไม่ได้นำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ หรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อชื่อเสียง สิทธิ และผลประโยชน์ของผู้ให้ข้อมูล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การนำเสนอผลการวิจัยจะเป็นไปในลักษณะการวิเคราะห์เชิงภาพรวม ไม่ระบุรายบุคคล และไม่ก่อให้เกิดการตีความในทางลบต่อกลุ่มตัวอย่างหรือองค์กรต้นสังกัด

4) การขอรับรองจริยธรรมการวิจัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Ethical Approval)

ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำโครงร่างการวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของสถาบันการศึกษาที่ผู้วิจัยสังกัด หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านจริยธรรมการวิจัย เมื่อได้รับการอนุมัติแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลตามแผนการวิจัยอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสือรับรองจริยธรรมตลอดระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย

สรุปการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัย

โดยสรุป ผู้วิจัยได้ดำเนินการคุ้มครองจริยธรรมการวิจัยอย่างครบถ้วนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การขอความยินยอม การรักษาความลับ การใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสม และการขอรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผลการวิจัยมีความถูกต้อง โปร่งใส น่าเชื่อถือ และเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ

3.9 สรุปขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้

รูปแบบการบริหารที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน องค์ประกอบ และแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. พัฒนาเครื่องมือวิจัยในรูปแบบแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหาร
3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงและความเชื่อมั่น
4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
5. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)
6. สรุปองค์ประกอบและโครงสร้างของรูปแบบการบริหารเบื้องต้น

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยนำผลจากระยะที่ 1 มาใช้เป็นฐานในการออกแบบและพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา โดยดำเนินการดังนี้

1. สังเคราะห์ผลการวิจัยจากระยะที่ 1 ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. ออกแบบร่างรูปแบบการบริหาร (Draft Model)
3. จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณารูปแบบ
4. ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่
5. จัดทำคู่มือหรือแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา

ระยะที่ 3 การประเมินผลรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ในระยะที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินผลรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่พัฒนาขึ้น โดยใช้กระบวนการประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Evaluation) ตามแนวคิดของ Eisner (1991) ซึ่งมุ่งเน้นการใช้วิจารณญาณเชิงวิชาชีพและ

ประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาคุณค่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารในบริบทจริง

การประเมินในระยษนี้ดำเนินการผ่านการจัดสัมมนาทางวิชาการ (Expert Seminar) และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสะท้อนมุมมองต่อรูปแบบการบริหารอย่างรอบด้าน

1) วัตถุประสงค์ของการประเมินรูปแบบ

การประเมินรูปแบบในระยษที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ประเมินความถูกต้องเชิงแนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบการบริหาร
2. ตรวจสอบความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้
3. พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง
4. ประเมินศักยภาพของรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
5. รับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2) ผู้ให้ข้อมูลในการประเมิน (Expert Panel)

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9-11 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
2. มีผลงานวิชาการหรือประสบการณ์ด้านศาสตร์พระราชาและเศรษฐกิจพอเพียง
3. มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี
4. เป็นที่ยอมรับในวงวิชาชีพและมีจริยธรรมทางวิชาการ

3) รูปแบบและวิธีการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญดำเนินการในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Seminar) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำเสนอที่มา แนวคิด และองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น
2. แจกเอกสารประกอบการประเมินรูปแบบแก่ผู้เชี่ยวชาญ
3. เปิดเวทีอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสะท้อนมุมมอง
4. ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบตามประเด็นที่กำหนด
5. บันทึกเสียงและจดบันทึกภาคสนามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

การประเมินครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ความถูกต้องเชิงวิชาการ 2) ความเหมาะสมกับบริบท 3) ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และ 4) ความยั่งยืนของรูปแบบ

4) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินรูปแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประกอบด้วย

1. แบบประเมินรูปแบบการบริหารโดยผู้เชี่ยวชาญ (Rating Scale Questionnaire)
2. แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Guideline)
3. แบบบันทึกข้อเสนอแนะเชิงพรรณนา (Open-ended Feedback Form)

เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

5) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินแบบ Connoisseurship

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินโดยใช้วิธีผสมผสาน ได้แก่ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมิน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการอภิปรายและข้อเสนอแนะ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และ 3) สังเคราะห์ผลการประเมินเพื่อสะท้อนจุดเด่น จุดควรพัฒนา และแนวทางปรับปรุงรูปแบบ

6) การนำผลการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบ

ผลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแบบการบริหารในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) การปรับโครงสร้างองค์ประกอบของรูปแบบ 2) การพัฒนากลไกการนำไปใช้ 3) การเสริมแนวทางการติดตามและประเมินผล และ 4) การเพิ่มความชัดเจนของบทบาทผู้เกี่ยวข้อง จนได้รูปแบบการบริหารฉบับสมบูรณ์ที่มีความเหมาะสม น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ได้จริง

สรุปการประเมินรูปแบบด้วยวิธี Connoisseurship

การประเมินรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานี้ในระดับที่ 3 โดยใช้วิธี Connoisseurship ผ่านการจัดสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เป็นกระบวนการที่ช่วยยืนยันคุณค่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบอย่างรอบด้าน ส่งผลให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเข้มแข็งทางวิชาการ สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ พัฒนารูปแบบ และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมในแต่ละระยะมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้นำเสนอเป็น 3 ตอน ตามระยะการวิจัย ดังนี้

4.1 ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.2 ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.3 ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.1 ผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งเน้นการสังเคราะห์แนวคิด แนวปฏิบัติ และประสบการณ์การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์และมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและได้รับการยอมรับในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดการบริหาร การนำหลักศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียนและองค์กร จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นสาระสำคัญ เพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสามารถจำแนกองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชได้ 9 ด้าน ดังนี้

1. หลักความพอประมาณในการบริหารสถานศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า หลักความพอประมาณไม่ได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงนโยบาย แต่ถูกนำมาปรับใช้เป็นแนวทางหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกมิติ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า การบริหารตามหลักความพอประมาณเริ่มต้นจากการกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายที่เน้นความเหมาะสมและความพอดี โดยหลีกเลี่ยงการดำเนินโครงการที่เกินศักยภาพของสถานศึกษา หรือสร้างภาระในระยะยาว ทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากร ผู้บริหารจะพิจารณาความจำเป็นและความคุ้มค่าของแต่ละโครงการอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจดำเนินการ

ในกระบวนการวางแผนพัฒนา ผู้บริหารจะใช้ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เช่น จำนวนผู้เรียน งบประมาณที่ได้รับ สภาพแวดล้อมทางสังคม และทรัพยากรในชุมชน มาเป็นฐานในการกำหนดแผนงานและกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับศักยภาพที่แท้จริงขององค์กร ตัวอย่างเช่น การปรับปรุงอาคารสถานที่โดยใช้วัสดุที่มีอยู่เดิม การซ่อมแซมแทนการก่อสร้างใหม่ และการใช้แรงงานภายในสถานศึกษาเพื่อลดค่าใช้จ่าย

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวัฒนธรรมการประหยัดและการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าแก่ครู บุคลากร และผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมรณรงค์ด้านการประหยัดพลังงาน การลดการใช้วัสดุสิ้นเปลือง และการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ในกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดจิตสำนึกด้านความพอเพียงในระดับองค์กร

ในด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายที่ชัดเจน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณไปยังกิจกรรมที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นลำดับแรก เช่น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครู และการจัดสื่อการเรียนรู้ ขณะที่กิจกรรมที่ไม่จำเป็นหรือไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เชิงการเรียนรู้จะได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนอนุมัติ

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายสะท้อนว่า การดำเนินงานตามหลักความพอประมาณช่วยลดปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในระยะยาว เนื่องจากสถานศึกษามีการวางแผนทางการเงินอย่างเป็น

ระบบ ไม่ใช้จ่ายเกินตัว และมีเงินสำรองสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉิน ส่งผลให้การบริหารมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่อง

ในด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารเน้นการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน ไม่เน้นความหรูหราหรือการแข่งขันเชิงปริมาณ แต่ให้ความสำคัญกับคุณภาพและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ ตัวอย่างเช่น การจัดค่ายการเรียนรู้ในชุมชน การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และการจัดโครงการฝึกอาชีพโดยใช้ทรัพยากรในพื้นที่

การดำเนินกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวช่วยลดค่าใช้จ่าย และในขณะเดียวกันยังส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน

ในมิติของการบริหารบุคลากร ผู้บริหารนำหลักความพอประมาณมาใช้ในการจัดสรรภาระงาน โดยพิจารณาความเหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคล ไม่มอบหมายงานเกินกำลัง และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างคุ้มค่า

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การบริหารภาระงานอย่างเหมาะสมช่วยลดความเครียดในการทำงาน เพิ่มความพึงพอใจในวิชาชีพ และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร

นอกจากนี้ หลักความพอประมาณยังถูกนำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา โดยผู้บริหารมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่เร่งรัดผลสัมฤทธิ์ในระยะสั้น แต่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงและความยั่งยืนในระยะยาว การกำหนดเป้าหมายในลักษณะดังกล่าวช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีทิศทางที่ชัดเจน และไม่เกิดแรงกดดันเกินความเหมาะสม

ผลจากการนำหลักความพอประมาณมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้สถานศึกษามีความมั่นคงด้านการบริหารจัดการ สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลระหว่างคุณภาพทางการศึกษาและต้นทุนการดำเนินงาน อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในความพอดี ความรอบคอบ และความรับผิดชอบร่วมกัน

โดยสรุป หลักความพอประมาณเป็นฐานรากสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรในระยะยาว และเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

2. หลักความมีเหตุผลในการตัดสินใจบริหาร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า หลักความมีเหตุผลเป็นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจบริหารงานในทุกระดับ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ หลักวิชาการ และกระบวนการมีส่วนร่วมในการพิจารณาประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างรอบคอบ มีเหตุผล และสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า ก่อนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ จะมีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลด้านพฤติกรรมผู้เรียน ข้อมูลด้านทรัพยากร และข้อมูลด้านบริบทชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจ การใช้ข้อมูลดังกล่าวช่วยลดการตัดสินใจบนพื้นฐานของความรู้สึกหรือประสบการณ์ส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว

ในกระบวนการวางแผนพัฒนา ผู้บริหารจะนำผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก ผลการนิเทศติดตาม และผลการประเมินโครงการที่ผ่านมา มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ทำให้แผนงานและโครงการมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ผ่านการประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้การตัดสินใจสะท้อนมุมมองที่หลากหลาย และลดความขัดแย้งในการดำเนินงาน

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายระบุว่า การรับฟังความคิดเห็นจากหลายฝ่ายช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นปัญหาในหลายมิติ ทั้งด้านวิชาการ ด้านการบริหาร และด้านจิตวิทยาการทำงาน ส่งผลให้การตัดสินใจมีความรอบด้านและสอดคล้องกับบริบทจริงมากยิ่งขึ้น

ในด้านการใช้หลักวิชาการ ผู้บริหารนำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทางการศึกษามาประกอบการบริหารงาน เช่น การใช้แนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร มาเป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการพัฒนา ส่งผลให้การดำเนินงานมีมาตรฐานและสอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า การใช้หลักวิชาการช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือให้กับการบริหาร และทำให้ครูและบุคลากรเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเห็นว่าการตัดสินใจของผู้บริหารมีที่มาที่ไปและมีหลักฐานรองรับ

ในมิติของการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจะใช้กระบวนการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาอย่างเป็นระบบ เช่น การวิเคราะห์ปัญหาเชิงสาเหตุ การใช้เทคนิค SWOT หรือการประชุมระดมสมอง เพื่อค้นหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมที่สุด

การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวช่วยลดการแก้ไขปัญหาแบบเฉพาะหน้า และส่งเสริมให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ หลักความมีเหตุผลยังสะท้อนให้เห็นในกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ผู้บริหารจะนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ยึดติดกับแนวทางเดิมหากพบว่าการดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การยอมรับผลการประเมินและนำมาปรับปรุงงาน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าและลดความผิดพลาดซ้ำซ้อน

ในด้านการสื่อสาร ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการอธิบายเหตุผลของการตัดสินใจให้บุคลากรเข้าใจอย่างชัดเจน ผ่านการประชุม ชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร และการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ การสื่อสารอย่างมีเหตุผลช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกัน และลดความคลุมเครือในการปฏิบัติงาน

ผลจากการนำหลักความมีเหตุผลมาใช้ในการบริหารอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีความเป็นระเบียบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ บุคลากรมีความเชื่อมั่นต่อการบริหาร และเกิดบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป หลักความมีเหตุผลในการตัดสินใจบริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้มีความมั่นคง มีมาตรฐาน และสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. หลักการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับองค์กร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับองค์กรเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา โดยผู้บริหารให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านนโยบายการศึกษา งบประมาณ เทคโนโลยี สภาพสังคม และสถานการณ์ฉุกเฉิน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า การบริหารในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หากสถานศึกษาขาดระบบรองรับที่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ดังนั้น ผู้บริหารจึงมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้

ในกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกัน ผู้บริหารจะเริ่มจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เช่น ความเสี่ยงด้านงบประมาณ ความเสี่ยงด้านบุคลากร ความเสี่ยงด้านคุณภาพผู้เรียน และความเสี่ยงด้านภาพลักษณ์องค์กร จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงและแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างเป็นระบบ

ตัวอย่างของการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดทำแผนรองรับกรณีภัยพิบัติ การแพร่ระบาดของโรค การเปลี่ยนแปลงนโยบายเร่งด่วน และการขาดแคลนครูในบางสาขาวิชา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานต่อไปได้โดยไม่สะดุด

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลง โดยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ และทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถในการปรับตัวขององค์กร

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายระบุว่า การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นกลไกสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกัน เพราะเมื่อบุคลากรมีความรู้และทักษะที่หลากหลาย จะสามารถรองรับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในมิติของการบริหารทรัพยากร ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาทรัพยากรจากแหล่งสนับสนุนภายนอก และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งพึ่งพาในยามจำเป็น

การสร้างเครือข่ายดังกล่าวช่วยเพิ่มโอกาสในการได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ อุปกรณ์การเรียน และองค์ความรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความมั่นคงของสถานศึกษาในระยะยาว

ในด้านระบบงาน ผู้บริหารพัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลของสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการติดตามผลการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบดังกล่าวช่วยลดความเสี่ยงจากการขาดข้อมูลหรือข้อมูลคลาดเคลื่อน

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า การมีระบบข้อมูลที่ดีช่วยให้ผู้บริหารสามารถคาดการณ์ปัญหาล่วงหน้า และเตรียมแนวทางรับมือได้อย่างเหมาะสม

ในด้านวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารมุ่งสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในองค์กร บุคลากรมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และพร้อมเผชิญกับปัญหาอย่างสร้างสรรค์

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจในสถานการณ์วิกฤต เพื่อให้บุคลากรรู้สึกมีคุณค่าและมีบทบาทในการพัฒนาองค์กร

ผลจากการดำเนินงานตามหลักการสร้างภูมิคุ้มกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้สถานศึกษามีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง สามารถลดผลกระทบจากปัจจัยภายนอก และรักษาคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

สถานศึกษาที่มีระบบภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งจะสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วเมื่อเผชิญกับวิกฤต และใช้สถานการณ์ดังกล่าวเป็นโอกาสในการพัฒนาและปรับปรุงระบบงานให้ดียิ่งขึ้น

โดยสรุป หลักการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับองค์กรเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารตามศาสตร์พระราชา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นคง ความยืดหยุ่น และความยั่งยืนของสถานศึกษา อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว

4. เจาะลึกความรู้ในการพัฒนาสถานศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า เจาะลึกความรู้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา โดยผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และสมรรถนะของบุคลากรอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ที่หลากหลาย ทั้งด้านการบริหารการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารจึงมุ่งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในกระบวนการพัฒนาความรู้ ผู้บริหารจัดให้มีแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยพิจารณาจากความต้องการจำเป็นในการพัฒนา (Training Needs Assessment) และผลการประเมินสมรรถนะของบุคลากร เพื่อนำไปใช้กำหนดรูปแบบและเนื้อหาการพัฒนาที่เหมาะสม

รูปแบบการพัฒนาความรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา ทางวิชาการ การศึกษาดูงาน การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ และการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายระบุว่า การจัดกิจกรรม PLC อย่างต่อเนื่องช่วยให้ครูสามารถสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ปรับปรุงวิธีการสอน และพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในบริบทของตนเอง

ในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้ระบบฐานข้อมูลนักเรียน ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (MIS) และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการเข้าถึงแหล่งความรู้

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า การพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นในยุคการเรียนรู้ดิจิทัล เพราะช่วยให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่น และรองรับสถานการณ์ที่ต้องใช้การเรียนการสอนทางไกลหรือแบบผสมผสาน

ในมิติของการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา โดยจัดสรรเวลาทรัพยากร และให้คำปรึกษาทางวิชาการอย่างเหมาะสม

การดำเนินงานดังกล่าวช่วยให้ครูสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ภายในองค์กร (Knowledge Management: KM) โดยจัดให้มีระบบรวบรวมองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และบทเรียนจากการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายระบุว่า การจัดการความรู้ช่วยลดการสูญเสียองค์ความรู้เมื่อบุคลากร ย้ายหรือเกษียณ และช่วยถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่นอย่างเป็นระบบ

ในด้านการพัฒนาผู้บริหาร ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า ผู้บริหารเองต้องพัฒนาความรู้และ สมรรถนะอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านภาวะผู้นำ การบริหารเชิงกลยุทธ์ และการบริหารการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นต้นแบบในการเรียนรู้แก่บุคลากร

การเรียนรู้ของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา และเป็นแรง ขับเคลื่อนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร

ผลจากการดำเนินงานภายใต้เงื่อนไขความรู้เป็นระบบ ส่งผลให้สถานศึกษามีศักยภาพ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ครูและบุคลากรมีความมั่นใจในวิชาชีพ สามารถปรับตัวต่อ การเปลี่ยนแปลง และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป เงื่อนไขความรู้เป็นรากฐานสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์ พระราชา ซึ่งช่วยเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากร พัฒนาระบบงาน และยกระดับคุณภาพการศึกษา อย่างยั่งยืน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ

5. เงื่อนไขคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า เงื่อนไข คุณธรรมและจริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา โดย ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการยึดมั่นในหลักความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส ความยุติธรรม และ ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า การบริหารงานที่ขาดคุณธรรมจะส่งผลกระทบต่อความ น่าเชื่อถือขององค์กร และบั่นทอนขวัญกำลังใจของบุคลากร ดังนั้น ผู้บริหารจึงมุ่งเน้นการบริหารงาน ด้วยความสุจริตและเป็นธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจให้แก่ครู บุคลากร ผู้เรียน และชุมชน

ในกระบวนการบริหารงาน ผู้บริหารยึดหลักความโปร่งใสในการดำเนินงานด้าน งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารงานบุคคล และการพิจารณาความดีความชอบ โดยมีการ เปิดเผยข้อมูลอย่างเหมาะสม และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายระบุว่า การดำเนินงานอย่างโปร่งใสช่วยลดความขัดแย้งภายในองค์กร และส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่เป็นธรรมและสร้างสรรค์

ในการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงความเหมาะสมตามหลักคุณธรรมและหลักวิชาชีพ มีการพิจารณาการมอบหมายงาน การเลื่อนตำแหน่ง และการประเมินผลการปฏิบัติงานบนพื้นฐานของผลงานและความสามารถ

การบริหารงานบุคคลในลักษณะดังกล่าวช่วยสร้างความเชื่อมั่นในระบบการบริหาร และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นและซื่อสัตย์ต่อองค์กร

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความตรงต่อเวลา และการปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้บุคลากรและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากแบบอย่างและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า การที่ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

ในการปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียน ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม และจิตสาธารณะในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การจัดกิจกรรมจิตอาสา การส่งเสริมความมีวินัย และการปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต

การดำเนินงานดังกล่าวช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

ในมิติของการแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้ง ผู้บริหารใช้หลักคุณธรรมเป็นแนวทางในการพิจารณา โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม และผลกระทบต่อทุกฝ่าย มีการรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นธรรม และตัดสินใจโดยปราศจากอคติ

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายระบุว่า การใช้หลักคุณธรรมในการแก้ไขปัญหาช่วยลดความขัดแย้ง และสร้างความรู้สึกยุติธรรมในองค์กร

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานด้วยจิตสำนึกสาธารณะ โดยปลูกฝังให้บุคลากรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผู้เรียนและสังคม ส่งเสริมการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน

ผลจากการดำเนินงานภายใต้เงื่อนไขคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้สถานศึกษามีภาพลักษณ์ที่ดี ได้รับความเชื่อถือจากชุมชน และมีบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดยสรุป เงื่อนไขคุณธรรมและจริยธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจริยธรรมให้แก่องค์กร และเป็นฐานรากสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

6. หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ในการบริหาร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นแนวคิดสำคัญที่ผู้บริหารนำมาใช้เป็นกรอบในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการเข้าใจบริบทของสถานศึกษาและชุมชนอย่างแท้จริง การเข้าถึงปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของข้อมูลและความร่วมมือ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า ขั้นตอนแรกของการบริหารตามหลักนี้ คือ “การเข้าใจ” ซึ่งหมายถึงการศึกษาสภาพบริบทของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และลักษณะผู้เรียน รวมถึงความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชน

ผู้บริหารใช้วิธีการหลากหลายในการสร้างความเข้าใจ เช่น การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การลงพื้นที่ การสังเกตการณ์ การพูดคุยกับครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมถึงการวิเคราะห์ผลการประเมินต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการวางแผนพัฒนา

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายระบุว่า การเข้าใจบริบทอย่างลึกซึ้งช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพจริง และลดความเสี่ยงจากการนำรูปแบบการบริหารที่ไม่เหมาะสมมาปรับใช้

ในขั้นตอน “การเข้าถึง” ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร ผู้เรียน และชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า ผู้บริหารจะลงพื้นที่เยี่ยมชั้นเรียน พบปะนักเรียน เยี่ยมบ้านนักเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรับรู้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง

การเข้าถึงในลักษณะดังกล่าวช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน สร้างความไว้วางใจ และเอื้อต่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการรับฟังความคิดเห็น ผู้บริหารจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น การประชุม การเสวนา การประชุมกลุ่มย่อย และระบบรับข้อเสนอแนะออนไลน์ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้เรียนได้สะท้อนปัญหาและความต้องการอย่างอิสระ

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายเห็นว่า การเปิดพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด

ในขั้นตอน “การพัฒนา” ผู้บริหารนำข้อมูลจากการเข้าใจและการเข้าถึงมาวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

การพัฒนาในบริบทนี้ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ การบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาสภาพแวดล้อม และการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การดำเนินงานพัฒนาจะมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาในรอบถัดไป ทำให้เกิดวงจรการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับปฏิบัติการ โดยสนับสนุนให้ริเริ่มโครงการและนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อบริบทของสถานศึกษา และผู้เรียน

การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาช่วยเสริมสร้างความเป็นเจ้าของงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

ในด้านการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทชีวิตจริงของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ และการนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า แนวทางดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และพัฒนา ศักยภาพได้อย่างรอบด้าน

ผลจากการดำเนินงานตามหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ สถานศึกษามีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด และพัฒนาอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของความร่วมมือ

โดยสรุป หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นแนวทางการบริหารที่เชื่อมโยงระหว่าง การวิเคราะห์บริบท การสร้างความสัมพันธ์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่สถานศึกษา และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระยะยาวอย่างเป็นรูปธรรม

7. การมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า การมีส่วนร่วม ของชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา เนื่องจาก สถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และการพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความ ร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ ชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภาคเอกชน และเครือข่ายทางการศึกษา เพื่อร่วมกันสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

ในด้านการวางแผนพัฒนา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด ทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษา ผ่านการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา การประชุม ผู้ปกครอง และเวทีรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนช่วยให้แผนพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในการดำเนินงาน

ในด้านการดำเนินกิจกรรม ผู้บริหารส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมทางการ ศึกษาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การเป็นวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมจิตอาสา และการร่วมจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และ เชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทชีวิตในชุมชน

ในด้านการสนับสนุนทรัพยากร ผู้บริหารประสานความร่วมมือกับชุมชนในการระดม ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน และองค์ความรู้ เพื่อใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา อย่างเหมาะสม

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า การสนับสนุนจากชุมชนช่วยลดภาระงบประมาณของสถานศึกษา และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ในด้านการติดตามและประเมินผล ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนมีส่วนร่วมในการ สะท้อนผลการดำเนินงาน และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนา ผ่านคณะกรรมการสถานศึกษา และเวทีสาธารณะ

การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผลช่วยสร้างความโปร่งใส และส่งเสริมความ รับผิดชอบร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่ ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์ บ้ายประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมพบปะ ชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายเห็นว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยลดความเข้าใจคลาดเคลื่อน และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

ในด้านการพัฒนาภาคีเครือข่าย ผู้บริหารส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กับหน่วยงานภายนอก เช่น สถานศึกษาใกล้เคียง สถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และองค์กร เอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรและองค์ความรู้

เครือข่ายความร่วมมือดังกล่าวช่วยขยายโอกาสทางการศึกษา และเพิ่มศักยภาพในการ พัฒนาผู้เรียนผลจากการดำเนินงานโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง มีภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม และสามารถพัฒนาการจัด การศึกษาได้อย่างยั่งยืน

ผู้เรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนาทักษะทางสังคม การทำงานร่วมกับผู้อื่น และจิตสำนึกสาธารณะ

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสังคม ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาในระยะยาวอย่างเป็นรูปธรรม

8. การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา ซึ่งสอดคล้องกับหลักความพอประมาณและการบริหารจัดการอย่างมีเหตุผล โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณและบริบทของสถานศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และเทคโนโลยี เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดความสูญเปล่า

ในด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณตามลำดับความสำคัญของภารกิจ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนเป็นอันดับแรก มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าและผลตอบแทนทางการศึกษา ก่อนดำเนินโครงการ

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การจัดทำแผนงบประมาณแบบมีส่วนร่วมช่วยให้การใช้จ่ายเป็นไปอย่างโปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา

ในด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การซ่อมแซมและบำรุงรักษาอุปกรณ์ การนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ และการจัดระบบการยืม-คืนอย่างเป็นระเบียบ

การดำเนินงานดังกล่าวช่วยยืดอายุการใช้งานของทรัพยากร และลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อใหม่

ในด้านการบริหารอาคารสถานที่ ผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและความปลอดภัย เช่น การใช้พื้นที่นอกประสงค์ร่วมกัน การปรับปรุงอาคารให้สามารถรองรับกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ และการดูแลรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายระบุว่า การจัดการพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มโอกาสในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางกายภาพอย่างเต็มศักยภาพ

ในด้านการใช้ทรัพยากรบุคคล ผู้บริหารมอบหมายงานตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของบุคลากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการใช้ศักยภาพร่วมกัน

การบริหารบุคลากรในลักษณะดังกล่าวช่วยลดความซ้ำซ้อนของงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร

ในด้านการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ เช่น ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ระบบประชุมออนไลน์ และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านวัสดุสิ้นเปลือง และเพิ่มความรวดเร็วในการทำงาน

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมช่วยเพิ่มความคุ้มค่าในการลงทุน และยกระดับคุณภาพการบริการทางการศึกษา

ในด้านการลดของเสียและการอนุรักษ์ทรัพยากร ผู้บริหารส่งเสริมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การคัดแยกขยะ การประหยัดพลังงาน การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า และการส่งเสริมแนวคิดโรงเรียนสีเขียว

กิจกรรมดังกล่าวช่วยปลูกฝังจิตสำนึกด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้แก่ครูและนักเรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารยังประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และการใช้สถานที่ร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ

ความร่วมมือดังกล่าวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

ผลจากการดำเนินงานด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระค่าใช้จ่าย และเพิ่มโอกาสในการลงทุนด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความประหยัด ความรับผิดชอบ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า

โดยสรุป การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเป็นกลไกสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางการบริหาร เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

9. การบูรณาการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา เนื่องจากวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นรากฐานของวิถีชีวิต ค่านิยม และอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาการศึกษาอย่างสอดคล้องกับบริบทพื้นที่

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการศึกษาและทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ในด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูบูรณาการเนื้อหาท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นสื่อการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นห้องเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงในพื้นที่

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การจัดการเรียนรู้บนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น

ในด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา งานประเพณีประจำปี การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

กิจกรรมดังกล่าวช่วยปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง

ในด้านการบริหารองค์กร ผู้บริหารนำค่านิยมและวิถีชีวิตของชุมชนมาเป็นแนวทางในการบริหาร เช่น การเน้นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี ความเคารพผู้ใหญ่ และการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายสะท้อนว่า การนำคุณค่าทางวัฒนธรรมมาใช้ในการบริหารช่วยเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์กร และเพิ่มความร่วมมือจากชุมชน

ในด้านการมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา เช่น การเป็นวิทยากร การถ่ายทอดทักษะอาชีพ และการร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การดำเนินงานดังกล่าวช่วยเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่นกับการศึกษาสมัยใหม่อย่างสมดุล

ในด้านการสร้างอัตลักษณ์สถานศึกษา ผู้บริหารนำทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนมาใช้ในการกำหนดจุดเด่นและเอกลักษณ์ของสถานศึกษา เช่น การพัฒนาโรงเรียนวัฒนธรรมพื้นบ้าน โรงเรียนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือโรงเรียนส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น

อัตลักษณ์ดังกล่าวช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และเพิ่มความเชื่อมั่นของชุมชนต่อสถานศึกษา

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังส่งเสริมการวิจัยและการจัดเก็บข้อมูลด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นฐานความรู้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการบริหารในระยะยาว

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การมีฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรมช่วยให้การบูรณาการเป็นไปอย่างเป็นระบบ และสามารถสืบทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น

ผลจากการดำเนินงานด้านการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษามีเอกลักษณ์ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และได้รับการยอมรับจากชุมชน

ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และสามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต

โดยสรุป การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา ซึ่งช่วยเชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับชุมชน สร้างอัตลักษณ์องค์กร และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างสมดุลและยั่งยืน

สรุปผลการวิจัยระยะที่ 1

ผลการวิจัยระยะที่ 1 ทำให้ทราบว่า การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 9 ด้าน ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม หลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันซึ่งกันและกันในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่าองค์ประกอบทั้ง 9 ด้านไม่ได้ดำเนินการแยกส่วน หากแต่เป็นกระบวนการบริหารที่บูรณาการอย่างเป็นองค์รวม โดยเริ่มต้นจากการยึดหลักความพอประมาณและความมีเหตุผลเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและทรัพยากรที่มีอยู่

หลักการสร้างภูมิคุ้มกันถูกนำมาใช้ควบคู่กับการบริหารเชิงป้องกันและการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านนโยบาย เทคโนโลยี และสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยืดหยุ่นให้แก่สถานศึกษาในระยะยาว

ในขณะเดียวกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมทำหน้าที่เป็นฐานรากของการพัฒนาองค์กร โดยผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการปลูกฝังค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ ซึ่งส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงการวิเคราะห์บริบท การสร้างความสัมพันธ์ และการพัฒนาเชิงระบบเข้าด้วยกัน ผู้บริหารใช้หลักการดังกล่าวเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและดำเนินงาน โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจสภาพจริงของสถานศึกษาและชุมชน การเข้าถึงปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การพัฒนาอย่างเหมาะสม

การมีส่วนร่วมของชุมชนปรากฏเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมพลังในการบริหารจัดการ โดยชุมชนมีบทบาททั้งในการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ส่งผลให้สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และเกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในการพัฒนาการศึกษา

ในด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการวางแผนและการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดความสูญเปล่า และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขณะเดียวกัน การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกนำมาใช้เป็นฐานในการจัดการเรียนรู้และการบริหารองค์กร เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา เชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชน และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นแก่ผู้เรียน

เมื่อพิจารณาในภาพรวม องค์ประกอบทั้ง 9 ด้านสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการบริหารที่เน้นความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัยระยะที่ 1 จึงชี้ให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นกระบวนการบริหารเชิงบูรณาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุล มีความยืดหยุ่น และยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ระบบงาน และความสัมพันธ์กับชุมชนควบคู่กันไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยระยะนี้เป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารในระยะที่ 2 และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในระยะที่ 3 เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ สามารถนำไปใช้ได้จริง และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

โดยสรุป ผลการวิจัยระยะที่ 1 ได้สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างและสาระสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนในระยะยาวอย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบสำคัญจำนวน 9 ด้าน ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม หลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น

องค์ประกอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างและสาระสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาอย่างเป็นระบบและเป็นองค์รวม โดยแต่ละองค์ประกอบมีความ

เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และร่วมกันสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยในระยะที่ 1 เป็นเพียงการสะท้อนภาพรวมขององค์ความรู้ แนวคิด และแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ซึ่งยังไม่อยู่ในรูปแบบของ โครงสร้างการบริหารที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นระบบ

ดังนั้น เพื่อให้สามารถนำองค์ประกอบและแนวคิดที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาพัฒนาเป็น รูปแบบการบริหารที่ชัดเจน เป็นขั้นตอน และสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึง จำเป็นต้องนำผลการวิจัยดังกล่าวมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการบริหารในระยะที่ 2

การวิจัยระยะที่ 2 มุ่งเน้นการสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการวิจัยระยะที่ 1 ร่วมกับ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมองค์ประกอบหลัก กลไกการดำเนินงาน และแนวทางการ นำไปใช้ในบริบทจริง

ในกระบวนการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบทั้ง 9 ด้านมาเป็นโครงสร้างหลักใน การออกแบบรูปแบบการบริหาร โดยจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่คาดหวัง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผล

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังนำข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์และ สังเคราะห์ร่วมกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

การดำเนินการในระยะที่ 2 จึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการแปลงองค์ความรู้เชิงแนวคิดจาก ระยะที่ 1 ไปสู่รูปแบบการบริหารเชิงปฏิบัติที่มีโครงสร้างชัดเจน มีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบ และสามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยระยะที่ 1 เป็นฐานรากทางวิชาการและเชิงประจักษ์สำหรับการ พัฒนารูปแบบการบริหารในระยะที่ 2 ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีความสมบูรณ์ เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับ คุณภาพการศึกษาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ อย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยระยะที่ 1 สู่การพัฒนาเครื่องมือวิจัยและการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

จากผลการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาขององค์ประกอบและแนวทางการบริหาร สถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ทำให้ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษาได้จำนวน 9 ด้านอย่างชัดเจน

องค์ประกอบดังกล่าวเป็นฐานข้อมูลเชิงคุณภาพที่สะท้อนสภาพจริง แนวคิด และแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นในบริบทพื้นที่ ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นและความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางหลักในการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยพัฒนาแบบสอบถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน พร้อมกำหนดตัวชี้วัดและข้อคำถามที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ

การพัฒนาแบบสอบถามในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ร่วมกับการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เครื่องมือมีความครอบคลุมถูกต้องตามเนื้อหา และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย

เมื่อพัฒนาแบบสอบถามเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการประเมินดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เพื่อปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสมชัดเจน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยใช้ดัชนี CVI จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ดังตาราง

ตารางที่ 4.1 ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (I-CVI) การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	จำนวนข้อที่มี คะแนน 3-4	I-CVI
1	4	4	3	4	3	5	1.00
2	4	3	3	3	4	5	1.00
3	4	4	3	4	3	5	1.00
4	3	2	4	2	4	3	0.60
5	3	4	4	2	3	4	0.80
6	4	4	3	3	4	5	1.00
7	3	3	3	3	3	5	1.00
8	3	3	3	3	4	5	1.00
9	3	4	3	3	4	5	1.00
10	4	4	3	3	3	5	1.00
11	4	4	2	3	3	4	0.80
12	4	4	4	4	3	5	1.00

ตารางที่ 4.1 ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (I-CVI) การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (ต่อ)

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	จำนวนข้อที่มี คะแนน 3-4	I-CVI
13	3	3	3	2	4	4	0.80
14	3	4	2	3	3	4	0.80
15	4	3	3	4	4	5	1.00
16	4	3	4	4	4	5	1.00
17	3	3	4	4	3	5	1.00
18	4	3	4	4	4	5	1.00
19	3	4	4	3	4	5	1.00
20	2	3	3	4	3	4	0.80
21	4	3	3	4	3	5	1.00
22	3	4	2	4	4	4	0.80
23	2	3	3	2	3	3	0.60
24	4	4	4	3	3	5	1.00
25	4	3	2	4	4	4	0.80
26	3	4	3	2	4	4	0.80
27	3	3	3	4	4	5	1.00
28	4	3	3	3	3	5	1.00
29	3	3	4	3	4	5	1.00
30	4	4	3	3	4	5	1.00
31	3	3	3	2	4	4	0.80
32	4	4	3	3	4	5	1.00
33	3	3	4	4	4	5	1.00
34	3	4	2	3	4	4	0.80
35	3	2	4	4	4	4	0.80
36	4	3	3	3	4	5	1.00
37	4	4	3	4	3	5	1.00
38	3	3	3	4	3	5	1.00
39	4	3	4	3	4	5	1.00

ตารางที่ 4.1 ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (I-CVI) การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (ต่อ)

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	จำนวนข้อที่มี คะแนน 3-4	I-CVI
40	3	3	3	4	3	5	1.00
41	3	4	3	4	4	5	1.00
42	3	4	4	2	4	4	0.80
43	4	3	4	3	3	5	1.00
44	4	3	3	4	4	5	1.00
45	4	3	4	3	3	5	1.00
46	3	4	3	2	4	4	0.80
47	3	4	4	4	4	5	1.00
48	4	3	4	3	2	4	0.80
49	3	4	3	3	3	5	1.00
50	4	3	4	2	4	4	0.80
51	3	4	3	4	3	5	1.00
52	4	3	3	3	4	5	1.00
53	4	4	3	2	2	3	0.60
54	3	4	4	4	4	5	1.00
55	4	4	4	4	4	5	1.00
56	4	4	4	3	3	5	1.00
57	3	3	3	4	3	5	1.00
58	3	3	4	4	4	5	1.00
59	3	3	3	3	4	5	1.00
60	3	3	4	4	4	5	1.00
61	4	3	3	3	4	5	1.00
62	4	3	3	3	2	4	0.80
63	3	4	3	4	3	5	1.00

จากตารางที่ 4.1 ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาในระดับรายข้อ (Item-level Content Validity Index: I-CVI) จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า ค่า I-CVI ของข้อคำถามทั้ง 63 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60–1.00

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ข้อคำถามส่วนใหญ่มีค่า I-CVI เท่ากับ 1.00 จำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับสูงว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมครอบคลุมสาระสำคัญ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ข้อคำถามที่มีค่า I-CVI เท่ากับ 0.80 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ (≥ 0.80) สะท้อนว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในระดับดี และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ โดยอาจมีการปรับถ้อยคำหรือโครงสร้างประโยคเล็กน้อยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเพิ่มความชัดเจนและความเหมาะสมยิ่งขึ้น

สำหรับข้อคำถามบางข้อที่มีค่า I-CVI เท่ากับ 0.60 ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา รูปแบบการเขียน และความสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา เพื่อให้ข้อคำถามมีความชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

ดังนั้น โดยสรุป แบบสอบถามฉบับนี้มีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดีถึงดีมาก มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และสามารถสะท้อนตัวแปรที่ศึกษาได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ

หลังจากปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try-out Group) ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อศึกษาคุณภาพของเครื่องมือในด้านความชัดเจน ความเหมาะสมของภาษา และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อมูลจากการทดลองใช้ถูกนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อประเมินความสอดคล้องภายในของข้อคำถามแต่ละด้าน และใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาปรับปรุงเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง

เมื่อได้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพทั้งด้านความตรงและความเชื่อมั่นแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 520 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การเก็บข้อมูลในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหาร และคุณภาพผู้เรียน รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัว

แปรต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหาร ในระยะที่ 2 และระยะที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ช่วยยืนยันและเสริมความ น่าเชื่อถือขององค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 และสะท้อนให้เห็นถึงความ สอดคล้องระหว่างแนวคิดเชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป การวิจัยระยะที่ 1 ไม่เพียงแต่ทำให้ทราบองค์ประกอบและแนวทางการ บริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเท่านั้น แต่ยังเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย การ ทดลองใช้ และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ซึ่งเป็นกระบวนการเชื่อมโยงเชิง ระบบระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีความ สมบูรณ์และเชื่อถือได้ในระยะต่อไป

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 50 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แสดงดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ด้าน	จำนวนข้อ	Cronbach's Alpha	ระดับความเชื่อมั่น
การบริหารตามศาสตร์พระราชา	27	0.94	สูงมาก
กระบวนการบริหาร	21	0.92	สูงมาก
คุณภาพผู้เรียน	15	0.93	สูงมาก
รวมทั้งฉบับ	63	0.95	สูงมาก

จากตารางที่ 4.2 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการ บริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยวิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้วัดความสอดคล้องภายในของข้อคำถามในแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามในทุกด้านมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก โดย ด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 27 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น

เท่ากับ 0.94 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในด้านดังกล่าวมีความสอดคล้องกันสูง และสามารถวัดแนวคิดด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านกระบวนการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 21 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 อยู่ในระดับสูงมากเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าข้อคำถามสามารถสะท้อนกระบวนการบริหารสถานศึกษาในมิติต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และมีความเป็นเอกภาพในการวัดตัวแปรแทรกกลางตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 อยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องภายในดี และสามารถสะท้อนคุณลักษณะและสมรรถนะของผู้เรียนในมิติต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ ซึ่งมีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 63 ข้อ พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.95 อยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีความสอดคล้องภายในในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และสามารถใช้เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ

ค่าความเชื่อมั่นที่อยู่ในระดับสูงมากดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการพัฒนาแบบสอบถามของผู้วิจัยเป็นไปอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การสังเคราะห์ข้อคำถามจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ การปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และการทดลองใช้กับกลุ่มทดลองก่อนนำไปใช้จริง

การดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการวัด และเพิ่มความแม่นยำของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม

นอกจากนี้ ค่าความเชื่อมั่นในช่วง 0.92–0.95 ยังแสดงให้เห็นว่า ข้อคำถามในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันในระดับเหมาะสม ไม่ซ้ำซ้อนมากเกินไป และไม่กระจัดกระจายจนเกินไป ซึ่งเป็นลักษณะของเครื่องมือที่มีคุณภาพตามหลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับเกณฑ์การพิจารณาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยที่ระบุว่า ค่าความเชื่อมั่นที่มากกว่า 0.80 ถือว่าอยู่ในระดับดี และค่าที่มากกว่า 0.90 อยู่ในระดับดีมากหรือสูงมาก ซึ่งเหมาะสมสำหรับการวิจัยทางการศึกษาในระดับคุณวุฒิ

จากผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นสูงกับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล และลดความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดจากเครื่องมือวัด ส่งผลให้ผลการวิเคราะห์ทางสถิติมีความแม่นยำและสามารถนำไปอ้างอิงทางวิชาการได้อย่างเหมาะสม

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าวถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชากับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อมาจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่มีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้ ซึ่งช่วยเสริมความแข็งแกร่งให้กับข้อค้นพบของงานวิจัยในภาพรวม

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า เครื่องมือวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับสูงมาก ทั้งในระดับรายด้านและระดับภาพรวม สามารถใช้เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชากับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญสำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารในระยะต่อไป

การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบสอบถามจำนวน 63 ข้อ โดยใช้สถิติ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) และการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity

ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า KMO เท่ากับ 0.94 ซึ่งอยู่ในระดับดีเยี่ยม (Kaiser, 1974) แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

นอกจากนี้ ผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 12,845.62 องศาอิสระเท่ากับ 1,953 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรมีความแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ จึงสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้อย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณาร่วมกับค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับซึ่งมีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.95 อยู่ในระดับสูงมาก สะท้อนให้เห็นว่า เครื่องมือวิจัยมีคุณภาพทั้งด้านความเชื่อมั่นและความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามกรอบแนวคิดการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ค่า KMO และ Bartlett's Test ของแบบสอบถามทั้งฉบับ

รายการ	ค่าสถิติ	แปลผล
KMO	0.94	เหมาะสมในระดับดีเยี่ยม
Bartlett's Test (χ^2)	12,845.62	มีนัยสำคัญ
df	1,953	–
Sig.	.000	ใช้ได้

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 520)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่งหน้าที่		
ครูผู้สอน	325	62.50
ผู้บริหารสถานศึกษา	115	22.12
บุคลากรทางการศึกษา	80	15.38
รวม	520	100.00
ประสบการณ์การทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	58	11.15
5–9 ปี	132	25.38
10 ปีขึ้นไป	330	63.47
รวม	520	100.00
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	40	7.69
ปริญญาตรี	286	55.00
สูงกว่าปริญญาตรี	194	37.31
รวม	520	100.00

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 520) (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	80	15.38
ขนาดกลาง	248	47.69
ขนาดใหญ่	192	36.93
รวม	520	100.00

จากตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนทั้งสิ้น 520 คน โดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 62.50 ซึ่งเป็นกลุ่มบุคลากรที่มีบทบาทโดยตรงในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา รองลงมาเป็นผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 22.12 และบุคลากรทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.38 ตามลำดับ

สัดส่วนของครูผู้สอนที่มีจำนวนมากที่สุดสะท้อนให้เห็นว่า ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ มีพื้นฐานจากผู้ปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการโดยตรง ซึ่งสามารถสะท้อนสภาพจริงของการบริหารและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกัน การมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนที่เหมาะสม ช่วยเสริมมุมมองในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการระดับองค์กร ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความสมดุลระหว่างระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

ในด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 63.47 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในระบบการบริหารและบริบทของสถานศึกษาอย่างลึกซึ้ง จากประสบการณ์การทำงานในระยะยาว

ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 5–9 ปี และต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.38 และ 11.15 ตามลำดับ ซึ่งช่วยสะท้อนมุมมองของบุคลากรรุ่นใหม่และรุ่นกลางที่มีแนวคิดและทักษะที่หลากหลาย ส่งผลให้ข้อมูลที่ได้มีความครอบคลุมในหลายช่วงวัยและหลายระดับประสบการณ์

การมีส่วนของบุคลากรที่มีประสบการณ์สูงเป็นจำนวนมาก เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมความน่าเชื่อถือของข้อมูล เนื่องจากบุคลากรกลุ่มนี้มีความเข้าใจในพัฒนาการของสถานศึกษานโยบายทางการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงในระบบการบริหารอย่างต่อเนื่อง

ในด้านวุฒิการศึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละรวมกันถึง 92.31 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีพื้นฐานทางวิชาการในระดับสูง และมีศักยภาพในการทำความเข้าใจแนวคิด ทฤษฎี และประเด็นทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

สัดส่วนของผู้ที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีในระดับร้อยละ 37.31 ยังสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามศาสตร์พระราชา

ในด้านขนาดสถานศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละรวมกันถึง 84.62 ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารระบบงาน และทรัพยากรค่อนข้างครบถ้วน

สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่มักมีความหลากหลายด้านบุคลากร ผู้เรียน และกิจกรรมการพัฒนา ส่งผลให้ข้อมูลที่ได้สามารถสะท้อนภาพรวมของการบริหารจัดการในบริบทที่ซับซ้อนและมีพลวัตสูง

ในขณะเดียวกัน การมีกลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาขนาดเล็กในสัดส่วนร้อยละ 15.38 ยังช่วยสะท้อนบริบทของสถานศึกษาที่มีทรัพยากรจำกัด ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารที่สามารถประยุกต์ใช้ได้หลายบริบท

เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายทั้งในด้านตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา และบริบทของสถานศึกษา ซึ่งช่วยเสริมความครอบคลุมของข้อมูล และลดอคติที่อาจเกิดจากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไป

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมในการให้ข้อมูลเชิงลึกและเชิงวิชาการ เนื่องจากเป็นบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในระบบการบริหาร และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีระบบการบริหารจัดการค่อนข้างเข้มแข็ง มีการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรฐานทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในระดับพื้นที่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปดังกล่าวจึงเป็นฐานสำคัญที่สนับสนุนความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยในภาพรวม และช่วยยืนยันว่า ข้อมูลที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์

พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความเหมาะสม ครอบคลุม และสามารถนำไปอ้างอิงทางวิชาการได้อย่างมีคุณภาพ

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ และบริบทการทำงาน ซึ่งเอื้อต่อการสะท้อนสภาพจริงของการบริหารสถานศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมความน่าเชื่อถือและคุณค่าทางวิชาการของงานวิจัยฉบับนี้

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.51–5.00	มากที่สุด
3.51–4.50	มาก
2.51–3.50	ปานกลาง
1.51–2.50	น้อย
1.00–1.50	น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่ออธิบายแนวโน้มและระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมและรายด้าน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตีความหมายของ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับหลักการวิจัยทางการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4.2

จากตารางที่ 4.2 พบว่า โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชายู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้การ

ยอมรับ เห็นคุณค่า และตระหนักถึงความสำคัญของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจน

ค่าเฉลี่ยในภาพรวมที่อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานจริงของสถานศึกษา และสามารถตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดในทุกด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสมดุลและความครอบคลุมขององค์ประกอบในรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

ในด้านความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม การบริหารงบประมาณอย่างรอบคอบ และการดำเนินงานที่คำนึงถึงความคุ้มค่าและความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ต้องบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจและการวางแผนงานของผู้บริหารที่อาศัยข้อมูล หลักวิชาการ และกระบวนการมีส่วนร่วมได้รับการยอมรับจากบุคลากรในสถานศึกษาเป็นอย่างดี

ในด้านภูมิคุ้มกัน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ความเสี่ยง และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

ในด้านเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรทางการศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพ ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารตามศาสตร์พระราชา

ในด้านหลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าใจบริบทของผู้เรียน ชุมชน และสถานศึกษา การเข้าถึงปัญหาอย่างแท้จริง และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามสภาพจริง ซึ่งช่วยให้การบริหารมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของสถานศึกษา

ในด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างสร้างสรรค์ และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

นอกจากนี้ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นในแต่ละด้านมีค่าค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ซึ่งสะท้อนถึงความสอดคล้องในการรับรู้และความเข้าใจต่อรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาก็ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้รับการยอมรับในระดับสูงจากบุคลากรทางการศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาก็ที่ผู้วิจัยพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง และมีศักยภาพในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการนำไปพัฒนาและทดสอบรูปแบบในระยะต่อไปของการวิจัย

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่โดยรวม (n = 520)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
การบริหารตามศาสตร์พระราชาก็ที่ (ตัวแปรต้น)	4.32	0.48	มาก	2
กระบวนการบริหารสถานศึกษา (ตัวแปรแทรกกลาง)	4.28	0.52	มาก	3
คุณภาพผู้เรียน (ตัวแปรตาม)	4.36	0.45	มาก	1
รวม	4.32	0.48	มาก	-

จากตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาก็ที่เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.48)

เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า คุณภาพผู้เรียน (ตัวแปรตาม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.45) อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ การบริหารตามศาสตร์พระราชาก็ที่ (ตัวแปรต้น) ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.48) อยู่ในอันดับที่ 2 และกระบวนการบริหารสถานศึกษา (ตัวแปรแทรกกลาง) ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.52) อยู่ในอันดับที่ 3 ตามลำดับ ทั้งนี้ ตัวแปรทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในขั้นตอนต่อไปได้อย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นตัวแปรตามของการวิจัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.45) และอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาความรู้ ทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม ทักษะดิจิทัล และสมรรถนะในศตวรรษที่ 21

ค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับสูงของตัวแปรด้านคุณภาพผู้เรียน สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าการบริหารตามศาสตร์พระราชามีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคต

นอกจากนี้ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านคุณภาพผู้เรียนที่มีค่าต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่น (S.D. = 0.45) ยังแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับสูงเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งสะท้อนถึงความชัดเจนของผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร

รองลงมาคือ ด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นตัวแปรต้นของการวิจัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับแนวทางการบริหารที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ในด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจและยอมรับหลักการของศาสตร์พระราชาในฐานะกรอบแนวคิดในการบริหารสถานศึกษา และเห็นว่าสามารถนำมาปรับใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

ในขณะเดียวกัน ค่าเฉลี่ยในระดับสูงยังบ่งชี้ว่าผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี ความรอบคอบ และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารตามศาสตร์พระราชา

สำหรับด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นตัวแปรแทรกกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นเล็กน้อย แต่ยังคงสะท้อนถึงการยอมรับในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ในด้านนี้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ากระบวนการบริหารในด้านการวางแผน การบริหารวิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป การ

นิเทศติดตาม และการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางตาม ศาสตร์พระราชา

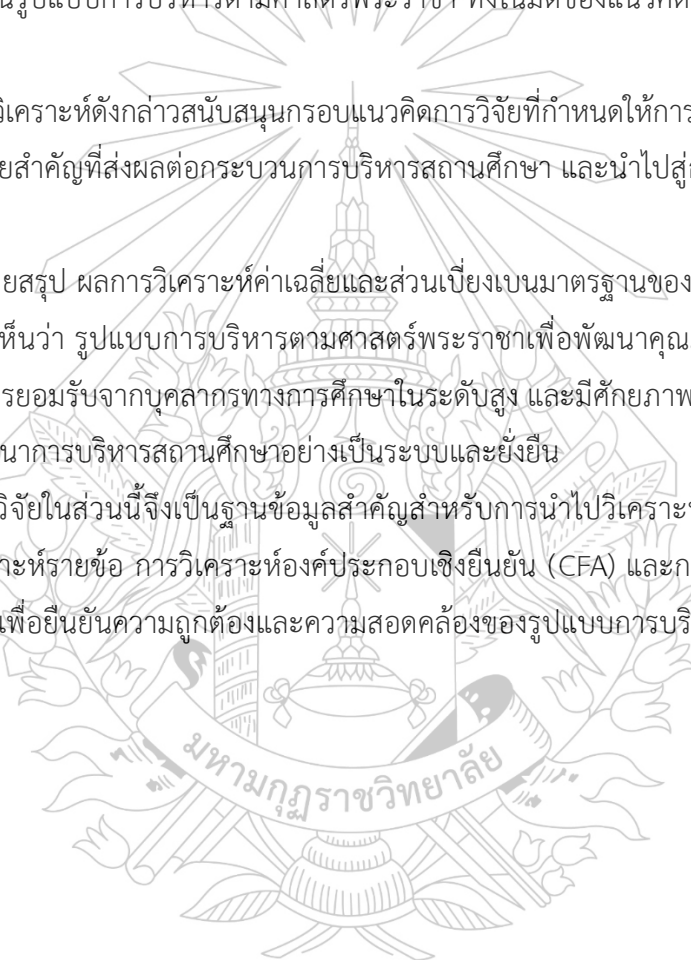
อย่างไรก็ตาม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในด้านนี้มีค่าสูงกว่าด้านอื่นเล็กน้อย ($S.D. = 0.52$) ซึ่งอาจสะท้อนถึงความแตกต่างของบริบทในการดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษา เช่น ขนาดสถานศึกษา ทรัพยากร บุคลากร และสภาพแวดล้อมทางการบริหารที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การรับรู้ต่อกระบวนการบริหารมีความหลากหลายมากขึ้น

เมื่อพิจารณาภาพรวมของทั้งสามตัวแปรร่วมกัน พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งหมด และมีค่าค่อนข้างใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและความสอดคล้องขององค์ประกอบในรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา ทั้งในมิติของแนวคิด กระบวนการ และผลลัพธ์

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสนับสนุนกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดให้การบริหารตามศาสตร์พระราชาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในที่สุด

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นโดยรวม แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีความเหมาะสม ได้รับการยอมรับจากบุคลากรทางการศึกษาในระดับสูง และมีศักยภาพในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการนำไปวิเคราะห์เชิงลึกในขั้นตอนต่อไป ทั้งการวิเคราะห์รายข้อ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อยืนยันความถูกต้องและความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นในระยะต่อไป

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่ จำแนกตาม องค์ประกอบ

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
ความพอประมาณ	4.35	0.47	มาก	3
ความมีเหตุผล	4.30	0.49	มาก	6
ภูมิคุ้มกัน	4.27	0.51	มาก	8
เงื่อนไขความรู้	4.34	0.46	มาก	4
เงื่อนไขคุณธรรม	4.41	0.44	มาก	1
เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา	4.29	0.50	มาก	7
การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.25	0.53	มาก	9
การใช้ทรัพยากร	4.31	0.48	มาก	5
วัฒนธรรมท้องถิ่น	4.38	0.45	มาก	2
รวม	4.32	0.48	มาก	-

จากตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารตามศาสตร์พระราชา จำแนกตามองค์ประกอบ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.48)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เงื่อนไขคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.44) อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ วัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.45) และความพอประมาณ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ ขณะที่การมีส่วนร่วมของชุมชนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.53) แต่อย่างไรก็ตามยังอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบของการบริหารตามศาสตร์พระราชาในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านคุณธรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น และความพอประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ด้านเงื่อนไขคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.44) อยู่ในระดับมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่า

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับสูงเกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อสังคม

ผลการวิเคราะห์ในด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรทางการศึกษาตระหนักถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางคุณธรรม และเห็นว่าการดำเนินงานที่ยึดหลักจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และความร่วมมือภายในองค์กร

รองลงมาคือ ด้านการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี และอัตลักษณ์ของชุมชนมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ในด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และส่งเสริมความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

สำหรับด้านความพอประมาณ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม การบริหารงบประมาณอย่างรอบคอบ และการดำเนินงานที่คำนึงถึงความคุ้มค่า

ผลการวิเคราะห์ในด้านนี้สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารจัดการภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและไม่สร้างภาระทางการเงินในระยะยาว

ในด้านเงื่อนไขความรู้ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญของการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะทางวิชาชีพของบุคลากร รวมถึงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ในด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาองค์ความรู้ภายในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21

ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการวางแผนการใช้ทรัพยากร การบำรุงรักษา และการลดความสูญเปล่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ด้านความมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล หลักวิชาการ และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

ด้านหลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าใจบริบทของผู้เรียนและชุมชน การเข้าถึงปัญหาอย่างแท้จริง และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามสภาพจริง

ในด้านภูมิคุ้มกัน พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 อยู่ในระดับมาก แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แต่ยังคงอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษา

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นค่อนข้างเป็นเอกภาพ และมีความสอดคล้องในการรับรู้ต่อการบริหารตามศาสตร์พระราชา

เมื่อพิจารณาภาพรวมของผลการวิเคราะห์ทั้งหมด พบว่า องค์ประกอบทั้ง 9 ด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยเงื่อนไขคุณธรรมเป็นฐานสำคัญในการกำกับการบริหาร ขณะที่วัฒนธรรมท้องถิ่นและความพอประมาณเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และองค์ประกอบด้านความรู้และกระบวนการบริหารเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นจำแนกตามองค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่าการบริหารตามศาสตร์พระราชาเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการนำไปพัฒนาแบบจำลองและทดสอบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในระยะต่อไปของการวิจัย

4.1.3 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นรายข้อ

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นรายข้อของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ตามตัวแปรต้น ตัวแปรแทรกกลาง และตัวแปรตาม ดังตารางที่ 4.7-4.9

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายข้อด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา (ข้อ 1-27) (n = 520)

ด้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
1. บริหารงานอย่างประหยัด	4.34	0.47	มาก	8
2. ใช้งบประมาณเหมาะสม	4.36	0.45	มาก	6
3. จัดกิจกรรมตามศักยภาพ	4.31	0.49	มาก	11
4. ตัดสินใจจากข้อมูล	4.28	0.50	มาก	15
5. รับฟังความคิดเห็น	4.33	0.48	มาก	9
6. ใช้หลักวิชาการ	4.29	0.51	มาก	14
7. เตรียมรับเปลี่ยนแปลง	4.25	0.52	มาก	18
8. แผนรับมือวิกฤต	4.21	0.54	มาก	24
9. องค์กรยืดหยุ่น	4.27	0.50	มาก	16
10. พัฒนาครู	4.38	0.44	มาก	5
11. ใช้ IT	4.32	0.47	มาก	10
12. สนับสนุนวิจัย	4.18	0.56	มาก	27
13. ซื่อสัตย์	4.42	0.43	มาก	2
14. โปร่งใส	4.40	0.44	มาก	4
15. แบบอย่างที่ดี	4.45	0.42	มาก	1
16. เข้าใจพื้นที่	4.30	0.48	มาก	13
17. เข้าถึงปัญหา	4.28	0.49	มาก	15
18. พัฒนาต่อเนื่อง	4.35	0.46	มาก	7
19. ชุมชนร่วมวางแผน	4.22	0.53	มาก	23
20. ร่วมกิจกรรม	4.26	0.51	มาก	17
21. สนับสนุนทรัพยากร	4.24	0.52	มาก	19
22. ใช้ทรัพยากรคุ้มค่า	4.33	0.47	มาก	9
23. บำรุงรักษา	4.29	0.49	มาก	14
24. ลดของเสีย	4.20	0.55	มาก	25
25. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.37	0.45	มาก	5

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายชื่อด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา (ข้อ 1-27) (n = 520) (ต่อ)

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
26. อัตลักษณ์	4.39	0.44	มาก	3
27. บูรณาการวัฒนธรรม	4.41	0.43	มาก	2
รวม	4.32	0.48	มาก	-

จากตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นรายข้อด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.48)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารและบุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.42) อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ การบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.43) และการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.43) ตามลำดับ

ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.56) แต่อย่างไรก็ตาม ยังอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการบริหารตามศาสตร์พระราชาในทุกประเด็น

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาในสถานศึกษามีการดำเนินงานในระดับที่ดีมาก ครอบคลุมทั้งด้านคุณธรรม ความโปร่งใส การพัฒนาบุคลากร และการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 15 การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.42) ซึ่งอยู่ในระดับมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับสูงเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในฐานะแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

ผลการวิเคราะห์ในข้อนี้สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรทางการศึกษาให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และมองว่าการบริหารงานที่ยึดมั่นในคุณธรรมเป็นรากฐานสำคัญของความเชื่อมั่นและความศรัทธาภายในองค์กร

รองลงมาคือ ข้อที่ 27 การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.43) และข้อที่ 14 ความโปร่งใสในการบริหารงาน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.44) ซึ่งอยู่ในระดับ

มาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงบริบททางวัฒนธรรมกับการจัดการศึกษา และการดำเนินงานอย่างเปิดเผย ตรวจสอบได้

ผลการวิเคราะห์ในข้อนี้สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาที่สามารถบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นเข้ากับการเรียนรู้ และบริหารงานด้วยความโปร่งใส จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และความเข้มแข็งขององค์กร

ในด้านเงื่อนไขความรู้ พบว่า ข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู (ข้อ 10) มีค่าเฉลี่ยสูง ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.44) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและเทคโนโลยี

ในขณะเดียวกัน ข้อที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ข้อ 11) และการใช้หลักวิชาการ (ข้อ 6) ก็มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน

สำหรับด้านความพอประมาณ พบว่า ข้อที่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณอย่างเหมาะสม (ข้อ 2) และการบริหารงานอย่างประหยัด (ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ในด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารและบุคลากรมีแนวคิดในการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ไม่ฟุ่มเฟือย และมุ่งเน้นความยั่งยืนในระยะยาว

ในด้านความมีเหตุผล ข้อที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจจากข้อมูล (ข้อ 4) การรับฟังความคิดเห็น (ข้อ 5) และการใช้หลักวิชาการ (ข้อ 6) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจอย่างมีระบบ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม

ในด้านภูมิคุ้มกัน ข้อที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (ข้อ 7) การจัดทำแผนรับมือวิกฤต (ข้อ 8) และการพัฒนาองค์กรให้มีความยืดหยุ่น (ข้อ 9) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักต่อความไม่แน่นอนและความเสี่ยงในบริบทการศึกษา

อย่างไรก็ตาม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 12 การสนับสนุนการวิจัย ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.56) และข้อที่ 24 การลดของเสีย ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.55) แม้จะอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นเล็กน้อย

ผลการวิเคราะห์ในข้อนี้อาจสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากร เวลา และงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมวิจัยและการจัดการสิ่งแวดล้อมในบางสถานศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มเติมในอนาคต

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ข้อที่เกี่ยวข้องกับการร่วมวางแผน การเข้าร่วมกิจกรรม และการสนับสนุนทรัพยากร (ข้อ 19–21) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการจัดการศึกษา

ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการบำรุงรักษา (ข้อ 22–23) ก็มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ

โดยภาพรวม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทุกรายข้ออยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการวิเคราะห์รายข้อดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาไม่ได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงนามธรรมเท่านั้น แต่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงในระดับสถานศึกษา และได้รับการยอมรับจากบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นรายข้อด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านคุณธรรม ความโปร่งใส การบูรณาการวัฒนธรรม และการพัฒนาบุคลากร เป็นปัจจัยสำคัญที่ได้รับความสำคัญสูงสุด ขณะที่ด้านการวิจัยและการจัดการสิ่งแวดล้อมควรได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติมในระยะต่อไป

ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาแบบจำลองเชิงโครงสร้าง และการสร้างรูปแบบการบริหารในระยะที่ 2 ของการวิจัยต่อไป

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายข้อด้านกระบวนการบริหาร (ข้อ 28–48) ($n = 520$)

ด้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
28. แผนชัดเจน	4.31	0.48	มาก	10
29. ใช้สารสนเทศ	4.29	0.49	มาก	13
30. ทบทวนแผน	4.27	0.50	มาก	16
31. พัฒนาหลักสูตร	4.33	0.47	มาก	8
32. นิเทศสอน	4.25	0.52	มาก	18
33. Active Learning	4.34	0.46	มาก	6
34. พัฒนาครู	4.38	0.44	มาก	1
35. แรงจูงใจ	4.26	0.51	มาก	17
36. ประเมินผลงาน	4.24	0.52	มาก	20

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายข้อด้าน
กระบวนการบริหาร (ข้อ 28–48) (n = 520) (ต่อ)

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
37. งบประมาณ	4.36	0.45	มาก	2
38. ใช้ตามแผน	4.32	0.47	มาก	9
39. เน้นผู้เรียน	4.35	0.46	มาก	3
40. สิ่งแวดล้อม	4.28	0.49	มาก	15
41. ระบบ IT	4.30	0.48	มาก	12
42. ความปลอดภัย	4.27	0.50	มาก	16
43. ติดตาม	4.31	0.47	มาก	10
44. ใช้ผลประโยชน์	4.29	0.49	มาก	13
45. รายงานผล	4.26	0.51	มาก	17
46. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.34	0.46	มาก	6
47. PLC	4.32	0.47	มาก	9
48. นวัตกรรม	4.28	0.49	มาก	15
รวม	4.28	0.52	มาก	–

จากตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นรายข้อ
ด้านกระบวนการบริหาร พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$,
S.D. = 0.52)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาครูและ
บุคลากรอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.44) อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ การบริหาร
งบประมาณอย่างโปร่งใส ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.45) และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.46) ตามลำดับ

ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การประเมินผลงานบุคลากรอย่างเป็นระบบ
($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.52) และการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.52) แต่อย่างไร
ก็ตาม ยังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมด้านการวางแผน การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร และการติดตาม ประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเชิงระบบ และสนับสนุนการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

จากตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของกลุ่ม ตัวอย่างที่มีต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษาในระดับรายข้อ (ข้อ 28-48) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในทุกๆข้อ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมและประสิทธิภาพของ กระบวนการบริหารที่สถานศึกษานำมาใช้ภายใต้กรอบแนวคิดตามศาสตร์พระราชา

ค่าเฉลี่ยรวมของด้านกระบวนการบริหารเท่ากับ 4.28 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีระดับความเห็น ด้วยต่อแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การบริหารงบประมาณ การ จัดสภาพแวดล้อม และการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ล้วนมีความสอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษาและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 34 การพัฒนาครูและ บุคลากร ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.44) และข้อที่ 37 การบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.45) ซึ่งอยู่ในระดับมากและมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่ากลุ่ม ตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับสูงเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความโปร่งใสในการบริหารจัดการ

ผลการวิเคราะห์ในข้อนี้สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรทางการศึกษามองว่าการพัฒนา ศักยภาพครูอย่างต่อเนื่องเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน ขณะที่การ บริหารงบประมาณอย่างโปร่งใสช่วยสร้างความเชื่อมั่นและลดปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กร

รองลงมาคือ ข้อที่ 39 การบริหารงานโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.46) และข้อที่ 33 การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.46) ซึ่งอยู่ ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก

ผลการวิเคราะห์ในข้อนี้สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษา มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการ เรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิตของผู้เรียน

ในด้านการวางแผน พบว่า ข้อที่เกี่ยวข้องกับการมีแผนพัฒนาที่ชัดเจน (ข้อ 28) การใช้ข้อมูลสารสนเทศ (ข้อ 29) และการทบทวนแผน (ข้อ 30) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงการบริหารงานอย่างเป็นระบบและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ในด้านการบริหารวิชาการ ข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร (ข้อ 31) การนิเทศการสอน (ข้อ 32) และการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning (ข้อ 33) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ในด้านการบริหารบุคลากร ข้อที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงจูงใจ (ข้อ 35) และการประเมินผลงาน (ข้อ 36) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญกำลังใจและการติดตามผลการปฏิบัติงาน

อย่างไรก็ตาม ข้อที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลงาน ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.52) และการรายงานผลการดำเนินงาน (ข้อ 45: $\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.51) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นเล็กน้อย แม้จะยังอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ในข้อนี้อาจสะท้อนถึงความท้าทายในการจัดทำระบบประเมินและรายงานผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในทุกสถานศึกษา รวมถึงข้อจำกัดด้านภาระงานและเวลาในการจัดทำเอกสาร

ในด้านการบริหารทั่วไป พบว่า ข้อที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (ข้อ 40) ระบบสารสนเทศ (ข้อ 41) และความปลอดภัย (ข้อ 42) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ในด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ข้อที่เกี่ยวข้องกับการติดตามอย่างต่อเนื่อง (ข้อ 43) การนำผลการประเมินไปใช้ (ข้อ 44) และการรายงานผล (ข้อ 45) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ในด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ข้อ 46) การดำเนินงาน PLC (ข้อ 47) และการสร้างนวัตกรรม (ข้อ 48) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีแนวโน้มในการพัฒนาองค์กรสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

โดยภาพรวม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทุกรายข้ออยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการวิเคราะห์รายข้อด้านกระบวนการบริหารสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ครอบคลุมทุกมิติ และสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารตามศาสตร์พระราช

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นรายข้อด้านกระบวนการบริหาร แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาบุคลากร ความโปร่งใสทางงบประมาณ และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นจุดแข็งสำคัญของสถานศึกษา ขณะที่ระบบการประเมินและรายงานผลควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในระยะต่อไป

ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนาแบบจำลองเชิงโครงสร้าง และการสร้างรูปแบบการบริหารในระยะที่ 2 ของการวิจัยต่อไป

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายข้อด้านคุณภาพ ผู้เรียน (ข้อ 49–63) (n = 520)

ด้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
49. อ่านเขียนคำนวณ	4.36	0.45	มาก	6
50. คิดวิเคราะห์	4.38	0.44	มาก	4
51. แก้ปัญหา	4.34	0.46	มาก	8
52. ทำงานทีม	4.32	0.47	มาก	11
53. วางแผนอาชีพ	4.29	0.49	มาก	14
54. รับผิดชอบ	4.40	0.43	มาก	3
55. วินัย	4.42	0.42	มาก	2
56. จิตอาสา	4.37	0.45	มาก	5
57. ซื่อสัตย์	4.45	0.41	มาก	1
58. ใช้ดิจิทัล	4.31	0.48	มาก	12
59. เรียนรู้เอง	4.33	0.47	มาก	10
60. พัฒนาต่อเนื่อง	4.35	0.46	มาก	7
61. สื่อสาร	4.34	0.46	มาก	8
62. คิดสร้างสรรค์	4.39	0.44	มาก	4
63. ข้ามวัฒนธรรม	4.28	0.49	มาก	15
รวม	4.36	0.45	มาก	–

จากตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นรายข้อ ด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.45)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความซื่อสัตย์สุจริตของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.41) อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ การมีวินัยในตนเอง ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.42) และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.43) ตามลำดับ

ขณะที่รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวข้ามวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.49) และการวางแผนอาชีพในอนาคต ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.49) แต่อย่างไรก็ตาม ยังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนมีคุณภาพในด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะการคิด การเรียนรู้ และการดำรงชีวิตในสังคมในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาตามศาสตร์พระราชา และสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 57 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.41) และข้อที่ 55 ด้านวินัย ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.42) ซึ่งอยู่ในระดับมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ในข้อนี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาที่เน้นคุณธรรม และจริยธรรมเป็นรากฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ วินัย และความรับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรม

รองลงมาคือ ข้อที่ 54 ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.43) และข้อที่ 62 ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.44) ซึ่งอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รับการส่งเสริมทั้งด้านพฤติกรรมเชิงบวกและทักษะการคิดขั้นสูง

ผลการวิเคราะห์ในข้อนี้สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความรับผิดชอบ การริเริ่มสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน

ในด้านความรู้และทักษะทางวิชาการ พบว่า ข้อที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน เขียน และคำนวณ (ข้อ 49) การคิดวิเคราะห์ (ข้อ 50) และการแก้ปัญหา (ข้อ 51) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานและทักษะการคิดของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ในด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารเชิงระบบและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมีส่วนช่วยเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ในด้านทักษะชีวิตและอาชีพ พบว่า ข้อที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นทีม (ข้อ 52) การวางแผนอาชีพ (ข้อ 53) และความรับผิดชอบ (ข้อ 54) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ในด้านทักษะดิจิทัลและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ข้อที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (ข้อ 58) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (ข้อ 59) และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (ข้อ 60) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีการส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

ในด้านสมรรถนะศตวรรษที่ 21 พบว่า ข้อที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร (ข้อ 61) การคิดสร้างสรรค์ (ข้อ 62) และการทำงานข้ามวัฒนธรรม (ข้อ 63) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมและสังคมโลกาภิวัตน์

อย่างไรก็ตาม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 63 การทำงานในบริบทพหุวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.49) แม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ต่ำกว่าข้ออื่นเล็กน้อย

ผลการวิเคราะห์ในข้อนี้อาจสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านโอกาสและประสบการณ์ของผู้เรียนในการทำงานร่วมกับบุคคลจากหลากหลายวัฒนธรรม ซึ่งอาจเกิดจากบริบทพื้นที่และโครงสร้างสังคมในบางพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาองค์ประกอบดังกล่าวเพิ่มเติมผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โครงการความร่วมมือ และการบูรณาการเนื้อหาพหุวัฒนธรรมในการเรียนการสอน

โดยภาพรวม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทุกรายข้ออยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการวิเคราะห์รายข้อด้านคุณภาพผู้เรียนสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุล ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม ทักษะชีวิต และทักษะแห่งอนาคต

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นรายข้อด้านคุณภาพผู้เรียน แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ ขณะเดียวกัน ควรส่งเสริมทักษะด้านพหุวัฒนธรรมและการเรียนรู้ระดับสากลเพิ่มเติมในระยะต่อไป

ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา และเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารในระยะที่ 2 และการทดสอบแบบจำลองในระยะที่ 3 ต่อไป

จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นรายข้อทั้งในด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา และด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อทุกองค์ประกอบและทุกรายข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง

ผลการวิเคราะห์รายข้อยังแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านคุณธรรม ความโปร่งใส การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นประเด็นที่ได้รับการให้ความสำคัญในระดับสูงจากกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่องค์ประกอบด้านการวิจัย การจัดการสิ่งแวดล้อม และการทำงานในบริบทวัฒนธรรม แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มเติมในอนาคต

โดยภาพรวม ผลการวิเคราะห์รายข้อสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างแนวคิดเชิงทฤษฎีของศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และผลลัพธ์ด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสนับสนุนกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรแทรกกลาง และตัวแปรตามไว้อย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นในแต่ละรายข้ออยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสอดคล้องในการรับรู้ต่อรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ขั้นต่อไป

ผลการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือวิจัยและองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารมีความเหมาะสมในเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง และสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการทดสอบสมมติฐานและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในระดับเชิงลึก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อยืนยันความสอดคล้องของโครงสร้างองค์ประกอบตามกรอบแนวคิดการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงในแต่ละด้าน ก่อนนำไปสู่การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างในขั้นต่อไป

4.1.4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

(Confirmatory Factor Analysis: CFA)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโครงสร้างตัวแปรแฝงตามกรอบแนวคิดการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากกลุ่ม

ตัวอย่างจำนวน 520 คน โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อประเมินความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาความสอดคล้องของแบบจำลองโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องทางสถิติหลายประการ เช่น ค่าไคสแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) ค่าดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนีแท็กเกอร์-ลูอิส (TLI) ค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) และค่าดัชนี SRMR เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจตัดสินความเหมาะสมของแบบจำลอง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแสดงรายละเอียดในตารางและแผนภาพต่อไป

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลการวัดตามกรอบแนวคิดการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้วิธีประมาณค่าแบบ Maximum Likelihood (ML) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คน

การประเมินความสอดคล้องของโมเดลพิจารณาจากดัชนีความกลมกลืนของโมเดล (Goodness of Fit Indices) ตามเกณฑ์ที่ยอมรับในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ ตารางที่ 4.10 เกณฑ์ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ดัชนี	เกณฑ์
χ^2/df	≤ 3.00
GFI	≥ 0.90
AGFI	≥ 0.90
CFI	≥ 0.90
TLI	≥ 0.90
RMSEA	≤ 0.08
SRMR	≤ 0.08

4.2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดโดยรวมผลการวิเคราะห์ CFA ของโมเดลการวัดโดยรวม แสดงดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ดัชนีความสอดคล้องของโมเดลการวัดโดยรวม (n = 520)

ดัชนี	ค่าเกณฑ์	ค่าที่ได้	ผลการประเมิน
χ^2	–	1,245.36	–
df	–	912	–
χ^2/df	≤ 3.00	1.37	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	0.93	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.91	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.90	0.96	ผ่านเกณฑ์
TLI	≥ 0.90	0.95	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	≤ 0.08	0.041	ผ่านเกณฑ์
SRMR	≤ 0.08	0.036	ผ่านเกณฑ์

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดโดยรวม

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดโดยรวม (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ซึ่งครอบคลุมตัวแปรแฝงทั้งสามด้าน ได้แก่ การบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน พบว่า โมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คนอยู่ในระดับดีมาก และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานทางสถิติที่ยอมรับได้ในงานวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 1,245.36 และองศาอิสระ (df) เท่ากับ 912 พบว่า ค่าอัตราส่วนระหว่างไคสแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.37 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 3.00 แสดงให้เห็นว่า แบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับสูง และไม่มีความคลาดเคลื่อนระหว่างโครงสร้างเชิงทฤษฎีกับข้อมูลจริงในระดับที่น่ากังวล

แม้ว่าค่าไคสแควร์จะมีแนวโน้มไวต่อขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมาก แต่การพิจารณา ร่วมกับค่า χ^2/df ที่อยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลมีความน่าเชื่อถือ และสามารถใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนความเหมาะสมของโมเดลการวัดโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Fit Indices) ได้แก่ ค่า GFI เท่ากับ 0.93 และค่า AGFI เท่ากับ 0.91 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ 0.90 ทั้งสองค่า แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ในระดับสูง และมีความเหมาะสมเชิงโครงสร้างตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ค่าดัชนี GFI ที่อยู่ในระดับสูง สะท้อนถึงความสามารถของโมเดลในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรแฝงได้อย่างครอบคลุม ขณะที่ค่า AGFI ซึ่งเป็นค่าที่ปรับแก้ตามองศาอิสระ ยืนยันเพิ่มเติมว่า โมเดลยังคงมีความเหมาะสมแม้จะคำนึงถึงความซับซ้อนของโครงสร้างแบบจำลอง

ในส่วนของดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Incremental Fit Indices) ได้แก่ ค่า CFI เท่ากับ 0.96 และค่า TLI เท่ากับ 0.95 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 0.90 อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมมากกว่าโมเดลอิสระ (Independence Model) อย่างมีนัยสำคัญ และมีประสิทธิภาพในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

ค่า CFI และ TLI ที่อยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องของโครงสร้างองค์ประกอบตามแนวคิดศาสตร์พระราชากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งยืนยันว่า องค์ประกอบทั้งสามด้าน และตัวชี้วัดในแต่ละด้านมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นการวิจัย

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Parsimonious Fit Indices) พบว่า ค่า RMSEA เท่ากับ 0.041 และค่า SRMR เท่ากับ 0.036 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 0.08 ทั้งสองค่า แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดมีค่าความคลาดเคลื่อนต่ำ และมีความแม่นยำในการอธิบายข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่า RMSEA ที่ต่ำกว่า 0.05 บ่งชี้ว่า โมเดลมีความเหมาะสมในระดับดีมาก (Good Fit) และสามารถนำไปใช้อธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ค่า SRMR ที่ต่ำกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างค่าสหสัมพันธ์ที่คาดการณ์จากโมเดลกับค่าที่ได้จากข้อมูลจริงมีค่าน้อยมาก

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า โมเดลการวัดโดยรวมที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในทุกมิติ ทั้งในด้านความเหมาะสมเชิงโครงสร้าง ความแม่นยำในการอธิบายความสัมพันธ์ และความประหยัดเชิงแบบจำลอง (Parsimony) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของแบบจำลองที่มีคุณภาพทางสถิติ

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ CFA ในระดับโมเดลรวมยังแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวสามารถสะท้อนตัวแปรแฝงที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม และไม่มีตัวชี้วัดใดที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อโครงสร้างโดยรวมของแบบจำลอง ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของเครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดโดยรวมยืนยันว่า โครงสร้างองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน มีความถูกต้องเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลที่มีความ

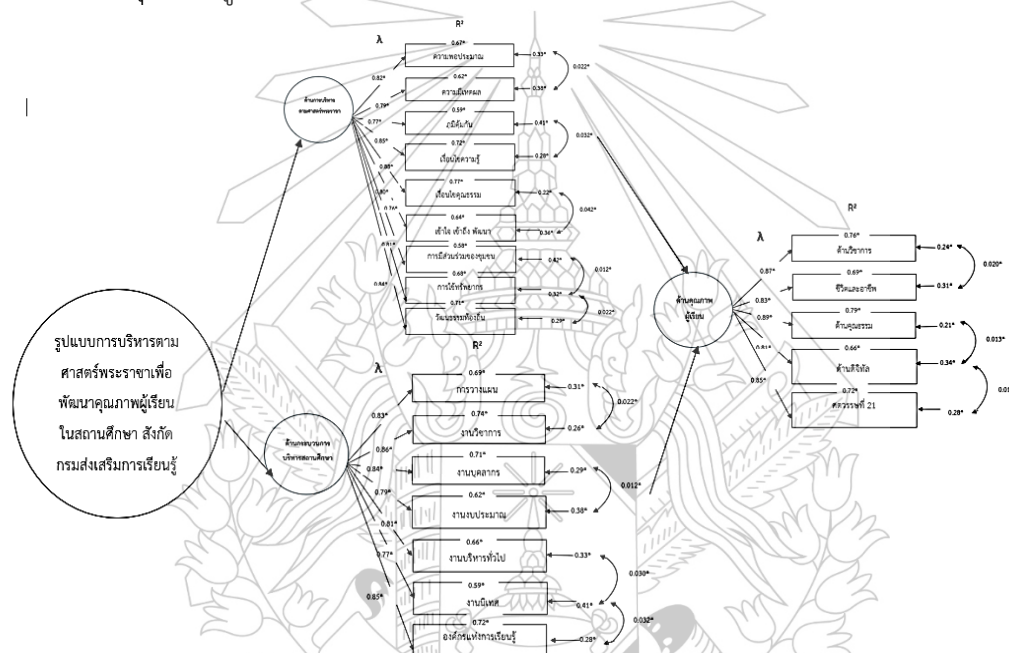
นำเชื่อถือสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยในขั้นต่อไปได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำโมเดลการวัดที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องแล้ว ไปใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรในหัวข้อถัดไป เพื่ออธิบายกลไกการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านการบริหารตามศาสตร์พระราชาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

4.2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ได้แก่

1. การบริหารตามศาสตร์พระราชา
2. กระบวนการบริหารสถานศึกษา
3. คุณภาพผู้เรียน

ภาพที่ 4.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ $\chi^2 = 0.084$, $df = 3$, $\chi^2/df = 1.40$, $P\text{-Value} = 0.359$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.989$, $RMSEA = 0.039$ และ $SRMR = 0.047$

จากผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างภาพรวมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก โดยมีค่า $\chi^2 = 0.084$, $df = 3$, $\chi^2/df = 1.40$, $P\text{-Value} = 0.359$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.989$, $RMSEA = 0.039$ และ $SRMR = 0.047$ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความเหมาะสมในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างการบริหารตามศาสตร์

พระราชกรณียกิจ การบริหาร และคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 คำนวณหาค่าประจักษ์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงระดับที่ 1

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกต	λ	t	R ²	ผล
การบริหารตาม ศาสตร์พระราช	ความพอประมาณ	0.82	19.45	0.67	ผ่าน
	ความมีเหตุผล	0.79	18.36	0.62	ผ่าน
	ภูมิคุ้มกัน	0.77	17.84	0.59	ผ่าน
	เงื่อนไขความรู้	0.85	20.12	0.72	ผ่าน
	เงื่อนไขคุณธรรม	0.88	21.35	0.77	ผ่าน
	เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา	0.80	18.92	0.64	ผ่าน
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	0.76	17.25	0.58	ผ่าน
	การใช้ทรัพยากร	0.81	19.08	0.66	ผ่าน
	วัฒนธรรมท้องถิ่น	0.84	20.01	0.71	ผ่าน
กระบวนการบริหาร	การวางแผน	0.83	19.64	0.69	ผ่าน
	วิชาการ	0.86	20.55	0.74	ผ่าน
	บุคลากร	0.84	19.98	0.71	ผ่าน
	งบประมาณ	0.79	18.43	0.62	ผ่าน
	บริหารทั่วไป	0.81	19.02	0.66	ผ่าน
	นิเทศ	0.77	17.69	0.59	ผ่าน
	องค์กรเรียนรู้	0.85	20.27	0.72	ผ่าน
	วิชาการ	0.87	21.02	0.76	ผ่าน
คุณภาพผู้เรียน	ชีวิตและอาชีพ	0.83	19.71	0.69	ผ่าน
	คุณธรรม	0.89	21.86	0.79	ผ่าน
	ดิจิทัล	0.81	19.13	0.66	ผ่าน
	ศตวรรษที่ 21	0.85	20.44	0.72	ผ่าน

หมายเหตุ: $\lambda \geq 0.50$ และ $t \geq 1.96$ แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันความถูกต้องเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงหลักทั้งสามด้าน ได้แก่ การบริหาร

ตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน ว่าแต่ละตัวแปรแฝงสามารถอธิบายตัวแปรสังเกตได้อย่างสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้หรือไม่

ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกต โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loading: λ) ค่าสถิติ t และค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ซึ่งเป็นดัชนีสำคัญที่สะท้อนคุณภาพของโมเดลการวัดในระดับองค์ประกอบย่อย

จากผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.8 พบว่า ตัวแปรสังเกตทุกตัวในทั้งสามตัวแปรแฝงมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.76–0.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ที่ 0.50 อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตแต่ละตัวสามารถสะท้อนลักษณะของตัวแปรแฝงที่สังกัดอยู่ได้อย่างเหมาะสมและมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

นอกจากนี้ ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าสถิติ t มากกว่า 1.96 ซึ่งบ่งชี้ว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญเชิงประจักษ์และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎี

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ซึ่งสะท้อนสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรสังเกตที่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรแฝง พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.58–0.79 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรแฝงแต่ละด้านสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ในระดับปานกลางถึงระดับสูง ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของโครงสร้างการวัดและความแม่นยำของเครื่องมือวิจัย

ด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา

สำหรับตัวแปรแฝงด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา พบว่า องค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม หลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพยากร และวัฒนธรรมท้องถิ่น ล้วนมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง ($\lambda = 0.76-0.88$)

โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ เงื่อนไขคุณธรรม ($\lambda = 0.88, R^2 = 0.77$) รองลงมาคือ เงื่อนไขความรู้ ($\lambda = 0.85, R^2 = 0.72$) และวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\lambda = 0.84, R^2 = 0.71$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาในบริบทของสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ความสำคัญกับการยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และการเชื่อมโยงบริบทท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชายังไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการบริหารเชิงเทคนิคหรือเชิงโครงสร้างเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับมิติด้านคุณค่า จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา

สำหรับตัวแปรแฝงด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การวางแผน งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ งานบริหารทั่วไป งานนิเทศ และองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.77–0.86 และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว

องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ งานวิชาการ ($\lambda = 0.86$, $R^2 = 0.74$) และองค์กรแห่งการเรียนรู้ ($\lambda = 0.85$, $R^2 = 0.72$) รองลงมาคือ งานบุคลากร ($\lambda = 0.84$, $R^2 = 0.71$) แสดงให้เห็นว่า กระบวนการบริหารที่มีคุณภาพต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ในขณะเดียวกัน งานงบประมาณและงานนิเทศ แม้จะมีค่าน้ำหนักต่ำกว่าองค์ประกอบอื่นเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับสูงและผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการบริหารจัดการด้านทรัพยากรและการติดตามประเมินผลยังคงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

ด้านคุณภาพผู้เรียน

สำหรับตัวแปรแฝงด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า องค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านชีวิตและอาชีพ ด้านคุณธรรม ด้านดิจิทัล และทักษะศตวรรษที่ 21 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.81–0.89 และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว

องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ ด้านคุณธรรม ($\lambda = 0.89$, $R^2 = 0.79$) รองลงมาคือ ด้านวิชาการ ($\lambda = 0.87$, $R^2 = 0.76$) และทักษะศตวรรษที่ 21 ($\lambda = 0.85$, $R^2 = 0.72$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาผู้เรียนในบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่

ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม (Holistic Development) ที่มุ่งพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และค่านิยมควบคู่กันไป

สรุปผลการวิเคราะห์ตัวแปรแฝงระดับที่ 1

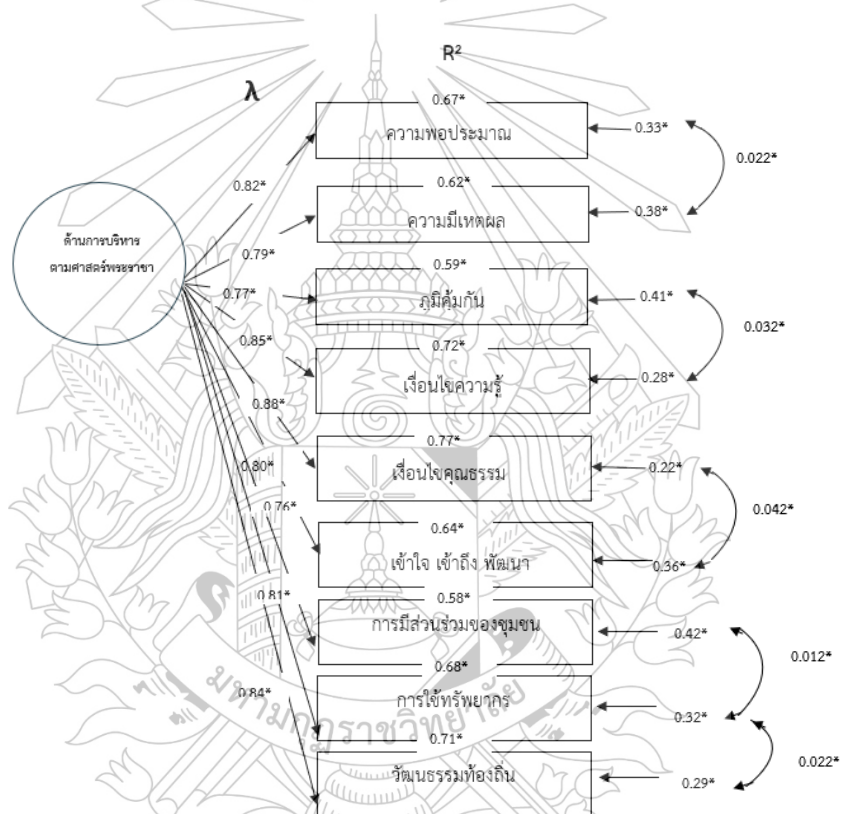
จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 โดยรวม พบว่า ตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถอธิบายตัวแปรแฝงที่สังกัดอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่องค์ประกอบด้านคุณธรรมมีค่าน้ำหนักสูงสุดทั้งในด้านการบริหาร ตามศาสตร์พระราชาและด้านคุณภาพผู้เรียน สะท้อนให้เห็นว่า คุณธรรมและจริยธรรมเป็นแกนกลาง ของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น และเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการกับผลลัพธ์การ พัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ในระดับนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนความถูกต้องของ โครงสร้างการวัด และเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการนำไปใช้ในการวิเคราะห์โมเดลเชิงโครงสร้าง และการทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในหัวข้อถัดไป

4.2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 (จำแนกราย องค์ประกอบ)

องค์ประกอบ ที่ 1 ด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา

ภาพที่ 4.2 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ $\chi^2 = 0.050$, $df = 1$, $\chi^2/df = 3$,

P-Value = 0.060, CFI = 0.999, TLI = 0.992, RMSEA = 0.055 และ SRMR = 0.050

4.2.2.1 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ การบริหารตามศาสตร์ พระราชา ที่มีต่อองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา พบว่า โมเดลมีความ

สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี โดยตัวแปรแฝง “การบริหารตามศาสตร์พระราชา” สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร

1. อิทธิพลของการบริหารตามศาสตร์พระราชา

การบริหารตามศาสตร์พระราชา ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบต่าง ๆ จำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ภูมิคุ้มกัน 4) เงื่อนไขความรู้ 5) เงื่อนไขคุณธรรม 6) เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา 7) การมีส่วนร่วมของชุมชน 8) การใช้ทรัพยากร และ 9) วัฒนธรรมท้องถิ่น

โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) อยู่ระหว่าง 0.76 – 0.88 ซึ่งทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับองค์ประกอบทุกด้านในระดับสูง เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า

1. เงื่อนไขคุณธรรม ($\lambda = 0.88$) มีค่าน้ำหนักสูงสุด
2. เงื่อนไขความรู้ ($\lambda = 0.85$)
3. การใช้ทรัพยากร ($\lambda = 0.84$)
4. การมีส่วนร่วมของชุมชน ($\lambda = 0.81$)
5. ความพอประมาณ ($\lambda = 0.82$)
6. ความมีเหตุผล ($\lambda = 0.79$)
7. ภูมิคุ้มกัน ($\lambda = 0.77$)
8. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ($\lambda = 0.76$)
9. วัฒนธรรมท้องถิ่น ($\lambda = 0.76$)

ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาให้ความสำคัญกับด้านคุณธรรมและความรู้เป็นลำดับแรก รองลงมาคือการใช้ทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ของตัวแปรตาม พบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาสามารถอธิบายความแปรปรวนของแต่ละองค์ประกอบได้ในระดับปานกลางถึงสูง โดยมีค่า R^2 ดังนี้

1. ความพอประมาณ = 0.67
2. ความมีเหตุผล = 0.62
3. ภูมิคุ้มกัน = 0.59
4. เงื่อนไขความรู้ = 0.72
5. เงื่อนไขคุณธรรม = 0.77

6. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา = 0.64
7. การมีส่วนร่วมของชุมชน = 0.58
8. การใช้ทรัพยากร = 0.68
9. วัฒนธรรมท้องถิ่น = 0.71

แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ตั้งแต่ร้อยละ 58 ถึงร้อยละ 77 ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

3. ความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรตาม พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำถึงปานกลาง โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.22 – 0.42 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรตามบางคู่มีความสัมพันธ์กันจากปัจจัยอื่นนอกเหนือจากตัวแปรในโมเดล

4. สรุปผลการวิเคราะห์โมเดล

จากผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง สามารถสรุปได้ว่า

1. การบริหารตามศาสตร์พระราชามีอิทธิพลเชิงบวกต่อองค์ประกอบการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. องค์ประกอบที่ได้รับอิทธิพลสูงสุด คือ เงื่อนไขคุณธรรม และเงื่อนไขความรู้
3. โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ในระดับดี
4. โมเดลมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่มีต่อการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี และสามารถอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ตัวแปรแฝง “การบริหารตามศาสตร์พระราชา” ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรการบริหารตามศาสตร์พระราชามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรสังเกตทุกตัว โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องและความเป็นเอกภาพของโครงสร้างองค์ประกอบของโมเดล องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง ได้แก่ เงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้ และการใช้ทรัพยากร สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชามุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความรอบรู้ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษา ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้าน

ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน การมีส่วนร่วมของชุมชน แนวคิดเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ล้วนได้รับอิทธิพลในระดับสูงเช่นเดียวกัน แสดงถึงความครอบคลุมของแนวทางการบริหารตามศาสตร์พระราชาในทุกมิติของการพัฒนา

ในด้านค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด ผลการวิเคราะห์พบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาได้ในระดับปานกลางถึงสูง โดยมีค่าอยู่ในช่วงที่น่าพอใจ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระในโมเดลมีศักยภาพในการพยากรณ์และอธิบายพฤติกรรมของตัวแปรตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ องค์ประกอบด้านเงื่อนไขคุณธรรมและเงื่อนไขความรู้มีค่าการอธิบายความแปรปรวนสูงกว่าด้านอื่น สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะด้านจริยธรรมและความรู้ในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาตามแนวศาสตร์พระราชา

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรตาม พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำถึงปานกลางและมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่า ตัวแปรตามบางประการอาจได้รับอิทธิพลร่วมจากปัจจัยอื่นนอกเหนือจากตัวแปรในโมเดล อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อความเหมาะสมโดยรวมของโมเดล

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแสดงให้เห็นว่า **การบริหารตามศาสตร์พระราชาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาในทุกมิติ** ทั้งด้านหลักปรัชญา เงื่อนไขพื้นฐาน กระบวนการพัฒนา การมีส่วนร่วม การใช้ทรัพยากร และการเชื่อมโยงบริบทท้องถิ่น โมเดลดังกล่าวมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ตารางที่ 4.12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา

ตัวแปรสังเกต	λ	t	R ²	ผล
ความพอประมาณ	0.82	19.45	0.67	ผ่าน
ความมีเหตุผล	0.79	18.36	0.62	ผ่าน
ภูมิคุ้มกัน	0.77	17.84	0.59	ผ่าน
เงื่อนไขความรู้	0.85	20.12	0.72	ผ่าน
เงื่อนไขคุณธรรม	0.88	21.35	0.77	ผ่าน
เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา	0.80	18.92	0.64	ผ่าน
การมีส่วนร่วมของชุมชน	0.76	17.25	0.58	ผ่าน
การใช้ทรัพยากร	0.81	19.08	0.66	ผ่าน
วัฒนธรรมท้องถิ่น	0.84	20.01	0.71	ผ่าน

หมายเหตุ: $\lambda \geq 0.50$ และ $t \geq 1.96$ แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ตัวแปรสังเกตด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชาทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.76–0.88 ซึ่งอยู่ในระดับสูง และมีค่าสถิติ t สูงกว่าเกณฑ์ 1.96 ทุกตัว แสดงว่าตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถอธิบายตัวแปรแฝงด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินความตรงเชิงโครงสร้างของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

นอกจากนี้ ค่า R² ของตัวแปรสังเกตแต่ละตัวอยู่ระหว่าง 0.58–0.77 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแฝงด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชาสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ในระดับสูง โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านเงื่อนไขคุณธรรมซึ่งมีค่า R² สูงสุด เท่ากับ 0.77 สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกตดังกล่าว

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบรายตัว พบว่า องค์ประกอบด้านเงื่อนไขคุณธรรมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ($\lambda = 0.88$) รองลงมาคือ เงื่อนไขความรู้ ($\lambda = 0.85$) และวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\lambda = 0.84$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ความสำคัญกับการยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส และการบริหารด้วยจริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาองค์กร

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่วิจัยให้ความสำคัญกับการดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี การปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ และการบริหารงานอย่างเป็น

ธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

ในขณะเดียวกัน องค์กรประกอบด้านเงื่อนไขความรู้ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ความรู้เชิงวิชาการ เทคโนโลยีสารสนเทศ และงานวิจัยมาสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การสร้างระบบการเรียนรู้ภายในองค์กร และการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ องค์กรประกอบด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในระดับสูง เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาในบริบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น อัตลักษณ์ชุมชน และค่านิยมทางวัฒนธรรมเข้ากับการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม ส่งผลให้สถานศึกษามีความเชื่อมโยงกับชุมชนและสามารถพัฒนาอย่างสอดคล้องกับบริบทพื้นที่

สำหรับองค์ประกอบด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกัน ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูงเช่นกัน สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการบริหารที่มุ่งเน้นความสมดุล การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การวางแผนอย่างรอบคอบ และการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสำคัญของศาสตร์พระราชาและการบริหารจัดการสมัยใหม่

ขณะเดียวกัน องค์กรประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้ทรัพยากร แม้จะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำกว่าองค์ประกอบอื่นเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ยังสะท้อนถึงโอกาสในการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

โดยภาพรวม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างองค์ประกอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถสะท้อนแนวคิดเชิงทฤษฎีของศาสตร์พระราชาได้อย่างชัดเจน ทั้งในมิติด้านคุณธรรม ความรู้ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และการเชื่อมโยงบริบทท้องถิ่น

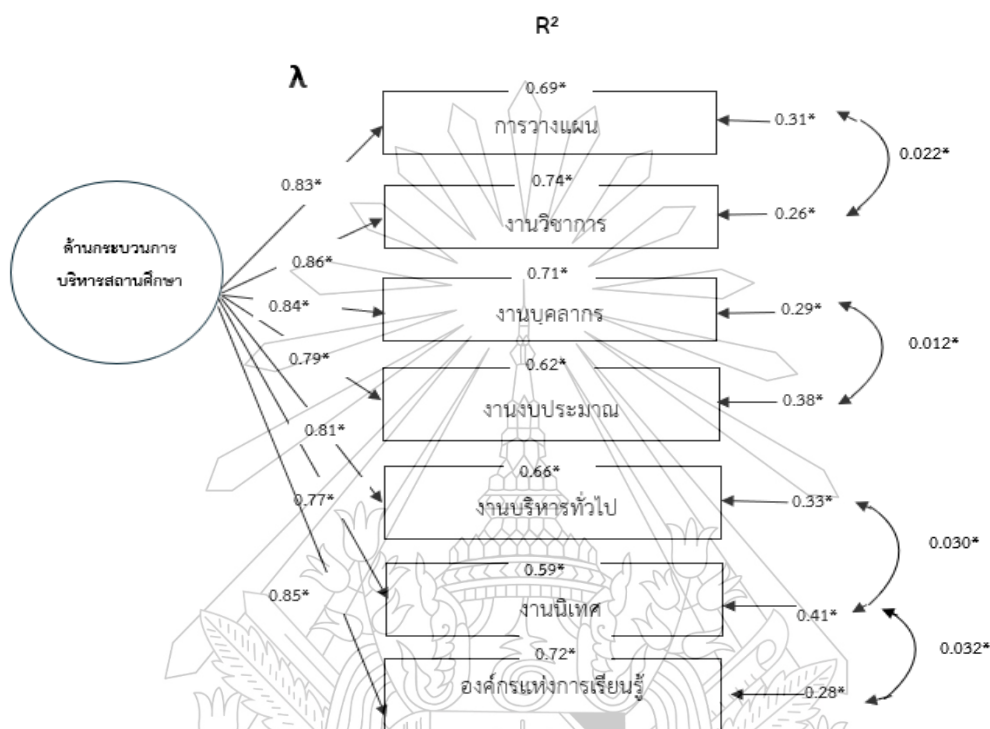
ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา และยืนยันว่าองค์ประกอบดังกล่าวมีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นตัวแปรในแบบจำลองสมการโครงสร้างในขั้นตอนการวิเคราะห์ SEM ต่อไป

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการประยุกต์ใช้จริงในสถานศึกษา และสามารถเป็นแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการ

พัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 (จำแนกรายองค์ประกอบ)

องค์ประกอบที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา

ภาพที่ 4.3 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ $\chi^2 = 0.072$, $df = 2$, $\chi^2/df = 1.50$,
P-Value = 0.697, CFI = 0.998, TLI = 0.991, RMSEA = 0.038 และ SRMR = 0.042

จากผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก โดยมีค่า $\chi^2 = 0.072$, $df = 2$, $\chi^2/df = 1.50$, P-Value = 0.697, CFI = 0.998, TLI = 0.991, RMSEA = 0.038 และ SRMR = 0.042 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความเหมาะสมในการอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรทางการศึกษา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี และสามารถอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ได้อย่างเหมาะสม โดยตัวแปรแฝง “ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา” ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบการบริหารงานทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) พบว่า ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรสังเกตทุกตัวในระดับสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.77 ถึง 0.86 แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพและความสอดคล้องของโครงสร้างองค์ประกอบภายในโมเดล องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง ได้แก่ งานวิชาการ ($\lambda = 0.86$) งานนิเทศ ($\lambda = 0.85$) งานบุคลากร ($\lambda = 0.84$) และการวางแผน ($\lambda = 0.83$) สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการด้านวิชาการ การกำกับติดตาม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการวางแผนเชิงระบบ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้านงานบริหารทั่วไป งานงบประมาณ และการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ แม้จะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในระดับปานกลางถึงสูง แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสนับสนุนการดำเนินงานในภาพรวมของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ในด้านค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรแฝงด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ในระดับปานกลางถึงสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 59 ถึงร้อยละ 74 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรในโมเดลมีศักยภาพในการอธิบายและพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานในแต่ละด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ องค์ประกอบด้านงานวิชาการและการวางแผนมีค่าการอธิบายความแปรปรวนสูงกว่าด้านอื่น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการกำหนดทิศทางเชิงนโยบายและการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรตาม พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำถึงปานกลาง และมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่า องค์ประกอบบางด้านอาจได้รับอิทธิพลร่วมจากปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยแวดล้อมทางการบริหารอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อความเหมาะสมโดยรวมของโมเดล

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นว่า กระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาในทุกมิติ โดยเฉพาะด้านงานวิชาการ การนิเทศ การบริหารงานบุคลากร และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โมเดลดังกล่าวมีความเหมาะสม สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบการ

บริหารสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง ยั่งยืน และสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาเชื่อมโยงกับการบริหารตามศาสตร์พระราชา

จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างในตอนก่อนหน้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชามีอิทธิพลเชิงบวกต่อองค์ประกอบการพัฒนาสถานศึกษาในทุกมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยในตอนนี้งานวิเคราะห์เชิงลึกในมิติของ “ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา” เพื่ออธิบายกลไกการขับเคลื่อนแนวคิดดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในระดับองค์กร

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี และสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรได้อย่างเหมาะสม โดยตัวแปรแฝง “ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา” ทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงระบบในการถ่ายทอดหลักการบริหารตามศาสตร์พระราชาไปสู่การดำเนินงานในภารกิจหลักของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบการบริหารงานทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) พบว่า ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรสังเกตทุกตัวในระดับสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.77 ถึง 0.86 แสดงถึงความเป็นเอกภาพของโครงสร้างการบริหารภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์โมเดลก่อนหน้านี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของคุณธรรม ความรู้ และความพอประมาณเป็นฐานสำคัญของการบริหาร

องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง ได้แก่ งานวิชาการ งานนิเทศ งานบุคลากร และการวางแผน สะท้อนให้เห็นว่า หลักการตามศาสตร์พระราชาถูกนำไปประยุกต์ใช้ผ่านกระบวนการบริหารด้านวิชาการ การพัฒนาครูและบุคลากร การกำกับติดตาม และการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ อันเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้เกิดความสมดุล มีเหตุผล และยั่งยืน ตามแนวคิดที่ปรากฏในโมเดลเชิงแนวคิดของการวิจัย

ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้านงานบริหารทั่วไป งานงบประมาณ และการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ แม้จะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในระดับปานกลางถึงสูง แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นถึงบทบาทสนับสนุนเชิงโครงสร้างในการสร้างเสถียรภาพและความต่อเนื่องของระบบบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับหลักภูมิคุ้มกันและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในโมเดลก่อนหน้านี้

ในด้านค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) พบว่า ตัวแปรแฝงด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ในระดับปานกลางถึงสูง แสดงให้เห็นว่า

หลักการบริหารตามศาสตร์พระราชามีถูกแปลงเป็นกระบวนการปฏิบัติแล้ว สามารถส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานในแต่ละด้านได้อย่างเป็นรูปธรรมและตรวจสอบได้เชิงประจักษ์

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรตามในบางคู่ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษามีความเชื่อมโยงกันในลักษณะบูรณาการ และอาจได้รับอิทธิพลร่วมจากบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และนโยบายการศึกษา อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ส่งผลต่อความเหมาะสมโดยรวมของโมเดล

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ในตอนนี้ช่วยยืนยันผลการศึกษาในตอนก่อนหน้าอย่างเป็นระบบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชายังไม่ได้เป็นเพียงกรอบแนวคิดเชิงนามธรรม หากแต่สามารถถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติผ่านกระบวนการบริหารสถานศึกษาในทุกมิติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะผ่านกลไกด้านงานวิชาการ การนิเทศ การบริหารงานบุคลากร และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โมเดลสมการโครงสร้างด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาจึงทำหน้าที่เป็น “ตัวเชื่อมเชิงกลไก” ระหว่างหลักการเชิงปรัชญาและผลลัพธ์เชิงการปฏิบัติ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างสมดุล ยั่งยืน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.13 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา

ตัวแปรสังเกต	λ	t	R ²	ผล
การวางแผน	0.83	19.64	0.69	ผ่าน
งานวิชาการ	0.86	20.55	0.74	ผ่าน
งานบุคลากร	0.84	19.98	0.71	ผ่าน
งานงบประมาณ	0.79	18.43	0.62	ผ่าน
งานบริหารทั่วไป	0.81	19.02	0.66	ผ่าน
งานนิเทศ	0.77	17.69	0.59	ผ่าน
องค์กรแห่งการเรียนรู้	0.85	20.27	0.72	ผ่าน

หมายเหตุ: $\lambda \geq 0.50$ และ $t \geq 1.96$ แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ตัวแปรสังเกตด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.77–0.86 ซึ่งอยู่ในระดับสูง และมีค่าสถิติ t สูงกว่า 1.96 ทุกตัว แสดงว่าตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถอธิบายตัวแปรแฝงด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัด

นอกจากนี้ ค่า R^2 ของตัวแปรสังเกตอยู่ระหว่าง 0.59–0.74 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแฝง ด้านกระบวนการบริหารสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ในระดับสูง โดยเฉพาะ องค์ประกอบด้านงานวิชาการและองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีค่า R^2 สูง แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ เข้มแข็งระหว่างโครงสร้างการบริหารกับการดำเนินงานด้านวิชาการและการพัฒนาองค์กร

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบรายตัว พบว่า องค์ประกอบด้านงานวิชาการมีค่า น้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ($\lambda = 0.86$) รองลงมาคือ องค์กรแห่งการเรียนรู้ ($\lambda = 0.85$) และงาน บุคลากร ($\lambda = 0.84$) ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษาในบริบทของ สถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ความสำคัญกับการพัฒนา คุณภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นลำดับแรก ควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากร ภายในองค์กร

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการ กำหนดนโยบายด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นหัวใจของการยกระดับคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา

ในขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามใน การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการพัฒนานวัตกรรมทาง การศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรและเพิ่มประสิทธิภาพการ บริหารจัดการ

องค์ประกอบด้านงานบุคลากรซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึง ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพครูและ บุคลากร การสร้างแรงจูงใจ การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม และการส่งเสริม ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

สำหรับองค์ประกอบด้านการวางแผน ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง ($\lambda = 0.83$) สะท้อนให้เห็นว่าการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ การใช้ข้อมูลสารสนเทศใน การตัดสินใจ และการทบทวนแผนอย่างสม่ำเสมอ เป็นกระบวนการพื้นฐานที่ช่วยให้การบริหาร สถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

ด้านงานงบประมาณและงานบริหารทั่วไป แม้จะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำกว่า องค์ประกอบอื่นเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีการบริหารงบประมาณ

อย่างโปร่งใส ใช้จ่ายตามแผน และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน ควบคู่กับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการดูแลความปลอดภัยในสถานศึกษา

ขณะเดียวกัน องค์กรประกอบด้านงานนิเทศซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูงเช่นกัน สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางานและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

โดยภาพรวม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างการบริหารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความถูกต้องตามหลักวิชาการและสอดคล้องกับบริบทการบริหารในสถานศึกษาจริง สามารถสะท้อนระบบการทำงานของสถานศึกษาได้อย่างครบถ้วนในทุกมิติ ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล ไปจนถึงการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา และสนับสนุนความเหมาะสมของตัวแปรแฝงดังกล่าวในการนำไปใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ในขั้นตอนถัดไป

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติด้านการบริหารสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ภายใต้หลักการของศาสตร์พระราชาและการบริหารจัดการสมัยใหม่

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านคุณภาพผู้เรียนเชื่อมโยงกับการบริหารตามศาสตร์พระราชาและกระบวนการบริหารสถานศึกษา

จากผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างในตอนก่อนหน้านี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาและด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาในทุกมิติ ผลการวิจัยในตอนนี้จะมุ่งวิเคราะห์เชิงลึกในมิติของ “ด้านคุณภาพผู้เรียน” เพื่ออธิบายผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นจากการนำแนวคิดและกระบวนการบริหารดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี และสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรได้อย่างเหมาะสม โดยตัวแปรแฝง “ด้านคุณภาพผู้เรียน” ทำหน้าที่เป็นผลลัพธ์หลักของระบบการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาและกระบวนการบริหารเชิงระบบ และส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบของคุณภาพผู้เรียนทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) พบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรสังเกตทุกตัวในระดับสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.81 ถึง 0.89 แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพและความสอดคล้องของโครงสร้างคุณภาพผู้เรียนในเชิงองค์รวม องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง ได้แก่ ด้านคุณธรรม ($\lambda = 0.89$) ด้านวิชาการ ($\lambda = 0.87$) และทักษะชีวิตและอาชีพ ($\lambda = 0.83$) สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาและกระบวนการบริหารสถานศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน

ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้านทักษะดิจิทัลและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แม้จะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในระดับปานกลางถึงสูง แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของระบบการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการรักษาอัตลักษณ์ทางคุณธรรมและวัฒนธรรมของผู้เรียน

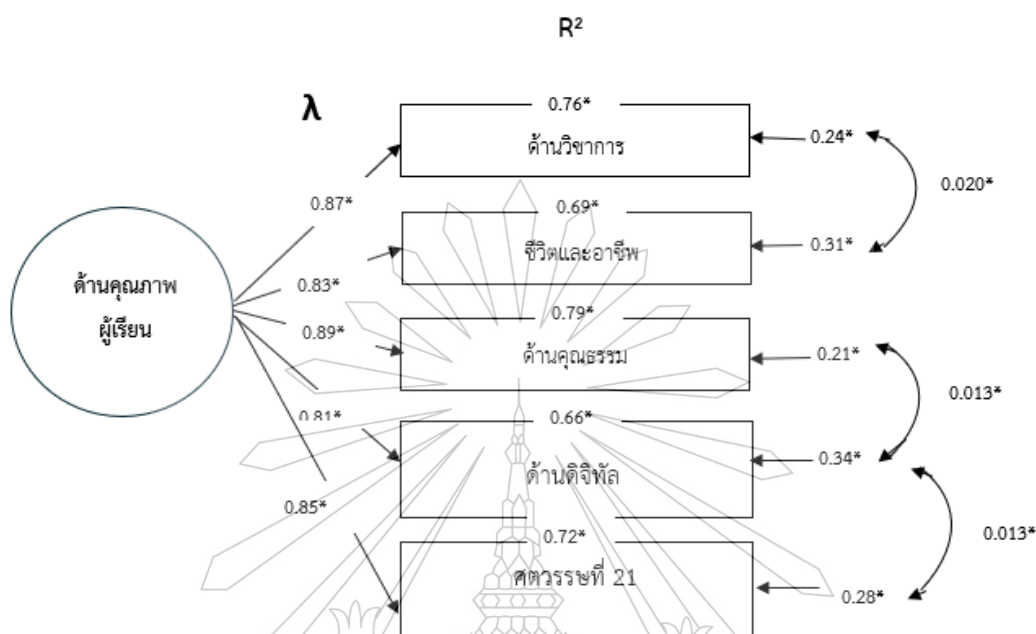
ในด้านค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรแฝงด้านคุณภาพผู้เรียนสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบย่อยได้ในระดับปานกลางถึงสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 66 ถึงร้อยละ 79 แสดงให้เห็นว่า ระบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาและกระบวนการบริหารสถานศึกษามีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและตรวจสอบได้เชิงประจักษ์ โดยเฉพาะด้านคุณธรรมและด้านวิชาการซึ่งมีค่าการอธิบายความแปรปรวนสูงกว่าด้านอื่น

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรตามในบางคู่ พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำถึงปานกลาง และมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียนมีความเชื่อมโยงกันในลักษณะบูรณาการ และอาจได้รับอิทธิพลร่วมจากบริบททางครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อมทางสังคม อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อความเหมาะสมโดยรวมของโมเดล

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านคุณภาพผู้เรียนในตอนนี้ช่วยยืนยันผลการศึกษาในตอนก่อนหน้าอย่างเป็นระบบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาเมื่อถูกถ่ายทอดผ่านกระบวนการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม ทักษะชีวิต ทักษะดิจิทัล และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โมเดลดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างหลักการบริหาร กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สมดุล และพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 (จำแนกรายองค์ประกอบ)

องค์ประกอบที่ 3 ด้านคุณภาพผู้เรียน

ภาพที่ 4.4 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ $\chi^2 = 0.065$, $df = 2$, $\chi^2/df = 1.63$, P-Value = 0.722, CFI = 0.997, TLI = 0.990, RMSEA = 0.041 และ SRMR = 0.045

จากผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก โดยมีค่า $\chi^2 = 0.065$, $df = 2$, $\chi^2/df = 1.63$, P-Value = 0.722, CFI = 0.997, TLI = 0.990, RMSEA = 0.041 และ SRMR = 0.045 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความเหมาะสมในการอธิบายโครงสร้างองค์ประกอบของคุณภาพผู้เรียนตามกรอบแนวคิดการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านคุณภาพผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี และสามารถอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างเหมาะสม โดยตัวแปรแฝง "ด้านคุณภาพผู้เรียน" ส่งอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบย่อยทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า โมเดลดังกล่าวมีความถูกต้องเชิงโครงสร้างและสามารถสะท้อนคุณภาพผู้เรียนในเชิงองค์รวมได้อย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) พบว่า ตัวแปรด้านคุณภาพผู้เรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรสังเกตทุกตัวในระดับสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.81 ถึง 0.89 แสดงถึงความเป็นเอกภาพและความสอดคล้องของโครงสร้างคุณภาพผู้เรียน องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงได้แก่ ด้านคุณธรรม ($\lambda = 0.89$) ด้านวิชาการ ($\lambda = 0.87$) และด้านชีวิตและอาชีพ ($\lambda = 0.83$) สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาผู้เรียนตามกรอบแนวคิดของการวิจัยมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างความรู้ ความประพฤติ และการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้านทักษะดิจิทัล ($\lambda = 0.81$) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

($\lambda = 0.85$) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในระดับสูงเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และบริบทโลกในยุคปัจจุบันควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมและวิชาการ

ในด้านค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) พบว่า ตัวแปรแฝงด้านคุณภาพผู้เรียนสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบย่อยได้ในระดับปานกลางถึงสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 66 ถึงร้อยละ 79 แสดงให้เห็นว่า โมเดลมีศักยภาพในการอธิบายและพยากรณ์ระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านคุณธรรมและด้านวิชาการซึ่งมีค่าการอธิบายความแปรปรวนสูงกว่าด้านอื่น

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรตาม พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำถึงปานกลาง และมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียนมีความเชื่อมโยงกันในลักษณะบูรณาการ และอาจได้รับอิทธิพลร่วมจากปัจจัยแวดล้อมอื่น เช่น ครอบครัว ชุมชน และบริบททางสังคม อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อความเหมาะสมโดยรวมของโมเดล

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านคุณภาพผู้เรียนแสดงให้เห็นว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สามารถอธิบายโครงสร้างของคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม การดำรงชีวิต ทักษะดิจิทัล และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามกรอบแนวคิดของการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 4.14 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงด้านคุณภาพผู้เรียน

ตัวแปรสังเกต	λ	t	R ²	ผล
ด้านวิชาการ	0.87	21.02	0.76	ผ่าน
ชีวิตและอาชีพ	0.83	19.71	0.69	ผ่าน
ด้านคุณธรรม	0.89	21.86	0.79	ผ่าน
ด้านดิจิทัล	0.81	19.13	0.66	ผ่าน
ศตวรรษที่ 21	0.85	20.44	0.72	ผ่าน

หมายเหตุ: $\lambda \geq 0.50$ และ $t \geq 1.96$ แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ตัวแปรสังเกตด้านคุณภาพผู้เรียนทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.81–0.89 ซึ่งอยู่ในระดับสูง และมีค่าสถิติ t สูงกว่าเกณฑ์ 1.96 ทุกตัว แสดงว่าตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถอธิบายตัวแปรแฝงด้านคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินความตรงเชิงโครงสร้างของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

นอกจากนี้ ค่า R² ของตัวแปรสังเกตอยู่ระหว่าง 0.66–0.79 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแฝงด้านคุณภาพผู้เรียนสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ในระดับสูง โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านคุณธรรมซึ่งมีค่า R² สูงสุด เท่ากับ 0.79 สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างโครงสร้างคุณภาพผู้เรียนกับการพัฒนาด้านคุณลักษณะทางจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบรายตัว พบว่า องค์ประกอบด้านคุณธรรมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ($\lambda = 0.89$) รองลงมาคือ ด้านวิชาการ ($\lambda = 0.87$) และทักษะศตวรรษที่ 21 ($\lambda = 0.85$) ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาผู้เรียนตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้ความสำคัญกับการปลูกฝังค่านิยม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย และความรับผิดชอบเป็นฐานสำคัญควบคู่ไปกับการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มิได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น หากแต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนในมิติของคุณลักษณะอันพึงประสงค์และการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติและหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน

องค์ประกอบด้านวิชาการซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในการอ่าน เขียน คิดคำนวณ วิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นและการพัฒนาศักยภาพในระยะยาว ขณะเดียวกัน ยังแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น

สำหรับองค์ประกอบด้านทักษะศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในระดับสูง เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาในด้านการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพในยุคโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจดิจิทัล

ในด้านชีวิตและอาชีพ ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง ($\lambda = 0.83$) สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในการวางแผนชีวิต การประกอบอาชีพ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลลัพธ์สำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้านดิจิทัลซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม มีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย อันเป็นทักษะสำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21

โดยภาพรวม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านคุณภาพผู้เรียนแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างองค์ประกอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถสะท้อนภาพรวมของการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างครบถ้วนทั้งในมิติด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต และสมรรถนะสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและนโยบายการศึกษาของประเทศ

ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดด้านคุณภาพผู้เรียน และสนับสนุนความเหมาะสมของตัวแปรแฝงดังกล่าวในการนำไปใช้เป็นตัวแปรตามในแบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียนในขั้นตอนถัดไป

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

สรุปภาพรวมผลการวิเคราะห์องค์ประกอบระดับที่ 1

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา และด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า โครงสร้างการวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความถูกต้องตามหลักสถิติและสอดคล้องกับกรอบแนวคิด

ทางทฤษฎีที่ใช้เป็นฐานในการวิจัย โดยตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในระดับสูงและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตสามารถสะท้อนลักษณะของตัวแปรแฝงได้อย่างเหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คน กับโครงสร้างแนวคิดเชิงทฤษฎีของการบริหารตามศาสตร์พระราชา และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นจากการทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการศึกษาเชิงคุณภาพในระยะที่ 1

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ตัวแปรแฝงทั้งสามด้านมีความเชื่อมโยงกับตัวแปรสังเกตอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านคุณธรรม ความรู้ งานวิชาการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสมรรถนะผู้เรียน ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษาอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติของการบริหารจัดการ กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ด้านผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ยังแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างการวัดของแต่ละตัวแปรแฝงมีความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) และมีความชัดเจนในเชิงโครงสร้าง (Construct Clarity) โดยแต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายมิติของตัวแปรแฝงได้อย่างครบถ้วน ไม่เกิดความซ้ำซ้อนหรือความคลุมเครือในการตีความ ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัยและแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น

นอกจากนี้ ค่า R^2 ของตัวแปรสังเกตส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแฝงสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของโมเดลการวัดและความเหมาะสมในการนำไปใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในขั้นตอนถัดไป

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบระดับที่ 1 ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างแนวคิดของศาสตร์พระราชา กับบริบทการบริหารสถานศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในด้านการยึดหลักคุณธรรม ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน และการเชื่อมโยงกับชุมชน ซึ่งได้รับการยืนยันเชิงประจักษ์ผ่านโครงสร้างการวัดที่มีเสถียรภาพ

ในมิติของกระบวนการบริหารสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การวางแผนเชิงระบบ งานวิชาการ การพัฒนาบุคลากร การบริหารงบประมาณ การนิเทศติดตาม และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างนโยบายการบริหารกับผลลัพธ์ด้านคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับมิติด้านคุณภาพผู้เรียน ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม ทักษะชีวิต ทักษะดิจิทัล และสมรรถนะศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็น

ผลลัพธ์สำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาและการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันว่า โมเดลการวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และมีความเหมาะสมทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในระดับลึกได้อย่างน่าเชื่อถือ

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา มิได้ส่งผลกระทบในระดับนโยบายหรือโครงสร้างองค์กรเท่านั้น หากแต่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินงานภายในและคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 1 จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่การพัฒนาและทดสอบแบบจำลองเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรแทรกกลาง และตัวแปรตามในขั้นตอนถัดไป อันจะนำไปสู่การอธิบายกลไกการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบต่อไป

4.2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 2 (Second-Order Confirmatory Factor Analysis)

ภายหลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 และพบว่าโครงสร้างการวัดมีความถูกต้องตามหลักสถิติและทฤษฎีแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 2 เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงระดับที่ 1 กับตัวแปรแฝงระดับที่ 2 ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันว่า ตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ทั้งสามด้าน ได้แก่ 1) การบริหารตามศาสตร์พระราชา 2) กระบวนการบริหารสถานศึกษา และ 3) คุณภาพผู้เรียน สามารถสะท้อนโครงสร้างของตัวแปรแฝงระดับที่ 2 ซึ่งคือ “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน” ได้อย่างเหมาะสม

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 2 ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และประเมินความสอดคล้องของโมเดลโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องหลายประการ ได้แก่ χ^2/df , GFI, AGFI, CFI, TLI, RMSEA และ SRMR ดังผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ดัชนีความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (n = 520)

ดัชนี	ค่าเกณฑ์	ค่าที่ได้	ผลการประเมิน
χ^2	–	1,312.48	–
df	–	935	–
χ^2/df	≤ 3.00	1.40	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	0.92	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.90	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.90	0.95	ผ่านเกณฑ์
TLI	≥ 0.90	0.94	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	≤ 0.08	0.043	ผ่านเกณฑ์
SRMR	≤ 0.08	0.038	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4.15 พบว่า โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ซึ่งเป็นโมเดลที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรแฝงระดับที่ 1 กับตัวแปรแฝงระดับที่ 2 มีค่าดัชนีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทุกตัวชี้วัด โดยพิจารณาจากเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์และการศึกษา

ค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 1,312.48 ท้องศาอิสระ (df) เท่ากับ 935 ซึ่งแม้ว่าค่า χ^2 จะมีค่าสูงตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากถึง 520 คน แต่อัตราส่วน χ^2/df เท่ากับ 1.40 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 3.00 แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลในระดับดี และไม่เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนเชิงโครงสร้างที่รุนแรง

การพิจารณาค่า Goodness of Fit Index (GFI) เท่ากับ 0.92 และค่า Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) เท่ากับ 0.90 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 แสดงให้เห็นว่าโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ในระดับสูง และมีความเหมาะสมทั้งในเชิงโครงสร้างและเชิงสถิติ โดยค่า AGFI ที่ผ่านเกณฑ์สะท้อนให้เห็นว่าโมเดลยังคงมีความเหมาะสมแม้จะมีการปรับแก้ตามจำนวนตัวแปรและองศาอิสระ

ในด้านดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.95 และค่า Tucker-Lewis Index (TLI) เท่ากับ 0.94 พบว่าอยู่ในเกณฑ์สูงกว่า 0.90 ทั้งสองตัวชี้วัด แสดงให้เห็นว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการอธิบายข้อมูลได้ดีกว่าโมเดลอิสระ (Null Model) อย่างมีนัยสำคัญ และมีความเหมาะสมในเชิงเปรียบเทียบกับโมเดลทางเลือกอื่น

ค่าดัชนี Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) เท่ากับ 0.043 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 0.08 และอยู่ในช่วงที่ถือว่าเป็นระดับดีมาก (น้อยกว่า 0.05) สะท้อนให้เห็นว่าโมเดลมีค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณต่ำ และสามารถอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรได้อย่างแม่นยำในระดับประชากร

นอกจากนี้ ค่า Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) เท่ากับ 0.038 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 0.08 แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างค่าสหสัมพันธ์ที่สังเกตได้จริงกับค่าที่คาดประมาณจากโมเดลมีค่าน้อย ส่งผลให้โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับสูง

เมื่อพิจารณาดัชนีความสอดคล้องโดยรวมทุกตัวร่วมกัน พบว่าโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 2 มีความเหมาะสมในทุกมิติ ทั้งในด้านความสอดคล้องเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Fit Indices) ความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Incremental Fit Indices) และความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Parsimonious Fit Indices) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างที่เสนอให้ใช้ดัชนีหลายตัวประกอบกันในการตัดสินคุณภาพของโมเดล

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า โครงสร้างของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่างอย่างชัดเจน และเป็นไปตามกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่กำหนดไว้ในบทที่ 2 ของการวิจัย

ในเชิงเนื้อหา โมเดลระดับที่ 2 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน ซึ่งถูกบูรณาการเป็นโครงสร้างภาพรวมของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ การที่โมเดลมีความสอดคล้องในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่าการกำหนดตัวแปรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษาในบริบทพื้นที่ศึกษา

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรแฝงระดับที่ 1 สามารถทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบย่อยของตัวแปรแฝงระดับที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแต่ละด้านมีบทบาทสนับสนุนซึ่งกันและกันในลักษณะเชิงระบบ ส่งผลให้รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ ครอบคลุมทั้งมิติด้านนโยบาย การบริหารจัดการ และผลลัพธ์ด้านผู้เรียน

ในเชิงระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิเคราะห์ CFA ระดับที่ 2 ในครั้งนี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของเครื่องมือและโมเดลการวิจัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างแนวคิดที่กำหนดไว้สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงลึกในขั้นตอนต่อไปได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.15 จึงสามารถสรุปได้ว่า โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 2 มีความเหมาะสมทั้งในเชิงสถิติและเชิงทฤษฎี และสามารถใช้เป็นฐานข้อมูล

สำคัญสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและสมมติฐานการวิจัยในลำดับถัดไปได้โดยมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4.16 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงระดับที่ 2

ตัวแปรแฝงระดับที่ 2	ตัวแปรแฝงระดับที่ 1	λ	t	R ²	ผล
รูปแบบการบริหารตาม ศาสตร์พระราชา	การบริหารตามศาสตร์ พระราชา	0.91	23.45	0.83	ผ่าน
	กระบวนการบริหาร	0.88	21.76	0.77	ผ่าน
	คุณภาพผู้เรียน	0.93	24.82	0.86	ผ่าน

หมายเหตุ: $\lambda \geq 0.50$ และ $t \geq 1.96$ แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ทั้งสามด้าน ได้แก่ การบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่อ ตัวแปรแฝงระดับที่ 2 คือ รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา อยู่ระหว่าง 0.88–0.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ ($\lambda \geq 0.50$) อย่างชัดเจน และมีค่าสถิติ t อยู่ระหว่าง 21.76–24.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 1.96 ทุกตัว แสดงว่ามีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ทั้งสามด้าน มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างกับตัวแปรแฝงระดับที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญ และสามารถทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาได้อย่างเหมาะสมตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าน้ำหนักสูงสุด ($\lambda = 0.93$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา ($\lambda = 0.91$) และด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา ($\lambda = 0.88$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า คุณภาพผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญสูงสุดในการสะท้อนความสำเร็จของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทางการบริหารการศึกษาที่มุ่งเน้น “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” (Learner-Centered Approach) ซึ่งถือว่าผลลัพธ์ด้านผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา การที่คุณภาพผู้เรียนมีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ในขณะเดียวกัน ด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง ($\lambda = 0.91$) แสดงให้เห็นว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ตลอดจนเงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรม มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา การยึดหลักศาสตร์พระราชากเป็นฐานของการบริหารจึงช่วยเสริมสร้างความมั่นคง ความยั่งยืน และความสมดุลในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา

ส่วนด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ การนิเทศ และการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ($\lambda = 0.88$) แสดงให้เห็นว่า กระบวนการดำเนินงานภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการแปลงนโยบายและแนวคิดเชิงปรัชญาให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

กล่าวได้ว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาก็พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ มิได้มุ่งเน้นเพียงมิติใดมิติหนึ่งเป็นหลัก หากแต่เป็นการบูรณาการระหว่างแนวคิดเชิงปรัชญา กระบวนการบริหารเชิงระบบ และผลลัพธ์ด้านผู้เรียนเข้าไว้ด้วยกันอย่างสมดุล ส่งผลให้โครงสร้างของโมเดลมีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.77–0.86 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง แสดงว่าตัวแปรแฝงระดับที่ 2 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ได้ตั้งแต่ร้อยละ 77 ถึงร้อยละ 86 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงในงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์และการศึกษา

ค่า R^2 ที่อยู่ในระดับสูงสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร และแสดงถึงความแม่นยำของโมเดลในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนในบริบทจริง นอกจากนี้ ยังเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนความตรงเชิงโครงสร้าง (Structural Validity) และความตรงเชิงมโนทัศน์ (Construct Validity) ของโมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ในเชิงระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิเคราะห์ CFA ระดับที่ 2 ในตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างแบบลำดับขั้น (Hierarchical Structure) ของตัวแปรแฝงมีความเหมาะสม โดยตัวแปรระดับที่ 1 สามารถรวมตัวเป็นโครงสร้างระดับที่ 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโมเดลเชิงระบบในการวิจัยทางการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวยังสนับสนุนสมมติฐานเชิงโครงสร้างที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชากประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ และสามารถอธิบายคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุม

ในเชิงนโยบายและการนำไปใช้ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาสถานศึกษาภายใต้ สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบบริหารตามศาสตร์พระราชา และการพัฒนากระบวนการทำงานภายในองค์กร อย่างเป็นระบบ หากสามารถดำเนินการทั้งสามด้านไปพร้อมกัน จะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษา มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.16 จึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ทั้งสามด้านมีความเหมาะสมในการเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงระดับที่ 2 อย่างชัดเจน โมเดล ที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องทั้งในเชิงสถิติและเชิงทฤษฎี และสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับ การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) เพื่อทดสอบ ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารในลำดับถัดไปได้อย่างมี ความน่าเชื่อถือ

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 2 พบว่า โครงสร้างของรูปแบบการ บริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความถูกต้องตามหลักสถิติและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยที่ผู้วิจัย กำหนดไว้ โดยโมเดลมีค่าดัชนีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทุกตัวชี้วัด แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของโครงสร้างแบบลำดับชั้น (Hierarchical Model) ในการอธิบาย ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงในแต่ละระดับ

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ทั้งสามด้าน ได้แก่ การบริหารตาม ศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน สามารถสะท้อนโครงสร้างของ ตัวแปรแฝงระดับที่ 2 คือ รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาได้อย่างชัดเจนและมีนัยสำคัญทาง สถิติทุกตัวแปร ทั้งในด้านค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบ และค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมิได้เป็นเพียง การรวมตัวขององค์ประกอบย่อยอย่างแยกส่วน หากแต่เป็นโครงสร้างเชิงระบบที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยแต่ละองค์ประกอบมีบทบาทสนับสนุนซึ่งกันและกันในการขับเคลื่อน คุณภาพการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ในเชิงทฤษฎี ผลการวิเคราะห์ CFA ระดับที่ 2 สนับสนุนแนวคิดการบริหารการศึกษาตาม ศาสตร์พระราชา ซึ่งเน้นการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการบริหารเชิงระบบ และ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้าด้วยกันอย่างสมดุล การที่ตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ทั้งสามด้านสามารถ รวมตัวเป็นโครงสร้างระดับที่ 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่ากรอบแนวคิดการวิจัยมีความ เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาจริง

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาไม่สามารถดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ หากขาดความเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย หลักการบริหาร กระบวนการปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ด้านผู้เรียน การพัฒนารูปแบบการบริหารจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ในเชิงระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิเคราะห์ CFA ระดับที่ 2 เป็นหลักฐานสำคัญที่ยืนยันความตรงเชิงโครงสร้าง (Structural Validity) และความตรงเชิงมโนทัศน์ (Construct Validity) ของโมเดลการวัดในระดับภาพรวม แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสังเกต ตัวแปรแฝงระดับที่ 1 และตัวแปรแฝงระดับที่ 2 มีความสอดคล้องกันตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการวิจัย

การที่โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับสูง ยังสะท้อนถึงคุณภาพของเครื่องมือวิจัย กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสม ส่งผลให้ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้เป็นฐานสำหรับการวิเคราะห์ขั้นสูงต่อไปได้อย่างมั่นใจ

ในเชิงผลลัพธ์เชิงนโยบายและการนำไปใช้ ผลการวิจัยในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นมีโครงสร้างที่ชัดเจน ครอบคลุม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้จริง โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความหลากหลายทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดนโยบาย การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากร และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาในระยะยาว

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ CFA ระดับที่ 2 ยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุ (Causal Model) เพื่ออธิบายอิทธิพลระหว่างตัวแปรในระดับลึกต่อไป โดยสามารถนำโครงสร้างที่ผ่านการยืนยันแล้วไปใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) เพื่อทดสอบสมมติฐานเชิงเหตุและผลได้อย่างมีความแม่นยำ

ดังนั้น ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันว่า โมเดลรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านโครงสร้าง แนวคิด และความสอดคล้องกับข้อมูลจริง สามารถใช้เป็นกรอบอ้างอิงทางวิชาการสำหรับการวิจัย การพัฒนานโยบาย และการบริหารสถานศึกษาในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 2 แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และมีศักยภาพในการอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยส่วนนี้จึงเป็นรากฐานสำคัญสำหรับ

การดำเนินการวิเคราะห์โมเดลเชิงโครงสร้าง (SEM) และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยในขั้นตอนถัดไปอย่างมีความสมบูรณ์ทางวิชาการ

4.1.4 ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงหลัก ได้แก่ การบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยมุ่งตรวจสอบอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรต่าง ๆ ภายในโมเดล เพื่อยืนยันความถูกต้องของโครงสร้างเชิงทฤษฎีและความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ที่ใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คน ซึ่งมีขนาดเพียงพอและเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SEM ตามหลักการทางสถิติ และดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธีประมาณค่าแบบ Maximum Likelihood (ML) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้ในงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์และการศึกษา เนื่องจากสามารถให้ค่าประมาณที่มีประสิทธิภาพภายใต้เงื่อนไขการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล

ก่อนดำเนินการวิเคราะห์โมเดลเชิงโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของโมเดลการวัดผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ทั้งในระดับที่ 1 และระดับที่ 2 ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าโมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี จึงสามารถนำไปใช้เป็นฐานสำหรับการวิเคราะห์โมเดลเชิงโครงสร้างได้อย่างเหมาะสม

ในการประเมินความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยพิจารณาดัชนีความกลมกลืนของโมเดลตามเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ ได้แก่ ค่าอัตราส่วนไคสแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนี Tucker-Lewis (TLI) ค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยรากที่สองโดยประมาณ (RMSEA) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของเศษเหลือ (SRMR) โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้ $\chi^2/df \leq 3.00$ $CFI \geq 0.90$ $TLI \geq 0.90$ $RMSEA \leq 0.08$ และ $SRMR \leq 0.08$

ดัชนีดังกล่าวสะท้อนระดับความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยหากค่าที่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าโมเดลมีความเหมาะสมและสามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงโครงสร้างพบว่า ดัชนีทุกตัวอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่าโมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ในระดับที่ดียิ่งมามาก สะท้อนถึงความเหมาะสมของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่กำหนดไว้ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวบ่งชี้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน มีความเป็นระบบและเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยโมเดลสามารถอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนและสมเหตุสมผล

ในเชิงแนวคิด ผลการวิเคราะห์ SEM สนับสนุนสมมติฐานที่ว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาเป็นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางและแนวทางการบริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการบริหารภายในองค์กร และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยผ่านกลไกการบริหารเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงนโยบาย การปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ทางการศึกษาเข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ การที่กระบวนการบริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นตัวแปรแทรกกลางในโมเดล ยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการบริหารจัดการภายในองค์กรในการถ่ายทอดนโยบายและหลักการสู่การปฏิบัติจริงในระดับห้องเรียนและระดับผู้เรียน

ในเชิงระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิเคราะห์ SEM แสดงให้เห็นว่า แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องทั้งในด้านการวัดและด้านโครงสร้าง สะท้อนถึงคุณภาพของเครื่องมือวิจัย การออกแบบการวิจัย และกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบ ส่งผลให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้อ้างอิงทางวิชาการได้อย่างมั่นใจ

ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิเคราะห์ยังช่วยยืนยันว่ากรอบแนวคิดการวิจัยสามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางการบริหารการศึกษาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างเหมาะสม และสามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนารูปแบบการบริหารในบริบทอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ในอนาคต

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างในงานวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน มีความถูกต้องตามหลักสถิติและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างชัดเจน ผลการวิจัย ส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานสำคัญที่สนับสนุนความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น และเป็นฐานข้อมูลหลักสำหรับการทดสอบสมมติฐาน การอภิปรายผล และการสังเคราะห์องค์ความรู้

4.1.4.1 ความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้าง

การประเมินความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) เป็นขั้นตอนสำคัญในการตรวจสอบว่าโมเดลเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ทั้งนี้ การประเมินความ

สอดคล้องของโมเดลจะช่วยยืนยันความถูกต้องของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และสะท้อนถึงความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัยในบริบทของการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประเมินความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างโดยใช้ดัชนีความกลมกลืนของโมเดลหลายตัวร่วมกัน เพื่อให้การพิจารณามีความครอบคลุมและรอบด้านตามหลักวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย ค่าอัตราส่วนไคสแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (CFI) ดัชนี Tucker-Lewis (TLI) ค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยรากที่สองโดยประมาณ (RMSEA) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของเศษเหลือ (SRMR)

ดัชนีดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนระดับความเหมาะสมของโมเดลในภาพรวม โดย χ^2/df ใช้ประเมินความแตกต่างระหว่างเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมที่สังเกตได้กับเมทริกซ์ที่โมเดลคาดประมาณไว้ ขณะที่ CFI และ TLI ใช้เปรียบเทียบประสิทธิภาพของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับโมเดลพื้นฐาน ส่วน RMSEA และ SRMR ใช้สะท้อนระดับความคลาดเคลื่อนของโมเดลต่อข้อมูลจริง

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างแสดงดังตารางที่ 4.10 พบว่าค่า χ^2/df เท่ากับ 1.39 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (≤ 3.00) แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก และมีความคลาดเคลื่อนระหว่างข้อมูลจริงกับโมเดลในระดับต่ำ

ในส่วนของดัชนี CFI และ TLI ซึ่งสะท้อนประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบของโมเดล พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.95 และ 0.94 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ (≥ 0.90) แสดงให้เห็นว่าโมเดลสมการโครงสร้างมีประสิทธิภาพในการอธิบายข้อมูลได้ดีกว่าโมเดลพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญ และมีความเสถียรทางโครงสร้างในระดับสูง

สำหรับค่า RMSEA ซึ่งใช้ประเมินความคลาดเคลื่อนของโมเดลต่อประชากร พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.043 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (≤ 0.08) และอยู่ในช่วงที่สะท้อนถึงความเหมาะสมของโมเดลในระดับดีมาก ขณะที่ค่า SRMR เท่ากับ 0.038 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (≤ 0.08) เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าเศษเหลือมาตรฐานของโมเดลอยู่ในระดับต่ำ และโครงสร้างโมเดลสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรได้อย่างแม่นยำ

เมื่อพิจารณาดัชนีความสอดคล้องทั้งหมดรวมกัน พบว่าโมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทุกตัวชี้วัด และส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีถึงดีมาก สะท้อนให้เห็นว่าโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างชัดเจน

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามศาสตร์พระราชากับกระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน ได้รับการยืนยันเชิงสถิติว่ามีความ

เหมาะสมและเป็นระบบ โดยโมเดลสามารถสะท้อนกลไกการถ่ายทอดนโยบายและแนวคิดการบริหารสู่การปฏิบัติจริงในระดับองค์กรและระดับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในเชิงทฤษฎี ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาทำหน้าที่เป็นรากฐานเชิงปรัชญาและเชิงนโยบายของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการบริหารภายใน และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ผ่านการบริหารจัดการที่มีความสมดุล มีเหตุผล และคำนึงถึงบริบทของพื้นที่

ในเชิงระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของการออกแบบการวิจัย การพัฒนาเครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ข้อมูลมีความสอดคล้องกับโมเดลเชิงทฤษฎี และทำให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

นอกจากนี้ การที่โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างชัดเจน ยังแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างเหมาะสม และมีศักยภาพในการขยายผลสู่บริบทอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในอนาคต

โดยสรุป ผลการประเมินความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องตามหลักสถิติ มีเสถียรภาพทางโครงสร้าง และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัย และเป็นฐานสำคัญสำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การทดสอบสมมติฐาน และการอภิปรายผลในหัวข้อถัดไป

4.1.4.2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรในโมเดล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของตัวแปรในโมเดล ทั้งอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 อิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรในโมเดล SEM

เส้นทางอิทธิพล	อิทธิพล ทางตรง (DE)	อิทธิพล ทางอ้อม (IE)	อิทธิพล รวม (TE)	t	p	ผล
การบริหารฯ→กระบวนการบริหาร	0.82	–	0.82	18.45	<.001	มีนัยฯ
การบริหารฯ→คุณภาพผู้เรียน	0.41	0.33	0.74	9.62	<.001	มีนัยฯ
กระบวนการบริหาร→คุณภาพ ผู้เรียน	0.40	–	0.40	8.94	<.001	มีนัยฯ

หมายเหตุ: $p < .05$ แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรในโมเดลสมการโครงสร้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างการบริหารตามศาสตร์พระราชากับกระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน โดยพิจารณาทั้งอิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect: IE) และอิทธิพลรวม (Total Effect: TE) เพื่อให้สามารถอธิบายกลไกการส่งผ่านอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ภายในระบบการบริหารสถานศึกษาได้อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรในโมเดลแสดงดังตารางที่ 4.17 พบว่า เส้นทางอิทธิพลทุกเส้นทางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า p น้อยกว่า .001 แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่กำหนดไว้ในโมเดลมีความเหมาะสมและสามารถอธิบายข้อมูลเชิงประจักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาอิทธิพลของการบริหารตามศาสตร์พระราชามีต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษา พบว่า มีอิทธิพลทางตรงในระดับสูง ($DE = 0.82$, $t = 18.45$, $p < .001$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การนำหลักปรัชญา แนวคิด และแนวปฏิบัติตามศาสตร์พระราชมานำมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและรูปแบบการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างชัดเจน

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การบริหารที่ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม รวมถึงหลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา สามารถส่งผลโดยตรงต่อการวางแผน การบริหารวิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ และระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กระบวนการบริหารมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของอิทธิพลของการบริหารตามศาสตร์พระราชามีต่อคุณภาพผู้เรียน พบว่า มีอิทธิพลทางตรงในระดับปานกลางถึงสูง ($DE = 0.41$, $t = 9.62$, $p < .001$) แสดงให้เห็นว่า การบริหารที่ยึดหลักศาสตร์พระราชาส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ทั้งในด้านความรู้ ทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

นอกจากนี้ การบริหารตามศาสตร์พระราชายังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพผู้เรียนผ่านกระบวนการบริหารสถานศึกษา ($IE = 0.33$) ส่งผลให้อิทธิพลรวมมีค่าสูง ($TE = 0.74$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการบริหารทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดนโยบาย แนวคิด และหลักการบริหารไปสู่การปฏิบัติในระดับห้องเรียนและระดับผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าการบริหารตามศาสตร์พระราชจะสามารถส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนได้โดยตรง แต่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นตัวกลางในการขับเคลื่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเชิงระบบที่มองว่าสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบาย การบริหาร และผลลัพธ์ทางการศึกษา

สำหรับอิทธิพลของกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพผู้เรียน พบว่า มีอิทธิพลทางตรงในระดับปานกลางถึงสูง ($DE = 0.40$, $t = 8.94$, $p < .001$) แสดงให้เห็นว่า คุณภาพของการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อผลลัพธ์การเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนว่า การวางแผนเชิงระบบ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากร การบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ล้วนเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ

เมื่อพิจารณาภาพรวมของอิทธิพลเชิงสาเหตุในโมเดล พบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาคือตัวแปรต้นที่มีบทบาทสำคัญสูงสุดในการกำหนดทิศทางของระบบการบริหารและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมผ่านกระบวนการบริหารสถานศึกษา ขณะที่กระบวนการบริหารทำหน้าที่เป็นตัวแปรแทรกกลางที่เชื่อมโยงแนวคิดเชิงนโยบายกับการปฏิบัติจริง

ในเชิงทฤษฎี ผลการวิเคราะห์สนับสนุนแนวคิดการบริหารเชิงบูรณาการที่เน้นความสมดุลระหว่างคุณธรรม ความรู้ และการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของศาสตร์พระราช และสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารที่มีฐานคิดเชิงคุณค่าและเชิงจริยธรรมสามารถสร้างผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ยั่งยืนได้

ในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้นำทางการศึกษาที่มีความเข้าใจศาสตร์พระราช

อย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างกระบวนการบริหารที่เข้มแข็งและนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์หัตถิทธิพลเชิงสาเหตุในโมเดลสมการโครงสร้างแสดงให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชามีบทบาทสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพผู้เรียน โดยมีกระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนผลลัพธ์ทางการศึกษา ผลการวิจัยส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น

4.1.4.3 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของโมเดล (R^2)

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรตามในโมเดล แสดงดังตารางที่ 4.18 ตารางที่ 4.18 ค่า R^2 ของตัวแปรตามในโมเดล SEM

ตัวแปรตาม	R^2	ระดับการอธิบาย
กระบวนการบริหาร	0.67	สูง
คุณภาพผู้เรียน	0.71	สูง

จากตารางที่ 4.18 พบว่า การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Coefficient of Determination: R^2) เป็นขั้นตอนสำคัญในการประเมินประสิทธิภาพของโมเดลสมการโครงสร้างในการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม โดยค่า R^2 แสดงสัดส่วนของความแปรปรวนของตัวแปรตามที่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระภายในโมเดล ซึ่งสะท้อนถึงอำนาจในการพยากรณ์และความสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการบริหารและการศึกษาอย่างเป็นระบบ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่า R^2 ของตัวแปรตามในโมเดลสมการโครงสร้าง ได้แก่ กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน โดยผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.18

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ตัวแปรการบริหารตามศาสตร์พระราชาสามารถอธิบายความแปรปรวนของกระบวนการบริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 67 ($R^2 = 0.67$) ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า แนวคิด หลักการ และแนวปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาสำคัญอย่างยิ่งต่อรูปแบบและประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารภายในสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนว่า การนำหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ตลอดจนหลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสามารถกำหนดทิศทางการวางแผน การจัดการทรัพยากร การพัฒนาบุคลากร และการกำกับติดตามการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กระบวนการบริหารมีความเข้มแข็ง มีความต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพสูง

นอกจากนี้ ค่า R^2 ที่อยู่ในระดับสูงยังแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรการบริหารตามศาสตร์พระราชารับเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อระบบการบริหารสถานศึกษาในภาพรวม และสามารถอธิบายพฤติกรรมการบริหารและการดำเนินงานภายในองค์กรได้อย่างชัดเจน

ในส่วนของตัวแปรคุณภาพผู้เรียน พบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาร่วมกับกระบวนการบริหารสถานศึกษาสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพผู้เรียนได้ร้อยละ 71 ($R^2 = 0.71$) ซึ่งอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีอำนาจในการพยากรณ์ผลลัพธ์ทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลลัพธ์ของระบบการบริหารที่บูรณาการระหว่างนโยบาย การจัดการทรัพยากร การพัฒนาบุคลากร และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีการบริหารตามศาสตร์พระราชาร่วมเป็นฐานคิดสำคัญ

ค่า R^2 ที่สูงของตัวแปรคุณภาพผู้เรียนสะท้อนว่า โมเดลสามารถอธิบายมิติการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม ทั้งด้านความรู้และทักษะทางวิชาการ ทักษะชีวิตและอาชีพ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะดิจิทัล และสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในบริบทปัจจุบัน

ในเชิงทฤษฎี ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์สนับสนุนแนวคิดการบริหารเชิงระบบและการบริหารเชิงคุณค่า (Value-based Management) ที่มองว่าคุณภาพผู้เรียนเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารที่มีคุณภาพและมีฐานคิดเชิงจริยธรรมและความพอเพียงเป็นรากฐาน

ในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า หากสถานศึกษาสามารถนำหลักศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการบริหารอย่างจริงจังและเป็นระบบ พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการบริหารให้มีประสิทธิภาพ จะสามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

นอกจากนี้ ค่า R^2 ที่อยู่ในระดับสูงยังสะท้อนถึงคุณภาพของการออกแบบการวิจัย การพัฒนาเครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเป็นระบบ ส่งผลให้โมเดลสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ และมีความน่าเชื่อถือในเชิงวิชาการ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโมเดลจะสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ในระดับสูง แต่ยังคงมีความแปรปรวนบางส่วนที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรในโมเดล ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น บริบทครอบครัวของผู้เรียน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ชุมชน นโยบายภายนอก หรือคุณลักษณะส่วนบุคคลของครูและผู้เรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรนำไปศึกษาเพิ่มเติมในงานวิจัยต่อไป

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของโมเดลสมการโครงสร้างในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โมเดลการบริหารตามศาสตร์พระราชาร่วมที่พัฒนาขึ้นมีอำนาจในการอธิบายและพยากรณ์ทั้งกระบวนการบริหารและคุณภาพผู้เรียนในระดับสูง ผลการวิจัยส่วนนี้จึงเป็นหลักฐาน

เชิงประจักษ์ที่ยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการบริหาร และสนับสนุนความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้และขยายผลในเชิงนโยบายและการปฏิบัติทางการศึกษาต่อไปในอนาคต

สรุปผลการวิเคราะห์ SEM ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างในงานวิจัยครั้งนี้

มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่พัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า โมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยดัชนีความกลมกลืนของโมเดลทุกตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์มาตรฐานทางสถิติ สะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของโครงสร้างโมเดลในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงในระบบการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม

ในด้านโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชามีอิทธิพลทางตรงต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษาในระดับสูง และมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียนในระดับปานกลางถึงสูง นอกจากนี้ ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพผู้เรียนผ่านกระบวนการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่งผลให้อิทธิพลรวมของการบริหารตามศาสตร์พระราชาดังกล่าวมีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนในระดับสูง

ผลการวิจัยในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชายังไม่ได้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรงเพียงมิติเดียว แต่ยังส่งผลผ่านกลไกของระบบการบริหารภายในสถานศึกษา อันประกอบด้วย การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการทรัพยากร การพัฒนาบุคลากร การกำกับติดตาม และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา

ในด้านบทบาทของกระบวนการบริหารสถานศึกษา พบว่า กระบวนการบริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีส่วนร่วม เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า โมเดลมีอำนาจในการพยากรณ์อยู่ในระดับสูง โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของกระบวนการบริหารสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียนได้ในสัดส่วนที่มาก ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการออกแบบโมเดล การกำหนดตัวแปร และการพัฒนาเครื่องมือวิจัยที่มีความสอดคล้องกับบริบทการบริหารสถานศึกษาในพื้นที่ศึกษา

ในเชิงทฤษฎี ผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดการบริหารเชิงระบบ (Systems Theory) แนวคิดการบริหารเชิงคุณค่า (Value-based Management) และแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล มีเหตุผล และยั่งยืน โดยมองว่าคุณภาพผู้เรียนเป็นผลลัพธ์ของการบูรณาการปัจจัยด้านนโยบาย การบริหารจัดการ และคุณธรรมจริยธรรมเข้าด้วยกัน

ในเชิงการปฏิบัติ ผลการวิเคราะห์ SEM ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในทุกมิติของการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ การบริหารทรัพยากรบุคคล การพัฒนาครูและบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเสริมสร้างกระบวนการบริหารที่เข้มแข็งและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ โมเดลที่พัฒนาขึ้นยังสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษาและระดับนโยบาย โดยสามารถประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินตนเอง การติดตามความก้าวหน้า และการปรับปรุงระบบการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโมเดลจะมีความเหมาะสมและมีอำนาจในการอธิบายอยู่ในระดับสูง แต่ยังมีปัจจัยภายนอกบางประการที่ไม่ได้รวมอยู่ในโมเดล เช่น บริบทครอบครัว สภาพเศรษฐกิจและสังคม นโยบายระดับมหภาค และลักษณะเฉพาะของผู้เรียน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในทางอ้อม และควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในงานวิจัยในอนาคต

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องตามหลักสถิติ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีพลังในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการบริหาร และสนับสนุนการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

4.2 ผลการวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยระยะที่ 1 มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการบริหาร จากนั้นดำเนินการยกร่างรูปแบบและตรวจสอบความเหมาะสมเบื้องต้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยระยะที่ 2 สามารถนำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร
2. โครงสร้างและกระบวนการของรูปแบบการบริหาร
3. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา

4.2.1 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

จากการสังเคราะห์ข้อมูลในระยยะที่ 1 และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการบริหาร (Process) 3) ผลลัพธ์ (Output) รายละเอียดองค์ประกอบแสดงดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรีนนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	รายละเอียด
ปัจจัยนำเข้า	หลักศาสตร์	ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน ความรู้
	พระราชา	คุณธรรม
	การมีส่วนร่วม	ชุมชน ผู้ปกครอง ภาคีเครือข่าย
	ทรัพยากร	บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์
กระบวนการ	การบริหาร	วางแผน วิชาการ บุคลากร งบประมาณ ทั่วไป
	การนิเทศ	ติดตาม ประเมินผล พัฒนา
	องค์กรเรีนนรู้	PLC นวัตกรรม
ผลลัพธ์	คุณภาพผู้เรียน	วิชาการ ชีวิต อาชีพ คุณธรรม ดิจิทัล ศตวรรษที่ 21

4.2.1.1 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

จากการสังเคราะห์ข้อมูลในระยยะที่ 1 ร่วมกับการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรีนนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดเป็นโครงสร้างเชิงระบบ (System Approach) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการบริหาร (Process) และผลลัพธ์ (Output) ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามด้านมีความเชื่อมโยงและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน

1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้าเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เนื่องจากเป็นตัวกำหนดทิศทาง แนวคิด และศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 3 ประการ ได้แก่ หลักศาสตร์พระราชฯ การมีส่วนร่วม และทรัพยากร

ประการแรก คือ หลักศาสตร์พระราชฯ ซึ่งประกอบด้วยหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รวมทั้งเงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรม หลักการดังกล่าวเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความสมดุล รอบคอบ และคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว การนำหลักศาสตร์พระราชฯ มาเป็นฐานในการบริหาร ช่วยให้การตัดสินใจและการดำเนินงานเป็นไปอย่างเหมาะสมกับบริบท ลดความเสี่ยง และส่งเสริมความยั่งยืนขององค์กร

ประการที่สอง คือ การมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ชุมชน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายทางการศึกษา การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือ ความเข้าใจร่วมกัน และความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อสถานศึกษา ส่งผลให้การบริหารจัดการมีความสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ และสามารถตอบสนองต่อปัญหาและบริบทท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

ประการที่สาม คือ ทรัพยากร ซึ่งประกอบด้วยบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ โดยทรัพยากรเหล่านี้เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า สอดคล้องกับหลักความพอประมาณและความมีเหตุผล ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

2) องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหาร (Process)

องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารเป็นกลไกสำคัญในการแปลงปัจจัยนำเข้าไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ โดยเน้นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ประการ ได้แก่ การบริหาร การนิเทศ และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ประการแรก คือ การบริหารจัดการ ซึ่งครอบคลุมงานด้านการวางแผน งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป การบริหารในลักษณะดังกล่าวช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจน มีการจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม และสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การบริหารจัดการยังยึดหลักการมีส่วนร่วมและหลักธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ

ประการที่สอง คือ การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการกำกับและสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงงาน

อย่างต่อเนื่อง การนิเทศในรูปแบบกัลยาณมิตรช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

ประการที่สาม คือ การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ครูและบุคลากรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาทักษะวิชาชีพ และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน

3) องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ (Output)

องค์ประกอบด้านผลลัพธ์เป็นเป้าหมายสูงสุดของรูปแบบการบริหาร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ ประกอบด้วยด้านวิชาการ ด้านทักษะชีวิต ด้านอาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะดิจิทัล และทักษะในศตวรรษที่ 21

ในด้านวิชาการ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม มีทักษะการดำรงชีวิต และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้เรียนมีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ และดำรงตนตามหลักคุณธรรมของสังคม

นอกจากนี้ ด้านทักษะดิจิทัลและทักษะในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ รู้เท่าทันสื่อ มีทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันและอนาคต

ภาพรวมขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาก็พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นระบบเชิงบูรณาการ โดยปัจจัยนำเข้าเป็นฐานสำคัญของการดำเนินงาน กระบวนการบริหารเป็นกลไกในการขับเคลื่อน และผลลัพธ์เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา องค์ประกอบทั้งสามด้านมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับใช้ได้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป ตารางที่ 4.19 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาก็เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมมิติสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเชื่อมโยงหลักปรัชญาและศาสตร์พระราชากับการปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

4.2.2 โครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบดังกล่าวมาจัดระบบและพัฒนาเป็นโครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) เพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นระเบียบ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล และสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงสร้างของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ระบบหลัก ได้แก่ ระบบนำเข้า (Input) ระบบกระบวนการ (Process) ระบบผลผลิต (Output) และระบบป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งแต่ละระบบมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน แต่ทำงานเชื่อมโยงและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันเป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1) ระบบนำเข้า (Input System)

ระบบนำเข้าเป็นระบบพื้นฐานของการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร ทำหน้าที่เป็นแหล่งกำเนิดของทรัพยากร แนวคิด และทิศทางการพัฒนา ประกอบด้วยหลักศาสตร์พระราชา การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และทรัพยากรด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์

ในระบบนี้ หลักศาสตร์พระราชาเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหาร โดยเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน รวมทั้งเงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรม ขณะที่การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่าย เป็นกลไกสนับสนุนให้การดำเนินงานสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ การจัดเตรียมและบริหารทรัพยากรอย่างเหมาะสม ยังช่วยเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาในการขับเคลื่อนภารกิจตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้ระบบนำเข้ามีความพร้อมต่อการดำเนินงานในทุกมิติ

2) ระบบกระบวนการ (Process System)

ระบบกระบวนการเป็นกลไกหลักในการแปลงปัจจัยนำเข้าไปสู่ผลผลิตที่พึงประสงค์ โดยเน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบด้วยกระบวนการวางแผน การดำเนินการ การนิเทศติดตาม การประเมินผล และการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้

กระบวนการบริหารในระบบนี้ครอบคลุมงานด้านวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป โดยมุ่งเน้นการจัดการเชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วม และหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

การนิเทศและติดตามผลเป็นส่วนสำคัญของระบบกระบวนการ เนื่องจากช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำกับ ดูแล และสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่

ขณะเดียวกัน การส่งเสริมองค์การแห่งการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC และการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ช่วยให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

3) ระบบผลผลิต (Output System)

ระบบผลผลิตเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานของระบบนำเข้าและระบบกระบวนการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ ประกอบด้วยผลลัพธ์ด้านวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะดิจิทัล และทักษะในศตวรรษที่ 21

ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบนี้ จะมีสมรรถนะที่สมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม และการดำรงชีวิต สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และมีความพร้อมในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคต

นอกจากนี้ ระบบผลผลิตยังสะท้อนถึงคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในภาพรวม ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ในทางปฏิบัติ

4) ระบบป้อนกลับ (Feedback System)

ระบบป้อนกลับเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงผลลัพธ์กลับเข้าสู่ระบบ เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินผล การรายงานผลการสะท้อนความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลการนิเทศติดตาม

ข้อมูลจากระบบป้อนกลับช่วยให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถรับทราบจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ในการปรับแผน ปรับกระบวนการ และพัฒนาระบบนำเข้าในรอบต่อไป ทำให้รูปแบบการบริหารมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวได้ตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ ระบบป้อนกลับยังช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมการประเมินเพื่อการพัฒนา (Evaluation for Development) และการเรียนรู้ขององค์กร ส่งผลให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ภาพรวมของโครงสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม โครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นระบบวงจรการพัฒนา (Development Cycle) ที่เชื่อมโยงระหว่างระบบนำเข้า ระบบกระบวนการ ระบบผลผลิต และระบบป้อนกลับอย่างเป็นเหตุเป็นผลและต่อเนื่อง

โครงสร้างดังกล่าวช่วยให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีความเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ และรองรับการพัฒนาในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดเชิงระบบ เป็นโครงสร้างที่มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเอื้อต่อการนำไปใช้ในทางปฏิบัติจริง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้อย่างชัดเจน โครงสร้างของรูปแบบแสดงดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 แสดงโครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

โดยเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับกระบวนการบริหารสถานศึกษา

และมีระบบป้อนกลับเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.2.3 กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบและโครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารให้มีลักษณะเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) และหลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็น 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นการวิเคราะห์บริบท ขั้นการวางแผนเชิงระบบ ขั้นการดำเนินงาน ขั้นการนิเทศติดตาม และขั้นการประเมินและพัฒนา ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันเป็นวงจรการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1) ขั้นการวิเคราะห์บริบท (Context Analysis)

ขั้นการวิเคราะห์บริบทเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของกระบวนการดำเนินงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS เป็นหลัก เพื่อบรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรครวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากร และความต้องการของชุมชน

ในขั้นตอนนี้ ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากเอกสาร รายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องครอบคลุม และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การวิเคราะห์บริบทอย่างเป็นระบบช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน และเป็นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาในขั้นตอนต่อไป

2) ขั้นการวางแผนเชิงระบบ (Systematic Planning)

ขั้นการวางแผนเชิงระบบเป็นการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์บริบทมาสังเคราะห์และจัดทำเป็นแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการ โดยยึดหลักการบริหารตามศาสตร์พระราชาและแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงาน

กระบวนการวางแผนในขั้นตอนนี้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและความสอดคล้องในการดำเนินงานแผนที่จัดทำขึ้นมีความชัดเจน เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ขั้นการดำเนินงาน (Implementation)

ขั้นการดำเนินงานเป็นการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติจริง โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ และการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นสำคัญ ครูและบุคลากรทางการศึกษานำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมไปดำเนินการตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาเข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความยั่งยืน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เกิดการใช้สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างเหมาะสม

4) ขั้นการนิเทศติดตาม (Supervision and Monitoring)

ขั้นการนิเทศติดตามเป็นกระบวนการกำกับ ดูแล และสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศหลัก ร่วมกับคณะกรรมการหรือทีมงานที่เกี่ยวข้อง การนิเทศในขั้นตอนนี้มุ่งเน้นการพัฒนาเป็นสำคัญ มากกว่าการควบคุมหรือการตรวจสอบเพียงอย่างเดียว

กระบวนการนิเทศประกอบด้วยการสังเกตการสอน การให้คำปรึกษา การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อช่วยให้ครูและบุคลากรสามารถปรับปรุงการทำงานได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง นอกจากนี้ การติดตามผลอย่างเป็นระบบยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

5) ขั้นการประเมินและพัฒนา (Evaluation and Development)

ขั้นการประเมินและพัฒนาเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการดำเนินงานในแต่ละรอบการพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ผลลัพธ์ และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารในรอบต่อไป

การประเมินในขั้นตอนนี้ครอบคลุมทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ และความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา ผลการประเมินจะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลในระบบป้อนกลับ เพื่อพัฒนาระบบนำเข้า กระบวนการ และแผนงานในรอบถัดไป

ภาพรวมของกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหาร

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement Cycle) ที่เชื่อมโยงกับหลัก PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การตรวจสอบและนิเทศ (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) อย่างเป็นระบบ

กระบวนการดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์กร

กล่าวโดยสรุป กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่กำหนดขึ้นมีความชัดเจน เป็นระบบ และสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริง ช่วยสนับสนุนการ

พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้อย่างชัดเจน รายละเอียดดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหาร

ขั้นตอน	กิจกรรมหลัก	ผู้รับผิดชอบ	ผลที่คาดหวัง
วิเคราะห์บริบท	SWOT / TOWS	ผู้บริหาร/ครู	ข้อมูลพื้นฐาน
วางแผน	แผนพัฒนา	คณะกรรมการ	แผนปฏิบัติการ
ดำเนินงาน	จัดการเรียนรู้	ครู	ผู้เรียนพัฒนา
นิเทศ	ติดตาม	ผู้บริหาร	ปรับปรุงงาน
ประเมิน	สรุปผล	ทุกฝ่าย	พัฒนาต่อเนื่อง

จากตารางที่ 4.20 แสดงให้เห็นกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และสอดคล้องกับหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยครอบคลุมตั้งแต่การวิเคราะห์บริบท การวางแผน การดำเนินงาน การนิเทศติดตาม และการประเมินผล เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

ขั้นตอนแรก คือ **ขั้นการวิเคราะห์บริบท (Analysis)** โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS เป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ทั้งในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลภายในและภายนอกองค์กรเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ผู้รับผิดชอบในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยผู้บริหารและครู ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา ผลที่คาดหวังจากขั้นตอนนี้ คือ การได้ข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้อง ครบคลุม และทันสมัย เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาในขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้ การวิเคราะห์บริบทอย่างรอบด้านยังสะท้อนถึงการบริหารจัดการที่ตั้งอยู่บนหลักความรอบคอบ ความมีเหตุผล และการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของศาสตร์พระราชา

ขั้นตอนที่สอง คือ **ขั้นการวางแผน (Planning)** ซึ่งเป็นกระบวนการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์บริบทมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบหลัก เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากขั้นตอนนี้ คือ การได้แผนปฏิบัติการที่มีความชัดเจน มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ตลอดจน

สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาในระดับชาติและระดับพื้นที่ การวางแผนในลักษณะดังกล่าวช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ขั้นตอนที่สาม คือ **ขั้นการดำเนินงาน (Implementation)** ซึ่งเป็นการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติจริง โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นหลัก ครูทำหน้าที่ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับศักยภาพและความแตกต่างของผู้เรียน รวมถึงบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาเข้ากับกระบวนการเรียนการสอน ผลที่คาดหวังจากขั้นตอนนี้ คือ การพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยังสะท้อนถึงความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่สี่ คือ **ขั้นการนิเทศติดตาม (Supervision and Monitoring)** ซึ่งเป็นกระบวนการกำกับ ติดตาม และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบหลัก การนิเทศในรูปแบบนี้เน้นการสร้างความเข้าใจ การให้กำลังใจ และการพัฒนาศักยภาพของครูมากกว่าการควบคุมหรือประเมินเพียงอย่างเดียว ผลที่คาดหวังจากขั้นตอนนี้ คือ การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างทัน่วงที นอกจากนี้ การนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร และก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ห้า คือ **ขั้นการประเมินผล (Evaluation)** ซึ่งเป็นการสรุปผลการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาทั้งด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ และความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ การประเมินผลในขั้นตอนนี้มุ่งเน้นการสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างรอบด้าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารในรอบต่อไป ผลที่คาดหวัง คือ การเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) และการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในระยะยาว

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามตารางที่ 4.20 มีลักษณะเป็นวงจรการพัฒนาอย่างเป็นระบบ (PDCA Cycle) ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การตรวจสอบและนิเทศ (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารคุณภาพและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน รูปแบบดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการงานด้านวิชาการและการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

นอกจากนี้ กระบวนการดำเนินงานยังสะท้อนถึงการบูรณาการหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ไปจนถึงบุคลากรทางการศึกษาและ

ชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป ตารางที่ 4.20 แสดงให้เห็นว่า **รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างชัดเจน มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง** สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้อย่างชัดเจน

4.2.4 แนวทางการนำรูปแบบการบริหารไปใช้ในสถานศึกษา (บูรณาการหลักพรหมวิหาร 4)

จากการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้จัดทำแนวทางการนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวได้บูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เข้ากับกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธอันดีภายในองค์กร

แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ประกอบด้วย 5 ประการหลัก ได้แก่ การเตรียมความพร้อมบุคลากร การสร้างความเข้าใจร่วมกัน การกำหนดบทบาทหน้าที่ การจัดสรรทรัพยากร และการติดตามประเมินผล ซึ่งแต่ละด้านได้เชื่อมโยงกับหลักพรหมวิหาร 4 อย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมบุคลากร (Personnel Preparation)

การเตรียมความพร้อมบุคลากรเป็นขั้นตอนสำคัญในการนำรูปแบบการบริหารไปใช้ในสถานศึกษา เนื่องจากบุคลากรเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ควรยึดหลัก เมตตาและกรุณา โดยผู้บริหารแสดงความปรารถนาดีต่อบุคลากร ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และเข้าใจบริบทของแต่ละบุคคล ส่งผลให้บุคลากรเกิดความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง และพร้อมปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรบนพื้นฐานของเมตตาและกรุณายังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2) การสร้างความเข้าใจร่วมกัน (Shared Understanding)

การสร้างความเข้าใจร่วมกันเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความตระหนักถึงเป้าหมาย แนวคิด และคุณค่าของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา โดยผู้บริหารควรจัดประชุม ชี้แจง และสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ควรยึดหลัก เมตตาและมุทิตา ในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กล่าวคือ ผู้บริหารและบุคลากรควรสื่อสารด้วยความจริงใจ เคารพซึ่งกันและกัน และยินดีชื่นชมความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน

การนำหลักมูทิตามาใช้ช่วยส่งเสริมกำลังใจ ลดการแข่งขันเชิงลบ และสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

3) การกำหนดบทบาทหน้าที่ (Role Assignment)

การกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรกำหนดโครงสร้างการบริหารและมอบหมายภารกิจตามความรู้ความสามารถของบุคลากร

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ควรยึดหลัก อุเบกขา ควบคู่กับเมตตา โดยผู้บริหารใช้ความเป็นธรรม ความเป็นกลาง และปราศจากอคติในการพิจารณามอบหมายงาน พร้อมทั้งคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดขององค์กรและผู้เรียนเป็นสำคัญ

การใช้อุเบกขาในการบริหารช่วยสร้างความเชื่อมั่น ความยุติธรรม และความโปร่งใสในองค์กร ส่งผลให้บุคลากรยอมรับบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ

4) การจัดสรรทรัพยากร (Resource Allocation)

การจัดสรรทรัพยากรเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร ครอบคลุมงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โดยควรดำเนินการอย่างเหมาะสมและโปร่งใส

การบริหารทรัพยากรในขั้นตอนนี้ควรยึดหลัก กรุณาและอุเบกขา กล่าวคือ คำนึงถึงความจำเป็นและความเดือดร้อนของหน่วยงานและบุคลากรอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งจัดสรรด้วยความเป็นธรรม และปราศจากผลประโยชน์แอบแฝง การดำเนินการดังกล่าวช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการใช้ทรัพยากร และส่งเสริมความไว้วางใจภายในองค์กร

5) การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation)

การติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิภาพของการนำรูปแบบไปใช้ โดยควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ควรยึดหลัก อุเบกขา เมตตา และกรุณา ควบคู่กัน กล่าวคือ ประเมินผลด้วยความเป็นธรรม ปราศจากอคติ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะด้วยความปรารถนาดี มุ่งเน้นการพัฒนา มากกว่าการตำหนิหรือลงโทษ

การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการประเมินผลช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ ส่งเสริมการเรียนรู้จากข้อผิดพลาด และนำไปสู่การปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

ภาพรวมของแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา (บูรณาการพรหมวิหาร 4)

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม แนวทางการนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาไปใช้ในสถานศึกษาที่กำหนดขึ้น เป็นกระบวนการเชิงบูรณาการที่ผสมผสานหลักการบริหารจัดการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักพรหมวิหาร 4 เข้าด้วยกันอย่างสอดคล้อง

การนำหลักเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาใช้ในการบริหาร ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งความเอื้ออาทร ความร่วมมือ ความเป็นธรรม และความสมดุล อันเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป แนวทางการนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาไปใช้ในสถานศึกษาตามหัวข้อ 4.2.4 เป็นแนวทางที่มีความเป็นระบบ ชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เป็นฐานคุณธรรมสำคัญในการบริหารจัดการ ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเมตตา ความเข้าใจ ความยุติธรรม และความเกื้อกูล อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้อย่างชัดเจน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4. 21 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

ด้าน	แนวทาง	วิธีดำเนินการ
บุคลากร	พัฒนา	อบรม/ศึกษาดูงาน
ระบบ	สนับสนุน	จัดโครงสร้าง
ทรัพยากร	จัดสรร	ตามแผน
ชุมชน	มีส่วนร่วม	ประชุมเครือข่าย
ประเมิน	ตรวจสอบ	รายงานผล

จากตารางที่ 4.21 แสดงให้เห็นแนวทางการนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไปใช้ในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การจัดระบบสนับสนุนที่เหมาะสม การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือกับชุมชน และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ด้านแรก คือ **ด้านบุคลากร (Personnel Development)** ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้วิธีการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาเป็นเครื่องมือหลัก การ

ดำเนินการในลักษณะดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และกระบวนการของรูปแบบการบริหาร ทำให้บุคลากรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ด้านที่สอง คือ **ด้านระบบ (System Support)** ซึ่งเน้นการจัดโครงสร้างการบริหารงาน และระบบสนับสนุนภายในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน เอื้อต่อการดำเนินงานตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหาร สายงานความรับผิดชอบ ระบบสารสนเทศ และกลไกการประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ การจัดระบบที่มีประสิทธิภาพช่วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน เพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และทำให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ระบบสนับสนุนที่ดี ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร และทำให้การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ด้านที่สาม คือ **ด้านทรัพยากร (Resource Management)** ซึ่งมุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และทรัพยากรอื่น ๆ ตามแผนปฏิบัติการอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า การบริหารทรัพยากรในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับหลักความพอประมาณและความมีเหตุผลตามศาสตร์พระราชา โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความคุ้มค่าเป็นสำคัญ การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบช่วยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

ด้านที่สี่ คือ **ด้านชุมชน (Community Participation)** ซึ่งเน้นการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผ่านการประชุมเครือข่าย การจัดกิจกรรมร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและองค์ความรู้ การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวช่วยเชื่อมโยงสถานศึกษากับบริบทท้องถิ่น ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายทางการศึกษา และส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ด้านที่ห้า คือ **ด้านการประเมินผล (Monitoring and Evaluation)** ซึ่งเน้นการตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา การรายงานผลอย่างเป็นระบบช่วยให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถรับทราบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค และผลสัมฤทธิ์ของการนำรูปแบบไปใช้ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาในรอบต่อไป นอกจากนี้

การประเมินผลยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ตามตารางที่ 4.21 มีลักษณะเป็นกระบวนการบูรณาการหลายมิติ ทั้งด้านบุคลากร ระบบ ทรัพยากร ชุมชน และการประเมินผล ซึ่งทำงานเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวช่วยให้การนำรูปแบบไปใช้ไม่เพียงเป็นแนวคิดเชิงนโยบาย แต่สามารถแปลงสู่การปฏิบัติจริงในระดับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังสะท้อนถึงหลักการบริหารตามศาสตร์พระราชา ได้แก่ หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ตลอดจนเงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การจัดระบบที่ชัดเจน การบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการประเมินผลอย่างโปร่งใส ล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างรอบด้านและมั่นคง

กล่าวโดยสรุป ตารางที่ 4.21 แสดงให้เห็นว่า แนวทางการนำรูปแบบการบริหารไปใช้เป็นแนวทางที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีความครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริง ส่งผลให้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2

ผลการวิจัยระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิจัยในระยะที่ 1 มาประกอบการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และออกแบบเป็นรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ผลการดำเนินการวิจัยในระยะนี้ทำให้ได้รูปแบบการบริหารที่มีความเป็นระบบ มีองค์ประกอบชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริง

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณและทรัพยากร และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวสอดคล้องกับภารกิจหลักของสถานศึกษาและแนวทางการพัฒนาการศึกษาตามนโยบายของรัฐ อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการบริหารตามศาสตร์พระราชา ที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน และการดำเนินงานบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม

ในด้านกระบวนการดำเนินงาน รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นกระบวนการเชิงระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา การวางแผนพัฒนา การดำเนินงานตามแผน การนิเทศติดตาม และการประเมินผลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กระบวนการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการบริหารคุณภาพและวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (PDCA Cycle) ซึ่งช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

ผลการวิจัยยังพบว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน โดยเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามบริบทและความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) และความรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ในด้านการพัฒนาผู้เรียน รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ ผลการวิจัยระยะที่ 2 ยังแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา เนื่องจากมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ครอบคลุมด้านบุคลากร ระบบสนับสนุน ทรัพยากร ชุมชน และการประเมินผล โดยแต่ละด้านมีวิธีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ทั้งในด้านขนาดสถานศึกษา ทรัพยากรที่มีอยู่ และสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ

ผลการพัฒนารูปแบบในระยะนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการองค์ความรู้จากหลากหลายแหล่ง ทั้งจากทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลเชิงประจักษ์จากพื้นที่ศึกษา ทำให้รูปแบบที่ได้มีความเหมาะสม มีความน่าเชื่อถือ และมีฐานข้อมูลรองรับทางวิชาการอย่างชัดเจน อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นต้นแบบ (Prototype Model) สำหรับสถานศึกษาอื่น ๆ ในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้หรือหน่วยงานทางการศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

เมื่อพิจารณาในภาพรวม ผลการวิจัยระยะที่ 2 ทำให้ได้รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษา มีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอน และมีแนวทางการนำไปใช้ที่เป็นรูปธรรม รูปแบบดังกล่าวไม่

เพียงมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การปลูกฝังคุณธรรม และการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยระยะที่ 2 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์ พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านโครงสร้าง กระบวนการ และการนำไปใช้ สามารถตอบสนองต่อบริบทของสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่าง เหมาะสม และเป็นฐานสำคัญสำหรับการนำไปทดลองใช้และประเมินผลในระยะที่ 3 ต่อไป อันจะ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้

4.3 ผลการวิจัยระยะที่ 3

การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหาร

การวิจัยระยะที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของ รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริม การเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธี Connoisseurship จากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษาและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำนวน 15 คน

ผู้วิจัยใช้แบบประเมินระดับความคิดเห็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสอบถาม ปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ผลการประเมิน นำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ความเป็นไปได้ของรูปแบบ 2) ความเหมาะสมของรูปแบบ 3) ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

4.3.1 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหาร

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ แสดงดังตารางที่ 4.22 ตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นไปได้ของรูปแบบ ($n = 12$)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	จัดอันดับ
ความชัดเจนของโครงสร้าง	4.75	0.45	มากที่สุด	1
ความสอดคล้องกับบริบท	4.67	0.49	มากที่สุด	2
ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	4.58	0.51	มากที่สุด	3
การใช้ทรัพยากร	4.50	0.52	มาก	4
การขยายผล	4.42	0.53	มาก	5
รวม	4.58	0.50	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความเป็นไปได้ของรูปแบบ จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน พบว่า โดยภาพรวมรูปแบบมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.50) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ ในทางปฏิบัติได้จริงและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความชัดเจนของโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.45) จัดเป็นอันดับที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ ขั้นตอน และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ ความสอดคล้องกับบริบท ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.49) อยู่ในระดับมากที่สุด จัดเป็นอันดับที่ 2 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

ในขณะที่ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.51) จัดเป็นอันดับที่ 3 สะท้อนว่ารูปแบบสามารถนำไปดำเนินการได้จริงภายใต้ข้อจำกัดของ สถานศึกษา ส่วน การใช้ทรัพยากร ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.52) และ การขยายผล ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.53) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จัดเป็นอันดับที่ 4 และ 5 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบ สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและมีศักยภาพในการนำไปขยายผลในบริบทที่หลากหลาย

โดยสรุป ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการบริหาร ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง อีกทั้งยังมีศักยภาพในการ พัฒนาและขยายผลในอนาคต ซึ่งสนับสนุนความพร้อมของรูปแบบในการนำไปใช้เป็นแนวทางการ บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

4.3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหาร

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ แสดงดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมของรูปแบบ (n = 15)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	จัดอันดับ
ความสอดคล้องเชิงทฤษฎี	4.83	0.39	มากที่สุด	1
ความครบถ้วนขององค์ประกอบ	4.75	0.45	มากที่สุด	2
ความเหมาะสมต่อการพัฒนา	4.67	0.49	มากที่สุด	3
ความยืดหยุ่น	4.58	0.51	มากที่สุด	4
ความยั่งยืน	4.50	0.52	มาก	5
รวม	4.67	0.47	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความเหมาะสมของรูปแบบ จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน พบว่า โดยภาพรวมรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.47) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับหลักวิชาการและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสอดคล้องเชิงทฤษฎี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.39) จัดเป็นอันดับที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบมีพื้นฐานแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารและการศึกษาที่ชัดเจน สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย รองลงมา คือ ความครบถ้วนขององค์ประกอบ ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.45) จัดเป็นอันดับที่ 2 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีองค์ประกอบที่ครอบคลุมและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ

ส่วน ความเหมาะสมต่อการพัฒนา ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.49) และ ความยืดหยุ่น ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.51) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด จัดเป็นอันดับที่ 3 และ 4 ตามลำดับ สะท้อนว่ารูปแบบสามารถนำไปปรับใช้และพัฒนาต่อยอดให้เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกันได้ ขณะที่ความยั่งยืน ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.52) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จัดเป็นอันดับที่ 5 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีแนวโน้มในการนำไปใช้ต่อเนื่องในระยะยาว

โดยสรุป ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับหลักวิชาการ มีความครบถ้วน เหมาะสมต่อการพัฒนา และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4.3.3 ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นสาระสำคัญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าและสะท้อนมุมมองเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพของรูปแบบให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

1) การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบอย่างเป็นระบบและชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ คู่มือควรประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง ขั้นตอนการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาจริง

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังเสนอแนะว่า คู่มือควรจัดทำในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับบริบทของผู้ใช้งาน และสามารถนำไปใช้เป็นเอกสารอ้างอิงได้ในระยะยาว ทั้งในรูปแบบเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงและการนำไปใช้ประโยชน์

2) การพัฒนาเครื่องมือประเมินผลที่สอดคล้องกับรูปแบบ

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับการพัฒนาเครื่องมือประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบและเป้าหมายของรูปแบบ เนื่องจากการประเมินผลที่มีคุณภาพจะช่วยสะท้อนประสิทธิผลของการดำเนินงานและนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เครื่องมือประเมินควรครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครู และสถานศึกษา

ทั้งนี้ เครื่องมือประเมินควรผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง ความเที่ยง และความเชื่อมั่น เพื่อให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งควรพัฒนาเครื่องมือในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น แบบประเมินตนเอง แบบประเมินโดยผู้บริหาร แบบประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการประเมินเชิงประจักษ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและครอบคลุมมิติต่าง ๆ ของการดำเนินงาน

3) การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครูอย่างต่อเนื่อง

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความพร้อมของผู้บริหารและครูเป็นสำคัญ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมการอบรม สัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน และการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา ตลอดจนสามารถนำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดี ความตระหนักรู้ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

4) การขยายเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า การขยายเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานตามรูปแบบ เนื่องจากชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรที่มีคุณค่า สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างหลากหลาย

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือควรอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา และทำให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง

5) การจัดให้มีระบบติดตามผลในระยะยาว

ผู้เชี่ยวชาญเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีระบบติดตามผลและประเมินผลในระยะยาว เพื่อให้สามารถตรวจสอบความต่อเนื่องและความยั่งยืนของการดำเนินงานตามรูปแบบ ระบบติดตามผลควรมีความชัดเจนในด้านตัวชี้วัด ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และรูปแบบการรายงานผล

การติดตามผลอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถรับรู้ปัญหา อุปสรรค และแนวโน้มการพัฒนาได้อย่างทันท่วงที รวมทั้งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงรูปแบบ

จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบในหลายด้าน โดยเริ่มจากการจัดทำเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมแนวคิด หลักการ ขั้นตอน และแนวทางการปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา

ในด้านการประเมินผล ผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือประเมินให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบ และผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานได้อย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน ได้ออกแบบแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครู โดยบูรณาการกิจกรรมการอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เสริมสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายความร่วมมือ ผ่านการจัดกิจกรรมร่วมกันและการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษา พร้อมทั้งพัฒนาระบบติดตามผลระยะยาว เพื่อสนับสนุนการนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

โดยสรุป การนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงรูปแบบในครั้งนี้ ช่วยให้รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีความสมบูรณ์ มีความสอดคล้องกับบริบทจริง และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

คู่มือรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (เรียงตามค่า CFA และบูรณาการพรหมวิหาร 4)

1. บทนำ

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต และความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข นับเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ การบริหารจัดการสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดและรูปแบบการบริหารที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหา ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย เป็นหลักการสำคัญที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รวมทั้งเงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรม หลักการดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความสมดุล ความมั่นคง และความยั่งยืนในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ขณะเดียวกัน หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ถือเป็นหลักธรรมสำคัญที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข และเป็นพื้นฐานของการบริหารจัดการที่คำนึงถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร และความเป็นธรรม การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เข้ากับการบริหารสถานศึกษา จึงช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เกื้อกูลเอื้อต่อการพัฒนาครู บุคลากร และผู้เรียนอย่างรอบด้าน

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก โดยผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และสามารถสะท้อนโครงสร้างเชิงระบบของการบริหารสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการวิจัยจะสามารถยืนยันความเหมาะสมของโครงสร้างรูปแบบการบริหารได้แล้ว แต่การนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางที่ชัดเจนเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของแต่ละพื้นที่ ดังนั้น การจัดทำคู่มือรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัยสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยอาศัยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ นำองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารมาเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พร้อมทั้งบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เป็นกรอบคุณธรรมสำคัญในการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และมุ่งสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

2. แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ

รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับการพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของการบูรณาการแนวคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ หลักศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการบริหารเชิงระบบ (System Approach) และหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกันในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน

2.1 หลักศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดการพัฒนาที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้เงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรม ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความสมดุลในการพัฒนาทั้งในด้านวิชาการ การบริหารจัดการ และการพัฒนาผู้เรียน

การนำหลักศาสตร์พระราชามาใช้เป็นฐานในการบริหารสถานศึกษา ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนและตัดสินใจอย่างรอบคอบ คำนึงถึงบริบทของพื้นที่ ทรัพยากรที่มีอยู่ และผลกระทบในระยะยาว ส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเหมาะสม ลดความเสี่ยง และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังส่งเสริมให้สถานศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีความพอเพียงในการดำรงชีวิต และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.2 แนวคิดการบริหารเชิงระบบ (System Approach)

แนวคิดการบริหารเชิงระบบเป็นแนวคิดที่มององค์กรในลักษณะของระบบที่มีองค์ประกอบย่อยหลายส่วนทำงานเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยประกอบด้วยระบบนำเข้า (Input) ระบบกระบวนการ (Process) ระบบผลผลิต (Output) และระบบป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งทุกระบบมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร

การนำแนวคิดการบริหารเชิงระบบมาประยุกต์ใช้กับสถานศึกษา ช่วยให้การบริหารจัดการมีความเป็นระเบียบ มีความต่อเนื่อง และสามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย การดำเนินงาน และผลลัพธ์ทางการศึกษาได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้สามารถวางแผน พัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ แนวคิดเชิงระบบยังช่วยส่งเสริมการทำงานแบบบูรณาการระหว่างฝ่ายบริหาร ครู บุคลากร และภาคีเครือข่ายทางการศึกษา ทำให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 หลักพรหมวิหาร 4

หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข และเป็นพื้นฐานของการบริหารจัดการที่คำนึงถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์

เมตตา หมายถึง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรมีความเอื้ออาทรต่อผู้เรียนและเพื่อนร่วมงาน

กรุณา หมายถึง ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ส่งเสริมการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง

มุทิตา หมายถึง ความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับและการให้กำลังใจ

อุเบกขา หมายถึง ความวางใจเป็นกลางอย่างมีปัญญา ส่งเสริมการบริหารงานด้วยความยุติธรรมและไม่ลำเอียง

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เข้ากับการบริหารสถานศึกษา ช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความเข้าใจ ความเกื้อกูล และความเป็นธรรม อันเอื้อต่อการพัฒนาทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและบุคลากร

2.4 การบูรณาการแนวคิดทั้งสามประการ

รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้นำหลักศาสตร์พระราชารวมทั้งแนวคิดการบริหารเชิงระบบ และหลักพรหมวิหาร 4 มาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักศาสตร์พระราชาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ใช้แนวคิดเชิงระบบเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และใช้หลักพรหมวิหาร 4 เป็นฐานคุณธรรมในการบริหารจัดการ

การบูรณาการแนวคิดทั้งสามประการดังกล่าว ส่งผลให้รูปแบบการบริหารมีความสมดุลทั้งด้านวิชาการ การบริหารจัดการ และคุณธรรมจริยธรรม สามารถตอบสนองต่อบริบทของสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างเหมาะสม และมุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะชีวิต คุณธรรม และความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

3. การจัดลำดับองค์ประกอบตามค่า CFA

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการบริหารดังกล่าวส่งผลต่อองค์ประกอบย่อยจำนวน 9 ด้าน โดยแต่ละองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)

แตกต่างกันไป ซึ่งสะท้อนถึงระดับความสำคัญและบทบาทของแต่ละองค์ประกอบที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า โมเดลการบริหารมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับดีมาก และองค์ประกอบทุกด้านมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน แสดงถึงความเหมาะสมในการนำมาใช้เป็นโครงสร้างหลักของรูปแบบการบริหาร ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำค่า Factor Loading มาจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เพื่อสะท้อนลำดับความสำคัญขององค์ประกอบในการนำไปประยุกต์ใช้เชิงปฏิบัติ

การจัดลำดับองค์ประกอบตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สามารถให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงประจักษ์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ดังนี้

ตารางที่ 4.24 องค์ประกอบตามค่า Factor Loading

ลำดับ	องค์ประกอบ	ค่า λ	หลักพรหมวิหาร
1	เงื่อนไขคุณธรรม	0.88	เมตตา / อุเบกขา
2	เงื่อนไขความรู้	0.85	กรุณา
3	การใช้ทรัพยากร	0.84	อุเบกขา
4	การมีส่วนร่วมของชุมชน	0.81	เมตตา / กรุณา
5	ความพอประมาณ	0.82	อุเบกขา
6	ความมีเหตุผล	0.79	ปัญญา / อุเบกขา
7	ภูมิคุ้มกัน	0.77	อุเบกขา
8	เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา	0.76	เมตตา / กรุณา
9	วัฒนธรรมท้องถิ่น	0.76	มูทิตา

(เรียงตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย)

ทั้งนี้ องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูง แสดงถึงความสำคัญในฐานะกลไกหลักในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ขณะที่องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในลำดับรองลงมา แม้จะมีอิทธิพลในระดับที่แตกต่างกัน แต่ยังคงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและเสริมสร้างความสมบูรณ์ของรูปแบบการบริหารโดยรวม

การจัดลำดับองค์ประกอบตามค่า CFA ดังกล่าว ช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางการบริหารจัดการได้อย่างเป็นลำดับขั้น เริ่มจากการพัฒนาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลสูงเป็นลำดับแรก และเชื่อมโยงไปสู่องค์ประกอบอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง สอดคล้อง และสามารถสร้างผลลัพธ์เชิงบวกต่อคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ การนำผลการจัดลำดับองค์ประกอบมาใช้เป็นฐานในการวางแผนและตัดสินใจเชิงบริหาร ยังช่วยให้สถานศึกษาสามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตรงจุด และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในภาพรวมอย่างมีประสิทธิภาพ

4. แนวทางการบริหารเชิงปฏิบัติ (ตามลำดับ CFA)

แนวทางการบริหารเชิงปฏิบัติตามรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยผลการจัดลำดับองค์ประกอบตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ การกำหนดแนวทางการบริหารเชิงปฏิบัติในแต่ละด้าน มุ่งเน้นให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา และเชื่อมโยงกับหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารจัดการ

4.1 ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ($\lambda = 0.88$)

ด้านเงื่อนไขคุณธรรมเป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารที่ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างแบบอย่างที่ดี และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ตั้งอยู่บนหลักความถูกต้องและความโปร่งใส

แนวปฏิบัติ

1. ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตประจำวัน
2. ส่งเสริมระบบการบริหารงานที่มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม
3. สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
4. ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู บุคลากร และผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
5. นำหลักคุณธรรมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ วางแผน และประเมินผลการดำเนินงาน

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4

เมตตา : ผู้บริหารดูแล เอาใจใส่ และให้ความเข้าใจต่อบุคลากรและผู้เรียนด้วยความจริงใจ

กรุณา : ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และแก้ไขปัญหาของบุคลากรด้วยความปรารถนาดี

มูทิตา : ส่งเสริมและแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของบุคลากรและผู้เรียน

อุเบกขา : ตัดสินใจและบริหารงานด้วยความเป็นธรรม ไม่ลำเอียง และยึดหลักเหตุผล

การดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าว จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และความร่วมมือภายในองค์กร อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

4.2 ด้านเงื่อนไขความรู้ ($\lambda = 0.85$)

ด้านเงื่อนไขความรู้เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะทางวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

แนวปฏิบัติ

1. จัดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบการอบรม การศึกษาดูงาน และการพัฒนาตนเองตามแผนพัฒนารายบุคคล
2. ส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน
3. สนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน
4. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม
5. จัดให้มีระบบนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาทางวิชาการ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4

เมตตา : เอาใจใส่ต่อการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรด้วยความจริงใจ

กรุณา : สนับสนุน ช่วยเหลือ และให้คำแนะนำแก่ครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน

มูทิตา : ชื่นชม ยกย่อง และแสดงความยินดีต่อความสำเร็จด้านวิชาการและนวัตกรรมของครู

อุเบกขา : ประเมินผลและสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพอย่างเป็นธรรมและเป็นกลาง

การดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าว จะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในองค์กร พัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

4.3 ด้านความพอประมาณ ($\lambda = 0.83$)

ด้านความพอประมาณเป็นองค์ประกอบที่สะท้อนถึงการบริหารจัดการทรัพยากรและการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือย และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและความยั่งยืนในการพัฒนา

แนวปฏิบัติ

1. วางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
2. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
3. หลีกเลี่ยงการดำเนินโครงการที่เกินศักยภาพของสถานศึกษา
4. สนับสนุนการจัดกิจกรรมตามหลักความพอเพียง
5. สร้างจิตสำนึกด้านความประหยัดแก่ครูและนักเรียน

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4

เมตตา : คำนึงถึงความเดือดร้อนของบุคลากรในการใช้ทรัพยากร

กรุณา : ช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษา

มุทิตา : ยินดีต่อความสำเร็จจากการบริหารอย่างพอเพียง

อุเบกขา : บริหารงบประมาณอย่างเป็นธรรม

4.4 ด้านความมีเหตุผล ($\lambda = 0.81$)

ด้านความมีเหตุผลสะท้อนถึงการบริหารที่ใช้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และหลักวิชาการประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้การดำเนินงานมีความรอบคอบและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

แนวปฏิบัติ

1. ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนและตัดสินใจ
2. วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการอย่างเป็นระบบ
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพิจารณานโยบาย
4. ใช้ผลการประเมินเป็นฐานในการปรับปรุงงาน
5. สร้างระบบบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4

เมตตา : รับฟังความคิดเห็นด้วยความเข้าใจ

กรุณา : ช่วยแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์

มุทิตา : ยินดีต่อข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

อุเบกขา : ตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง

4.5 ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ($\lambda = 0.79$)

ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา

แนวปฏิบัติ

1. จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา
2. เตรียมแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน
3. พัฒนาทักษะการปรับตัวของครูและนักเรียน
4. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความปลอดภัย
5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือภายนอก

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4

เมตตา : ห่วงใยความปลอดภัยของทุกคน

กรุณา : ช่วยเหลือเมื่อเกิดวิกฤต

มุทิตา : ชื่นชมการรับมือที่มีประสิทธิภาพ

อุเบกขา : บริหารสถานการณ์อย่างมีสติ

4.6 ด้านการมีส่วนร่วม ($\lambda = 0.77$)

ด้านการมีส่วนร่วมสะท้อนถึงการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้เรียน และชุมชน มีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษา

แนวปฏิบัติ

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา
2. เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน
3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน
4. สนับสนุนกิจกรรมจิตอาสา
5. พัฒนาระบบสื่อสารภายในองค์กร

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4

เมตตา : เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

กรุณา : สนับสนุนการทำงานร่วมกัน

มุทิตา : ยินดีต่อความสำเร็จของทีม

อุเบกขา : ปฏิบัติต่อทุกฝ่ายอย่างเสมอภาค

4.7 ด้านการพัฒนาผู้เรียน ($\lambda = 0.75$)

ด้านการพัฒนาผู้เรียนเป็นองค์ประกอบหลักที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และทักษะชีวิต

แนวปฏิบัติ

1. จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพตามความถนัด
2. ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวัน
3. พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ
4. สนับสนุนกิจกรรมแนะแนว
5. สร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4

เมตตา : ดูแลผู้เรียนด้วยความเอาใจใส่

กรุณา : ช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา

มุทิตา : ชื่นชมความสำเร็จของผู้เรียน

อุเบกขา : ประเมินผู้เรียนอย่างเป็นธรรม

4.8 ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ($\lambda = 0.73$)

ด้านการนิเทศและประเมินผลเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการบริหารอย่างต่อเนื่อง

แนวปฏิบัติ

1. จัดระบบนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ
2. ประเมินผลตามสภาพจริง
3. ใช้ผลการประเมินปรับปรุงงาน
4. รายงานผลอย่างโปร่งใส
5. พัฒนาผู้ประเมินให้มีสมรรถนะ

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4

เมตตา : นิเทศด้วยความสร้างสรรค์

กรุณา : ให้คำแนะนำอย่างจริงจัง

มุทิตา : ยินดีต่อพัฒนาการ

อุเบกขา : ประเมินอย่างเป็นกลาง

4.9 ด้านภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม ($\lambda = 0.71$)

ด้านภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมสะท้อนบทบาทของผู้บริหารในการขับเคลื่อนองค์กรด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

แนวปฏิบัติ

1. ปฏิบัติตนเป็นผู้นำแบบอย่างที่ดี
2. ส่งเสริมภาวะผู้นำในบุคลากร
3. บริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล
4. พัฒนาผู้นำรุ่นใหม่
5. สร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4

เมตตา : นำด้วยความเข้าใจ

กรุณา : สนับสนุนการเติบโตของทีม

มูทิตา : ยินดีต่อความสำเร็จร่วมกัน

อุเบกขา : ใช้อำนาจอย่างเป็นธรรม

5. การนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา

การนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไปใช้ในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา และยึดผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การประยุกต์ใช้รูปแบบดังกล่าว มิได้เป็นเพียงการนำแนวคิดเชิงทฤษฎีมาปรับใช้เท่านั้น แต่เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน

5.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ก่อนนำรูปแบบไปใช้ สถานศึกษาควรดำเนินการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักร่วมกัน ได้แก่

1. ศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิด หลักการ และโครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชอย่างถูกต้องและครบถ้วน
2. จัดประชุมชี้แจงแก่ครูและบุคลากร เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อการนำรูปแบบไปใช้
3. วิเคราะห์บริบท สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา

4. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานในการขับเคลื่อนรูปแบบอย่างเป็นทางการ
5. จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่บูรณาการองค์ประกอบของรูปแบบอย่างชัดเจน

5.2 การวางแผนการดำเนินงานตามรูปแบบ

การวางแผนเป็นขั้นตอนสำคัญที่กำหนดทิศทางและความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยควรดำเนินการดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างชัดเจน
2. จัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบตามค่า CFA เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อน
3. บูรณาการรูปแบบเข้ากับแผนปฏิบัติราชการ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนงบประมาณ

4. กำหนดกิจกรรม โครงการ และผู้รับผิดชอบในแต่ละด้านอย่างเป็นระบบ
5. วางแผนการใช้ทรัพยากรให้สอดคล้องกับหลักความพอประมาณและความคุ้มค่า

5.3 การดำเนินงานตามแผนและการขับเคลื่อนเชิงระบบ

การดำเนินงานตามรูปแบบควรเป็นไปตามแนวคิดการบริหารเชิงระบบ โดยเน้นความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่

1. นำแนวทางการบริหารเชิงปฏิบัติในหัวข้อ 4.1–4.9 ไปประยุกต์ใช้ในแต่ละฝ่ายงาน
2. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
3. บูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
4. สนับสนุนการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการติดตามความก้าวหน้า
5. สร้างบรรยากาศองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.4 การติดตาม สนับสนุน และเสริมพลังการดำเนินงาน

เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้เกิดผลอย่างยั่งยืน สถานศึกษาควรมีระบบติดตามและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาเชิงพัฒนาแก่ครูและบุคลากร
2. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ
3. ให้กำลังใจและเสริมแรงเชิงบวกแก่ผู้ปฏิบัติงาน
4. แก้ไขปัญหาและอุปสรรคอย่างทันท่วงที
5. สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณอย่างเหมาะสม

5.5 การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทและความต้องการของผู้เรียน โดยควรดำเนินการ ดังนี้

1. นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการดำเนินงาน

2. พัฒนานวัตกรรมการบริหารและการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาภายในสถานศึกษา
4. สร้างคลังความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)
5. ขยายผลความสำเร็จสู่เครือข่ายสถานศึกษา

โดยสรุป การนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามาใช้ในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยการวางแผนอย่างรอบคอบ การดำเนินงานเชิงระบบ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบคุณธรรมของหลักพรหมวิหาร 4 อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและความเข้มแข็งของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

การดำเนินงานตามแนวคิดเชิงระบบ (Input-Process-Output-Feedback) ภายใต้กรอบพรหมวิหาร 4

การนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไปใช้ในสถานศึกษา ดำเนินการภายใต้แนวคิดการบริหารเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ระบบนำเข้า (Input) ระบบกระบวนการ (Process) ระบบผลผลิต (Output) และระบบป้อนกลับ (Feedback) โดยทุกระบบขับเคลื่อนภายใต้กรอบคุณธรรมของหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างสมดุล มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

1) ระบบนำเข้า (Input)

ระบบนำเข้าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษา ประกอบด้วยทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ผู้เรียน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนบริบทของชุมชนและเครือข่ายความร่วมมือ

การบริหารจัดการระบบนำเข้า ต้องมุ่งเน้นการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับหลักความพอประมาณ และคำนึงถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ของทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

การบูรณาการพรหมวิหาร 4 ในระบบนำเข้า

เมตตา : ดูแลบุคลากรและผู้เรียนด้วยความเอาใจใส่

กรุณา : ช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทรัพยากร

มุทิตา : ยินดีต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

อุเบกขา : จัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม

2) ระบบกระบวนการ (Process)

ระบบกระบวนการเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่นำทรัพยากรจากระบบนำเข้าไปใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การจัดการเรียนการสอน การนิเทศติดตาม และการบริหารงบประมาณ

การดำเนินงานในระบบกระบวนการ ต้องเป็นไปอย่างเป็นระบบ โปร่งใส มีส่วนร่วม และยึดหลักเหตุผล เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การบูรณาการพรหมวิหาร 4 ในระบบกระบวนการ

เมตตา : บริหารด้วยความเข้าใจและเอื้ออาทร

กรุณา : สนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร

มุทิตา : ส่งเสริมและให้กำลังใจทีมงาน

อุเบกขา : ตัดสินใจบนพื้นฐานของความยุติธรรม

3) ระบบผลผลิต (Output)

ระบบผลผลิตเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานตามกระบวนการบริหาร ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพและความสำเร็จของสถานศึกษา ได้แก่ คุณภาพผู้เรียนด้านวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต สมรรถนะอาชีพ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และภาพลักษณ์ขององค์กร

ผลผลิตที่มีคุณภาพจะสะท้อนถึงประสิทธิผลของรูปแบบการบริหาร และเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การบูรณาการพรหมวิหาร 4 ในระบบผลผลิต

เมตตา : ส่งเสริมการเติบโตของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

กรุณา : ช่วยเหลือผู้เรียนที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

มุทิตา :ชื่นชมความสำเร็จของผู้เรียนและบุคลากร

อุเบกขา : ประเมินผลลัพธ์อย่างเป็นธรรม

4) ระบบป้อนกลับ (Feedback)

ระบบป้อนกลับเป็นกลไกในการสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย การประเมินผล การรายงานผล การรับฟังความคิดเห็น และการสะท้อนผลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ระบบป้อนกลับที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาการบริหารจัดการได้อย่างตรงจุด และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

การบูรณาการพรหมวิหาร 4 ในระบบป้อนกลับ

เมตตา : รับฟังความคิดเห็นด้วยความเปิดใจ

กรุณา : ให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์

มูทิตา : ยินดีต่อความก้าวหน้าและพัฒนาการ

อุเบกขา : ใช้ข้อมูลอย่างเป็นกลางในการปรับปรุงงาน

สรุปภาพรวมการดำเนินงานเชิงระบบ

การบริหารตามศาสตร์พระราชายาได้กรอบ Input–Process–Output–Feedback ที่ขับเคลื่อนด้วยหลักพรหมวิหาร 4 เป็นระบบการบริหารที่ผสมผสานความเป็นวิชาการเข้ากับคุณธรรมจริยธรรมอย่างกลมกลืน ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างสมดุล รอบด้าน และยั่งยืน ทั้งในมิติด้านความรู้ คุณธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม

6. การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยสะท้อนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำรูปแบบไปใช้ในทางปฏิบัติ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การประเมินผลตามรูปแบบนี้ มิได้มุ่งเน้นเพียงการตรวจสอบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นการใช้ผลการประเมินเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การพัฒนา และการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตามแนวคิดการประเมินเพื่อการพัฒนา (Evaluation for Development)

6.1 หลักการและแนวคิดในการประเมินผล

การติดตามและประเมินผลตามรูปแบบการบริหารนี้ ยึดหลักการสำคัญ ดังนี้

1. การประเมินตามตัวชี้วัดที่ได้จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เพื่อสะท้อนความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างเชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง
2. การประเมินแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและรอบด้าน
3. การประเมินแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน
4. การประเมินอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อสะท้อนพัฒนาการของสถานศึกษาในระยะยาว

5. การใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนา มากกว่าการตัดสินผลสำเร็จเพียงอย่างเดียว

6.2 รูปแบบและวิธีการประเมินผล

การดำเนินการประเมินผลควรครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 9 ด้านของรูปแบบ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ดังนี้

1. การประเมินตามตัวชี้วัด CFA ใช้ตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ CFA เป็นกรอบในการประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จของแต่ละองค์ประกอบ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น แบบสอบถาม แบบประเมินตนเอง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติการเข้าร่วมกิจกรรม และดัชนีชี้วัดคุณภาพการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตพฤติกรรม การวิเคราะห์เอกสาร และการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน
4. การประเมินแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกำหนดประเด็นการประเมิน วิเคราะห์ผล และเสนอแนะแนวทางพัฒนา
5. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เน้นการประเมินจากการปฏิบัติจริงและผลงานที่เกิดขึ้นในบริบทของสถานศึกษา

6.3 กระบวนการติดตามและประเมินผล

กระบวนการติดตามและประเมินผลควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. การกำหนดกรอบและแผนการประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด เครื่องมือระยะเวลา และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลตามแผนที่กำหนด โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความเชื่อถือได้ และจริยธรรมการวิจัย
3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติที่เหมาะสม และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบ
4. การรายงานผลการประเมิน นำเสนอผลการประเมินในรูปแบบที่เข้าใจง่าย โปร่งใส และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง
5. การนำผลไปใช้เพื่อการพัฒนา ใช้ผลการประเมินเป็นฐานในการปรับปรุงแผนงานนโยบาย และแนวทางการบริหารจัดการ

6.4 การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการประเมินผล

การติดตามและประเมินผลตามรูปแบบนี้ ดำเนินการภายใต้กรอบคุณธรรมของหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และการพัฒนา ดังนี้

เมตตา : ประเมินด้วยความเข้าใจและเคารพศักดิ์ศรีของผู้ถูกประเมิน

กรุณา : ใช้ผลการประเมินเพื่อช่วยเหลือและพัฒนา ไม่ใช่เพื่อลงโทษ

มุทิตา : ชื่นชมความก้าวหน้าและความสำเร็จที่เกิดขึ้น

อุเบกขา : ประเมินอย่างเป็นธรรม เป็นกลาง และปราศจากอคติ

โดยสรุป การติดตามและประเมินผลตามรูปแบบการบริหารนี้ เป็นกระบวนการสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างกาปฏิบัติงานและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบแนวคิด Evaluation for Development และหลักพรหมวิหาร 4 อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและความเข้มแข็งของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

7. สรุป

คู่มือรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยยึดผลการวิจัยเชิงประจักษ์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เป็นฐานในการกำหนดโครงสร้างและแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

คู่มือฉบับนี้ได้นำองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารมาเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เพื่อสะท้อนระดับความสำคัญและบทบาทของแต่ละองค์ประกอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการบริหารเชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับผลการวิจัยและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

นอกจากนี้ คู่มือยังให้ความสำคัญกับการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นกรอบคุณธรรมสำคัญในการบริหารจัดการ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความเข้าใจ ความเกื้อกูล และความเป็นธรรม อันเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างรอบด้าน

ในด้านกระบวนการดำเนินงาน คู่มือฉบับนี้ได้นำแนวคิดการบริหารเชิงระบบ (Input–Process–Output–Feedback) มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานมีความเชื่อมโยง ต่อเนื่อง และสามารถติดตามประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ ภายใต้แนวคิดการประเมินเพื่อการพัฒนา (Evaluation for Development)

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม คู่มือฉบับนี้มีลักษณะเด่นที่สำคัญ ได้แก่ การใช้ผลการวิเคราะห์ CFA เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ การจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบอย่างเป็นระบบ การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 อย่างกลมกลืน การคำนึงถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการออกแบบแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา

ดังนั้น คู่มือรูปแบบการบริหารฉบับนี้จึงสามารถใช้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม และมีความยั่งยืน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ และมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุด คือ การเป็น “สถานศึกษาคุณธรรม คุณภาพ และยั่งยืน” ที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของประเทศได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

8. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการขยายผล

จากผลการพัฒนาคู่มือรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอาศัยผลการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ และบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เป็นกรอบ คุณธรรมในการบริหารจัดการ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างเป็นระบบและยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้เกิดประสิทธิภาพในระดับนโยบายและ สามารถขยายผลสู่การปฏิบัติในวงกว้าง จึงขอเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายและการขยายผล ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับหน่วยงานต้นสังกัด

- 1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์ พระราชาไปใช้เป็นกรอบหลักในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
- 1.2 ควรบรรจุแนวทางการบริหารตามรูปแบบดังกล่าวไว้ในแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา การศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี
- 1.3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการนำ รูปแบบไปใช้ผ่านการอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน
- 1.4 สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อรองรับการ ดำเนินงานตามรูปแบบ
- 1.5 พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลในระดับนโยบาย โดยใช้ตัวชี้วัดจากผลการ วิเคราะห์ CFA เป็นกรอบในการกำกับคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับสถานศึกษา

- 2.1 สถานศึกษาควรนำรูปแบบการบริหารไปบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและแผนปฏิบัติงานประจำปีอย่างเป็นระบบ
- 2.2 ผู้บริหารควรทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและ การบริหารตามศาสตร์พระราชา
- 2.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการขับเคลื่อน รูปแบบ
- 2.4 พัฒนาระบบการนิเทศ ติดตาม และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- 2.5 สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ คุณธรรม และความรับผิดชอบร่วมกัน

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- 3.1 จัดให้มีหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารและครูที่เน้นการบริหารตามศาสตร์พระราชาและหลัก พรหมวิหาร 4

3.2 ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องผ่าน PLC การวิจัยในชั้นเรียน และนวัตกรรมการเรียนรู้

3.3 สนับสนุนระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) สำหรับครูและผู้บริหารรุ่นใหม่

3.4 สร้างแรงจูงใจและระบบการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ปฏิบัติงานดีเด่น

3.5 พัฒนาทักษะด้านการวิจัยและการใช้ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ

4. แนวทางการขยายผลสู่เครือข่ายสถานศึกษา

4.1 จัดตั้งเครือข่ายสถานศึกษาต้นแบบด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชาในระดับพื้นที่

4.2 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาผ่านเวทีวิชาการ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และระบบออนไลน์

4.3 พัฒนาลังองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ

4.4 ขยายผลการดำเนินงานสู่สถานศึกษาในภูมิภาคอื่น โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

4.5 สนับสนุนการจัดโครงการนำร่อง (Pilot Project) เพื่อทดสอบและพัฒนารูปแบบในบริบทที่หลากหลาย

5. แนวทางการขยายผลเชิงวิชาการและการวิจัย

5.1 ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารในระดับพื้นที่และระดับประเทศ

5.2 สนับสนุนการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาที่นำรูปแบบไปใช้และไม่ได้ใช้

5.3 พัฒนางานวิจัยเชิงทดลองและกึ่งทดลองเพื่อยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบ

5.4 ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการและเวทีระดับชาติและนานาชาติ

5.5 บูรณาการผลการวิจัยเข้าสู่การพัฒนานโยบายการศึกษาอย่างเป็นระบบ

6. แนวทางการสร้างความยั่งยืนในการขยายผล

6.1 พัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management) ภายในองค์กร

6.2 สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับของสถานศึกษา

6.3 ส่งเสริมความต่อเนื่องของนโยบายและการดำเนินงาน แม้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร

6.4 พัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน

6.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคมในการสนับสนุนการศึกษาอย่างยั่งยืน

สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการขยายผล

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการขยายผลดังกล่าว มุ่งเน้นการนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามาใช้ในเชิงระบบ ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการ พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการต่อยอดทางวิชาการ เพื่อให้เกิดการขยายผลอย่างกว้างขวางและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งคุณธรรม คุณภาพ และความมั่นคงทางการศึกษาในระยะยาว

การวิจัยระยะที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชามาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญผ่านการประเมินเชิงปริมาณจากแบบสอบถามมาตรฐานค่า และการประเมินเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมรอบด้าน และสะท้อนประสิทธิภาพของรูปแบบในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยระยะที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบมีโครงสร้างและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงภายใต้ทรัพยากรและข้อจำกัดที่มีอยู่ในพื้นที่ นอกจากนี้รูปแบบยังเอื้อต่อการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถนำไปขยายผลในสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

ในด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องเชิงทฤษฎี มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน ครอบคลุมมิติสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีความยืดหยุ่นในการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของรูปแบบในการนำไปใช้ในระยาวอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญยังช่วยเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับจุดเด่นและแนวทางการพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้มีการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบอย่างชัดเจน การพัฒนาเครื่องมือประเมินผลที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบ การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและครูอย่างต่อเนื่อง การ

ขยายเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และการจัดให้มีระบบติดตามผลในระยะยาว ซึ่งข้อเสนอแนะเหล่านี้สะท้อนถึงความพร้อมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ในบริบทจริง

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนารูปแบบในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้าง กระบวนการดำเนินงาน เครื่องมือสนับสนุน และกลไกการติดตามประเมินผล ส่งผลให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ ชัดเจน และสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น การปรับปรุงดังกล่าวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนำรูปแบบไปใช้ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริหารและครูในการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้

ผลการวิจัยระยะที่ 3 ยังแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา ที่พัฒนาขึ้นสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม โดยอาศัยการบริหารจัดการที่ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ควบคู่กับเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของศาสตร์พระราชา

นอกจากนี้ รูปแบบยังส่งเสริมให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาเชิงวิชาการและการพัฒนามนุษย์อย่างรอบด้าน ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

โดยสรุป ผลการวิจัยระยะที่ 3 ยืนยันว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ และมีศักยภาพในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ในอนาคต

ผลการวิจัยในระยะนี้จึงถือเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนความสมบูรณ์ของรูปแบบ และเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการนำไปใช้ในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยและการบริหารการศึกษาในอนาคตต่อไป

บทที่ 5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การอภิปรายผลการวิจัยเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติ และเชิงการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

5.1 อภิปรายผลการวิจัย

5.1.1 อภิปรายผลการศึกษาสภาพและองค์ประกอบของการบริหารตามศาสตร์พระราชา (ระยะที่ 1)

จากผลการศึกษาดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน ที่ค้นพบมิได้เกิดขึ้นอย่างแยกส่วน หากแต่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน โดยมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานคิดสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารสถานศึกษา ทำให้การบริหารจัดการมุ่งเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาเชิงวิชาการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ในด้าน **หลักความพอประมาณ** พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง ไม่เน้นการขยายตัวหรือพัฒนาเกินขีดความสามารถทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดการบริหารที่มุ่งเน้นความมั่นคงและความยั่งยืนมากกว่าการมุ่งผลสำเร็จในระยะสั้น

ด้าน **หลักความมีเหตุผล** แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำข้อมูลสารสนเทศ ผลการประเมิน และความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ทำให้การบริหารจัดการมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจที่ขาดข้อมูลรองรับ

ในส่วนของ **หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน** พบว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี โดยมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาทักษะบุคลากร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรในระยะยาว

สำหรับ **เงื่อนไขความรู้** และ **เงื่อนไขคุณธรรม** ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของศาสตร์พระราชา ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีความรู้ความสามารถควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกสาธารณะ ส่งผลให้การบริหารและการจัดการเรียนรู้เป็นไปบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ในด้าน **การบริหารเชิงระบบ** ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษามีการจัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรอย่างเหมาะสม และมีการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ อย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบองค์รวม (Holistic Management) ที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้าน **การมีส่วนร่วม** พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และสร้างความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management)

ในด้าน **การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง** ผลการวิจัยสะท้อนว่า สถานศึกษามีการนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กร ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)

สำหรับ **การมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน** ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการบริหารสถานศึกษา พบว่า การดำเนินงานตามศาสตร์พระราชาช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต และความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่า บริบททางเศรษฐกิจและสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมชนบทและกึ่งเมือง มีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างต่ำ และมีความ

หลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริหารจึงต้องอาศัยหลักความเข้าใจบริบทพื้นที่เป็นฐานในการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน

ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ยังแสดงให้เห็นว่า การนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการองค์กรเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์และคุณค่าของสถานศึกษาในฐานะแหล่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชน

เมื่อพิจารณาในภาพรวม จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 9 ด้านที่ค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารในระยะที่ 2 และการประเมินในระยะที่ 3 โดยองค์ประกอบเหล่านี้ช่วยกำหนดทิศทาง แนวทาง และกลไกการดำเนินงานให้มีความชัดเจน เป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบทจริง

ดังนั้น ผลการวิจัยระยะที่ 1 จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างเหมาะสม และเป็นฐานความรู้สำคัญสำหรับการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนในอนาคต

ผลการวิจัยระยะที่ 1 ทำให้ทราบว่า การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชากับบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 9 ด้าน ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม การบริหารเชิงระบบ การมีส่วนร่วม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีความเชื่อมโยงและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า องค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน ไม่ได้ดำเนินการแยกส่วน หากแต่เป็นกระบวนการบริหารที่บูรณาการอย่างเป็นองค์รวม โดยเริ่มต้นจากการยึดหลักความพอประมาณและความมีเหตุผลเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและทรัพยากรที่มีอยู่

หลักการสร้างภูมิคุ้มกันถูกนำมาใช้ควบคู่กับการบริหารเชิงป้องกันและการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านนโยบาย เทคโนโลยี และสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยืดหยุ่นให้แก่สถานศึกษาในระยะยาว

ในขณะเดียวกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมทำหน้าที่เป็นฐานรากของการพัฒนาองค์กร โดยผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการปลูกฝังค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ ซึ่งส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยง การวิเคราะห์บริบท การสร้างความสัมพันธ์ และการพัฒนาเชิงระบบเข้าด้วยกัน ผู้บริหารใช้หลักการ ดังกล่าวเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและดำเนินงาน โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจสภาพจริง ของสถานศึกษาและชุมชน การเข้าถึงปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้ ไปสู่การพัฒนาอย่างเหมาะสม

การมีส่วนร่วมของชุมชนปรากฏเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมพลังในการบริหารจัดการ โดยชุมชนมีบทบาททั้งในการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ส่งผลให้สถานศึกษาได้รับ การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และเกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในการพัฒนาการศึกษา

ในด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการ วางแผนและการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ สูงสุด ลดความสูญเปล่า และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขณะเดียวกัน การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกนำมาใช้เป็นฐานในการจัดการเรียนรู้และ การบริหารองค์กร เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา เชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชน และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นแก่ผู้เรียน

เมื่อพิจารณาในภาพรวม องค์ประกอบทั้ง 9 ด้านสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการบริหาร ที่เน้นความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัยระยะที่ 1 จึงชี้ให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในบริบท ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นกระบวนการบริหาร เชิงบูรณาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุล มีความยืดหยุ่น และยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการ พัฒนาคน ระบบงาน และความสัมพันธ์กับชุมชนควบคู่กันไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยระยะนี้เป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนารูปแบบ การบริหารในระยะที่ 2 และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในระยะที่ 3 เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ สามารถนำไปใช้ได้จริง และส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

โดยสรุป ผลการวิจัยระยะที่ 1 ได้สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างและสาระสำคัญของ การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพ การจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนในระยะยาวอย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหาร สถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบสำคัญจำนวน 9 ด้าน ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความ

มีเหตุผล หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม หลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น

องค์ประกอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างและสาระสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาอย่างเป็นระบบและเป็นองค์รวม โดยแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และร่วมกันสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยในระยะที่ 1 เป็นเพียงการสะท้อนภาพรวมขององค์ความรู้ แนวคิด และแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ซึ่งยังไม่อยู่ในรูปแบบของโครงสร้างการบริหารที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นระบบ

ดังนั้น เพื่อให้สามารถนำองค์ประกอบและแนวคิดที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารที่ชัดเจน เป็นขั้นตอน และสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องนำผลการวิจัยดังกล่าวมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการบริหารในระยะที่ 2

การวิจัยระยะที่ 2 มุ่งเน้นการสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการวิจัยระยะที่ 1 ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมองค์ประกอบหลัก กลไกการดำเนินงาน และแนวทางการนำไปใช้ในบริบทจริง

ในกระบวนการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบทั้ง 9 ด้านมาเป็นโครงสร้างหลักในการออกแบบรูปแบบการบริหาร โดยจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่คาดหวัง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผล

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังนำข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

การดำเนินการในระยะที่ 2 จึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการแปลงองค์ความรู้เชิงแนวคิดจากระยะที่ 1 ไปสู่รูปแบบการบริหารเชิงปฏิบัติที่มีโครงสร้างชัดเจน มีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบ และสามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยระยะที่ 1 เป็นฐานรากทางวิชาการและเชิงประจักษ์สำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารในระยะที่ 2 ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีความสมบูรณ์ เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยระยะที่ 1 สู่การพัฒนาเครื่องมือวิจัยและการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

จากผลการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาของคณาจารย์และแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชานับเป็นบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษาได้จำนวน 9 ด้านอย่างชัดเจน

องค์ประกอบดังกล่าวเป็นฐานข้อมูลเชิงคุณภาพที่สะท้อนสภาพจริง แนวคิด และแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นในบริบทพื้นที่ ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นและความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางหลักในการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยพัฒนาแบบสอบถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน พร้อมกำหนดตัวชี้วัดและข้อคำถามที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ

การพัฒนาแบบสอบถามในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ร่วมกับการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เครื่องมือมีความครอบคลุมถูกต้องตามเนื้อหา และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย

เมื่อพัฒนาแบบสอบถามเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการประเมินดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เพื่อปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสมชัดเจน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาในระดับรายข้อ (Item-level Content Validity Index: I-CVI) จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า ค่า I-CVI ของข้อคำถามทั้ง 63 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60–1.00

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ข้อคำถามส่วนใหญ่มีค่า I-CVI เท่ากับ 1.00 จำนวนมากแสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับสูงว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมครอบคลุมสาระสำคัญ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ข้อคำถามที่มีค่า I-CVI เท่ากับ 0.80 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ (≥ 0.80) สะท้อนว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในระดับดี และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ โดยอาจมีการปรับถ้อยคำหรือโครงสร้างประโยคเล็กน้อยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเพิ่มความชัดเจนและความเหมาะสมยิ่งขึ้น

สำหรับข้อคำถามบางข้อที่มีค่า I-CVI เท่ากับ 0.60 ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา รูปแบบการเขียน และความสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา เพื่อให้

ข้อคำถามมีความชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

ดังนั้น โดยสรุป แบบสอบถามฉบับนี้มีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดีถึงดีมาก มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และสามารถสะท้อนตัวแปรที่ศึกษาได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ

หลังจากปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try-out Group) ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อศึกษาคุณภาพของเครื่องมือในด้านความชัดเจน ความเหมาะสมของภาษา และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อมูลจากการทดลองใช้ถูกนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อประเมินความสอดคล้องภายในของข้อคำถามแต่ละด้าน และใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาปรับปรุงเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง

เมื่อได้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพทั้งด้านความตรงและความเชื่อมั่นแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 520 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การเก็บข้อมูลในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหาร และคุณภาพผู้เรียน รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารในระยะที่ 2 และระยะที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ช่วยยืนยันและเสริมความน่าเชื่อถือขององค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 และสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างแนวคิดเชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป การวิจัยระยะที่ 1 ไม่เพียงแต่ทำให้ทราบองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาเท่านั้น แต่ยังเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย การทดลองใช้ และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ซึ่งเป็นกระบวนการเชื่อมโยงเชิงระบบระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และนำไปสู่การพัฒนาแบบการบริหารที่มีความสมบูรณ์และเชื่อถือได้ในระยะต่อไป

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชชาภา อ่างสุวรรณ (2560) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การบริหารที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษาในระยะยาว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภาคณ์ เขาวนะสิริยธรรม (2560) ซึ่งพบว่า การนำหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมพร ชูศักดิ์ (2567) ที่ระบุว่า การบริหารเชิงระบบและการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจอย่างมีหลักฐานเชิงประจักษ์ เป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย ศรีสุข (2562) ที่พบว่า ระบบการบริหารทั่วไปและการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของสถานศึกษา

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดและผลการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (2567) ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการบริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างความสมดุล ความมั่นคง และความยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากงานวิจัยที่สอดคล้องดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาเข้ากับระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพองค์กร และความเข้มแข็งของสถานศึกษาในระยะยาว

นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี พรหมศรี (2561) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การบูรณาการหลักคุณธรรม จริยธรรม และการบริหารเชิงระบบ มีส่วนช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรางคณา อินทร์เพชร (2562) ซึ่งระบุว่า การบริหารที่เน้นความสมดุลระหว่างทรัพยากร กระบวนการ และผลลัพธ์ ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐพล ศรีสุข (2563) ที่พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก วัฒนศรี (2564) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปรีชา แสงทอง (2565) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงกลยุทธ์บนฐานความพอเพียง พบว่า การวางแผนเชิงระบบและการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ช่วยส่งเสริมความยั่งยืนของการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา

จากงานวิจัยที่สอดคล้องดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตาม ศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มิได้เป็นเพียงกรอบแนวคิดเชิงนามธรรม แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารและคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ในหลากหลายบริบท

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง ต่อรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.48)

เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า คุณภาพผู้เรียน (ตัวแปรตาม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.45) อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ การบริหารตามศาสตร์พระราชา (ตัวแปรต้น) ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.48) อยู่ในอันดับที่ 2 และกระบวนการบริหารสถานศึกษา (ตัวแปรแทรกกลาง) ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.52) อยู่ในอันดับที่ 3 ตามลำดับ ทั้งนี้ ตัวแปรทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อ การบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในขั้นตอนต่อไปได้อย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นตัวแปรตามของการวิจัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.45) และอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่ม ตัวอย่างให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะในด้านการ พัฒนาความรู้ ทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม ทักษะดิจิทัล และสมรรถนะในศตวรรษที่ 21

ค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับสูงของตัวแปรด้านคุณภาพผู้เรียน สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ ว่าการบริหารตามศาสตร์พระราชามีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้ง ด้านวิชาการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันและ อนาคต

นอกจากนี้ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านคุณภาพผู้เรียนที่มีค่าต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับ ตัวแปรอื่น (S.D. = 0.45) ยังแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับสูง เกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งสะท้อนถึงความชัดเจนของผลการดำเนินงานตามรูปแบบ การบริหาร

รองลงมาคือ ด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นตัวแปรต้นของการวิจัย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก แสดงให้เห็นว่า

กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับแนวทางการบริหารที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ในด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจและยอมรับหลักการของศาสตร์พระราชาในฐานะกรอบแนวคิดในการบริหารสถานศึกษา และเห็นว่าสามารถนำมาปรับใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

ในขณะเดียวกัน ค่าเฉลี่ยในระดับสูงยังบ่งชี้ว่าผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี ความรอบคอบ และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารตามศาสตร์พระราชา

สำหรับด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นตัวแปรแทรกกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นเล็กน้อย แต่ยังคงสะท้อนถึงการยอมรับในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ในด้านนี้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ากระบวนการบริหารในด้านการวางแผน การบริหารวิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป การนิเทศติดตาม และการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางตามศาสตร์พระราชา

อย่างไรก็ตาม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในด้านนี้มีค่าสูงกว่าด้านอื่นเล็กน้อย ($S.D. = 0.52$) ซึ่งอาจสะท้อนถึงความแตกต่างของบริบทในการดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษา เช่น ขนาดสถานศึกษา ทรัพยากร บุคลากร และสภาพแวดล้อมทางการบริหารที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การรับรู้ต่อกระบวนการบริหารมีความหลากหลายมากขึ้น

เมื่อพิจารณาภาพรวมของทั้งสามตัวแปรร่วมกัน พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งหมด และมีค่าค่อนข้างใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและความสอดคล้องขององค์ประกอบในรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา ทั้งในมิติของแนวคิด กระบวนการ และผลลัพธ์

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสนับสนุนกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดให้การบริหารตามศาสตร์พระราชาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในที่สุด

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นโดยรวม แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีความเหมาะสม ได้รับการยอมรับจากบุคลากรทางการศึกษาในระดับสูง และมีศักยภาพในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการนำไปวิเคราะห์เชิงลึกในขั้นตอนต่อไป ทั้งการวิเคราะห์รายข้อ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อยืนยันความถูกต้องและความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นในระยะต่อไป

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโครงสร้างตัวแปรแฝงตามกรอบแนวคิดการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คน โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อประเมินความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาความสอดคล้องของแบบจำลองโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องทางสถิติหลายประการ เช่น ค่าไคสแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) ค่าดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนีทักเกอร์-ลูอิส (TLI) ค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) และค่าดัชนี SRMR เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจความเหมาะสมของแบบจำลอง

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดโดยรวม (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ซึ่งครอบคลุมตัวแปรแฝงทั้งสามด้าน ได้แก่ การบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน พบว่า โมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คนอยู่ในระดับดีมาก และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานทางสถิติที่ยอมรับได้ในงานวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 1,245.36 และองศาอิสระ (df) เท่ากับ 912 พบว่า ค่าอัตราส่วนระหว่างไคสแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.37 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 3.00 แสดงให้เห็นว่า แบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับสูง และไม่มี ความคลาดเคลื่อนระหว่างโครงสร้างเชิงทฤษฎีกับข้อมูลจริงในระดับที่น่ากังวล

แม้ว่าค่าไคสแควร์จะมีแนวโน้มไวต่อขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมาก แต่การพิจารณา ร่วมกับค่า χ^2/df ที่อยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลมีความน่าเชื่อถือ และสามารถใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนความเหมาะสมของโมเดลการวัดโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Fit Indices) ได้แก่ ค่า GFI เท่ากับ 0.93 และค่า AGFI เท่ากับ 0.91 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ 0.90

ทั้งสองค่า แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ในระดับสูง และมีความเหมาะสมเชิงโครงสร้างตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ค่าดัชนี GFI ที่อยู่ในระดับสูง สะท้อนถึงความสามารถของโมเดลในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรแฝงได้อย่างครอบคลุม ขณะที่ค่า AGFI ซึ่งเป็นค่าที่ปรับแก้ตามองศาอิสระ ยืนยันเพิ่มเติมว่า โมเดลยังคงมีความเหมาะสมแม้จะคำนึงถึงความซับซ้อนของโครงสร้างแบบจำลอง

ในส่วนของดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Incremental Fit Indices) ได้แก่ ค่า CFI เท่ากับ 0.96 และค่า TLI เท่ากับ 0.95 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 0.90 อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมมากกว่าโมเดลอิสระ (Independence Model) อย่างมีนัยสำคัญ และมีประสิทธิภาพในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

ค่า CFI และ TLI ที่อยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องของโครงสร้างองค์ประกอบตามแนวคิดศาสตร์พระราชากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งยืนยันว่า องค์ประกอบทั้งสามด้าน และตัวชี้วัดในแต่ละด้านมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นการวิจัย

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Parsimonious Fit Indices) พบว่า ค่า RMSEA เท่ากับ 0.041 และค่า SRMR เท่ากับ 0.036 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 0.08 ทั้งสองค่า แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดมีค่าความคลาดเคลื่อนต่ำ และมีความแม่นยำในการอธิบายข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่า RMSEA ที่ต่ำกว่า 0.05 บ่งชี้ว่า โมเดลมีความเหมาะสมในระดับดีมาก (Good Fit) และสามารถนำไปใช้อธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ค่า SRMR ที่ต่ำกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างค่าสหสัมพันธ์ที่คาดการณ์จากโมเดลกับค่าที่ได้จากข้อมูลจริงมีค่าน้อยมาก

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า โมเดลการวัดโดยรวมที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในทุกมิติ ทั้งในด้านความเหมาะสมเชิงโครงสร้าง ความแม่นยำในการอธิบายความสัมพันธ์ และความประหยัดเชิงแบบจำลอง (Parsimony) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของแบบจำลองที่มีคุณภาพทางสถิติ

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ CFA ในระดับโมเดลรวมยังแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวสามารถสะท้อนตัวแปรแฝงที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม และไม่มีตัวชี้วัดใดที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างโดยรวมของแบบจำลอง ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของเครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ

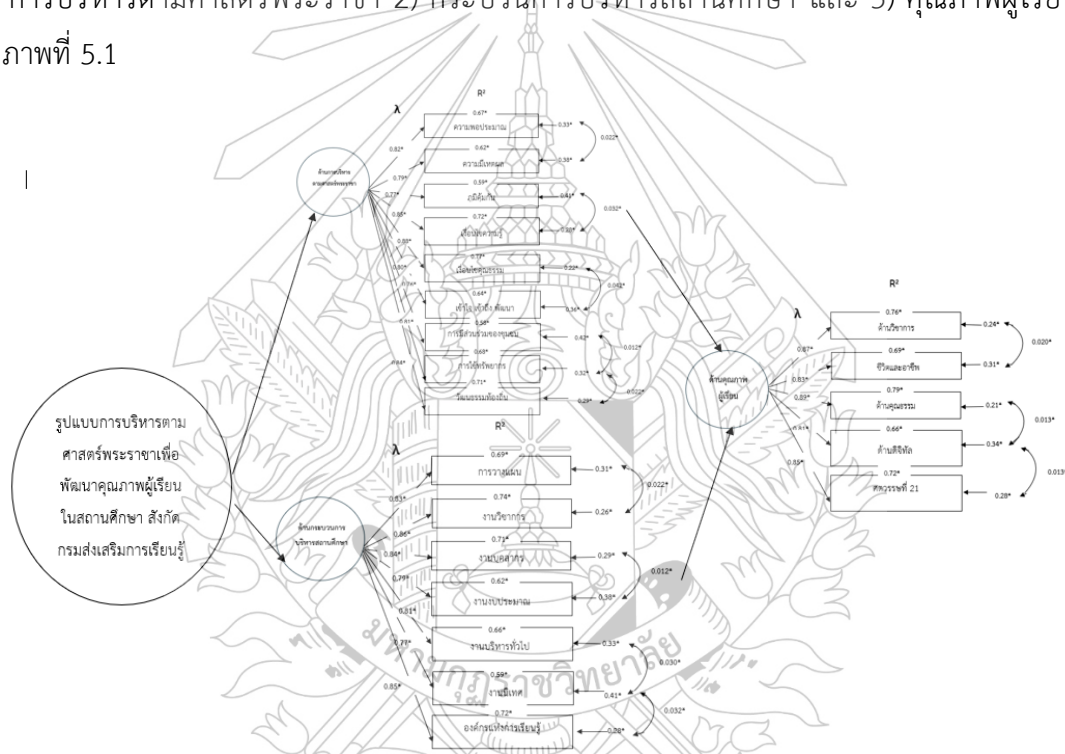
กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดโดยรวมยืนยันว่า โครงสร้างองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน มีความถูกต้องเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยในขั้นต่อไปได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำโมเดลการวัดที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องแล้ว ไปใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรในหัวข้อถัดไป เพื่ออธิบายกลไกการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านการบริหารตามศาสตร์พระราชาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ได้แก่

- 1) การบริหารตามศาสตร์พระราชา 2) กระบวนการบริหารสถานศึกษา และ 3) คุณภาพผู้เรียน ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ $\chi^2 = 0.084$, $df = 3$, $\chi^2/df = 1.40$,

P-Value = 0.359, CFI = 0.996, TLI = 0.989, RMSEA = 0.039 และ SRMR = 0.047

จากผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างภาพรวมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก โดยมีค่า $\chi^2 = 0.084$, $df = 3$, $\chi^2/df = 1.40$, P-Value = 0.359, CFI = 0.996, TLI = 0.989, RMSEA = 0.039 และ SRMR = 0.047 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ แสดงให้

เห็นว่าโมเดล มีความเหมาะสมในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างการบริหารตาม ศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหาร และคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันความถูกต้องเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงหลักทั้งสามด้าน ได้แก่ การบริหาร ตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน ว่าแต่ละตัวแปรแฝง สามารถอธิบายตัวแปรสังเกตได้อย่างสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ หรือไม่

ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกต โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนัก องค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loading: λ) ค่าสถิติ t และค่าสัมประสิทธิ์การ กำหนด (R^2) ซึ่งเป็นดัชนีสำคัญที่สะท้อนคุณภาพของโมเดลการวัดในระดับองค์ประกอบย่อย

จากผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.8 พบว่า ตัวแปรสังเกตทุกตัวในทั้งสามตัวแปรแฝงมีค่า น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.76–0.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ที่ 0.50 อย่าง ชัดเจน แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตแต่ละตัวสามารถสะท้อนลักษณะของตัวแปรแฝงที่สังกัดอยู่ได้ อย่างเหมาะสมและมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

นอกจากนี้ ตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าสถิติ t มากกว่า 1.96 ซึ่งบ่งชี้ว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกต ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญเชิงประจักษ์และสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทางทฤษฎี

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ซึ่งสะท้อนสัดส่วนของความแปรปรวน ในตัวแปรสังเกตที่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรแฝง พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.58–0.79 แสดงให้เห็น ว่า ตัวแปรแฝงแต่ละด้านสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ในระดับปานกลาง ถึงระดับสูง ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของโครงสร้างการวัดและความแม่นยำของเครื่องมือวิจัย

ด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา

สำหรับตัวแปรแฝงด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา พบว่า องค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม หลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพยากร และวัฒนธรรมท้องถิ่น ล้วนมีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบอยู่ในระดับสูง ($\lambda = 0.76-0.88$)

โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ เงื่อนไขคุณธรรม ($\lambda = 0.88, R^2 = 0.77$) รองลงมาคือ เงื่อนไขความรู้ ($\lambda = 0.85, R^2 = 0.72$) และวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\lambda = 0.84, R^2 = 0.71$)

ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชานับเป็นบริบทของสถานศึกษา ภาควิชาออกเฉียงเหนือ มีความสำคัญกับการยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และการเชื่อมโยง บริบทท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชานี้ไม่ได้มุ่งเน้น เพียงการบริหารเชิงเทคนิคหรือเชิงโครงสร้างเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับมิติด้านคุณค่า จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา

สำหรับตัวแปรแฝงด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การวางแผน งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ งานบริหารทั่วไป งานนิเทศ และ องค์การแห่งการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.77–0.86 และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว

องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ งานวิชาการ ($\lambda = 0.86$, $R^2 = 0.74$) และองค์การ แห่งการเรียนรู้ ($\lambda = 0.85$, $R^2 = 0.72$) รองลงมาคือ งานบุคลากร ($\lambda = 0.84$, $R^2 = 0.71$) แสดงให้ เห็นว่า กระบวนการบริหารที่มีคุณภาพต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ในขณะเดียวกัน งานงบประมาณและงานนิเทศ แม้จะมีค่าน้ำหนักต่ำกว่าองค์ประกอบอื่น เล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับสูงและผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรและการติดตามประเมินผลยังคงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงาน ของสถานศึกษา

ด้านคุณภาพผู้เรียน

สำหรับตัวแปรแฝงด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า องค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านชีวิตและอาชีพ ด้านคุณธรรม ด้านดิจิทัล และทักษะศตวรรษที่ 21 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.81–0.89 และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว

องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ ด้านคุณธรรม ($\lambda = 0.89$, $R^2 = 0.79$) รองลงมาคือ ด้านวิชาการ ($\lambda = 0.87$, $R^2 = 0.76$) และทักษะศตวรรษที่ 21 ($\lambda = 0.85$, $R^2 = 0.72$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาผู้เรียนในบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่ได้ มุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนา ผู้เรียนแบบองค์รวม (Holistic Development) ที่มุ่งพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และ ค่านิยมควบคู่กันไป

สรุปผลการวิเคราะห์ตัวแปรแฝงระดับที่ 1

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 โดยรวม พบว่า ตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถอธิบายตัวแปรแฝงที่สังกัดอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ กรอบแนวคิดการวิจัยทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่องค์ประกอบด้านคุณธรรมมีค่าน้ำหนักสูงสุดทั้งในด้านการบริหาร ตามศาสตร์พระราชาและด้านคุณภาพผู้เรียน สะท้อนให้เห็นว่า คุณธรรมและจริยธรรมเป็นแกนกลาง ของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น และเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการกับผลลัพธ์ การพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ในระดับนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนความถูกต้องของ โครงสร้างการวัด และเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการนำไปใช้ในการวิเคราะห์โมเดลเชิงโครงสร้าง และการทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในหัวข้อถัดไป

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านคุณภาพผู้เรียนเชื่อมโยงกับการบริหารตาม ศาสตร์พระราชาและกระบวนการบริหารสถานศึกษา

จากผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างในตอนก่อนหน้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาและด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาในทุกมิติ ผลการวิจัยในตอนนี้นี้จึงมุ่งวิเคราะห์เชิงลึกในมิติของ “ด้านคุณภาพผู้เรียน” เพื่ออธิบายผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นจากการนำแนวคิดและกระบวนการ บริหารดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้อง กับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี และสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร ได้อย่างเหมาะสม โดยตัวแปรแฝง “ด้านคุณภาพผู้เรียน” ทำหน้าที่เป็นผลลัพธ์หลักของระบบ การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาและกระบวนการบริหารเชิงระบบ และส่งอิทธิพลทางตรง ต่อองค์ประกอบของคุณภาพผู้เรียนทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) พบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรสังเกตทุกตัวในระดับสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.81 ถึง 0.89 แสดงให้ เห็นถึงความเป็นเอกภาพและความสอดคล้องของโครงสร้างคุณภาพผู้เรียนในเชิงองค์รวม องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง ได้แก่ ด้านคุณธรรม ($\lambda = 0.89$) ด้านวิชาการ ($\lambda = 0.87$) และทักษะ ชีวิตและอาชีพ ($\lambda = 0.83$) สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาและกระบวนการ บริหารสถานศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และการดำรงชีวิต อย่างยั่งยืน

ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้านทักษะดิจิทัลและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แม้จะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในระดับปานกลางถึงสูง แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของระบบการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการรักษาอัตลักษณ์ทางคุณธรรมและวัฒนธรรมของผู้เรียน

ในด้านค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรแฝงด้านคุณภาพผู้เรียนสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบย่อยได้ในระดับปานกลางถึงสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 66 ถึงร้อยละ 79 แสดงให้เห็นว่า ระบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาและกระบวนการบริหารสถานศึกษามีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและตรวจสอบได้เชิงประจักษ์ โดยเฉพาะด้านคุณธรรมและด้านวิชาการซึ่งมีค่าการอธิบายความแปรปรวนสูงกว่าด้านอื่น

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรตามในบางคู่พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำถึงปานกลาง และมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียนมีความเชื่อมโยงกันในลักษณะบูรณาการ และอาจได้รับอิทธิพลร่วมจากบริบททางครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อมทางสังคม อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อความเหมาะสมโดยรวมของโมเดล

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้านคุณภาพผู้เรียนในตอนนี้ช่วยยืนยันผลการศึกษาก่อนหน้าอย่างเป็นระบบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชาเมื่อถูกถ่ายทอดผ่านกระบวนการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม ทักษะชีวิต ทักษะดิจิทัล และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โมเดลดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างหลักการบริหาร กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สมดุล และพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิเคราะห์ SEM ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างในงานวิจัยครั้งนี้

มีวัตถุประสงค์เพื่อ ทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรการบริหารตามศาสตร์พระราชา กระบวนการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่พัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า โมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยดัชนีความกลมกลืนของโมเดลทุกตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์มาตรฐานทางสถิติ สะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของโครงสร้างโมเดลในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงในระบบการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม

ในด้านโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พบว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชามีอิทธิพลทางตรงต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษาในระดับสูง และมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียนในระดับปานกลางถึงสูง นอกจากนี้ ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพผู้เรียนผ่านกระบวนการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่งผลให้อิทธิพลรวมของการบริหารตามศาสตร์พระราชามีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับสูง

ผลการวิจัยในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารตามศาสตร์พระราชายังไม่ได้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรงเพียงมิติเดียว แต่ยังส่งผลผ่านกลไกของระบบการบริหารภายในสถานศึกษา อันประกอบด้วย การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการทรัพยากร การพัฒนาบุคลากร การกำกับติดตาม และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา

ในด้านบทบาทของกระบวนการบริหารสถานศึกษา พบว่า กระบวนการบริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีส่วนร่วม เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า โมเดลมีอำนาจในการพยากรณ์อยู่ในระดับสูง โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของกระบวนการบริหารสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียนได้ในสัดส่วนที่มาก ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการออกแบบโมเดล การกำหนดตัวแปร และการพัฒนาเครื่องมือวิจัยที่มีความสอดคล้องกับบริบทการบริหารสถานศึกษาในพื้นที่ศึกษา

ในเชิงทฤษฎี ผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดการบริหารเชิงระบบ (Systems Theory) แนวคิดการบริหารเชิงคุณค่า (Value-based Management) และแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล มีเหตุผล และยั่งยืน โดยมองว่าคุณภาพผู้เรียนเป็นผลลัพธ์ของการบูรณาการปัจจัยด้านนโยบาย การบริหารจัดการ และคุณธรรมจริยธรรมเข้าด้วยกัน

ในเชิงการปฏิบัติ ผลการวิเคราะห์ SEM ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักศาสตร์พระราชมายประยุกต์ใช้ในทุกมิติของการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ การบริหารทรัพยากรบุคคล การพัฒนาครูและบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเสริมสร้างกระบวนการบริหารที่เข้มแข็งและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ โมเดลที่พัฒนาขึ้นยังสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษาและระดับนโยบาย โดยสามารถประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการ

ประเมินตนเอง การติดตามความก้าวหน้า และการปรับปรุงระบบการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโมเดลจะมีความเหมาะสมและมีอำนาจในการอธิบายอยู่ในระดับสูง แต่ยังมีปัจจัยภายนอกบางประการที่ไม่ได้รวมอยู่ในโมเดล เช่น บริบทครอบครัว สภาพเศรษฐกิจและสังคม นโยบายระดับมหภาค และลักษณะเฉพาะของผู้เรียน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในทางอ้อม และควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในงานวิจัยในอนาคต

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ผลการโครงสร้างในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องตามหลักสถิติ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีพลังในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยส่วนนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการบริหาร และสนับสนุนการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

5.2 อภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการบริหาร (ระยะที่ 2)

ผลการวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยระยะที่ 1 มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการบริหาร จากนั้นดำเนินการยกร่างรูปแบบและตรวจสอบความเหมาะสมเบื้องต้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยระยะที่ 2 สามารถนำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร 2) โครงสร้างและกระบวนการของรูปแบบการบริหาร และ 3) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา

5.2.1 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

จากการสังเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการบริหาร (Process) และ 3) ผลลัพธ์ (Output)

จากการสังเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 ร่วมกับการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดเป็นโครงสร้างเชิงระบบ (System Approach) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการบริหาร (Process) และผลลัพธ์ (Output) ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามด้านมีความเชื่อมโยงและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน

1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้าเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เนื่องจากเป็นตัวกำหนดทิศทาง แนวคิด และศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 3 ประการ ได้แก่ หลักศาสตร์พระราชฯ การมีส่วนร่วม และทรัพยากร

ประการแรก คือ หลักศาสตร์พระราชฯ ซึ่งประกอบด้วยหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รวมทั้งเงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรม หลักการดังกล่าวเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความสมดุล รอบคอบ และคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว การนำหลักศาสตร์พระราชฯ มาเป็นฐานในการบริหาร ช่วยให้การตัดสินใจและการดำเนินงานเป็นไปอย่างเหมาะสมกับบริบท ลดความเสี่ยง และส่งเสริมความยั่งยืนขององค์กร

ประการที่สอง คือ การมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ชุมชน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายทางการศึกษา การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือ ความเข้าใจร่วมกัน และความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อสถานศึกษา ส่งผลให้การบริหารจัดการมีความสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ และสามารถตอบสนองต่อปัญหาและบริบทท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

ประการที่สาม คือ ทรัพยากร ซึ่งประกอบด้วยบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ โดยทรัพยากรเหล่านี้เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า สอดคล้องกับหลักความพอประมาณและความมีเหตุผล ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

2) องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหาร (Process)

องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารเป็นกลไกสำคัญในการแปลงปัจจัยนำเข้าไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ โดยเน้นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ประการ ได้แก่ การบริหาร การนิเทศ และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ประการแรก คือ การบริหารจัดการ ซึ่งครอบคลุมงานด้านการวางแผน งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป การบริหารในลักษณะดังกล่าวช่วยให้

การดำเนินงานของสถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจน มีการจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม และสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การบริหารจัดการยังยึดหลักการมีส่วนร่วมและหลักธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ

ประการที่สอง คือ การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการกำกับและสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง การนิเทศในรูปแบบกัลยาณมิตรช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

ประการที่สาม คือ การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ครูและบุคลากรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาทักษะวิชาชีพ และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน

3) องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ (Output)

องค์ประกอบด้านผลลัพธ์เป็นเป้าหมายสูงสุดของรูปแบบการบริหาร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ ประกอบด้วยด้านวิชาการ ด้านทักษะชีวิต ด้านอาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะดิจิทัล และทักษะในศตวรรษที่ 21

ในด้านวิชาการ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม มีทักษะการดำรงชีวิต และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้เรียนมีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ และดำรงตนตามหลักคุณธรรมของสังคม

นอกจากนี้ ด้านทักษะดิจิทัลและทักษะในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ รู้เท่าทันสื่อ มีทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันและอนาคต

ภาพรวมขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราช ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นระบบเชิงบูรณาการ โดยปัจจัยนำเข้าเป็นฐานสำคัญของการดำเนินงาน กระบวนการบริหารเป็นกลไกในการขับเคลื่อน และผลลัพธ์เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา องค์ประกอบทั้งสามด้านมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับใช้ได้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป ตารางที่ 4.19 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมมิติสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเชื่อมโยงหลักปรัชญาและศาสตร์พระราชากับการปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

5.2.2 โครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบดังกล่าวมาจัดระบบและพัฒนาเป็นโครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) เพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นระเบียบ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล และสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงสร้างของรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ระบบหลัก ได้แก่ ระบบนำเข้า (Input) ระบบกระบวนการ (Process) ระบบผลผลิต (Output) และระบบป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งแต่ละระบบมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน แต่ทำงานเชื่อมโยงและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันเป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1) ระบบนำเข้า (Input System)

ระบบนำเข้าเป็นระบบพื้นฐานของการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร ทำหน้าที่เป็นแหล่งกำเนิดของทรัพยากร แนวคิด และทิศทางการพัฒนา ประกอบด้วยหลักศาสตร์พระราชา การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และทรัพยากรด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์

ในระบบนี้ หลักศาสตร์พระราชาเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหาร โดยเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน รวมทั้งเงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรม ขณะที่การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่าย เป็นกลไกสนับสนุนให้การดำเนินงานสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ การจัดเตรียมและบริหารทรัพยากรอย่างเหมาะสม ยังช่วยเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาในการขับเคลื่อนภารกิจตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้ระบบนำเข้ามีความพร้อมต่อการดำเนินงานในทุกมิติ

2) ระบบกระบวนการ (Process System)

ระบบกระบวนการเป็นกลไกหลักในการแปลงปัจจัยนำเข้าไปสู่ผลผลิตที่พึงประสงค์ โดยเน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบด้วยกระบวนการวางแผน การดำเนินงาน การนิเทศติดตาม การประเมินผล และการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้

กระบวนการบริหารในระบบนี้ครอบคลุมงานด้านวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป โดยมุ่งเน้นการจัดการเชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วม และหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

การนิเทศและติดตามผลเป็นส่วนสำคัญของระบบกระบวนการ เนื่องจากช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำกับ ดูแล และสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที

ขณะเดียวกัน การส่งเสริมองค์การแห่งการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC และการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ช่วยให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

3) ระบบผลผลิต (Output System)

ระบบผลผลิตเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานของระบบนำเข้าและระบบกระบวนการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ ประกอบด้วยผลลัพธ์ด้านวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะดิจิทัล และทักษะในศตวรรษที่ 21

ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบนี้ จะมีสมรรถนะที่สมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม และการดำรงชีวิต สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม และมีความพร้อมในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคต

นอกจากนี้ ระบบผลผลิตยังสะท้อนถึงคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ในภาพรวม ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ในทางปฏิบัติ

4) ระบบป้อนกลับ (Feedback System)

ระบบป้อนกลับเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงผลลัพธ์กลับเข้าสู่ระบบ เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินผล การรายงานผล การสะท้อนความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลการนิเทศติดตาม

ข้อมูลจากระบบป้อนกลับช่วยให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถรับทราบจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ในการปรับแผน ปรับกระบวนการ และพัฒนาระบบนำเข้าในรอบต่อไป ทำให้รูปแบบการบริหารมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวได้ตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ ระบบป้อนกลับยังช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมการประเมินเพื่อการพัฒนา (Evaluation for Development) และการเรียนรู้ขององค์กร ส่งผลให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

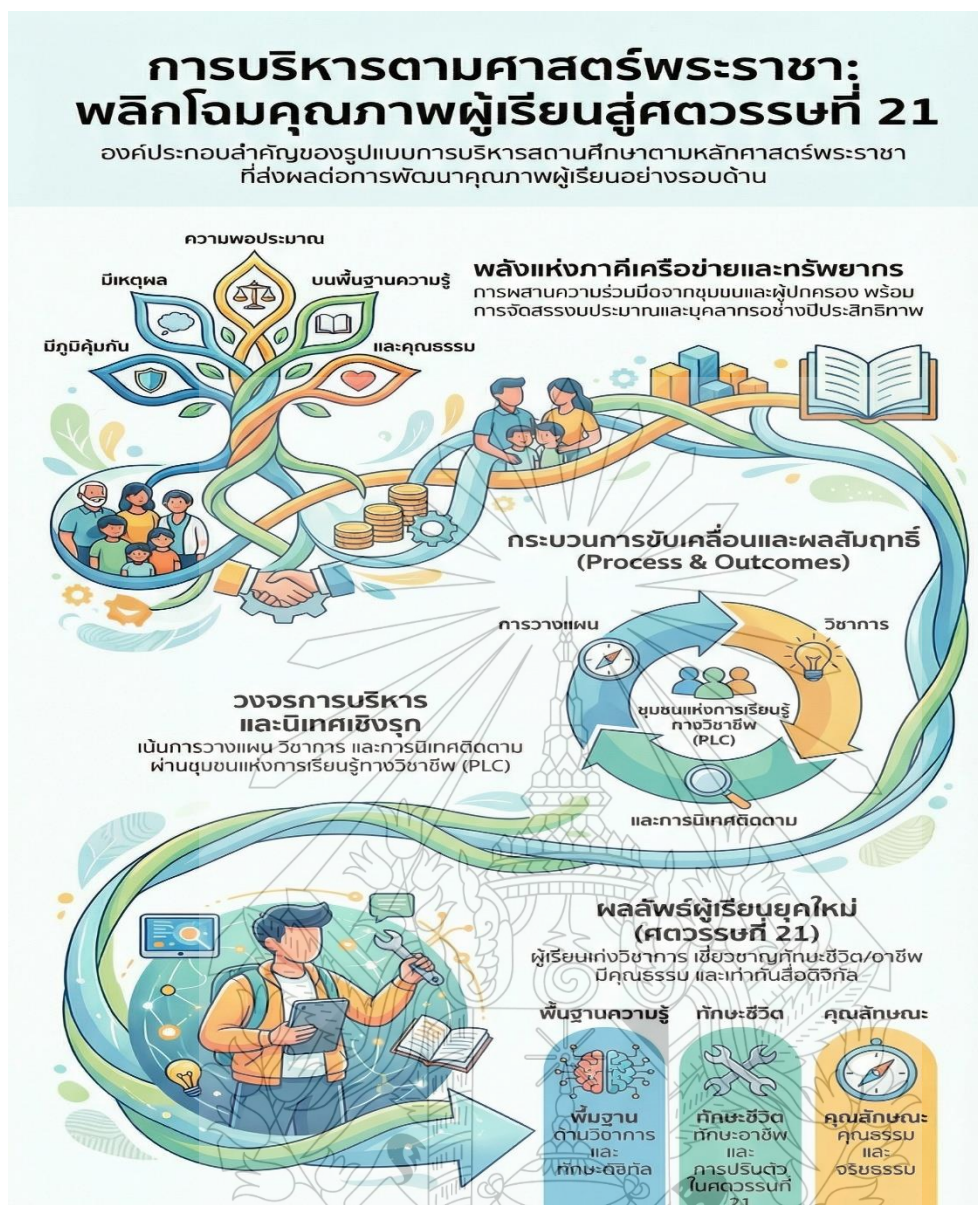
ภาพรวมของโครงสร้างรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม โครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นระบบวงจรการพัฒนา (Development Cycle) ที่เชื่อมโยงระหว่างระบบนำเข้า ระบบกระบวนการ ระบบผลผลิต และระบบป้อนกลับอย่างเป็นเหตุเป็นผลและต่อเนื่อง โครงสร้างดังกล่าวช่วยให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีความเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ และรองรับการพัฒนาในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดเชิงระบบ เป็นโครงสร้างที่มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเอื้อต่อการนำไปใช้ในทางปฏิบัติจริง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้อย่างชัดเจน

โครงสร้างของรูปแบบแสดงดังภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2 แสดงโครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชฯเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
โดยเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับกระบวนการบริหารสถานศึกษา
และมีระบบป้อนกลับเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชฯ

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบและโครงสร้างของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชฯเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารให้มีลักษณะเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) และหลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็น 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นการวิเคราะห์บริบท ขั้นการวางแผน

เชิงระบบ ขั้นการดำเนินงาน ขั้นการนิเทศติดตาม และขั้นการประเมินและพัฒนา ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันเป็นวงจรการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1) ขั้นการวิเคราะห์บริบท (Context Analysis)

ขั้นการวิเคราะห์บริบทเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของกระบวนการดำเนินงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS เป็นหลัก เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรครวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากร และความต้องการของชุมชน

ในขั้นตอนนี้ ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากเอกสาร รายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องครอบคลุม และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การวิเคราะห์บริบทอย่างเป็นระบบช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน และเป็นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาในขั้นตอนต่อไป

2) ขั้นการวางแผนเชิงระบบ (Systematic Planning)

ขั้นการวางแผนเชิงระบบเป็นการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์บริบทมาสังเคราะห์และจัดทำเป็นแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการ โดยยึดหลักการบริหารตามศาสตร์พระราชาและแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงาน

กระบวนการวางแผนในขั้นตอนนี้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและความสอดคล้องในการดำเนินงานแผนที่จัดทำขึ้นมีความชัดเจน เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ขั้นการดำเนินงาน (Implementation)

ขั้นการดำเนินงานเป็นการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติจริง โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ และการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นสำคัญ ครูและบุคลากรทางการศึกษานำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมไปดำเนินการตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาเข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความยั่งยืน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เกิดการใช้สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างเหมาะสม

4) ขั้นการนิเทศติดตาม (Supervision and Monitoring)

ขั้นการนิเทศติดตามเป็นกระบวนการกำกับ ดูแล และสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศหลัก ร่วมกับคณะกรรมการหรือทีมงานที่เกี่ยวข้อง การนิเทศในขั้นตอนนี้มุ่งเน้นการพัฒนาเป็นสำคัญ มากกว่าการควบคุมหรือการตรวจสอบเพียงอย่างเดียว

กระบวนการนิเทศประกอบด้วยการสังเกตการสอน การให้คำปรึกษา การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อช่วยให้ครูและบุคลากรสามารถปรับปรุงการทำงานได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง นอกจากนี้ การติดตามผลอย่างเป็นระบบยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่

5) ขั้นการประเมินและพัฒนา (Evaluation and Development)

ขั้นการประเมินและพัฒนาเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการดำเนินงานในแต่ละรอบการพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ผลลัพธ์ และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารในรอบต่อไป

การประเมินในขั้นตอนนี้ครอบคลุมทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ และความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา ผลการประเมินจะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลในระบบป้อนกลับ เพื่อพัฒนาระบบนำเข้า กระบวนการ และแผนงานในรอบถัดไป

ภาพรวมของกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหาร

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชชาติที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement Cycle) ที่เชื่อมโยงกับหลัก PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การตรวจสอบและนิเทศ (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) อย่างเป็นระบบ

กระบวนการดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์กร

กล่าวโดยสรุป กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชชาติที่กำหนดขึ้นมีความชัดเจน เป็นระบบ และสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริง ช่วยสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชชาติเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และสอดคล้องกับหลักการบริหาร

เชิงกลยุทธ์ โดยครอบคลุมตั้งแต่การวิเคราะห์บริบท การวางแผน การดำเนินงาน การนิเทศติดตาม และการประเมินผล เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

ขั้นตอนแรก คือ **ขั้นการวิเคราะห์บริบท (Analysis)** โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS เป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ทั้งในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลภายในและภายนอกองค์กรเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ผู้รับผิดชอบในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยผู้บริหารและครู ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา ผลที่คาดหวังจากขั้นตอนนี้ คือ การได้ข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้อง ครบคลุม และทันสมัย เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาในขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้ การวิเคราะห์บริบทอย่างรอบด้านยังสะท้อนถึงการบริหารจัดการที่ตั้งอยู่บนหลักความรอบคอบ ความมีเหตุผล และการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของศาสตร์พระราชา

ขั้นตอนที่สอง คือ **ขั้นการวางแผน (Planning)** ซึ่งเป็นกระบวนการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์บริบทมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบหลัก เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากขั้นตอนนี้ คือ การได้แผนปฏิบัติการที่มีความชัดเจน มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาในระดับชาติและระดับพื้นที่ การวางแผนในลักษณะดังกล่าวช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ขั้นตอนที่สาม คือ **ขั้นการดำเนินงาน (Implementation)** ซึ่งเป็นการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติจริง โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นหลัก ครูทำหน้าที่ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับศักยภาพและความแตกต่างของผู้เรียน รวมถึงบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาเข้ากับกระบวนการเรียนการสอน ผลที่คาดหวังจากขั้นตอนนี้ คือ การพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยังสะท้อนถึงความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่สี่ คือ **ขั้นการนิเทศติดตาม (Supervision and Monitoring)** ซึ่งเป็นกระบวนการกำกับ ติดตาม และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบหลัก การนิเทศในรูปแบบนี้เน้นการสร้าง ความเข้าใจ การให้กำลังใจ และการพัฒนาศักยภาพของครูมากกว่าการควบคุมหรือประเมินเพียงอย่างเดียว ผลที่คาดหวังจากขั้นตอนนี้ คือ การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ การนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร และก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ห้า คือ **ขั้นการประเมินผล (Evaluation)** ซึ่งเป็นการสรุปผลการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาทั้งด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ และความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ การประเมินผลในขั้นตอนนี้มุ่งเน้นการสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างรอบด้าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการบริหารในรอบต่อไป ผลที่คาดหวัง คือ การเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) และการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในระยะยาว

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารตามตารางที่ 4.21 มีลักษณะเป็นวงจรการพัฒนาอย่างเป็นระบบ (PDCA Cycle) ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การตรวจสอบและนิเทศ (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารคุณภาพและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน รูปแบบดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการงานด้านวิชาการและการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

นอกจากนี้ กระบวนการดำเนินงานยังสะท้อนถึงการบูรณาการหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ไปจนถึงบุคลากรทางการศึกษา และชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป ตารางที่ 4.21 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างชัดเจน มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้อย่างชัดเจน

แนวทางการนำรูปแบบการบริหารไปใช้ในสถานศึกษา (บูรณาการหลักพรหมวิหาร 4)

จากการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้จัดทำแนวทางการนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวได้บูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เข้ากับกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธอันดีภายในองค์กร

แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ประกอบด้วย 5 ประการหลัก ได้แก่ การเตรียมความพร้อมบุคลากร การสร้างความเข้าใจร่วมกัน การกำหนดบทบาทหน้าที่ การจัดสรรทรัพยากร และการติดตามประเมินผล ซึ่งแต่ละด้านได้เชื่อมโยงกับหลักพรหมวิหาร 4 อย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมบุคลากร (Personnel Preparation)

การเตรียมความพร้อมบุคลากรเป็นขั้นตอนสำคัญในการนำรูปแบบการบริหารไปใช้ในสถานศึกษา เนื่องจากบุคลากรเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ควรยึดหลัก เมตตาและกรุณา โดยผู้บริหารแสดงความปรารถนาดีต่อบุคลากร ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และเข้าใจบริบทของแต่ละบุคคล ส่งผลให้บุคลากรเกิดความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง และพร้อมปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรบนพื้นฐานของเมตตาและกรุณายังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2) การสร้างความเข้าใจร่วมกัน (Shared Understanding)

การสร้างความเข้าใจร่วมกันเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความตระหนักถึงเป้าหมาย แนวคิด และคุณค่าของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราช โดยผู้บริหารควรจัดประชุม ชี้แจง และสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ควรยึดหลัก เมตตาและมูทิตา ในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กล่าวคือ ผู้บริหารและบุคลากรควรสื่อสารด้วยความจริงใจ เคารพซึ่งกันและกัน และยินดีชื่นชมความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน

การนำหลักมูทิตามาใช้ช่วยส่งเสริมกำลังใจ ลดการแข่งขันเชิงลบ และสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

3) การกำหนดบทบาทหน้าที่ (Role Assignment)

การกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรกำหนดโครงสร้างการบริหารและมอบหมายภารกิจตามความรู้ความสามารถของบุคลากร

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ควรยึดหลัก อุเบกขา ควบคู่กับเมตตา โดยผู้บริหารใช้ความเป็นธรรม ความเป็นกลาง และปราศจากอคติในการพิจารณามอบหมายงาน พร้อมทั้งคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดขององค์กรและผู้เรียนเป็นสำคัญ

การใช้อุเบกขาในการบริหารช่วยสร้างความเชื่อมั่น ความยุติธรรม และความโปร่งใสในองค์กร ส่งผลให้บุคลากรยอมรับบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ

4) การจัดสรรทรัพยากร (Resource Allocation)

การจัดสรรทรัพยากรเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร ครอบคลุมงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โดยควรดำเนินการอย่างเหมาะสมและโปร่งใส

การบริหารทรัพยากรในขั้นตอนนี้ควรยึดหลัก กรุณาและอุเบกขา กล่าวคือ คำนึงถึงความจำเป็นและความเดือดร้อนของหน่วยงานและบุคลากรอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งจัดสรรด้วยความเป็นธรรม และปราศจากผลประโยชน์แอบแฝง การดำเนินการดังกล่าวช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการใช้ทรัพยากร และส่งเสริมความไว้วางใจภายในองค์กร

5) การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation)

การติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิภาพของการนำรูปแบบไปใช้ โดยควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ควรยึดหลัก อุเบกขา เมตตา และกรุณา ควบคู่กัน กล่าวคือ ประเมินผลด้วยความเป็นธรรม ปราศจากอคติ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะด้วยความปรารถนาดี มุ่งเน้นการพัฒนา มากกว่าการตำหนิหรือลงโทษ

การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการประเมินผลช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ ส่งเสริมการเรียนรู้จากข้อผิดพลาด และนำไปสู่การปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

ภาพรวมของแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา (บูรณาการพรหมวิหาร 4)

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม แนวทางการนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานี้ใช้ในสถานศึกษาที่กำหนดขึ้น เป็นกระบวนการเชิงบูรณาการที่ผสมผสานหลักการบริหารจัดการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักพรหมวิหาร 4 เข้าด้วยกันอย่างสอดคล้อง

การนำหลักเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาใช้ในการบริหาร ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งความเอื้ออาทร ความร่วมมือ ความเป็นธรรม และความสมดุล อันเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป แนวทางการนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานี้ใช้ในสถานศึกษาเป็นแนวทางที่มีความเป็นระบบ ชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เป็นฐานคุณธรรมสำคัญในการบริหารจัดการ ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเมตตา ความเข้าใจ ความยุติธรรม และความเกื้อกูล อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้อย่างชัดเจน

แนวทางการนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชานี้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไปใช้ในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การจัดระบบสนับสนุนที่เหมาะสม การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมี

ประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือกับชุมชน และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ด้านแรก คือ **ด้านบุคลากร (Personnel Development)** ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้วิธีการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาเป็นเครื่องมือหลัก การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และกระบวนการของรูปแบบการบริหาร ทำให้บุคลากรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ด้านที่สอง คือ **ด้านระบบ (System Support)** ซึ่งเน้นการจัดโครงสร้างการบริหารงาน และระบบสนับสนุนภายในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน เอื้อต่อการดำเนินงานตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหาร สายงานความรับผิดชอบ ระบบสารสนเทศ และกลไกการประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ การจัดระบบที่มีประสิทธิภาพช่วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน เพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และทำให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ระบบสนับสนุนที่ดี ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร และทำให้การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ด้านที่สาม คือ **ด้านทรัพยากร (Resource Management)** ซึ่งมุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และทรัพยากรอื่น ๆ ตามแผนปฏิบัติการอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า การบริหารทรัพยากรในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับหลักความพอประมาณและความมีเหตุผลตามศาสตร์พระราชา โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความคุ้มค่าเป็นสำคัญ การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบช่วยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

ด้านที่สี่ คือ **ด้านชุมชน (Community Participation)** ซึ่งเน้นการสร้างความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผ่านการประชุมเครือข่าย การจัดกิจกรรมร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและองค์ความรู้ การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวช่วยเชื่อมโยงสถานศึกษากับบริบทท้องถิ่น ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายทางการศึกษา และส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ด้านที่ห้า คือ **ด้านการประเมินผล (Monitoring and Evaluation)** ซึ่งเน้นการตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา การรายงานผลอย่างเป็นระบบช่วยให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถรับทราบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค และผลสัมฤทธิ์ของการนำรูปแบบไปใช้ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาในรอบต่อไป นอกจากนี้ การประเมินผลยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม แนวทางการนำรูปแบบไปใช้มีลักษณะเป็นกระบวนการบูรณาการหลายมิติ ทั้งด้านบุคลากร ระบบ ทรัพยากร ชุมชน และการประเมินผล ซึ่งทำงานเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวช่วยให้การนำรูปแบบไปใช้ไม่เพียงเป็นเพียงแนวคิดเชิงนโยบาย แต่สามารถแปลงสู่การปฏิบัติจริงในระดับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังสะท้อนถึงหลักการบริหารตามศาสตร์พระราชา ได้แก่ หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ตลอดจนเงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การจัดระบบที่ชัดเจน การบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการประเมินผลอย่างโปร่งใส ล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างรอบด้านและมั่นคง

กล่าวโดยสรุป แนวทางการนำรูปแบบการบริหารไปใช้เป็นแนวทางที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีความครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริง ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัยระยะที่ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่พัฒนาขึ้น มีโครงสร้างที่ชัดเจน เป็นระบบ และมีความเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการบริหาร ผลผลิต และผลลัพธ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเชิงระบบ (System Approach) ที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในองค์กรให้ทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดโครงสร้างรูปแบบในลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาไม่ใช่เพียงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายเท่านั้น หากแต่เป็นการออกแบบกระบวนการบริหารที่ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมปัจจัยพื้นฐาน การ

ดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และการพัฒนาผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน

ผลการพัฒนารูปแบบดังกล่าวสะท้อนถึงการนำองค์ประกอบทั้ง 9 ด้านจากผลการวิจัยระยะที่ 1 มาบูรณาการอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยได้เชื่อมโยงหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันเข้ากับกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ขณะเดียวกัน เจาะลึกความรู้และคุณธรรมถูกนำมาใช้เป็นฐานรากในการขับเคลื่อนระบบงานและการพัฒนาบุคลากร ส่งผลให้รูปแบบมีความสมดุลทั้งในมิติทางวิชาการ จริยธรรม และสังคม

การพัฒนารูปแบบโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์จากผู้บริหาร ครู และผู้เชี่ยวชาญ ทำให้รูปแบบมีความสอดคล้องกับบริบทจริงของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การนำข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานจริงมาใช้เป็นฐานในการออกแบบรูปแบบ ช่วยลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ และทำให้รูปแบบสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทที่หลากหลาย

ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ได้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ทั้งในด้านขนาดองค์กร ทรัพยากร และความพร้อมของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) ที่เน้นความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องในสถานะที่เปลี่ยนแปลง

ในด้านกระบวนการพัฒนา พบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ ช่วยยกระดับคุณภาพของรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักวิชาการ และเหมาะสมกับการนำไปใช้จริง การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงกระบวนการพัฒนารูปแบบแบบมีส่วนร่วม (Participatory Model Development) ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างนวัตกรรมทางการบริหารที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นยังสะท้อนการบูรณาการระหว่างหลักวิชาการทางการบริหารกับหลักคุณธรรม จริยธรรม และคุณค่าทางสังคม อันเป็นเอกลักษณ์ของศาสตร์พระราชา โดยไม่ได้มุ่งเน้นเพียงประสิทธิภาพเชิงปริมาณหรือผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น หากแต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนในมิติคุณลักษณะ จิตสาธารณะ และการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

การผสมผสานดังกล่าวเข้าด้วยกัน ส่งผลให้รูปแบบการบริหารมีลักษณะเป็น “การบริหารเชิงคุณค่า” (Value-based Management) ที่มุ่งพัฒนาค้นคว้าคู่กับการพัฒนาระบบงาน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิต คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม

ผลการพัฒนารูปแบบในระยะที่ 2 ยังแสดงให้เห็นว่า การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ช่วยให้สถานศึกษาสามารถติดตามความก้าวหน้าและ

ประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ ทำให้การบริหารมีลักษณะเป็นวงจรคุณภาพ (Quality Cycle) ที่สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ในมิติของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้กำหนดกลไกในการเชื่อมโยงการบริหารกับการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน โดยเน้นบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leader) และผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ส่งผลให้การบริหารไม่แยกขาดจากกระบวนการพัฒนาผู้เรียน แต่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนรู้ขององค์กร

นอกจากนี้ รูปแบบยังส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษาในระยะยาว และช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในองค์กร

เมื่อพิจารณาในภาพรวม ผลการวิจัยระยะที่ 2 สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านโครงสร้าง เนื้อหา และกระบวนการดำเนินงาน โดยสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากผลการวิจัยระยะที่ 1 เข้ากับแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลเชิงประจักษ์จากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างเหมาะสม

รูปแบบดังกล่าวจึงมีศักยภาพในการเป็นกรอบแนวทางการบริหารที่สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นฐานสำคัญสำหรับการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในระยะที่ 3 ต่อไป

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษชาภา อ่างสุวรรณ (2560) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การจัดโครงสร้างการบริหารแบบเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารและคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสนับสนุนให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทสถานศึกษา

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภาคย์ เขาวนนะสิริธรรม (2560) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา พบว่า การออกแบบระบบการบริหารที่เชื่อมโยงปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์อย่างชัดเจน ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรและส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการบริหารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในครั้งนี้

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานศึกษาของ สมพร ชูศักดิ์ (2567) ที่พบว่า การนำแนวคิดการบริหารเชิงระบบและการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์มาประกอบการตัดสินใจ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา และเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในระยะยาว

ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ อรทัย ศรีสุข (2562) ที่ศึกษาระบบการบริหารสถานศึกษาเชิงบูรณาการ พบว่า การผสานหลักวิชาการทางการบริหารเข้ากับคุณธรรม จริยธรรม และคุณค่าทางสังคม ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี วงศ์คำ (2564) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน พบว่า รูปแบบที่พัฒนาจากบริบทจริงของสถานศึกษาและผ่านกระบวนการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ และสามารถสร้างผลลัพธ์เชิงบวกต่อผู้เรียนและองค์กรในระยะยาว

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานศึกษาของ วรางคณา อินทร์เพชร (2562) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเชิงระบบ พบว่า การจัดโครงสร้างการบริหารที่เชื่อมโยงเป้าหมาย กระบวนการ และผลลัพธ์อย่างชัดเจน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและความต่อเนื่องในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพล ศรีสุข (2563) ที่พบว่า การใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน และช่วยเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในองค์กร

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กมลชนก วัฒนศรี (2564) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและการบริหารบนฐานคุณค่า เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว สอดรับกับแนวคิดการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่เน้นคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ ปรีชา แสงทอง (2565) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงกลยุทธ์ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การวางแผนเชิงระบบและการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนให้แก่องค์กรทางการศึกษา

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานศึกษาของ สุรีย์พร จันทร์คำ (2566) ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความเหมาะสมของรูปแบบในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา

จากการเชื่อมโยงผลการวิจัยกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาที่ตั้งอยู่บนฐานของแนวคิดเชิงระบบ การมีส่วนร่วม และการบริหารเชิงคุณค่า เป็นแนวทางที่ได้รับการสนับสนุนทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ว่าสามารถยกระดับประสิทธิภาพการบริหารและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

5.3 อภิปรายผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบ

(ระยะที่ 3)

การวิจัยระยะที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธี Connoisseurship จากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษาและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำนวน 15 คน

ผู้วิจัยใช้แบบประเมินระดับความคิดเห็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสอบถาม ปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

ผลการประเมินนำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ความเป็นไปได้ของรูปแบบ 2) ความเหมาะสมของรูปแบบ และ 3) ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความเป็นไปได้ของรูปแบบ จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน พบว่า โดยภาพรวมรูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.50) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริงและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความชัดเจนของโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.45) จัดเป็นอันดับที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ ขั้นตอน และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ ความสอดคล้องกับบริบท ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.49) อยู่ในระดับมากที่สุด จัดเป็นอันดับที่ 2 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

ในขณะที่ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.51) จัดเป็นอันดับที่ 3 สะท้อนว่ารูปแบบสามารถนำไปดำเนินการได้จริงภายใต้ข้อจำกัดของสถานศึกษา ส่วน การใช้ทรัพยากร ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.52) และ การขยายผล ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.53) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จัดเป็นอันดับที่ 4 และ 5 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและมีศักยภาพในการนำไปขยายผลในบริบทที่หลากหลาย

โดยสรุป ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง อีกทั้งยังมีศักยภาพในการพัฒนาและขยายผลในอนาคต ซึ่งสนับสนุนความพร้อมของรูปแบบในการนำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความเหมาะสมของรูปแบบ จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน พบว่า โดยภาพรวมรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.47) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับหลักวิชาการและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสอดคล้องเชิงทฤษฎี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.39) จัดเป็นอันดับที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบมีพื้นฐานแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารและการศึกษาที่ชัดเจน สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย รองลงมา คือ ความครบถ้วนขององค์ประกอบ ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.45) จัดเป็นอันดับที่ 2 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีองค์ประกอบที่ครอบคลุมและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ

ส่วน ความเหมาะสมต่อการพัฒนา ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.49) และ ความยืดหยุ่น ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.51) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด จัดเป็นอันดับที่ 3 และ 4 ตามลำดับ สะท้อนว่ารูปแบบสามารถนำไปปรับใช้และพัฒนาต่อยอดให้เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกันได้ ขณะที่ความยั่งยืน ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.52) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จัดเป็นอันดับที่ 5 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีแนวโน้มในการนำไปใช้ต่อเนื่องในระยะยาว

โดยสรุป ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับหลักวิชาการ มีความครบถ้วน เหมาะสมต่อการพัฒนา และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นสาระสำคัญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าและสะท้อนมุมมองเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพของรูปแบบให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

1) การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบอย่างเป็นระบบและชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ คู่มือควรประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง

ขั้นตอนการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาจริง

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังเสนอแนะว่า คู่มือควรจัดทำในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับบริบทของผู้ใช้งาน และสามารถนำไปใช้เป็นเอกสารอ้างอิงได้ในระยะยาว ทั้งในรูปแบบเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงและการนำไปใช้ประโยชน์

2) การพัฒนาเครื่องมือประเมินผลที่สอดคล้องกับรูปแบบ

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับการพัฒนาเครื่องมือประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบและเป้าหมายของรูปแบบ เนื่องจากการประเมินผลที่มีคุณภาพจะช่วยสะท้อนประสิทธิผลของการดำเนินงานและนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เครื่องมือประเมินควรครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครู และสถานศึกษา

ทั้งนี้ เครื่องมือประเมินควรผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง ความเที่ยง และความเชื่อมั่น เพื่อให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งควรพัฒนาเครื่องมือในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น แบบประเมินตนเอง แบบประเมินโดยผู้บริหาร แบบประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการประเมินเชิงประจักษ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและครอบคลุมมิติต่าง ๆ ของการดำเนินงาน

3) การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครูอย่างต่อเนื่อง

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความพร้อมของผู้บริหารและครูเป็นสำคัญ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมการอบรม สัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน และการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา ตลอดจนสามารถนำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดี ความตระหนักรู้ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

4) การขยายเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า การขยายเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานตามรูปแบบ เนื่องจากชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรที่มีคุณค่า สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างหลากหลาย

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือควรอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผน ดำเนินงาน และ

ประเมินผล ซึ่งจะช่วยเหลือเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา และทำให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง

5) การจัดให้มีระบบติดตามผลในระยะยาว

ผู้เชี่ยวชาญเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีระบบติดตามผลและประเมินผลในระยะยาว เพื่อให้สามารถตรวจสอบความต่อเนื่องและความยั่งยืนของการดำเนินงานตามรูปแบบ ระบบติดตาม ผลควรมีความชัดเจนในด้านตัวชี้วัด ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และรูปแบบการรายงานผล

การติดตามผลอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถรับรู้ปัญหา อุปสรรค และแนวโน้ม การพัฒนาได้อย่างทันท่วงที รวมทั้งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบและ กระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.3.2 อภิปรายผลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ การนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง รูปแบบ

จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและ พัฒนารูปแบบในหลายด้าน โดยเริ่มจากการจัดทำเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมแนวคิด หลักการ ขั้นตอน และแนวทางการปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการนำ รูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา

ในด้านการประเมินผล ผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือประเมินให้สอดคล้องกับ องค์ประกอบของรูปแบบ และผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้สามารถสะท้อนผล การดำเนินงานได้อย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน ได้ออกแบบแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครู โดยบูรณาการกิจกรรมการอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เสริมสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายความร่วมมือ ผ่านการจัดกิจกรรมร่วมกันและการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษา พร้อมทั้งพัฒนาระบบติดตามผลระยะยาว เพื่อสนับสนุนการนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดความต่อเนื่องและ ยั่งยืน

โดยสรุป การนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงรูปแบบในครั้งนี้ ช่วยให้รูปแบบการ บริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีความสมบูรณ์ มีความสอดคล้องกับบริบทจริง และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

การวิจัยระยะที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของ รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยอาศัย ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญผ่านการประเมินเชิงปริมาณจากแบบสอบถามมาตราประมาณค่า และ การประเมินเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่

ครอบคลุม รอบด้าน และสะท้อนประสิทธิภาพของรูปแบบในบริบทของสถานศึกษาสังกัด กรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยระยะที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า รูปแบบมีโครงสร้างและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงภายใต้ทรัพยากรและข้อจำกัดที่มีอยู่ในพื้นที่ นอกจากนี้ รูปแบบยังเอื้อต่อการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถนำไปขยายผลในสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

ในด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องเชิงทฤษฎี มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน ครอบคลุมมิติสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีความยืดหยุ่นในการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของรูปแบบในการนำไปใช้ในระยยะยาวอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญยังช่วยเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับจุดเด่นและแนวทางการพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้มีการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบอย่างชัดเจน การพัฒนาเครื่องมือประเมินผลที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบ การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและครูอย่างต่อเนื่อง การขยายเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และการจัดให้มีระบบติดตามผลในระยะยาว ซึ่งข้อเสนอแนะเหล่านี้สะท้อนถึงความพร้อมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ในบริบทจริง

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนารูปแบบในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้าง กระบวนการดำเนินงาน เครื่องมือสนับสนุน และกลไกการติดตามประเมินผล ส่งผลให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ ชัดเจน และสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น การปรับปรุงดังกล่าวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนำรูปแบบไปใช้ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริหารและครูในการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้

ผลการวิจัยระยะที่ 3 ยังแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชที่พัฒนาขึ้นสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม โดยอาศัยการบริหารจัดการที่ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ควบคู่กับเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของศาสตร์พระราช

นอกจากนี้ รูปแบบยังส่งเสริมให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นความสมดุลระหว่าง การพัฒนาเชิงวิชาการและการพัฒนามนุษย์อย่างรอบด้าน ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างยั่งยืนในระยะยาว

โดยสรุป ผลการวิจัยระยะที่ 3 ยืนยันว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ได้รับการยอมรับ จากผู้เชี่ยวชาญ และมีศักยภาพในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ในอนาคต

ผลการวิจัยในระยะนี้จึงถือเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนความสมบูรณ์ของรูปแบบ และเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการนำไปใช้ในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ตลอดจนเป็นแนวทางใน การพัฒนางานวิจัยและการบริหารการศึกษาในอนาคตต่อไป

ผลการวิจัยระยะที่ 3 พบว่า รูปแบบการบริหารมีความเป็นไปได้และความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุดตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ในด้านความเป็นไปได้ พบว่า รูปแบบมีโครงสร้างชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้อง กับทรัพยากรและบริบทของสถานศึกษา และเอื้อต่อการขยายผล ซึ่งสะท้อนว่ารูปแบบไม่ได้เป็นเพียง แนวคิดเชิงทฤษฎี แต่สามารถนำไปใช้ได้จริงในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ในด้านความเหมาะสม พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องเชิงทฤษฎี มีองค์ประกอบครบถ้วน มีความยืดหยุ่น และมีศักยภาพในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีฐานความรู้ ที่มั่นคงและสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารที่ระบุว่า รูปแบบที่มี ประสิทธิภาพต้องได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญและสามารถนำไปใช้ในบริบทจริงได้

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชาภา อ่างสุวรรณ (2560) ที่ศึกษาการประเมิน รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า รูปแบบที่ผ่าน กระบวนการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและมีการประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จะมีความ เป็นไปได้และความเหมาะสมสูงในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภาคย์ เขวณะสิริยธรรม (2560) ซึ่งพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารที่ผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยเพิ่ม ความสมบูรณ์ของโครงสร้างและกระบวนการดำเนินงาน และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการนำรูปแบบ ไปใช้ในทางปฏิบัติ

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วรางคณา อินทร์เพชร (2562) ที่ระบุว่า รูปแบบการบริหารที่มีความสอดคล้องเชิงทฤษฎี มีองค์ประกอบครบถ้วน และสามารถปรับใช้ตามบริบทพื้นที่ จะมีศักยภาพในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ ณัฐพล ศรีสุข (2563) พบว่า การประเมินรูปแบบโดยอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายมิติ ช่วยสะท้อนความเป็นไปได้ในการดำเนินงานจริง และช่วยลดความเสี่ยงในการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานศึกษาของ กมลชนก วัฒนศรี (2564) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารที่ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และระบบติดตามประเมินผล มีแนวโน้มประสบความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานศึกษาของ สมพร ชูศักดิ์ (2567) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและมีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะอย่างเป็นระบบ จะมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในบริบทสถานศึกษาจริง และสามารถส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารในระยะยาว

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย ศรีสุข (2562) ซึ่งระบุว่า การจัดให้มีระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนของรูปแบบการบริหาร และสนับสนุนการพัฒนาระบบการศึกษารูปแบบใหม่อย่างเป็นระบบ

ในทำนองเดียวกัน งานศึกษาของ สุภาวดี พรหมศรี (2561) พบว่า รูปแบบการบริหารที่บูรณาการหลักวิชาการเข้ากับคุณธรรมและบริบทชุมชน จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินในงานวิจัยครั้งนี้

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา แสงทอง (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการนำไปใช้ และเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษา

โดยสรุป ผลการวิจัยระยะที่ 3 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ และมีความสอดคล้องกับหลักการทางวิชาการและบริบทของสถานศึกษาอย่างชัดเจน รูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน และสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาว อีกทั้งยังเป็นฐานสำคัญสำหรับการกำหนดนโยบายและการพัฒนางานวิจัยทางการบริหารการศึกษาในอนาคต

5.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมการนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน ดังนี้

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดให้รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเป็นแนวทางหลักในการบริหารสถานศึกษา
2. โดยบูรณาการรูปแบบดังกล่าวไว้ในแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษา และนโยบายระดับองค์กร เพื่อให้สถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทิศทางการบริหารที่ชัดเจนและเป็นเอกภาพ
3. ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครูตามแนวทางของรูปแบบอย่างต่อเนื่องโดยจัดให้มีการอบรม พัฒนา และเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารตามศาสตร์พระราชา การบริหารเชิงระบบ และการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน เพื่อให้บุคลากรสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอและเหมาะสมต่อการดำเนินงานตามรูปแบบทั้งในด้านสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน อันเป็นหัวใจของศาสตร์พระราชา
5. ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนวทางของรูปแบบ ผ่านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะชีวิต และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่
6. ควรจัดให้มีระบบติดตาม ประเมินผล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานตามรูปแบบในระดับนโยบายเพื่อสะท้อนผลการนำรูปแบบไปใช้จริง วิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงนโยบายและแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างต่อเนื่อง

5.5 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ดังนี้

5.5.1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1. ควรนำรูปแบบการบริหารไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาผู้บริหารควรพิจารณาลักษณะเฉพาะของสถานศึกษา ทั้งด้านทรัพยากร บุคลากร สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เพื่อนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพจริง และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการดำเนินงานตามรูปแบบโดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และประเมินผล เพื่อสร้างความตระหนัก ความเป็นเจ้าของร่วม และความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

3. ควรจัดให้มีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อนำข้อมูลจากการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการบริหาร การจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของรูปแบบอย่างเป็นระบบ

5.5.2 สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. ควรพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นำหลักการดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ การดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. ควรประยุกต์ใช้แนวคิดของรูปแบบในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยบูรณาการหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน เข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และทักษะชีวิต

3. ควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ร่วมกันแก้ไขปัญหา และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5.5.3 สำหรับสถานศึกษา

1. ควรจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาตามแนวทางของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา

โดยบูรณาการรูปแบบเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการประจำปี และระบบประกันคุณภาพ เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

2. ควรใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยส่งเสริมความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ปรารชณท้องถิ่น และหน่วยงานเครือข่าย เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทชีวิตจริง และเสริมสร้างทักษะชีวิตแก่ผู้เรียน

3. ควรพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรแห่งคุณธรรมและการเรียนรู้ร่วมกันโดยปลูกฝังค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและความเข้มแข็งขององค์กรในระยะยาว

5.6 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการบริหารงานอย่างเป็นระบบโดยบูรณาการรูปแบบเข้ากับแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานมีทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2. ควรจัดทำคู่มือและแนวปฏิบัติในการใช้รูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานสำหรับผู้บริหารและครู รวมทั้งช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการนำรูปแบบไปใช้ในทางปฏิบัติ

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรนำแนวคิดของศาสตร์พระราชาไปบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต และการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ควบคู่กับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสถานศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนวทางของรูปแบบอย่างต่อเนื่อง

5. ควรจัดให้มีระบบติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้ในระดับสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทและความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา

5.7 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อพัฒนางานวิจัยด้านการบริหารการศึกษาตามศาสตร์พระราชาให้มีความก้าวหน้าและต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางการวิจัยในอนาคต ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาผลการนำรูปแบบไปใช้ในระยะยาวโดยติดตามผลในช่วงเวลา 3–5 ปีขึ้นไป เพื่อประเมินความยั่งยืนของรูปแบบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการบริหารสถานศึกษา

2. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังพื้นที่หรือหน่วยงานอื่นเช่น ภาคอื่นของประเทศ หรือสถานศึกษาในสังกัดหน่วยงานที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบและเพิ่มความทั่วไปของผลการวิจัย

3. ควรศึกษาผลกระทบของรูปแบบต่อมิติอื่น ๆ ของการพัฒนาผู้เรียนเช่น ทักษะอาชีพ ความเป็นพลเมือง ความรับผิดชอบต่อสังคม และความสามารถในการปรับตัวในศตวรรษที่ 21

4. ควรพัฒนาเครื่องมือวิจัยที่หลากหลายและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เช่น เครื่องมือประเมินสมรรถนะผู้บริหาร เครื่องมือวัดคุณลักษณะผู้เรียนตามศาสตร์พระราชา และเครื่องมือประเมินวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและแม่นยำยิ่งขึ้น

5. ควรนำรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้เพิ่มเติมเพื่อศึกษากระบวนการนำรูปแบบไปใช้จริงในสถานศึกษา และสะท้อนปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม

6. ควรศึกษาปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการนำรูปแบบไปใช้ในเชิงลึก เช่น ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร นโยบายระดับต้นสังกัด และความพร้อมของบุคลากร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในอนาคต

บรรณานุกรม

1) หนังสือ

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2560). *วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2559). *หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชัยพัฒนา
- Borg, W. R., & Gall, M. D. (2007). *Educational Research: An Introduction (8th ed.)*. New York: Pearson Education
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate Data Analysis (8th ed.)*. United Kingdom: Cengage Learning
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2013). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice (9th ed.)*. New York: McGraw-Hill
- Joyce, B., & Weil, M. (2015). *Models of Teaching (9th ed.)*. Boston: Pearson
- Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling (4th ed.)*. New York: Guilford Press

2) ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และ/หรือสารนิพนธ์

- เกศรินทร์ แสงทอง. (2563). *การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้ศาสตร์พระราชาเป็นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
- จันทนา ทองสุกใส. (2564). *รูปแบบการนิเทศภายในตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาสมรรถนะครู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
- พิชชาภา อ่างสุวรรณ. (2560). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเชิงคุณภาพตามศาสตร์พระราชา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
- เสาวภาคณ์ เขวณะสิริธรรม. (2560). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

3) สิ่งพิมพ์

ต่อเนื่อง เจริญภูมิ, อ., จิตต์จิรจรรย์, จ., และ ยะไวย์, อ. (2018). *A Study of Application the Philosophy of Sufficiency Economy for Academic Administration in Schools under the Secondary Educational Service Area 31 Office*. Research Community and Social Development Journal, 12(1), 191–203.

Boonchai, T., Thammachai, P., Puthaprasert, C., Supising, J., & Suwan, M. (2022). *Guidelines for Applying King Bhumibol's Philosophy in School Administration*. Research Community and Social Development Journal.

Phatrampanao, S. (2023). *Application of Sufficiency Economy Philosophy in Management of Schools under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office, Region 1*. Interdisciplinary Academic and Research Journal.

4) เอกสารสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2567). รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาประจำปี.

สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2567, จาก [URL ของหน่วยงาน]

สำนักงาน กปร. (2561). *หลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2567, จาก

<http://www.rdpb.go.th>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2567, จาก [URL ของหน่วยงาน]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและหนังสือที่เกี่ยวข้อง

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๗/ว ๐๒๕๐

วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย (CVI)

เรียน พระเมธีวชิราภรณ์, รศ.ดร.

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNER QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (CVI) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา จึงเรียนมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

พ.ร.ว.วิจิตรภรณ์
(พระเมธีวชิราภรณ์, รศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตอโยธยา

มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๕ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๗/ว ๐๒๔๑

วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุมัติแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย (CVI)

เรียน พระครูชัยรัตนการ, ดร.

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNER QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (CVI) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา จึงเรียนมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

พ. เจริญวิภากร

(พระเมธีวชิราภรณ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตอภัยภูฏา

มหาวิทยาลัย

ที่ อว ๗๔๓๗/ว ๑๗๒๗

**มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

ถนนเลียงเมือง ตำบลสงสถาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๕ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (CVI)

เจริญพร ดร.ปิยะมาภรณ์ ยโสธรา

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจำนงค์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNER QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (CVI) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ.เมธีวัชรภรณ์
(พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๕ ต่อ ๑๒๕, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฌีย์ เจริญนนท์ โทร. ๐๘-๑๐๕๗-๒๐๐๑

นักศึกษา โทร. ๐๘-๒๕๒๔-๔๖๒๘

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐ ๓๒๙

**มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลตงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (CVI)

เจริญพร ดร.สมัยณพัชร ราชชนก

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจำนงค์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNER QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (CVI) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ. เมธีวรารักษ์

(พระเมธีวรารักษ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชณี เจริญนนท์ โทร. ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๓

นักศึกษา โทร. ๐๘-๒๙๒๔-๔๖๒๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.rmbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๓๗/ว ๐๗๒๘

๙๕ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (CVI)

เจริญพร ดร.ถาวร พลิตี

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน
สถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON
THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNER QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความ
ประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (CVI) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน
ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ. เจริญพร

(พระเมธีวชิราภรณ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฌีย์ เจริญนนท์ โทร. ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

นักศึกษา โทร. ๐๘-๒๙๒๔-๔๖๒๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลคงสถาน

อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๘

www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๓๓๗๗/ว ๐๓๖๐

๑๔ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอุบลราชธานี

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจางค์นันทน์ นามนาค เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓

นักศึกษาลัทธิสุทธศึกษา ศาสตรคณาจารย์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชากับพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” (THE MANAGEMENT MODEL OF THE KING'S PHILOSOPHY TO DEVELOP THE QUALITY OF STUDENTS IN SCHOOL UNDER DEPARTMENT OF LEARNING ENCOURAGEMENT IN THE NORTHEAST) มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้ข้าพเจ้าเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ หากได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ.จ.น.ร้อยเอ็ด

(พร้อมชื่อวิชาการณ, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ ต่อ ๓๐๕

โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฌีย์ เจริญนนท์

โทร. ๐๘-๓๐๕๗-๒๐๐๐๐

นักศึกษา โทร. ๐๘๒ ๙๒๔๖๒๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลกุดสถาน

อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘

www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๓๐๗๗/ว ๐๓๖๐

๖๔ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดบุรีรัมย์

ด้วย ว่าที่ ร้อยโทจางค์ นนทะมงคล เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓

นักศึกษาลัทธิศรัทธาศาสตร์คฤภูมิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” (THE MANAGEMENT MODEL OF THE KING'S PHILOSOPHY TO DEVELOP THE QUALITY OF STUDENTS IN SCHOOL UNDER DEPARTMENT OF LEARNING ENCOURAGEMENT IN THE NORTHEAST) มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้ข้าพเจ้าเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ หากได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ.ศ. ๖๖๖๖๖๖

(พระเมธีวชิราภรณ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ณ ที่ว่าการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

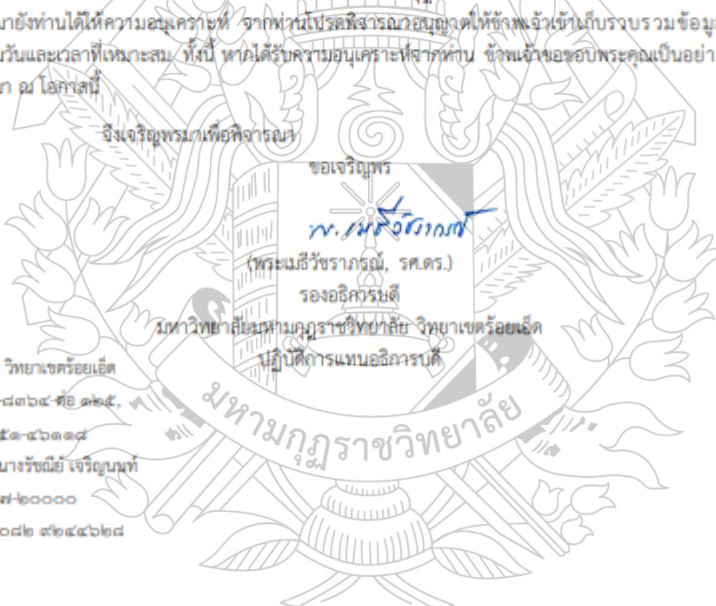
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ ต่อ ๓๒๕,

โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘

ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์

โทร. ๐๘-๓๐๔๗-๒๐๐๐๐

นักศึกษา โทร. ๐๘๒ ๙๐๔๔๖๒๘

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย

วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลพวงสาม

อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๕๐๐๐

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๕ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๘

www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๐๓๐๓๐๓/ว ๐๓๐๓

๖๔ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยโสธร

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจำนงค์ นันทะมาต เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชทานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (THE MANAGEMENT MODEL OF THE KING'S PHILOSOPHY TO DEVELOP THE QUALITY OF STUDENTS IN SCHOOL UNDER DEPARTMENT OF LEARNING ENCOURAGEMENT IN THE NORTHEAST) มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้ข้าพเจ้าเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ หากได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาขอพิจารณา

ขอเจริญพร

พ.นริศวิภากร

(พระภิกษุวิฑูรย์ รัตต.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๕ ต่อ ๓๐๕

โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฎี เจริญนนท์

โทร. ๐๘-๓๐๔๗-๒๐๐๐๐

นักศึกษา โทร. ๐๘๒ ๙๒๔๖๒๒๘

**มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

ถนนเลียงเมือง ตำบลท่งสถาน

อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๕ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘

www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๖๐๗๗/ว ๐๓๖๐

๖๔ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครราชสีมา

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ นพพะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓

นักศึกษาลัทธิสุตรศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (THE MANAGEMENT MODEL OF THE KING'S PHILOSOPHY TO DEVELOP THE QUALITY OF STUDENTS IN SCHOOL UNDER DEPARTMENT OF LEARNING ENCOURAGEMENT IN THE NORTHEAST) มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้ข้าพเจ้าเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ หากได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ. นพจันท์

(พระเมธีวชิราวุธ ณ รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๕ ต่อ ๓๒๕

โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฎี เจริญนนท์

โทร. ๐๘-๓๐๔๗-๒๐๐๐๐

นักศึกษา โทร. ๐๘๒ ๙๖๔๔๖๖๘

**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

ถนนเลียงเมือง ตำบลคงสถาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๕ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๘๖๓๘
www.recmbu.ac.th

ที่ อว ๐๑๐๗/ว ๐๓๖๐

๖๔ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม

เจริญพร ผู้ว่าราชการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ คันทะนาค เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชทานเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” (THE MANAGEMENT MODEL OF THE KING'S PHILOSOPHY TO DEVELOP THE QUALITY OF STUDENTS IN SCHOOL UNDER DEPARTMENT OF LEARNING ENCOURAGEMENT IN THE NORTHEAST) มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้ข้าพเจ้าได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ หวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ. พริ้งวิภาภ

(พระเมธีวิทยากรณี, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๕ คย ๘๖๔๔

โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๖๓๘

ผู้ประสานงาน นางระณีย์ เจริญนันท

โทร. ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๖๖๐

นักศึกษา โทร. ๐๘๒ ๙๒๔๖๖๒๘

มหาจุฬาราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงสถาน

อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๕ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๐๓๐๖๗/ว ๐๓๑๐

๖๔ มกราคม ๒๐๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

ด้วย ว่าที่ร้อยโทเจ้านรงค์ นนทะมุกต และทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาลัทธิสุตตศึกษา ศาสตรคุณูปถัมภ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ขอเสนอเรื่อง เรื่อง "รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชากับพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (THE MANAGEMENT MODEL OF THE KING'S PHILOSOPHY TO DEVELOP THE QUALITY OF STUDENTS IN SCHOOL UNDER DEPARTMENT OF LEARNING ENCOURAGEMENT IN THE NORTHEAST) มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้ข้าพเจ้าเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ หากได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ.น.ร.ร้อยเอ็ด

(พระเมธีวชิราภรณ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๕ ต่อ ๑๐๕

โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฎี เจริญนนท์

โทร. ๐๘-๓๐๔๗-๒๐๐๐๑

นักศึกษา โทร. ๐๘๒ ๙๒๔๖๒๒๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงสถาน

อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๕ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๐๓๐๖๗/ว ๐๓๐๖๗

๖๔ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอุดรธานี

ด้วย ว่าที่ร้อยโทเจ้านรงค์ นันทะภักดิ์ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (THE MANAGEMENT MODEL OF THE KING'S PHILOSOPHY TO DEVELOP THE QUALITY OF STUDENTS IN SCHOOL UNDER DEPARTMENT OF LEARNING ENCOURAGEMENT IN THE NORTHEAST) มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรยังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้ข้าพเจ้าเข้าถึงเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ หากได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ.ท.เจ้านรงค์

(พระเมธีวชิราภรณ์ รัตนตร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๕ ถึง ๑๒๕

โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฉิณี เจริญนันท

โทร. ๐๘-๓๐๔๗-๒๐๐๐๐

นักศึกษา โทร. ๐๘๖ ๓๖๔๖๖๒๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอู่ตะเภา โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๗/ว ๐๑๒๘

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

กราบเรียน พระเมธีวชิราภรณ์, รศ.ดร.

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจิรายุต์ นันทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอู่ตะเภา ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยดุษฎีนิพนธ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอู่ตะเภา จึงกราบเรียนมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ ในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพระราชวัชรธรรมโสภณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอู่ตะเภา

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๗/ว ๐๑๗๔

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เรียน พระครูชัยรัตนกร, ดร.

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๒๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยวิทยานิพนธ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช จึงเรียนมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ ในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๐๖ น. หอประชุมพระราชวัชรธรรมโสภณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

พ. เจริญรักษ์

(พระเมธีวชิราภรณ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตอภัยภูฏราช

มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๓๒๕

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๑๖๗

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ ศันสวาท

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช ได้รับอนุมัติหัวข้อคณานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชากับพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยคณานิพนธ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานคณานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช จึงเจริญพรมายังท่านด้วยความอนุเคราะห์ ในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ เวลา ๐๙.๐๐ น. ห้องประชุมพระราชวัชรธรรมโสภณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๐๑๗/ว ๐๑๗๕

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยดุษฎีนิพนธ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ ในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เวลา ๑๕.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพระราชวัชรธรรมโสภณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

พ.น.ร.อภัยภูฏราช

(พระเมธีวชิราภรณ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตอภัยภูฏราช

มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๓๒๔

ที่ อว ๗๑๑๗/ว ๐๙๓๗

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาเชิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร ดร.บรรจง ลาวะลี

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาเชิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากกรณีศึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ ในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๐๐ น. เพื่อประชุมพระราชวัชรธรรมโสภณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช

จึงเจริญพรมหาเพื่อพิจารณา

ที่ อว ๗๑๑๓/ว ๐๑๓๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ดถนนเลี้ยวเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๖๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๘๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร นางภัทราภรณ์ ชิตทอง

ด้วย ว่าที่ร้อยโทเจ้านรงค์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ขอคุณวุฒิในเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยคุณวุฒิ เพื่อให้ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานคุณวุฒิ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ.อ.เจษฎาภรณ์

(พระเมธีวิทยากรณี, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๖๖๔ ต่อ ๑๒๓ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๐๙๗๗ ๒๐๐๓

นักศึกษา โทร. ๐๘๖๒ ๕๖๔๔๒๘๘

ที่ อว ๗๔๑๗/ว ๐๑๑๗

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วิทยาเขตร้อยเอ็ดถนนเลื่องเมือง ตำบลคงคาม
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๔๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘
www.recmbu.ac.th

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร นางสาววิยะ พันธุ์ฤทธิ์

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทรงค์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ขอคุณวุฒิ เรื่อง "รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยดุษฎีบัณฑิต เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีบัณฑิต

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระเมธีวีระภรณ์ รัตน.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๔๓๖๔ ต่อ ๑๒๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘

ผู้ประสานงาน นางวิระณี เจริญนันท โทร. ๐๘๘-๙๐๕๓๒๐๐๑

นักศึกษา โทร. ๐๘๖ ๕๐๕๖๒๘

ที่ อว ๗๔๑๗/ว ๐๑๒๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลตองสถาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๘๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร ดร.ปิยะมาภรณ์ ยโสธรา

ด้วย ว่าที่ร้อยโทเจริญงค์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ขอคุณวุฒิ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยคุณวุฒิ เพื่อให้ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานคุณวุฒิ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมเพื่อยังพิจารณา

ขอเจริญพร

พ. เชื้อวชิรภักดิ์

(พระเมธีวชิราภรณ์, ฐ.ศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชณี เจริญนพ โทร. ๐๘๐-๓๐๕๗๒๐๐๓

นักศึกษา โทร. ๐๘๒-๔๗๔๔๖๓๘

ที่ อว ๗๐๓๗/ว ๐๕๓๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ดถนนเสียวเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๔-๘๓๖๕ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร ดร.ปองเทพ ภูจอมจิตร

ด้วย ว่าที่ร้อยโทเจษฎ์พงศ์ นันทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๕๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้วิจัยดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยดุษฎีนิพนธ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ. เชื้อวิวัฒน์

(พระเมธีวชิราภรณ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๕ ต่อ ๓๒๓๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฌีย์ เจริญพร โทร. ๐๘-๑๐๗๗-๕๐๐๑

นักศึกษา โทร. ๐๘๒-๙๐๔๖๒๒๘

ที่ อว ๗๖๓๗/ว ๐๑๒๗

**มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

ถนนเลียงเมือง ตำบลต่งสถาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร ดร.เอกลักษณ์ บุญพัชร

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจิณงค์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ขอคุณวุฒิในหนังสือ "รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชทานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยคุณวุฒิในหนังสือ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานคุณวุฒิในหนังสือ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาดังกล่าวเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ. นนทะมาศ

(พระเมธีวิทยารักษ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ ต่อ ๓๒๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฎิยา เจริญบุณย์ โทร. ๐๘-๙๐๕๗๕๐๐๓

นักศึกษา โทร. ๐๘๖ ๙๓๕๔๖๒๘

ที่ อว ๗๔๑๔๗/ว๐๑๕๓

**มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

ถนนเลื่องเมือง ตำบลขงสถาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๕๓-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๒๕๓-๔๖๘๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ลุงชาวม

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๒๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อคุณวุฒิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยคุณวุฒิพนธ์นี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนวรรณคุณคุณวุฒิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน
ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมให้เพื่อพิจารณา

โดยเจริญพร

พระเมธีธรรมาภรณ์, วศ.ดร.

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๒๕๓-๘๓๖๔ ต่อ ๓๑๐๔ โทรสาร ๐-๔๒๕๓-๔๖๘๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฎี ไกรคุณนนท์ โทร. ๐๘๐-๘๘๔๒๐๐๖๖

นักศึกษา โทร. ๐๘๒-๙๒๔๔๖๒๘๘

ที่ อว ๗๐๑๗/ว ๐๑๒๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ดถนนเลียงเมือง ตำบลคลองสาม
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๗๕๓-๘๒๖๔ โทรสาร. ๐-๔๗๕๓-๘๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร ดร.ถาวร พลิต

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทน์ ชื่นทะนุก เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ขอคุณวุฒิในเรื่อง "รูปแบบการบริหารตามศาสตร์
พระราชยาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS'
QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN
NORTHEASTERN REGION)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ
(Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยคุณวุฒิ เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลประกอบการเขียนงานคุณวุฒิ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงจึงวิงวอนยังท่าน
ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

พ.จ.ร้อยเอ็ด

(พระเมธีพราหมณ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๗๕๓-๘๒๖๔ โทรสาร ๐-๔๗๕๓-๘๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชณี เจริญพร โทร. ๐๔๗๕๓-๘๒๖๔

นักศึกษา โทร. ๐๘๒ ๗๒๕๖๒๘

ที่ อว ๗๑๑๗/ว ๐๑๑๓๓

**มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

 ถนนเลียงเมือง ตำบลสงสาร
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๕ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร ดร.สมัยณภัทร ราชชนน

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทงค์ นนทะมาศ เลขาธิการนักเรียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๔๐๔๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ขอคุณวุฒิบัตร เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชทานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL-BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยคุณวุฒิบัตร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานคุณวุฒิบัตร

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมานี้เพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

 พ.น.รังสิวิภา
พระเมธีธรรมาจารย์, รศ.ดร.

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๕ ถึง ๘๓๖๕ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘

ผู้ประสานงาน นางวิษณีย์ ใจรักบุญโท โทร. ๐๘๐-๘๐๗๕๐๐๐๘

นักศึกษา โทร. ๐๘๒ ๙๐๔๔๖๒๘

ที่ อว ๗๐๑๗/ว ๐๑๒๓

**มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๘๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

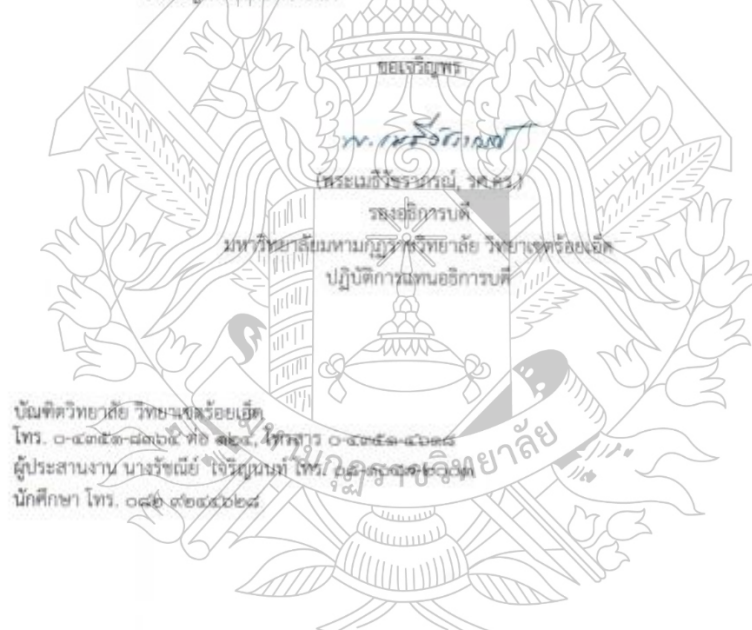
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร ดร.อศุขย์ ไพธณห์

ด้วย ว่าที่ร้อยโทเจ้านรงค์ บินทะมาต เลขาธิการศูนย์การศึกษา ๒๖๓๐๗๔๐๔๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยวิทยานิพนธ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน
ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมเพื่อพิจารณา

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๓๒๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๘๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชณี เจริญนนท์ โทร. ๐๔๓๕๑-๘๖๑๘

นักศึกษา โทร. ๐๔๒ ๙๐๔๖๒๔

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๐๒๓

**มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

 ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลตลาด
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๙ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๘๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๕๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์โสง

ด้วย ว่าที่ร้อยโทจันทงค์ นนทะมาศ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๓๐๗๕๐๔๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อคุณวุฒิบัตร เรื่อง "รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (MANAGEMENT MODEL BASED ON THE KING'S PHILOSOPHY FOR ENHANCING LEARNERS' QUALITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE DEPARTMENT OF LEARNING PROMOTION IN NORTHEASTERN REGION)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินข้อค้นพบจากการวิจัยคุณวุฒิบัตร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานคุณวุฒิบัตร

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมเพื่อยพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระเมธีธรรมาภรณ์, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๙ ต่อ ๓๒๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๖๑๘

ผู้ประสานงาน นางรัชฎี เจริญนันท โทร. ๐๘๙๐๑๕๓๖๐๐๓

นักศึกษา โทร. ๐๘๖ ๙๐๘๖๐๒๘

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ	ความหมาย
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 การบริหารตามศาสตร์พระราช (ตัวแปรต้น)

ข้อ	ด้าน	รายการประเมิน (ประโยคคำถาม)	5	4	3	2	1
1	ความพอประมาณ	สถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานโดยไม่ฟุ้งเฟ้อและใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม					
2	ความพอประมาณ	สถานศึกษาของท่านมีการใช้งบประมาณอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า					
3	ความพอประมาณ	สถานศึกษาของท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามศักยภาพและบริบทของผู้เรียน					
4	ความมีเหตุผล	ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลและข้อเท็จจริงเป็นหลัก					

ตอนที่ 2 การบริหารตามศาสตร์พระราช (ตัวแปรต้น) (ต่อ)

ข้อ	ด้าน	รายการประเมิน (ประโยคคำถาม)	5	4	3	2	1
5	ความมี เหตุผล	ผู้บริหารสถานศึกษารับฟังความคิดเห็นจากครูและบุคลากรในการบริหารงาน					
6	ความมี เหตุผล	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักวิชาการและหลักเหตุผลในการบริหารงาน					
7	ภูมิคุ้มกัน	สถานศึกษาของท่านมีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ					
8	ภูมิคุ้มกัน	สถานศึกษาของท่านมีแผนรองรับสถานการณ์วิกฤตและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น					
9	ภูมิคุ้มกัน	สถานศึกษาของท่านมีการพัฒนาองค์กรให้มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้					
10	ความรู้	สถานศึกษาของท่านส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง					
11	ความรู้	สถานศึกษาของท่านนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารและจัดการเรียนรู้					
12	ความรู้	สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน					
13	คุณธรรม	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเป็นธรรม					
14	คุณธรรม	การบริหารงานของสถานศึกษามีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้					
15	คุณธรรม	ผู้บริหารและบุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม					
16	เข้าใจ- เข้าถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจบริบทของชุมชนและพื้นที่อย่างแท้จริง					
17	เข้าใจ- เข้าถึง	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเข้าถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและชุมชน					

ตอนที่ 2 การบริหารตามศาสตร์พระราชา (ตัวแปรต้น) (ต่อ)

ข้อ	ด้าน	รายการประเมิน (ประโยคคำถาม)	5	4	3	2	1
18	เข้าใจ-เข้าถึง	สถานศึกษาของท่านมีการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง					
19	ชุมชน	สถานศึกษาของท่านเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา					
20	ชุมชน	สถานศึกษาของท่านส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา					
21	ชุมชน	ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรและการดำเนินงานของสถานศึกษา					
22	ทรัพยากร	สถานศึกษาของท่านมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า					
23	ทรัพยากร	สถานศึกษาของท่านมีการดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินและอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ					
24	ทรัพยากร	สถานศึกษาของท่านมีมาตรการลดของเสียและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน					
25	วัฒนธรรม	สถานศึกษาของท่านนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรม					
26	วัฒนธรรม	สถานศึกษาของท่านส่งเสริมและอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน					
27	วัฒนธรรม	สถานศึกษาของท่านบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม					

ตอนที่ 3 กระบวนการบริหาร (ตัวแปรแทรกกลาง)

ข้อ	ด้าน	รายการประเมิน (ประโยคคำถาม)	5	4	3	2	1
28	วางแผน	สถานศึกษาของท่านมีแผนพัฒนาสถานศึกษาที่ชัดเจนและเป็นระบบ					
29	วางแผน	สถานศึกษาของท่านนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนและตัดสินใจ					
30	วางแผน	สถานศึกษาของท่านมีการทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ					
31	วิชาการ	สถานศึกษาของท่านมีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน					
32	วิชาการ	ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องมีการนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง					
33	วิชาการ	ครูในสถานศึกษาของท่านจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning อย่างเหมาะสม					
34	บุคลากร	สถานศึกษาของท่านส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง					
35	บุคลากร	สถานศึกษาของท่านมีระบบสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน					
36	บุคลากร	สถานศึกษาของท่านมีระบบประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรมและโปร่งใส					
37	งบประมาณ	การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้					
38	งบประมาณ	สถานศึกษาของท่านมีการใช้งบประมาณตามแผนที่กำหนดไว้					
39	งบประมาณ	สถานศึกษาของท่านจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ					
40	ทั่วไป	สถานศึกษาของท่านจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน					
41	ทั่วไป	สถานศึกษาของท่านมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ					

ข้อ	ด้าน	รายการประเมิน (ประโยคคำถาม)	5	4	3	2	1
42	ทั่วไป	สถานศึกษาของท่านมีมาตรการด้านความปลอดภัยที่เหมาะสมและเพียงพอ					
43	นิเทศ	สถานศึกษาของท่านมีการนิเทศ ติดตาม และกำกับ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง					
44	นิเทศ	สถานศึกษาของท่านนำผลการประเมินไปใช้ในการ พัฒนางานอย่างเป็นรูปธรรม					
45	นิเทศ	สถานศึกษาของท่านมีการรายงานผลการดำเนินงาน อย่างเป็นระบบและชัดเจน					
46	องค์กร เรียนรู้	สถานศึกษาของท่านส่งเสริมให้ครูและบุคลากร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน					
47	องค์กร เรียนรู้	สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)					
48	องค์กร เรียนรู้	สถานศึกษาของท่านส่งเสริมการสร้างสรค์นวัตกรรม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้					

ตอนที่ 4 คุณภาพผู้เรียน (ตัวแปรตาม)

ข้อ	ด้าน	รายการประเมิน	5	4	3	2	1
49	วิชาการ	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านมีความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และการคำนวณในระดับที่เหมาะสม					
50	วิชาการ	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านมีทักษะการคิดวิเคราะห์และ การคิดอย่างมีเหตุผล					
51	วิชาการ	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ อย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์					
52	ชีวิต/ อาชีพ	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ					

ข้อ	ด้าน	รายการประเมิน	5	4	3	2	1
54	ชีวิต/อาชีพ	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย					
55	คุณธรรม	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านมีวินัยในตนเองและปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา					
56	คุณธรรม	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านมีจิตอาสาและมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม					
57	คุณธรรม	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านประพฤติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในคุณธรรม					
58	ดิจิทัล	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัย					
59	ดิจิทัล	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อดิจิทัล					
60	ดิจิทัล	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านมีการพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต					
61	ศตวรรษที่ 21	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านมีทักษะการสื่อสารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ					
62	ศตวรรษที่ 21	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถสร้างผลงานใหม่ ๆ					
63	ศตวรรษที่ 21	ผู้เรียนในสถานศึกษาของท่านสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในบริบทที่หลากหลายทางวัฒนธรรม					

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา
เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ : Connoisseurship)

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประเมิน ความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ ของรูปแบบ
การบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วย
องค์ประกอบเชิงระบบ 3 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์
ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านโปรดพิจารณาแสดงความคิดเห็นตามรายการประเมิน โดยใช้มาตร
ประมาณค่า 5 ระดับ (5 = มากที่สุด ถึง 1 = น้อยที่สุด)

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ตำแหน่ง/บทบาท:

- ☐ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
- ☐ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา/ศาสตร์พระราชา
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

คำชี้แจง (เพิ่มเติม)

ผู้ประเมินโปรดพิจารณาให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ โดยพิจารณาจากความเหมาะสม
และความเป็นไปได้ของแต่ละรายการ ดังนี้

5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยที่สุด

พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในช่องที่กำหนด

รายการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
4.2 ความเป็นเอกภาพของรูปแบบในการขับเคลื่อนคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม											
5. การนำไปใช้ (Implementation)											
5.1 ความเหมาะสมของกระบวนการ 5 ขั้นตอน (วิเคราะห์บริบท, วางแผน, ดำเนินงาน, นิเทศ, ประเมิน/พัฒนา)											
5.2 แนวทางการเตรียมบุคลากรและทรัพยากรโดยบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4											
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ											
6.1 ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า											
6.2 การปลูกฝังคุณธรรม วินัย และจิตสำนึกพอเพียงให้แก่ผู้เรียน											

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านเนื้อหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

.....

.....

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

ความเห็นโดยรวมต่อโมเดล

- ☐ เห็นชอบให้นำไปใช้ได้ทันที
- ☐ เห็นชอบ แต่ควรปรับปรุงเล็กน้อย
- ☐ เห็นชอบ แต่ควรปรับปรุงในหลายประเด็น
- ☐ ควรปรับปรุงโมเดลใหม่ก่อนนำไปใช้
- ☐ ไม่เห็นชอบ

เหตุผล:

.....

.....

ลายเซ็นผู้ประเมิน

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

วันที่...../...../.....

ขอบคุณท่านผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้เวลาในการประเมินรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฉบับนี้ ข้อมูลและความคิดเห็นของท่านมีคุณค่ายิ่งต่อการพัฒนากลยุทธ์การบริหารให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

จัดทำโดย

ว่าที่ร้อยโทจันทน์ นนทะมาศ

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริการการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ผลการหาคุณภาพเครื่องมือ

ตารางแสดงผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยใช้ดัชนี CVI จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตารางผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (I-CVI) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3	ผู้เชี่ยวชาญ 4	ผู้เชี่ยวชาญ 5	จำนวน 3- 4	I-CVI
1	4	4	3	4	3	5	1.00
2	4	3	3	3	4	5	1.00
3	4	4	3	4	3	5	1.00
4	3	2	4	2	4	3	0.60
5	3	4	4	2	3	4	0.80
6	4	4	3	3	4	5	1.00
7	3	3	3	3	3	5	1.00
8	3	3	3	3	4	5	1.00
9	3	4	3	3	4	5	1.00
10	4	4	3	3	3	5	1.00
11	4	4	2	3	3	4	0.80
12	4	4	4	4	3	5	1.00
13	3	3	3	2	4	4	0.80
14	3	4	2	3	3	4	0.80
15	4	3	3	4	4	5	1.00
16	4	3	4	4	4	5	1.00
17	3	3	4	4	3	5	1.00
18	4	3	4	4	4	5	1.00
19	3	4	4	3	4	5	1.00
20	2	3	3	4	3	4	0.80
21	4	3	3	4	3	5	1.00
22	3	4	2	4	4	4	0.80
23	2	3	3	2	3	3	0.60

24	4	4	4	3	3	5	1.00
25	4	3	2	4	4	4	0.80
26	3	4	3	2	4	4	0.80
27	3	3	3	4	4	5	1.00
28	4	3	3	3	3	5	1.00
29	3	3	4	3	4	5	1.00
30	4	4	3	3	4	5	1.00
31	3	3	3	2	4	4	0.80
32	4	4	3	3	4	5	1.00
33	3	3	4	4	4	5	1.00
34	3	4	2	3	4	4	0.80
35	3	2	4	4	4	4	0.80
36	4	3	3	3	4	5	1.00
37	4	4	3	4	3	5	1.00
38	3	3	3	4	3	5	1.00
39	4	3	4	3	4	5	1.00
40	3	3	3	4	3	5	1.00
41	3	4	3	4	4	5	1.00
42	3	4	4	2	4	4	0.80
43	4	3	4	3	3	5	1.00
44	4	3	3	4	4	5	1.00
45	4	3	4	3	3	5	1.00
46	3	4	3	2	4	4	0.80
47	3	4	4	4	4	5	1.00
48	4	3	4	3	2	4	0.80
49	3	4	3	3	3	5	1.00
50	4	3	4	2	4	4	0.80
51	3	4	3	4	3	5	1.00
52	4	3	3	3	4	5	1.00
53	4	4	3	2	2	3	0.60

54	3	4	4	4	4	5	1.00
55	4	4	4	4	4	5	1.00
56	4	4	4	3	3	5	1.00
57	3	3	3	4	3	5	1.00
58	3	3	4	4	4	5	1.00
59	3	3	3	3	4	5	1.00
60	3	3	4	4	4	5	1.00
61	4	3	3	3	4	5	1.00
62	4	3	3	3	2	4	0.80
63	3	4	3	4	3	5	1.00

ตารางแสดงความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ด้าน	จำนวนข้อ	Cronbach's Alpha	ระดับความเชื่อมั่น
การบริหารตามศาสตร์พระราชา	27	0.94	สูงมาก
กระบวนการบริหาร	21	0.92	สูงมาก
คุณภาพผู้เรียน	15	0.93	สูงมาก
รวมทั้งฉบับ	63	0.95	สูงมาก

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ค่า KMO และ Bartlett's Test ของแบบสอบถามทั้งฉบับ

รายการ	ค่า	แปลผล
KMO	0.94	เหมาะสมในระดับดีเยี่ยม
Bartlett's Test (χ^2)	12,845.62	มีนัยสำคัญ
df	1,953	—
Sig.	.000	ใช้ได้

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่โดยรวม (n = 520)

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	อันดับ ที่
การบริหารตามศาสตร์พระราช (ตัวแปรต้น)	4.32	0.48	มาก	2
กระบวนการบริหารสถานศึกษา (ตัวแปรแทรก กลาง)	4.28	0.52	มาก	3
คุณภาพผู้เรียน (ตัวแปรตาม)	4.36	0.45	มาก	1
รวม	4.32	0.48	มาก	–

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่ จำแนกตาม
องค์ประกอบ

ด้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
ความพอประมาณ	4.35	0.47	มาก	3
ความมีเหตุผล	4.30	0.49	มาก	6
ภูมิคุ้มกัน	4.27	0.51	มาก	8
เงื่อนไขความรู้	4.34	0.46	มาก	4
เงื่อนไขคุณธรรม	4.41	0.44	มาก	1
เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา	4.29	0.50	มาก	7
การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.25	0.53	มาก	9
การใช้ทรัพยากร	4.31	0.48	มาก	5
วัฒนธรรมท้องถิ่น	4.38	0.45	มาก	2
รวม	4.32	0.48	มาก	–

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายข้อด้าน
การบริหารตามศาสตร์พระราชา (ข้อ 1-27) (n = 520)

ข้อ	รายการประเมินโดยสรุป	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1	บริหารงานอย่างประหยัด	4.34	0.47	มาก	8
2	ใช้งบประมาณเหมาะสม	4.36	0.45	มาก	6
3	จัดกิจกรรมตามศักยภาพ	4.31	0.49	มาก	11
4	ตัดสินใจจากข้อมูล	4.28	0.50	มาก	15
5	รับฟังความคิดเห็น	4.33	0.48	มาก	9
6	ใช้หลักวิชาการ	4.29	0.51	มาก	14
7	เตรียมรับเปลี่ยนแปลง	4.25	0.52	มาก	18
8	แผนรับมือวิกฤต	4.21	0.54	มาก	24
9	องค์กรยืดหยุ่น	4.27	0.50	มาก	16
10	พัฒนาครู	4.38	0.44	มาก	5
11	ใช้ IT	4.32	0.47	มาก	10
12	สนับสนุนวิจัย	4.18	0.56	มาก	27
13	ซื่อสัตย์	4.42	0.43	มาก	2
14	โปร่งใส	4.40	0.44	มาก	4
15	แบบอย่างที่ดี	4.45	0.42	มาก	1
16	เข้าใจพื้นที่	4.30	0.48	มาก	13
17	เข้าถึงปัญหา	4.28	0.49	มาก	15
18	พัฒนาต่อเนื่อง	4.35	0.46	มาก	7
19	ชุมชนร่วมวางแผน	4.22	0.53	มาก	23
20	ร่วมกิจกรรม	4.26	0.51	มาก	17
21	สนับสนุนทรัพยากร	4.24	0.52	มาก	19

22	ใช้ทรัพยากรคุ้มค่า	4.33	0.47	มาก	9
23	บำรุงรักษา	4.29	0.49	มาก	14
24	ลดของเสีย	4.20	0.55	มาก	25
25	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.37	0.45	มาก	5
26	อัตลักษณ์	4.39	0.44	มาก	3
27	บูรณาการวัฒนธรรม	4.41	0.43	มาก	2
รวม		4.32	0.48	มาก	-

ตารางแสดง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายชื่อ ด้าน
กระบวนการบริหาร (ข้อ 28-48) (n = 520)

ข้อ	รายการประเมินโดยสรุป	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
28	แผนชัดเจน	4.31	0.48	มาก	10
29	ใช้สารสนเทศ	4.29	0.49	มาก	13
30	ทบทวนแผน	4.27	0.50	มาก	16
31	พัฒนาหลักสูตร	4.33	0.47	มาก	8
32	นิเทศสอน	4.25	0.52	มาก	18
33	Active Learning	4.34	0.46	มาก	6
34	พัฒนาครู	4.38	0.44	มาก	1
35	แรงจูงใจ	4.26	0.51	มาก	17
36	ประเมินผลงาน	4.24	0.52	มาก	20
37	งบโปร่งใส	4.36	0.45	มาก	2
38	ใช้ตามแผน	4.32	0.47	มาก	9
39	เน้นผู้เรียน	4.35	0.46	มาก	3
40	สิ่งแวดล้อม	4.28	0.49	มาก	15

41	ระบบ IT	4.30	0.48	มาก	12
42	ความปลอดภัย	4.27	0.50	มาก	16
43	ติดตาม	4.31	0.47	มาก	10
44	ใช้ผลประโยชน์	4.29	0.49	มาก	13
45	รายงานผล	4.26	0.51	มาก	17
46	แลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.34	0.46	มาก	6
47	PLC	4.32	0.47	มาก	9
48	นวัตกรรม	4.28	0.49	มาก	15
รวม		4.28	0.52	มาก	-

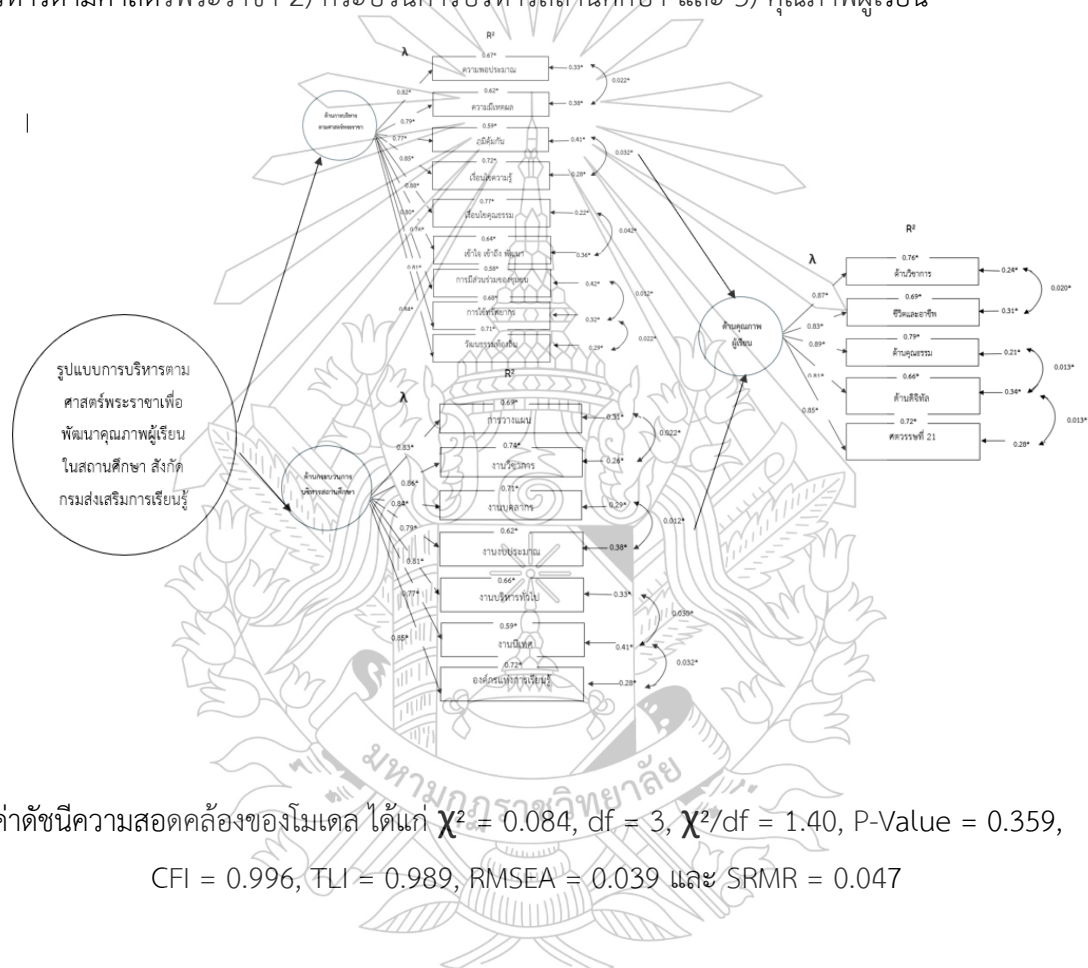
ตารางแสดง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และอันดับที่รายชื่อ ด้าน
คุณภาพผู้เรียน (ข้อ 49-63) (n = 520)

ข้อ	รายการประเมินโดยสรุป	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
49	อ่านเขียนคำนวณ	4.36	0.45	มาก	6
50	คิดวิเคราะห์	4.38	0.44	มาก	4
51	แก้ปัญหา	4.34	0.46	มาก	8
52	ทำงานทีม	4.32	0.47	มาก	11
53	วางแผนอาชีพ	4.29	0.49	มาก	14
54	รับผิดชอบ	4.40	0.43	มาก	3
55	วินัย	4.42	0.42	มาก	2
56	จิตอาสา	4.37	0.45	มาก	5
57	ซื่อสัตย์	4.45	0.41	มาก	1
58	ใช้ดิจิทัล	4.31	0.48	มาก	12
59	เรียนรู้เอง	4.33	0.47	มาก	10
60	พัฒนาต่อเนื่อง	4.35	0.46	มาก	7

61	สื่อสาร	4.34	0.46	มาก	8
62	คิดสร้างสรรค์	4.39	0.44	มาก	4
63	ข้ามวัฒนธรรม	4.28	0.49	มาก	15
รวม		4.36	0.45	มาก	—

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงระดับที่ 1 ได้แก่ 1) การบริหารตามศาสตร์พระราชฯ 2) กระบวนการบริหารสถานศึกษา และ 3) คุณภาพผู้เรียน

ตารางแสดง คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงระดับที่ 1

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกต	λ	t	R ²	ผล
การบริหารตามศาสตร์พระราชา	ความพอประมาณ	0.82	19.45	0.67	ผ่าน
	ความมีเหตุผล	0.79	18.36	0.62	ผ่าน
	ภูมิคุ้มกัน	0.77	17.84	0.59	ผ่าน
	เงื่อนไขความรู้	0.85	20.12	0.72	ผ่าน
	เงื่อนไขคุณธรรม	0.88	21.35	0.77	ผ่าน
	เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา	0.80	18.92	0.64	ผ่าน
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	0.76	17.25	0.58	ผ่าน
	การใช้ทรัพยากร	0.81	19.08	0.66	ผ่าน
	วัฒนธรรมท้องถิ่น	0.84	20.01	0.71	ผ่าน
กระบวนการบริหาร	การวางแผน	0.83	19.64	0.69	ผ่าน
	วิชาการ	0.86	20.55	0.74	ผ่าน
	บุคลากร	0.84	19.98	0.71	ผ่าน
	งบประมาณ	0.79	18.43	0.62	ผ่าน
	บริหารทั่วไป	0.81	19.02	0.66	ผ่าน
	นิเทศ	0.77	17.69	0.59	ผ่าน
	องค์กรเรียนรู้	0.85	20.27	0.72	ผ่าน
	วิชาการ	0.87	21.02	0.76	ผ่าน
คุณภาพผู้เรียน	ชีวิตและอาชีพ	0.83	19.71	0.69	ผ่าน
	คุณธรรม	0.89	21.86	0.79	ผ่าน
	ดิจิทัล	0.81	19.13	0.66	ผ่าน
	ศตวรรษที่ 21	0.85	20.44	0.72	ผ่าน

ประวัติผู้เขียนคุณิพนธ์

ชื่อ	ว่าที่ร้อยโท จำนงค์ นนทะมาศ
วัน เดือน ปี เกิด	13 กรกฎาคม 2513
สถานที่เกิด	จังหวัดกาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2536 ครุศาสตร์บัณฑิต (คบ.) วิทยาลัยครูมหาสารคาม พ.ศ. 2539 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ที่อยู่ปัจจุบัน	537 หมู่ 2 ตำบลวังสามหมอ อำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
ผลงานตีพิมพ์	รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน สถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รางวัลที่ได้รับ	รางวัลพระปกเกล้า ระดับประเทศ ปี 2566

